DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

PARTİ BAYRAĞI

● *Aylık Dergi* ● Sahibi: *Semih Orcan* ● Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: *Nuran Saygılı* ● Yönetim Yeri: *Piyerloti, Dizdariye Medresesi Sok., No: 8/A Daire: 2/A, Çemberlitaş, İSTANBUL* ● Yazışma Adresi: *P.K. 623, Sirkeci, İSTANBUL* ● Baskı: *Osmanlı Matbaası* ● Abone Şartları: *Yıllık 180 TL., Altı aylık 90 TL., Yurtdışı İki katı* ● İlan Şartları: *Tam sayfa 500 TL., Yarım sayfa 250 TL.* ● Genel Dağıtım: *YURT-DA, Şeftali Sok. No. 10/4, Sultanahmet, İSTANBUL.*

İÇİNDEKİLER

- GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜRT MİLLİ MESELESİ KARŞISINDA TAKINILAN TAVIR 3
- MİLLİ MESELE ÜZERİNE 6

  Birinci Bölüm : Genel Olarak Milli Mesele 6

  İkinci Bölüm : Sömürgecilikle Kürt Ulusal Meselesinin İlişkisi 39
- 58 YILLIK SOL HAREKETİN ELEŞTİRİSİ IV 77

  1926 TKP Programı Nedir, Ne Değildir ? 108

PARTİ BAYRAĞI - YIL 1 - SAYI 5 6 TEMMUZ 1978 - 15 Lira.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜRT MİLLİ MESELESİ KARŞISINDA TAKINILAN TAVIR

Türkiye'de devrimin en temel meselelerinden biri de Kürt milli meselesidir. Devrimci proletarya hareketi bu meseleyi Marksizm-Leninizm ve ülke gerçekleri ışığında doğru bir şekilde ele alamaz ve doğru bir çözüm yolu gösteremezse Türkiye devriminin sağlıklı, olumlu gelişmesi ve başarıya ulaşması düşünülemez.

50 yılı aşkın sol hareket Kürt milli meselesini doğru bir şekilde ele almak ve doğru bir çözüm yolu göstermek bir yana, çoğu kere böyle bir meslenin varlığını dahi kabul etmedi. Kendisini Türkiye işçi sınıfının siyasi temsilcisi ilan eden ve kendisine «sosyalist», «komünst» gibi sıfatlar yakıştıran çeşitli revizyonist, oportünist hareketler, Kürt milli sorununun karşısında tam bir şöven milliyetçi tavır takındılar. Kürt ulusunun varlığını ve kendi kaderini tayin hakkını savunmadılar. Kürt ulusuna uygulanan milli baskı ve zülüm karşısında sessiz kaldılar. Bu meselede pratikte faşist-feodal gericiliğin kuyruğu haline geldiler.

Revizyonist, oportünist hareketler içinde, Kürt milli meselesi karşısında sosyal-şöven bir tavır takınmada Şefik Hüsnü TKP'sinin özel bir yeri vardır. TKP, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını tanımak ve savunmak bir yana, Kürt ulusunun varlığını dahi kabul etmedi. Faşist-feodal diktatörlüğün resmi belgelerinde belirtildiği gibi «milletin ve devletin birliği ve bölünmezliği» anlayışını savundu. Bu katkısız şöven-mlliyetçi tutum ve anlayışın bir sonucu olarak, Kürt ulusu ve azınlık ezilen milliyetler üzerindeki milli baskı ve zülmü, katliamları destekledi. Gericilerin önderliğinde olan, fakat haklı ve demokratik bir muhteva taşıyan Kürt milli isyanlarının, Kemalist diktatörlük tarafından azgınca kana boğulması, Şefik Hüsnü önderliğindeki TKP tarafından desteklendi. Gericiliğin milli zülüm ve katliamları, Türk proletaryasına ve halkına, «feodalizmi tasfiye eden devrimci hareketler» olarak gösterildi.

1960'lardan sonra ve günümüzde boy gösteren ve kendilerine Şefik Hüsnü TKP'sinin yakıştırdığı sıfatları yakıştıran, çeşitli burjuva revizyonist hareketlerin izlediği sosyal-şöven milliyetçi çizgi ve tutum, bu hareketlere geçmişin bir mirasıdır. Şefik Hüsnü TKP'sinin bıraktığı sağ oportünist mirasın bir parçasıdır. Fakat Şefik Hüsnü TKP'sinin şöven-milliyetçi tavrını bugün sürdürenler bunu daha ince, daha sinsice yapmaktadırlar. Proleter devrimci hareketin varlığı ve şöven bur-

juva milliyetçiliğine karşı proleter enternasyonalizmin bayrağını yükselttiği bugünkü şartlarda başka türlü davranmaları da mümkün değildir.

Kürt ulusunun varlığı ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı 1971'in küçük-burjuva ihtilalci hareketleri tarafından samimiyetle savunuldu. Bu hareketler faşist diktatörlüğün Kürt ulusu ve ezilen azınlık milliyetler üzerinde milli baskı ve zulmüne karşı çıktılar. Fakat bu hareketler devrimin diğer temel meselelerinde olduğu gibi, Kürt milli meselesinide doğru bir şekilde ele alamadılar ve doğru bir çözüm yolu gösteremediler. Bu onların dünya görüşlerinin ve ideolojik şekillenmelerinin Marksizm-Leninizmden uzak oluşu sonucuydu.

Yakın zamana kadar, Kürt milli meselesi karşısında şöven-milliyetçi bir anlayışın hakim olması ve bu meselenin doğru çözümünün ortaya konamaması ezilen ulus dar görüşlülüğünü ve milliyetçiliğini körükledi ve güçlendirdi. Kürt burjuva milliyetçiliğinin sosyal temeli proletarya dışındaki çeşitli sınıflardır. Bu sosyal temelden dolayı ezilen ulus milliyetçiliğinin varolması ve sürmesi kaçınılmazdır. Fakat onun yaygınlığında az önce işaret ettiğimiz noktanın (sol harekete hakim ezen ulus şövenizmi) rolü büyük olmuştur. Devrim isteyen ve Marksizm-Leninizme inanan bir çok samimi Kürt devrimcisi revizyonist, oportünist hareketler tarafından açık veya sinsice sürdürülen sosyal-şöven tutuma bir tepki olarak ezilen ulus burjuva milliyetçiliğinin esiri olmaktadır.

İlerici, devrimci bir potansiyel taşıyan çeşitli türden Kürt milliyetçisi akımlarda, kendilerine yakıştırdıkları «sosyalist» sıfatlarına rağmen Kürt milli sorununa Marksizm dışı bir yaklaşımda bulunmaktadırlar. Onlar milli meseleyi devrimin diğer meselelerinden koparark tek başına ele almakta, onu mutlaklaştırmaktadırlar. Kürt ulusunun kendi kaderini tayini meselesini emperyalizm ve feodalizmden kurtuluş sorunundan koparmakta, Kürt halkının ulusal ve demokratik mücadelesini Türk ulusu ile Kürt ulusu arasındaki siyasal farklılıkları giderme sorununa indirgemektedirler. Bunun sonucu olarak da ayrı örgütlenmeyi ve ayrı mücadeleyi savunmaktadırlar. Ezilen ulus milliyetçileri de Kürt milli meselesinin doğru çözümünü çarpıtmakta, Kürt proletaryası ve halkının (elbetteki aynı zamanda Türk ve diğer milliyetlerden proletarya ve halkın) kurtuluşu mücadelesine zarar vermektedirler.

Kürt modern revizyonistleri ise, Kürt milli meselesiyle sadece bu meseleyi istismar etmek ve bu yolla Rus sosyal-emperyalizmine hizmet etmek çabasındadırlar.

Proleter devrimci hareket, başından beri faşist diktatörlüğün Kürt ulusu ve ezilen milliyetler üzerindeki milli baskı ve zulmüne karşı kararlılıkla mücadele etmektedir. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin

hakkını kayıtsız şartsız savunmaktadır. Çeşitli milliyetlerden proletaryanın öncü siyasi partisini inşa etmeye ve çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının devrim yolunda gönüllü birliğini sağlamaya çalışmaktadır.

Proleter devrimci hareket, başından beri Kürt milli meselesine büyük bir önem verdi. Bu meseleye Marksizm-Leninizm ışığında doğru bir çözüm getirmenin Türkiye devriminin zaferi açısından önemini tespit etti.

Milli mesele soyutlanmış kendi başına bir mesele değildir. Bu Kürt milli meselesi için de doğrudur. Kürt milli meselesi ülkemiz devriminin diğer meseleleriyle sıkı sıkıya bağlı ve onların bir parçasıdır. Devrimin diğer temel meselelerine doğru bir çözüm getirmeden Kürt milli meselesine doğru bir çözüm getirilemezdi. Proleter devrimci hareket, Marksizm-Leninizmin ölümsüz ilke ve tezlerine titizce sarılarak 50 yıllık sağ oportinist çizginin eleştirisi temelinden Türkiye devriminin temel meselelerine Marksist-Leninist bir çözüm getirdi. Devrimci Proletaryanın mücadele platformunu ortaya koydu. Bu platformda Kürt milli meselesini doğru bir şekilde formüle etti.

Kürt milli meselesinin doğru çözümünün esası, devrimin diğer temel meselelerinin çözümüyle birlikte ve onların bir parçası olarak ortaya çıkmış ve devrimci proletaryanın mücadele platformunda formüle edilmiş olmasına rağmen; hem genel olarak milli mesele hem de özel olarak Kürt milli meselesi konusundaki Marksist-Leninist kavrayışı etraflıca ortaya koymak proleter devrimci hareketin önünde bir görev olarak duruyordu. PARTİ BAYRAĞI bu sayısında bu görevi yerine getirmektedir. Fakat ideolojik planda görev bununla bitmemektedir. Çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryası ve halkının Marksist-Leninist bir parti önderliğinde birliğinin sağlanmasında bugüne kadar savunulan ve bugün sürdürülen çeşitli türden ezen ve ezilen ulus milliyetçisi çizgi ve anlayışların eleştirilmesi ve mahkum edilmesinin rolü büyüktür. Proleter devrimci hareket bu görevine sarılacak ve bunun gereğini layıkıyla yerine getirecektir.

PARTİ
BAYRAĞI

MİLLİ MESELE ÜZERİNE

I. BÖLÜM

Genel Olarak Milli Mesele

MİLLİ MESELEDE TARİHİ DÖNEMLER

«Milli mesele, mutlak bir şey değildir. Bu mesele, her zaman için geçerli, sabit ve değişmez bir şey olarak, konamaz. Varolan düzenin değiştirilmesi genel meselenin bir parçası olduğu için, milli meseleyi, tamamen sosyal şartlar, ülkede kurulmuş olan iktidarın karakteri ve genel olarak sosyal gelişmenin tüm olarak seyri tayin eder.» (1)

Milli mesele, soyutlanmış, kendi başına bir mesele değildir. Dünyanın ve ülkenin içinde bulunduğu gelişme aşaması ve ülkenin (ve proleter devirmleri çağında dünyanın) devrimci dönüşümü genel meselesi dikkate alınmazsa, milli meselenin doğru olarak konması, kavranması, ve çözümü mümkün olmaktan çıkar.

Ezilen ve ezen ulus milliyetçiliğinin çıkış noktalarından biri belki de en önemlisi, milli meselenin kendi başına mutlak bir mesele olarak ele alınması; sınıf ilkesi ve sınıf mücadelesinin karşısına milliyet ilkesinin ve milli mücadele ve savaşların konması ve esas alınması; proletaryanın çıkarları karşısında millet adına burjuvazinin çıkarlarının yüceltilmesi ve evrenselleştirilmesidir. Her ne şart altında olursa olsun, ülkenin ve dünyanın devrimcileştirilmesi genel meselesine bağlanmaksızın, milli çıkarlar, ayrılma, milletin gelişmesi uğruna mücadele, milli çıkar ve bakış açısının belirleyiciliği. İşte bu, milliyetçi dar görüşlülüktür; «burjuva milliyetçiliğinin tekelci niteliği buradan gelir. Sonu olmayan ulusal kavgalar buradan doğar.» (2)

Burjuva milliyetçiliğinin tutsağı olmayı reddeden devrimci proletarya ise, milliyet ilkesinin «burjuva toplumunda tarihi bakımdan kaçınılmaz ve zorunlu bir ilke» (3) olduğunu ve milli baskı ve sömürüye karşı milli hareketlerin tarihi bakımdan haklılığını kabul eder. Bu yüzden o, milletler üzerinde zorbalığa ve zorla bir arada tutmaya karşı sonuna kadar mücadele yürütmek ve bir diğerine imtiyaz tanımaksızın her milletin ayrı devlet olarak örgütlenme hakkını taviz vermeden savunmak durumundadır. Bununla birlikte, devrimci proletarya, her şart altında ayrılmayı önermez; milli meseleyi, somut tarihi, ekonomik koşulları çerçevesinde toplumsal ilerleme genel meselesinin bir parçası olarak kavrar.

Gerek ortaya çıkış, gerekse çözüm biçimi dikkate alındığında milli meselenin tarih boyunca üç belli başlı dönemden geçtiği görülür.

Bu dönemlerden birincisi, kapitalizmin yükseliş ve feodal parçalanmanın ortadan kalktığı dönemdir. İkincisi, kapitalizmin emperyalizme dönüşmesi, eski ulusal devletlerin sömürgeci devletler haline gelmesi, emperyalist burjuvazinin dünya gericiliğinin kalesi olarak feodal gericilikle birleşmesiyle şartları oluşan ve dünyayı sosyalizmle kapitalizm arasında bir çatışma alanına dönüştüren Ekim Devrimi sonrası dönemdir. Üçüncüsü ise, kapitalizmin yıkıldığı ve her türlü ulusal baskının ortadan kaldırıldığı sosyalizmin önce Sovyetler Birliğinde sonra diğer bazı ülkelerde zaferi dönemidir.

Üçüncü dönemi, yani proletaryanın iktidarı altındaki ülkelerde milli mesele ve çözüm biçimini bir yana bırakarak, konumuz açısından önemli olan ilk iki dönemi, benzerlikleri ve farklılıkları ile birlikte ele alalım.

BİRİNCİ DÖNEM: KAPİTALİZMİN YÜKSELİŞİ VE DEMOKRATİK DEVRİM DÖNEMİNDE MİLLİ MESELE

Birinci dönem, kapitalizmin yükselişi ve feodal parçalanmanın ortadan kaldırılışına paralel olarak milletlerin doğuşu ve yükselişi dönemidir. Bu dönem ulusal hareketlerin ortaya çıkış ve gelişme dönemidir.

Meta üretiminin feodalizmin bağrında ortaya çıkıp gelişmeye başlaması, yani kapitalizmin şafağının atması, milletlerin teşekkülünü ilk defa olarak tarih gündemine sokmuştur. Millet, kendisinden önce ortaya çıkmış bulunan, ırk ya da kabile vb. biçiminde beliren topluluklardan farklı olarak «dil, toprak, iktisadi yaşantı birliğinin ve ortak kültür biçiminde beliren ruhi şekillenme birliğinin hüküm sürdüğü tarihi olarak meydana gelmiş istikrarlı bir topluluktur.» (4) Ve bu topluluk, başka bir çağın değil, ama, «yükselen kapitalizm çağının bir tarihi kategorisidir.» (5) Sınırları belirli bir toprak parçası üzerinde ayrı ayrı bölgeler arasında işbölümünün ortaya çıkması; bireylerin bir pazar etrafında birleşerek me-

ta mübadelesinin ve böylelikle yeniden üretimin gerçekleşmesi; geniş bir ticaret ve işbölümü için burjuva, küçük üretici ya da işçi olsun her meta sahibi arasında sıkı bir bağlantı kurulabilmesi için ortak bir dilin bulunması, manevi olarak etrafında birleşilen ortak bir kültürün varlığı ile tarihi olarak şekillendirilip nitelendirilmiş bir topluluk; işte millet böyle bir topluluktur.

İyi bilindiği gibi, kapitalizmin feodalizmin karşısında zaferi ve feodalizmi tasfiye ederek gelişmesi süreci, aynı zamanda, doğrudan milletlerin teşekkülü sürecidir. Bu süreç, kimi ülkelerde erken, kimilerinde geç bir tarihte ortaya çıkmasına ve emperyalizm döneminde feodalizmle birleşen tekelci kapitalizmin engelleyici rolüne rağmen genel geçerliliği olan bir süreçtir. Emperyalizm döneminin ortaya koyduğu farklılığa gelince, bu fark, feodalizme karşı zaferin artık, tümüyle kapitalizm sınırları içinde kalınarak mümkün olmaması, milli hareketin zaferinin bu sınırlar aşılarak elde edilebilmesindedir. Ama bu, şüphesiz emperyalizm döneminde geri ülkelerde gelişen kapitalizm, (feodalizmle çelişen milli kapitalizm) temelinde milletlerin teşekkül edememesi anlamına gelmez.

Ulusal Baskının Olmadığı Batı Avrupa Örneği

Batı Avrupa'da feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin zaferi dönemi, bu ülkelerde burjuva demokratik devrimler dönemini oluşturan belirli bir tarihi zaman aralığı içinde gerçekleşmiştir. Bu süreç yaklaşık olarak 1789-1871 dönemini kapsar. Bu ülkelerde, bu dönem, milletlerin teşekkülü, milli uyanış, feodal parçalanmaya son vererek milli birliği gerçekleştiren milli hareketler ve sonuç olarak milli devletlerin kurulmasını kapsayarak gelişti. Feodalizmin tasfiyesi temelinde yükselen milletler, milli devletlerini örgütlediler. Feodalizmi tasfiye ederek gelişen kapitalizm, burjuva demokratik devrim dönemini yaşayan Batı Avrupada yolaçtığı sonuç, tek bir milletin örgütlendiği ya da içinde önemli sayılabilecek ayrı ulusal grupların bulunmadığı milli devletlerin doğuşu ve gelişmesi oldu.

Bu tümüyle doğal bir sonuçtu; çünkü, «her ulusal hareketin eğilimi, modern kapitalizmin ihtiyaçlarının en iyi karşılanabileceği **ulusal devletlerin teşkiline** doğru bir eğilimdir... Kapitalist dönemin **tipik,** normal devleti, ulusal devlettir.» (6) Feodal parçalanmışlık, meta üretiminin tam zaferini ve bunun temeli olarak ulusal pazarın gerçekleşmesini engeller, aynı dili konuşan halkın çeşitli bölge ve devletçiklerde tecrit edilmiş halde yaşamasına yolaçar. Feodal parçalanma karşısında ise, ekonomik temeli ile kapitalizm, bu parçalanmaya son vermek, milli birliği sağlayarak küçük bölge ve devletcikleri tek bir milli devlet içinde birleştirme zorunluluğundadır. Çünkü meta üretiminin ve dolayısıyla üretici güçlerin engelsizce en özgür, en yaygın ve en hızlı bir şekilde gelişmesini, böl-

gelerarası işbölümünü vb. sağlayacak en elverişli şartları milletlerin millî devletlerini örgütleyebilmeleri sağlayabilirdi. Ve feodalizme karşı zaferi döneminde kapitalizm, Batı Avrupada demokratik devrimin zaferine doğrudan bağlı olarak işte bunu gerçekleştirdi.

Batı Avrupada zaferle ilerleyişi döneminde kapitalizm, genel kural teşkil etmesine karşın, yalnızca, içinde tek bir milletin örgütlendiği milli devletlerin kurulmasına yolaçmakla kalmadı. «Zamanın feodalizmden kapitalizme geçiş ile ilgili sorunlarını en demokratik tarzda çözüme bağlamış olan büyük Fransız Devrimi dönemi, geçerken ulusal sorunu da 'çözüme bağlayabil'...»menin (7) diğer bir örneğini, birden fazla milletin özgürce bir devletin içinde örgütlenebildiği İsviçre örneğini de sundu. Kapitalizm, gelişme sırasında yalnızca milli bir eğilim göstermekle kalmıyor; aynı zamanda milletlerarasındaki ilişkilerin gelişmesi, milli çitlerin kırılması eğilimini de taşıyordu. Bir yandan milletlerin birbirleri aleyhine gelişmesini ve sonu gelmez milli çatışma ve düşmanlıkları tahrik eden kapitalizm, diğer yandan milletler arasında ekonomik ilişkilerin gelişmesine yolaçıyor ve onları birbirine yaklaştırıyordu. Özel mülkiyet, anarşi ve rekabet temeline oturan kapitalizmde milli baskı ve çatışmaların kesin olarak son bulması imkansızdı. Ve milli meselenin **kesin** ve tam bir çözümü proletarya iktidarı altında gerçekleşebilirdi. Ama bununla birlikte, milletler arasında barış ve milletlerin serbestçe tek devlet içinde örgütlenmesi, demokratizmin tutarlı bir şekilde uygulandığı ülkelerde, kapitalist düzen içinde gerçekleşebildiği kadarıyla, sağlanabiliyordu. Ve işte, İsviçrede en ileri örneği görülen şekilde feodalizme karşı zaferle ilerleyen ve milletler arasındaki ilişkilerin gelişmesi eğilimini de taşıyan kapitalizmin yolaçtığı tutarlı demokratizm şartlarında bir kaç ulus, tek bir devlet içinde örgütlenebilmişlerdir. Böylelikle Batı Avrupada burjuva demokratik devrimler dönemi, İrlanda gibi bir istisna dışında, milli meseleyi de çözen ulusal baskının varolmadığı devletler yaratarak son bulmuştur.

Ama ulusal baskının görülmediği devletler bu dönemin tek gerçeği değildir.

Doğu Avrupa : Ulusal Baskının Vatanı

Doğu Avrupa ülkeleri, kapitalizmin yükselme döneminde ulusal baskının vatanı olmuşlardır.

Bu ülkelerin milli mesele açısından ayırt edici özelliği, çeşitli nedenlerle -barbar kavimlerin akınlarına karşı savunma zorunluluğu vb.- merkezi devletlerin teşekkülü sürecinin, ulusların teşekkülü, demokratik ulusal hareketlerin gelişme sürecinden hızlı olmasındadır. Merkezi feodal devletlerin kuruluş önceliği, ulusların şekillenmesi ve gelişen kapi-

talizmin feodalizmi tasfiye ederek ilerlemesine, dolayısıyla demokratik devrim sürecinin gelişmesine bağlı olarak ulusal devletlerin örgütlenmesi ve gelişmesi için Batıda olduğu gibi feodal parçalanmanın ortadan kaldırılarak çeşitli bölge ve devletçiklerin siyasi birliğinin gerçekleştirilmesi uğruna değil, ama bu merkezi devletlere karşı mücadeleyi gerekli kılıyordu. Bu ülkelerde uluslar, varlığını koruyan feodalizm ve feodal soyluların iktidarı ellerinde tuttukları merkezi devlet içinde şekilleniyorlardı. Ve bu devletler, çok uluslu devletler durumundaydılar. Başında siyasi olarak daha çok gelişmiş bir ulusun bulunduğu ve geri kalan diğer ulusların hakim ulusun feodal baskı altında tuttuğu ve talan ettiği, giderek yanı sıra rekabette sahip olduğu imtiyazlı durum nedeniyle kapitalist temelde de sömürdüğü çok uluslu devletler -işte Doğu Avrupada durum böyleydi.

Çok uluslu devletlerin kurulması, kapitalizmin henüz feodalizm karşısında kesin zaferini sağlayamadığı, az gelişmiş bir kapitalizm (ya da kapitalizmin hiç gelişmemesi) ve feodalizmin oldukca güçlü bir şekilde ve sarsılmadan varlığını sürdürdüğü; özellikle geleceğin ezilen uluslarının henüz uluslaşabilmek ve bu yolda ilerleyebilmek için ekonomik bakımdan gelişmeye -kapitalizmin gelişmesi- imkan bulamadıkları şartlarda mümkün oldu. Ve çok uluslu devlet, ekonomide kapitalizm öncesi ilişkilerin hemen tüm olarak hakim olduğu, meta üretimi ve buna bağlı olarak sınıf farklılaşmasının -serfliğin dağılması- köylülüğün burjuvazi ve proletaryayı doğurarak ayrışması hemen hemen hiç gelişmediği ya da pek az geliştiği şartlarda istikrarlı bir yapı oluşturuyordu.

Fakat kapitalizm, tarihi kaçınılmazlığı sonucu ve Batı Avrupadaki gelişmenin de hızlandırıcı etkisiyle ticaretin gelişmesi-, Doğu Avrupada da yükselmeye başladıkça eski yapı, bu gelişmenin engeli haline geldi, işler yürümez oldu. Eskinin istikrarlı çok uluslu devletleri, ulusal kavgalarla çalkalanmaya başladılar. Meta üretiminin, ticaretin, ulaştırmanın vb. gelişmesi, bu devletler içinde sınıf farklılaşmasına, yığınların feodal uyuşukluktan çıkmalarına; ulusların teşekkülü ve ekonomik bakımdan güçlenmesine; sonuçta ulusal uyanışa ve ulusal hareketin gelişmesine yolaçtı.

Her yerde olduğu gibi Doğu Avrupa'da da kapitalizmin gelişmesi, ulusları, kendi ulusal devletlerini örgütlemeye; böylelikle meta üretiminin tam zaferini sağlamak için ulusal pazarı ele geçirmeye ve tek bir ulusal pazar etrafında birleşmeye ve buna dayanarak başka uluslarla ilişkilerde elverişli bir durum elde etmeye yöneltmiştir. Ama işler Batı'dan farklı olarak, kapitalizmin önceden dayatılmış çok uluslu devletler çerçevesi içine sıkıştırılmış gelişmesi hakim ulusun merkezi devlet içinde elde etmiş olduğu imtiyazlı durumu da zorlayıp sarsdığından ulusal çatışmaları kaçınılmaz kılmıştır.

Yükselen Kapitalizm Döneminde Ulusal Savaş, Burjuvalar Arası Pazar Kavgasıdır

«Yükselen kapitalizm şartlarında ulusal savaş, burjuva sınıflar arasındaki bir savaştır» (8) ve ulusal mesele, pazar meselesi odağında düğümlenmiştir.

Ezilen ulus, hakim ulus feodal aristokrasisinin siyasi baskısı altındadır ve bunun temeli olarak feodal gaspın konusudur. Ezilen ulus köylülüğünün feodal ranta tabi boyunduruk altında olma durumunun devamını gerektiren feodal aristokrasinin çıkarları, köylülüğün farklılaşması ve meta üretiminin gelişmesinin engelidir. Ezilen ulus burjuvazisine gelince, o, bu duruma köylülüğün çıkarları dolayısıyla değil, ama doğrudan kendi pazarının oluşması engellendiği için karşı çıkar. Ezen ulus burjuvazisi ise, ezilen ulus burjuvazisinin «hakkı» yani sömürüsünün gerçekleşme alanı olan pazardan, imtiyazları dolayısıyla öncelikle yararlanır. Ezilen ulus burjuvazisi, kendi ulusal pazarını örgütlemek ve ona dayanarak diğer ulus burjuvazileriyle rekabette üstün bir konum elde etmek ister; ama bu, tatlı kârlarını elden kaçırmak istemeyen hakim ulus burjuvazisinin çıkarları ile çelişir. Ulusal pazarı örgütleme ve ele geçirme talebiyle, ezilen ulus burjuvazisi ve karşısında ezen ulus burjuvazisi, işte yükselen kapitalizm döneminde ulusal çatışmanın, özü budur.

Ezen ulusun burjuva özellikler de kazanmaya başlayan feodal hakim sınıfları da, hem burjuva ve hem de feodal çıkarları dolayısıyla ezilen ulus üzerindeki baskısını yoğunlaştırır. Feodal rant temelinde siyasi özgürlüklerin gezi ve örgütlenme özgürlüğünün, ulusal dilin kullanılmasının, ulusal okulların vb. engellenmesiyle doğrudan ulusal pazarın gerçekleşmesini önlemeye yönelir. Bu aynı zamanda ezen ulus burjuvazisinin işine yararken, ezilen ulus burjuvazisinin tepkisine sebeb olur. Ve ezilen ulus burjuvazisi, **kendi pazarı** ve sömürücü «haklar»ı uğruna, «kendi özel davasını bütün halkın davasıymış gibi göstererek, bütün avazıyla 'vatan' diye bağırmaya başlar.» (9) «Vatan» için, yani kendi sömürüsünü rakip tanımadan gerçekleştirip kendi ulusal kapitalizmini serbestçe geliştirebileceği ve başka uluslardan rakipleriyle rekabette üzerine yaslanıp ulusal pazarını sağlama alabileceği ulusal devletini kurabilmek için ezen ulusa karşı savaşa atılır. Ezilen ulus burjuvazisi, ulusal baskıya karşı ve kendi devletini örgütlemek için savaşında, kendi başına, şüphesiz ki güçsüz kalır. Ulusal hareketin gücü ve başarı ihtimali, ulusun geniş emekçi sınıf ve tabakalarının, başlıca proletarya ile köylülüğün katılıp katılmamasına bağlıdır.

Ulusal baskı, sadece ezilen ulus burjuvazisinin çıkarlarına karşı yönelmez. Proletarya ve köylülük de ulusal baskıdan hem de kendi burjuva-

zilerinden daha fazla zarar görürler .Siyasi özgürlüklerin kısıtlanması ve ulusal baskı, ezilen ulusların burjuvazisinin yanı sıra, emekçi sınıfların da tepkisini çeker. Özellikle topraklar ezen ulustan toprak sahiplerinin elindeyse, köylülüğün çıkarları, ulusal çıkarlarla doğrudan birleşir ve onlar da kitle halinde ulusal harekete katılırlar.

Proletaryanın burjuvazinin **peşinden** ulusal harekete katılması ise, kendisinin de ulusal baskıdan zarar görmesi temelinde, ama «kendisi için sınıf» durumuna gelmediği, bağımsız sınıf çıkarlarının bilincine varmadığı ve yetersiz bir örgütlenme düzeyine sahip olduğu hallerde mümkündür.

Ama, ne proletaryanın ne de köylülüğün kitlevi olarak ulusal harekete katılması, yükselen kapitalizm çağında ulusal hareketin, özünde çeşitli ulusların burjuvazileri arasında bir pazar çatışması olması gerçeğini değiştirmez. Köylülük, harekete katıldığında kendi pazarı uğruna savaşan burjuvazinin yedek gücü durumundadır. Burjuvazinin peşine takılan proletarya da başka bir konumda değildir. Köylülük sermayenin egemenliğine karşı hiçbir yönü bulunmayan bir harekete katılmak durumundadır ve bu hareket, doğrudan sermaye egemenliğini güçlendiren kendi burjuvazisi tarafından temsil edilen milli kapitalizmin en geniş ve serbest gelişmesini hedefleyen bir karaktere sahiptir ve tarihi açıdan başka türlü olması da imkansızdır. Yine proletaryanın milli sermayenin egemenliğini amaçlayan bir harekete şartsız olarak katılması, proletaryanın burjuvazinin çıkarlarıyla objektif olarak çelişen çıkarlarının bu harekette ifadesini bulmaması, onun özünü etkilememesi ve bağımsız siyasi hareketini oluşturamamış, «kendiliğinden sınıf» olan proletaryanın burjuvazinin ordusunu teşkil etmesi demektir. Böylece proletarya ve köylülüğün katılması, ulusal harekete ancak görünüşte bir halk hareketi karakteri kazandırabilir, ama onu, burjuvazinin damgasını taşıyan bir hareket olmaktan çıkarmaz.

Kapitalizmin yükselme döneminde ulusal hareketin bu niteliği, şüphesiz devrimci proletaryanın ulusal baskı ve ulusal hareketler karşısında kayıtsız kalmasına yolaçmazdı ve açmadı.

Kapitalizmin Yükselme Döneminde Devrimci Proletaryanın Milli Mesele Karşısında Tavrı

Böyle bir dönemde, devrimci proletarya, milli meseleyi nasıl ele aldı, çözüm önerileri neler oldu?

Her şeyden önce, ulus, kapitalizmin bir kategorisidir ve ulusal hareket bu dönemde kapitalist gelişmenin temsilcisi, burjuvazinin hareketidir; ulusal hareketin varlığı ve kaderi, burjuvazinin ve onun temsil ettiği kapitalizmin varlığı ve kaderine bağlıdır. Kapitalizm, bireylerin uluslar oluşturmaları ve ulusal hareketlerle birlikte onları doğurarak ve on-

lara dayanarak gelişir ve gelişti. Ve işte ulus da, bir başka temelde değil, kapitalizm temelinde, burjuva özel mülkiyet ilişkileri, sermayenin emekçilerin ödenmemiş emeğine el koyması, tüketimi amaç edinmeyen. ve emeğe hizmet etmeyen ama, kâr için ve sermayenin engelsizce gelişimini amaçlayan üretim temelinde varoldu. Ve o, üretimin sosyal karakteri ile mülk edinmenin özel (burjuva) biçimi arasındaki çelişmenin derinleşmesiyle birlikte olgunlaştı. Kapitalist meta üretiminin gelişmesi, ulusal pazarın varlığını gerektirir ve gerçekleştirirken, genişleyen üretimi burjuvaziyi dış pazarlara doğru itti. Ürünleri için yeni pazarları ve üretim için gerekli ucuz hammadde arayışı ile burjuvazi sonunda «dünya piyasasını fethetti». Sermaye ihracı henüz esas olarak gündeme girmemişti (serbest rekabetin olgunlaşma döneminde bu da görülür). Ama, meta üretimi, ulusal sınırlara sığmamıştır ve uluslararası ticaret ve ulusal ekonomilerin karşılıklı birbirlerine bağımlı duruma gelmeleri çağın gerçeğiydi. Kapitalizmin bir diğer eğiliminden kaynaklanan ikinci gerçek ise, ürün fiyatını düşürmek için daha ucuz hammadde ve ürünlerine yeni pazarlar sağlayabilmek için rekabet, dış pazarlarda elverişli bir konum kazanma ve başka ulusal ekonomileri kendine bağımlı kılma uğruna mücadeleler vb. idi. İşte bu yüzden özel mülkiyete dayalı kapitalizm, ülke içinde sınıf çatışmalarına yolaçmakla kalmadı, sonu gelmez ulusal çatışmalara neden oldu ve ulusun gelişmesi, başka uluslarla düşmanlaşmayla birlikte gerçekleşebildi.

Dolayısıyla sömürü ve çelişmeler dünyası olan kapitalist dünyada ulusal çatışma ve savaşlara kesin olarak son verebilmek ve uluslar arasında tam bir barış sağlayabilmek mümkün değildi. Kapitalizm dünyası, her türlü ulusal eşitsizlik ve baskının, ulusal çatışmaların ortadan kaldırılması ve milli meselenin kesin bir çözüme ulaştırılması imkanından yoksundu.

Milli meselenin **kesin** çözümü, bu yüzden kapitalizmin yükselme ya da çürüme ve can çekişme döneminden bağımsız olarak ancak burjuvazinin iktidarının devrilmesi ve özel mülkiyet ilişkilerinin kaldırılmasına bağlıdır, proletaryanın iktidarının kurulmasına bağlıdır.

Devrimci proletaryanın nihai hedefi, sınıfsız toplumdur. Özel mülkiyetin ve bundan doğan her türlü ilişkinin ortadan kaldırılması ve sosyal kurtuluşun sağlanmasıdır. Bunun il kadımı olarak devrimci proletaryanın her türlü görevini tabi kılacağı esas görevi, mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesini sağlayacak olan proletarya diktatörlüğünün kurulmasıdır. Dolayısıyla devrimci proletarya herhangi bir ulusun ulusal gelişmesini amaç olarak belirleyemezdi; o, sonsuz ulusal çatışmaları doğuran ve bu çatışmalara yol açması kaçınılmaz ulusal gelişmeyi destekliyemezdi ve desteklemedi. Aksine o ulusal gelişmeyi çıkarlarının ve görüş açısının merkezine koyan, rekabette rakibine üstün gelme ve

en yüksek kârı elde edebilmek için vatan, millet diye bağıran ve ayrı uluslardan işçiler arasında düşmanlık yaratmaya yönelen burjuvazinin ve burjuva milliyetçiliğinin karşısında yer aldı. O, objektif olarak çıkar bilriğine, sömürüsüz, sınıfsız bir dünya kurulması ortak amacına sahip bütün uluslardan işçileri bölmeye yönelen burjuva milliyetçiliğine karşı proletaryayı ve bütün halkı uyarmalı ve bütün ülkelerin işçilerinin birliğini sağlamaya çalışmalıydı. Böyle davrandı. Devrimci proletarya, ulusal sınırlara hapsolmayı ulusal çitleri esas almayı, ve buna uygun olarak bölünmeyi, ve burjuvazinin kölesi olmayı kabullenemezdi.

Birbirleriyle çelişen iki tarihi eğilime sahip olan kapitalizm, gelişme sürecinde bir yandan ulusal gelişme, ulusal hareketler ve ulusal devletlerin kuruluşu eğilimine yolaçar; öte yandan, o, özellikle olgunlaşma döneminde uluslararası ilişkileri geliştirmeye ve ulusal çitleri yıkmaya ve farklı uluslardan işçileri aynı fabrika ve örgütlerde toplamaya yönelir. Bu ikincisi, elbette, kapitalizmin sosyalizme dönüşmesinin en önemli etkenlerinden birini oluşturur. Bu, kapitalist toplumda, sosyalizmin maddi temellerinin olgunlaşması anlamına gelir. Ulusal çitlerin aşılması ve kapitalist üretimin yaygın ve daha geniş bir alan üzerinde, ulusal ekonomik birimler arasında daha sıkı bir ilişki kurulması ve gelişmesiyle üretici güçler de hızlı ve yaygın bir şekilde gelişir. Ve devrimci proletarya şüphesiz, kapitalizmin yükselme döneminde de sosyalizmden ve sosyalizmin maddi şartlarının olgunlaşmasından, üretici güçlerin en özgürce gelişmesi ve işçilerin birliğinden yana olmuş; ve her zaman ulusal çitlerin ve çatışmaların karşısında olmuş genel olarak ulusal gelişmeyi ve ayrılıp ulusal devlet kurmayı **mutlaklaştıran** burjuva milliyetçiliğine karşı savaşmıştır.

Devrimci Proletarya İlke Olarak, Ulusal Eşitlik ve Büyük Devletten Yanadır

«Bütün öteki koşullar eşit olduğu takdirde, bilinçli proletarya, her zaman, daha büyük bir devletten yana olacaktır. O, her zaman, ortaçağa özgü özerkliğe karşı olacak ve proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinin geniş ölçüde gelişebileceği büyük topraklar üzerinde iktisadi birlik ve bağlılığın güçlenmesine iyi gözle bakacaktır». (10) Nedeni basittir: sosyalizme giden yol, ulusal düşmanlıklardan değil, sosyalizmin maddi şartlarının kapitalist düzen içinde olgunlaşmasından geçer. Sosyalizmin yolu, ayrı uluslar arasındaki (yani ayrı ulusların burjuvazileri arasındaki) çelişmenin değil, sınıf çelişmesinin, bütün uluslar içinde burjuvaziyle proletarya arasındaki çelişmenin gelişip derinleşmesinden; bütün ulusların işçilerinin sınıf çıkarları temelinde birliğinden geçer. Bunu sağlayacak olan başka hiçbir şey değil, ama, üretici güçlerin burjuva toplumunun, mülk edinmenin özel biçimi ile üretimin sosyal karakteri arasındaki temel

çelişmesini olgunlaştırıp şiddetlendirecek en serbest ve en hızlı gelişmesidir. Ve «üretici güçlerin kapitalizm tarafından geniş ölçüde ve hızla geliştirilmesi, tek bir devlet içinde toplanmış ve birleşmiş geniş toprakları gerektirir.» (11) İşte bu yüzden devrimci proletarya uluslar tek bir devlet içinde birleşebildikleri sürece ayrılmayı, üretici güçlerin ve iktisadi gelişmenin yavaşlaması demek olan ademi merkeziyetçiliği ya da federasyonu savunmaz, savunmamıştır. Proletaryanın sınıf çıkarları, bütün ülkelerin işçilerinin birliğinin, ulusal çatışmaların son bulmasını ve üretici güçlerin ve kapitalizmin daha hızlı ve ileri bir gelişmesine yolaçan merkezi büyük devleti gerektirir.

Ama kapitalizmin yükselme dönemi, yukarıda da söylendiği gibi, tek düze olmamıştır. Kapitalizm, kimi ülkelerde tek bir ulusun siyasi bakımdan birleşmesi şartlarında, kimilerinde özellikle de Doğu Avrupa'da çok uluslu merkezi devlet şartlarında gelişmiştir. Ve burada proletaryanın tek, merkezi ve büyük devletten yana olma ilkesinin hayata uygulanabilmesi somut durumda değişiklikleri gerektirmektedir. Çünkü, «bütün öteki koşullar eşit» değildir. Çok uluslu devlet içinde bir hakim ulus diğerlerini ezmekte, üzerlerinde ulusal baskı uygulamaktadır. Ezilen uluslar, yaşadıkları bölgede, kapitalizmin gelişmesine paralel olarak uyanmakta, feodal uyuşukluktan sıyrılmakta ve gelişen kapitalizm kendisi için en elverişli olan ulusal devlet koşulunu aramaktadır. Ama öte yandan başında feodal soyluluğun bulunduğu kapitalizm öncesi devlet biçimiyle çelişmekte, gelişen kapitalizm feodal engelleme ve baskıya maruz kalmaktadır. «Bütün öteki şartlar eşit» değildir ve merkezi bir feodal devlette ulusal sınırları az çok belirli bir bölgede kapitalizm ne kadar gelişirse, bu bölge ile feodal devlet sistemi arasında çelişme o oranda şiddetlenecek ve ayrılma talep ve imkanı da o derecede kuvvetlenecektir. Çünkü ulusal devletlerin kurulma eğilimi, kapitalist gelişmenin evrensel eğilimlerinden biri ve yeni gelişmekte olan kapitalizmin esas eğilimidir.

Milli Bakış Açısını Reddeden Devrimci Proletarya, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkını Savunur

Ulusun gelişmesini amaçlamayan ve desteklemeyen devrimci proletarya ne yapacaktır? Uluslararası proletaryanın ve ulusların birliği adına, gelişen kapitalizm üzerindeki feodal engellemeyi mi savunacaktır? Feodalizmin varlığından kaynaklanan ulusların baskı altında zorla birarada tutulmaya çalışılmasını mı destekleyecektir? Böylelikle hem ezen ulus burjuvazisinin pazar çıkarları ve hem de feodal despotluğun da yanında mı saf tutacaktır?

Bu olamaz. Devrimci proletarya, her zaman sınıf çıkarlarına uygun hareket ederken hiç bir zaman gericiliğin, despotizmin ve şövenizmin yanında olmamış, hep devrimci kalmıştır.

Her türlü baskı ve sömürüye karşı olan, kendisini kurtarmak için kendisiyle birlikte bütün ezilen sınıfları kurtarmak ve tüm zorbalıklara karşı savaşmak zorunda olan proletarya, kapitalist gelişmeyi engelleyen feodalizmin ve ulusların baskı altında tutulmasının kararlı bir muhalifidir.

Proletarya, ulusal devlet kurma talebini doğuran güçlü ekonomik etkeni, -feodalizme karşı kapitalizmin gelişmesini- ve bunun tarihi açıdan ilerici rolünü görmemezlik edemez. Kapitalizmin gelişmesi ve feodal bağların parçalanması ilerici bir şeydir. Bu hem genel açıdan hemde ulusal sorun açısından böyledir. Feodal baskının ve ulusların zorla merkezi çok uluslu feodal devlet sistemi içerisinde tutulmasının ortadan kaldırılması, feodalizmin çöküşünün bir etkenidir, ilericidir.

Feodalizmden kaynaklanan ulusal baskı, sadece ezilen ulus burjuvazisinin çıkarlarını ve gelişmesini engellemekle de kalmamakta, proletaryanın gelişmesini de engellemektedir. Proletarya, ulusal baskıya, aynı zamanda doğrudan kendisine karşı yöneldiği ve kendi sınıf çıkarlarını ve gelişmesini engellediği için de karşıdır.

Ezilen uluslar üzerindeki baskıdan burjuvaziden daha çok proletarya zarar görür. Feodal baskı, kapitalizmin serbestçe gelişimini ve sosyalizmin maddi şartlarının olgunlaşmasını engeller. Aynı zamanda sosyalizmin manevi güçlerinin serbestçe gelişmesini, işçi sınıfının serbestçe örgütlenmesini, kültürel olarak olgunlaşmasını vb. önler. Feodal devlet sistemi, feodal ilişkiler temelinde yükselir ve bu, diğer sınıfların ve özellikle de sömürülen sınıfların siyasi hayatın dışında tutulması, siyasi özgürlüklerin bulunmaması demektir. Kendi ana dilinde eğitim göremeyen ana dili üzerine yasaklar konan, toplantı yapması vb. engellenen, proletaryanın bilinç ve örgütlenme açısından gelişme gösterebileceği; belli bir gelişme gösterebilse bile bunun sosyal kurtuluş mücadelesinin zaferi için yeterli olabileceği düşünülebilir mi? Ulusal hareketin karşısına dikilen feodal zorbalık, ulusları çok uluslu devlet içinde zorla bir arada tutmaya çalışırken proletarya ile maddi ve manevi olarak gelişmemişlik ve gerillik çukurunda ve yanı sıra «kendi» burjuvazisinin peşinde milli önyargılarla donanmaya mahkum etmektedir. En önemlisi, feodalizmin zorbalığı ve ulusal baskı, yalnızca değil ama özellikle ezilen ulus burjuvazisi ile proletaryası arasındaki çelişmenin keskinleşmesi ve tam anlamıyla olgunlaşmasını önleyerek, feodalizme ve onun ulusal zorbalığına karşı proletarya ile burjuvazinin «ortak» çıkarlarının ön planda olmasını ya da kapitalizmin yeterli ölçüde gelişmişse bile, burjuvazinin «ortak milli çıkarlar» demagojisi ile proletaryayı kendi uysal takipçisi yapabilme ve onu başka uluslardan sınıf kardeşlerine karşı savaşa sürebilme tehlikesini, burjuvazinin pazar kavgasına «kendi» proletaryasını da sürükleyebilme tehlikesini yaratacaktır.

İşte bu nedenle, devrimci proletarya, her türlü ulusal baskıya karşıdır, karşı çıkmıştır. İlke olarak merkezi büyük devletten yana olmasına rağmen, ulusların zorla bir arada tutulmalarına karşıdır, karşı çıkmıştır. O, her hangi bir ulusa imtiyaz tanınmasına karşıdır, bütün ulusların eşit haklara sahip olduğunu ve her ulusun kendi kaderini özgürce belirleme, isterse ayrılıp kendi devletini kurma hakkına sahip olduğunu savunur, savunmuştur.

Feodal zorbalığı temsil eden çok uluslu feodal devletler, ulusların birliğinin zorla gerçekleştirilmesini temsil ederler ve **proletarya birlikten yana olmasına rağmen, zorla birlikten yana değildir.** O, gönüllü birlik için içinde bulunulan şartların değişmesi gerektiğini, bu şartlar değişmeden ise gönüllü birliğin ancak ayrılmadan geçtiğini bilir. Ulusal baskıdan ve onun kaynağı olan feodalizmden yana tavır takınamaz.

Devrimci proletarya, proletar demokrasiden, her türlü sömürü ve baskının yokedileceği, yani siyasi (burjuva) değil, ama sosyal bir karaktere de sahip olan demokrasiden yanadır. Çıkarları bunu gerektirmekte, gelecek bunu vaadetmektedir. Bu yüzden o, burjuva ilişkiler temelinde yükselecek ve bundan dolayı da ulusların sömürülmesi ve ezilmesini kesinlikle önleyemeyecek olan ulusal burjuva devletlerin kurulmasını mutlaklaştıramaz. Siyasetinin merkezine bunu koymaz. Kapitalizm ve ulusal gelişme üzerine hayaller yaymaz; aksine bu burjuva hayallerle mücadele eder.

Ulusların ayrılıp kendi devletlerini kurma **hakkının** kayıtsız şartsız kabul edilmesi elbette ulusal burjuva devletin ulusal çatışmaya son vereceği anlamına gelmediği gibi, devrimci proletaryanın her şart altında ayrılmayı ve ulusal devleti desteklemesi ve genel olarak ulusal gelişmeden yana olması anlamına da gelmez. Bu, sadece ve sadece, feodal zorbalıktan kaynaklanan ulusal baskıya karşı ulusal hareketlerin demokratik bir içeriğe sahip olduğu, ulusal devlet kurma talebinin feodalizmi tasfiyeye yönelen kapitalizmin gelişmesinin öz olarak ilerici ve demokratik bir talep olduğu anlamındadır.

Her somut durumda bir ayrılma eyleminin desteklenip desteklenmeyeceği, o durumun kendi somut şartları içinde tahliline, ulusal hareketin o somut durumda feodalizmi darbeleyip darbelemediğine bağlıdır. (Örneğin, kapitalizmin yükselme döneminde Orta Avrupa'da Çek vb. ulusal hareketlerin, o dönem gericiliğin kalesi feodal Rusya'yı güçlendiren onun ileri karakol eylemleri niteliğindeydi ve desteklenemezdi.) Ama, ulusal baskıya karşı çıkmak demek olan ayrı devlet kurma **hakkının** teslim edilmesi, bu hakkın şu veya bu doğrultuda kullanılmasının desteklenmesi ya da desteklenmemesi tutumundan bağımsız olarak ulusal eşitliğin savunulması ve milli bencilliğin reddinin somutlanmasıdır. Çünkü, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, özüyle ayrı devlet kurma **hakkı** demok-

rasının mutlak bir talebidir. Ulusal baskıya karşı mücadele ve ayrılma hakkının tanınması, tutarlı demokratizmin gereğidir. Ve bu, gelişmesi, ulusal kavga ve çatışmalarla karartılan ve yavaşlatılan proletaryanın sınıf mücadelesinin mutlak çıkarınadır.

Kapitalizmin Yükselme Döneminde Milli Mesele, Burjuva Demokratik Devrimin Bir Parçasıdır

Milli meselenin kesin çözümü, her türlü ulusal baskı ve çatışmanın kökten ortadan kaldırılmasını, burjuvazinin devrilmesini ve proletaryanın iktidarını gerektirmektedir. Bu, açık ve kesindir. Ama burada kapitalizm şartlarında ulusal çatışmayı asgariye indirerek onu proletaryanın çıkarlarına en az zarar verecek bir biçime sokmanın da mümkün olduğu noktasına geliyoruz.

Kapitalizm yükselmektedir ve feodalizmi tasfiye ederek gelişmektedir. İşte bu şartlarda, şimdiye kadar söylediklerimizden de anlaşılacağı üzere, **milli meselenin kapitalist toplumda mümkün olduğu kadarıyla çözümü, tutarlı demokratizmin gerçekleştirilmesini gerektirir.** Yükselen kapitalizmin, burjuvazinin feodalizmle, toprak sahipleriyle ve onların gerici feodal iktidarıyla çatıştığı burjuva demokratik devrimler döneminde, feodalizmin varlığından kaynaklanan ulusal boyunduruğun kırılması ve kapitalizm şartlarında mümkün olduğu kadarıyla milli meselenin çözümü, feodalizme karşı genel mücadelenin burjuva demokratik devrimin bir parçasıdır. Ulusal baskı, ulusların feodal devlet sistemi içinde zorla tutulması olarak ortaya çıkmıştır ki, kapitalizmde mümkün olduğu kadarıyla ortadan kaldırılması, feodal sınıfların ekonomik ve siyasi iktidarlarına son verilmesini, bu amaçla yürütülen devrimci demokratik mücadelenin zaferini ve siyasi demokrasinin (burjuva demokrasisi) gerçekleşmesini gerektirir.

Siyasi demokrasi de, elbette bir reform meselesi değildir. Bu, kitleleri siyasi hayatın dışında tutan feodal bağımlılık ilişkilerine, toprak köleliğine son vererek onların siyasi hayata katılmalarını sağlayacak olan feodlizmin tasfiyesi ve toprak sahipleri iktidarının devrilmesi meselesidir, (demokratik) devrim meselesidir. (Bu, bu dönemde ulusların kendi kaderini tayin hakkını zayıf ve küçük bir ihtimalle de olsa ,kapitalist gelişmeye bağlı olarak gerçekleşecek bir reformla da sağlanabileceğini inkar anlamına gelmez.) Ve, siyasi demokrasinin bir talebi olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı (ayrı devlet kurma hakkının) gerçekleşmesi, siyasi demokrasinin diğer talepleri gibi, burjuva demokratik devrimin zaferine ve tutarlı bir demokrasinin sağlanmasına bağlıdır. Burjuva demokratik devrim sürecindeki bir ülkede, milli meselenin (kapitalist düzende çözümlenebileceği kadarıyla) hala çözümlenmemiş olarak kalması, burjuva demokratik devrimin büyük ölçüde tamamlanmadığının tu-

tarlı bir demokratizmin kurulmadığının, feodal etkilenmelerin halâ esas olarak şu ya da bu ölçüde geçerli olduğunun göstergesidir.

Devrimci proletarya, kapitalizmin yükselme döneminde milli meselenin konumunu ve çözüm biçimini bu çerçeve içinde ele almış, ayrı devlet kurma hakkını savunmayı ve her hangi bir ulusa tanınan imtiyaza ve uluslar üzerindeki baskı ve zora karşı çıkmayı sonuna kadar demokrat olmanın bir gereği olarak görmüştür Aynı zamanda, o, burjuva milliyetçiliğine karşı da savaşmış, her şart altında ayrılmayı vaazetmemiş ve ulusal hareketleri, genel burjuva demokratik hareketin gelişmesine uygun düştüğü taktirde ve bu sürece desteklemiştir.

Devrimci proletaryanın milli meselenin bu dönemdeki çözümü ile ilgili somut önerisi ise, ilgili ülkede feodallerin iktidarının devrilmesi ve tutarlı bir demokratizmin gerçekleştirilmesine bağlı olarak ezilen uluslar ayrılmayı tercih etmediklerinde -ki tutarlı demokratizm, ulusların iradelerinin birlik yönünde ortaya konmasının şartlarını yaratır-, artık «bütün öteki koşullar eşit» olacağından tek merkezi devlet ve ezilen uluslara bölgesel özerklik olmuştur.

İKİNCİ DÖNEM: EMPERYALİZM VE PROLETER DEVRİMLERİ ÇAĞINDA MİLLİ MESELE

Gelelim ulusal baskının temelinin emperyalizmin de katılmasıyla genişlediği ulusal hareketin özünün değiştiği, dolayısıyla milli meselenin konuluşu ve çözümünün farklılaştığı, milli meselenin ikinci dönemine. Bu dönem, emperyalizm ve proleter devrimleri dönemidir.

Batı Avrupa'da, yükselme dönemini yaşayan, ulusal hareketle ve ulusal devletlerin kurulmasıyla gelişen kapitalizm, şüphesiz ki, doğada ve toplumda her şey ve olayın da gösterdiği gibi, olduğu yerde kalamaz, sürekli bir yükseliş içinde olamazdı. O da gelişmesinin sonuna varacaktı. Ve doğal olarak gelişme süreci içinde kapitalizm, kendi çözümlenmez çelişmesi temelinde ve bu ve diğer çelişmeleri daha da keskinleştirerek ve yenilerini doğurarak ilerledi. Üretici güçlerdeki devasa gelişmeye bağlı olarak üretim hızla gelişti, büyüdü ve yoğunlaştı. Bu sürece, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi süreci ile birlikte ilerledi. Serbest rekabet güçsüz ve zayıfların elenmesine yolaçtı, kapitalistlerin, küçük ve büyük olmasına karşın devlerin yanında küçük kalan kapitalistlerin, büyüklerin yani bir avuç tekelci kapitalistin sultası altına girmesine ya da iflasına neden oldu.

Yoğunlaşıp merkezileşen sanayi sermayesi, banka sermayesi ile içiçe girerek mali sermaye oluştu. Mali sermaye, tekeller üretimi, maliyeyi, ülkenin bütün ekonomisini kontrolu altına aldı, ağlarını bütün ülke sathına yaydı.

Bir yandan işbölümü gelişti, binlerce ve onbinlerce işçi, tek bir fabrikada birleşti. Ve üretimin sosyal karakteri, görülmemiş boyutlara erişti. Diğer yandan ise, üretim araçları ve diğer zenginliklerin özel mülkiyeti gittikçe daralma eğilimi gösteren son derece dar bir çerçeve içinde gelişti. Bir avuç mali sermayedarın elinde toplandı. Tekelci kapitalizm, kapitalizmin bu temel çelişmesinin had derecede olgunlaşmasına yolaçtı, bu temelde çürümüş olarak ve can çekişerek varoldu ve sosyalizmin «bekleme odası» niteliğini kazandı.

Sermayenin Uluslararasılaşması ve Kapitalist Dünya Ekonomisinin Oluşması

Kapitalizm, dar ulusal sınırlar içinde sıkışarak gelişemezdi. Nitekim öyle oldu. Konumuz açısından önemli olan bu karakterine önceden de değinmiş ve kapitalizmin uluslararasında ekonomik ilişkileri, uluslararası ticareti geliştirmeye, ulusları birbirine yakınlaştırmaya ve bağımlılaştırmaya yöneldiğini belirtmiştik.

Kapitalist üretim, tüketime ve emeğin ihtiyaçlarına göre değil, kâr esasına göre yapıldığından anarşi içinde ve esas olarak üretim aletleri üretiminin tüketim maddeleri üretimine göre öncelikle ve daha hızlı gelişmesi yoluyla geliştiğinden dolayı, tekel öncesi kapitalizm için sınırları belirli bir pazar olan ulusal pazar giderek yetersiz kalmıştı. Rekabetçi kapitalizm, ulusal pazar, üretimin (elbette kapitalist üretimin) ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma düştüğü ve kâr oranı azalmaya yöneldiği için, ürünleri için yeni pazarlar aramaya zorlandı. Rekabetçi kapitalizm, ürünleri için yeni pazarlara ihtiyaç duymasının yanı sıra, üretimi sürdürmek ve daha ucuza maletmek için, hammaddelere hem de ucuz hammaddelere ihtiyaç duyuyordu. Bunun için kendisi gibi sanayi kapitalizminin geliştiği ülkelerle ticaretin geliştirilmesi ve yanı sıra bir yandan ilkel sömürgecilikten vazgeçmezken, diğer yandan da kapitalizmin ya hiç gelişmediği, ya da hemen hemen hiç gelişmediği ülkelerle de ticaretin geliştirilmesini ve böylelikle meta üretiminin giderek dünyanın daha büyük bir parçası üzerinde gerçekleştirilmesine yönelmek zorundaydı. Bu, geri ülkelerde meta üretiminin gelişmesi ve feodalizmin çözülmeye başlaması ve kapitalist üretimin ön koşullarının -meta üretiminin yanı sıra ticaret yollarının ve nakliyatçılığın vb.- ortaya çıkması ve gelişmesi demekti. Sömürgecilik siyasetinden arındırıldığında, bu gelişme hem ulusları birbirine yakınlaştırıp bağladığı için, hem de geri ülkelerde feodalizmi çözdüğü ve meta üretimini geliştirdiği için tarihi bakımdan ilerici bir karakter taşıyordu.

Tekelci kapitalizme gelince; o, kapitalizmin iki evrensel eğiliminden biri olan bu eğilimini -uluslararasılaşma- daha da geliştirdi. Ve, ona yeni unsurlar kazandırdı.

Rekabetçi dönemin özellikle son (olgunluk) zamanlarında meta ihracatının yanı sıra görülmeye ve meta ihracı için daha elverişli şartlar yaratılmasına yönelik olarak yoğunlaşmaya başlayan gerek yatırımlar, gerekse kredi ve borçlar şeklindeki sermaye ihracı, rekabetçi dönemin tersine, kapitalizmin tekelci döneminin ayırt edici bir özelliğini teşkil etti. Tekelci dönemde, «sermaye ihracı, meta ihracından ayrı olarak özel bir önem kazanmıştı...» (12) Kapitalist üretim, ulusal pazarın gelişmesinden daha hızlı geliştiği için metropolde kârlılık azalmış, ve tekelci grupların elinde bir «sermaye fazlalığı» meydana gelmeye başlamıştı. Tekeller, rekabetçi burjuvaziden farklı olarak, ortalama kârla yetinmiyor, azami kâr peşinde koşuyor ve metropollerde az kâr sağlayacak yatırımlar yerine, yüksek kârlar vaad eden yeni yatırım alanları arıyorlardı. Bu yüzden sermaye ihracına, özellikle işgücü ve hammaddelerin, toprağın vb. ucuz, sermayenin kıt olduğu geri ülkelere sermaye ihracına yöneldiler. Tekelci gruplar, hammaddeleri, pazarları, vb. tekellerine aldılar, geri ülkeler ekonomilerini metropol ekonomisine bağladılar ve tabi kıldılar. Onun bir uzantısı haline getirdiler. Geri ülkeler dahil tüm dünyayı, ekonomik olarak aralarında paylaştılar. Artık, ulusal ekonomiler, kendi başlarına yeterli olmaktan çıkmıştı. Uluslararası işböiümü gerçekleşmişti ve her geçen gün gelişiyordu. Ve bütün ülkelerin ekonomileri tek bir dünya ekonomisi zincirinin parçaları haline geldi.

«Bu süreç, üretici güçlerdeki devsel gelişmeyi yansıttığı ölçüde, ulusal yalnızlığı ve çeşitli halkların çıkar karşıtlıklarını giderdiği ölçüde ,bir ilerleme etkeni oldu ve gene de öyledir, çünkü gelecekteki dünya sosyalist ekonomisinin maddi öncüllerini hazırlar.» (13) Ama, tamamiyle kesin ve açıktır ki, tekeller ve emperyalizm, ulusların birbirlerine yakınlaşmalarını, tek bir dünya ekonomisi içinde birleşmelerini onların özgür iradeleri temelinde gerçekleştirmez. Her türlü sömürü ve baskıya yol açması kaçınılmaz özel mülkiyet temeli, serbest rekabetçi kapitalizme oranla, emperyalizm için çok daha belirgindir. Çünkü o, tekelcidir. Her şeyi tekeline alma, her şeye hakim olma eğilimindedir. Ve bütün ülkelerin ekonomilerini tek bir dünya ekonomisinin zincirinin halkaları haline getiren emperyalizm, genel olarak olduğu gibi, ulusal alanda da eşitlik ve özgürlüğün inkârıdır. O, «dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun bir avuç 'ileri' ülke yararına, mali bakımdan köleleştirilmesi ve sömürgeci baskı altına alınmasıdır.» (14)

Emperyalizm ve Yeni Çok Uluslu Sömürgeci Devletlerin Ortaya Çıkışı

Emperyalizm, ihraç ettiği sermayenin denetimi altına aldığı pazar ve hammadde kaynaklarının ticaret yollarının vb. «güvenliği»ni sağlayabilmek, rakiplerine karşı (emperyalist gruplar birbirlerine karşı) siyasi ve

stratejik açıdan üstün bir konum elde edebilmek, potansiyel kâr getirecek alanları denetimine alıp rakibinin gelişmesini engelleyebilmek vb. için emperyalist sistemin parçaları haline gelmiş ülkeleri, bölgeleri toprak olarak da ele geçirmeye ve ilhak etmeye yönelir. Ve XX. yy.'ın başlarında, artık paylaşılmamış alan kalmamıştır. O derecede ki, dünyanın yeniden paylaşımı gündeme girmiştir.

Emperyalizm yalnızca, «ileri ülkeler»de, metropollerde burjuvazi ile proletaryanın birbirleriyle savaşmaya hazır karşı saflarda kutuplaşmasına yolaçmakla kalmamıştır. O, ikinci olarak da, dünyanın az sayıda ezen sömürgeci ulusla büyük çoğunluğu teşkil eden ezilen ve sömürülen uluslar halinde ikiye bölünmesine de neden olmuştur.

Kapitalizmin yükselme döneminde milli mesele, esas olarak tek tek devetler, çok uluslu merkezi feodal **devletler içi** bir mesele iken, dünyanın ekonomik ve toprak olarak paylaşılması ile alanı genişlemiş, **dünya çapında** bir mesele haline gelmiştir.

Eskiden feodalizme karşı yükselen kapitalizmin birleştirdiği uluslar, ve bu sürece uygun olarak Avrupa'da ortaya çıkan, içinde ulusal baskının esas olarak görülmediği modern burjuva ulusal devletler, artık, ulusal devletler olmaktan çıkan ve dünyanın ekonomik olarak paylaşılmasına paralel, yeni toprakları da ilhak ederek, içinde bir çok ulus barındıran sömürgeci devletler haline geldiler. Emperyalizm, feodalizmin yanı sıra, ulusal baskının ikinci bir kaynağı ve artık feodalizmi de yedeğine alan esas kaynağı, kalesi oldu. Ulusal baskının alanı genişledi ve temeli kuvvetlendi. Emperyalizm, başlı başına bir hakimiyet ve ilhak eğilimiydi. Bunun yanında emperyalizmin desteği, eski feodal çok uluslu devletlerin eski sınırlarını koruma değil, ama komşuları zararına sınırlarını genişletme eğilimlerinin de güçlenmesine yolaçtı.

Artık, «Batı ülkelerinde ulusal hareket uzak geçmişe ait bir şeydir. İngiltere, Fransa, Almanya vs. de 'anavatan' kelimesi ölü bir kelimedir, tarihi rolünü oynamıştır. Yani burada ulusal hareket, ilerici herhangi bir şey, yeni kitleleri, yeni bir ekonomik ve siyasi harekete yükseltecek her hangi bir şey veremez. Burada tarihin bir sonraki adımı feodalizmden veya ataerkil barbarlıktan ulusal ilerlemeye, kültürlü ve siyasi bakımdan özgür anavatana geçiş değil, gününü tamamlamış, yani kapitalist olarak fazla olgunlaşmış 'anavatan'dan sosyalizme geçiştir.» (15) Artık buralarda kapitalizm, her hangi bir ilerlemeyi temsil etmemektedir. Geliştirdiği üretici güçler, kapitalist özel mülkiyet sınırlarına sığmaz duruma gelmiştir. Üstelik onlar, artık birer ulusal devlet olmaktan da çıkan yeni yeni ulusları ezip sömürgeleştiren sömürgeci devletler durumundadırlar.

Emperyalizme Karşı Ulusal Hareketlerin Gelişmesi

Emperyalizm, ulusları kapitalist ilişkiler temelinde, mali sermaye ağ-

ları içinde birleştirmeye, onları birbirine yakınlaştırmaya yönelmiştir. Ama bu zora dayanarak gerçekleşmektedir ve zorla birleştirme eğilimi zıttıyla birlikte onu geliştirerek gelişmiştir.

Tekelci kapitalizm temelinde sömürgecilik ve emperyalizm, kendinden önce uygulanmış köleci, feodal ticari tekele dayanan sömürgecilik ve emperyalizmlerden farklıdır. O, ülkelerin yalnızca siyasi bakımdan boyunduruk altına alınması ve bu ülkelerin siyasi zora, ekonomi dışı zora dayanılarak sömürülmesi değildir. O, sermaye ihracına bağlı olarak geri ülkelerde kendi ilişkilerini, kapitalist üretim ilişkilerini geliştirir. Kapitalist tekelci sömürüsünü gerçekleştirebilmek için belli yatırımlar yapmak, ulaştırmayı geliştirmek vb. zorundadır. Ve, emperyalist kapitalizm, geri ülkelerde kendi uzantısı komprador tekelci bir sınıf yaratarak, ülke içinde dayanaklar oluşturarak, bu ülkeleri sömürür. Geri ülkeleri siyasi açıdan da boyunduruğu altına almaya yönelmesi, ancak bu sömürüsünü daha kolaylıkla ve daha elverişli şartlarda gerçekleştirebilmek içindir.

Geri ülkelerde, meta üretimi zaten daha kapitalizmin Avrupa'da yükseldiği dönemde gelişmiştir Emperyalizm, bir de ülkeye sermaye sokar, kapitalist üretim ilişkilerini sokar. Emperyalizm, geri ülkelerde, kapitalizmi kendi güdümünde ve kendi sömürüsü uğruna onun aracı olarak geliştirir. Uzantılarıyla birlikte ülkenin ekonomik hayatının ve maliyesinin kontrolünü ele geçirir.

Ama işte bütün bunlar, aynı zamanda kendisine karşı güçlerin gelişmesi ve emperyalizme karşı savaşın ateşleyici ve patlayıcı madde stoklarının birikmesi anlamına gelir. Proletarya oluşur ve gelişir. Uluslar oluşur, eskiden oluşanlar tüm engellemelere rağmen gelişir. Feodalizmin öteden beri gelişmesini engellemeye çalıştığı bir milli kapitalizm, emperyalizmin de baskısı altında ve engellemesine rağmen, gelişmeye başlar. İşte böylelikle, emperyalizmin (ve feodalizmin) boyunduruğundan kurtulma ve yeni ulusal devletlerin kurulma talepleri gündeme gelir. Sömürgelerde kapitalizmin gelişmesi, yalnızca ulusları birbirine yaklaştırma ve bu yönüyle sosyalizmin maddi ve manevi şartlarının buralarda da olgunlaşmasının başlamasına yolaçmakla kalmaz. Zorla birlik, ortaya çıkan ve emperyalizmin ve feodalizmin baskısı altında olan milli kapitalizm temelinde ulusal eğilim ve hareketlerin gelişmesine neden olur.

Ve birinci Emperyalist Savaş, sömürge ve bağımlı ülkeleri de, amacı bizzat bu ülkelerin yeniden paylaşılması olan ve tekelci büyük emperyalist devletler tarafından tutuşturulan savaş ocakları içine çekerek ulusal hareket ve çatışmaların gelişmesine yolaçtı. O aynı zamanda sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin milli zulmün ve bu zulmü uygulama şerefinin nerede hangi büyük devletin kısmetine düşeceğini belirleyecek kaçınılmaz savaşların alanı olduğunu, Leninist öngörüyü haklı çıkararak gözler önüne serdi. Emperyalist savaş, özellikle Doğu Avrupa'da, -bu ülkelerde

esas olarak kendi iç dinamiğiyle cılız da olsa, bir milli sanayi temeli yaratarak gelişmiş milli kapitalizm temelinde- siyasi bakımdan bağımsız ama, ekonomik, mali, diplomatik bakımdan büyük devletlere bağımlı ulusal devletlerin kurulmasına ve hemen bütün eski çok uluslu feodal-burjuva devletlerin dağılmasına da yolaçtı. Ama bu devletler, emperyalist devletlere bağımlılaşmadan -giderek siyasi bakımdan da- varolamayacakları ve varolmadıkları gibi, özel mülkiyet ve dünya ölçüsünde olgunlaşmış (gericileşmiş) kapitalizm şartlarında ulusal baskı, eşitsizlik, ve çatışmalara son veremediler. Bu yeni burjuva devletler de bir yandan hakim uluş tarafından eziliyor ve baskı altında tutuluyordu. Diğer yandan da bu devletler, sınırlarını komşuları zararına genişletmeye ve yeni ulusları baskı altına almaya ve çatışmalara ve savaşlara yöneldiler.

Milli mesele çözümlenmediği gibi, daha da karmaşıklaştı ve daha büyük bir alana yayıldı. Bir yandan sömürgeler sorunu ile birleşirken, diğer yandan büyük emperyalist devletler arasında savaş meselesi haline geldi ve tek tek devletler içinde ulusların ezilmeleri sorununu da kapsayarak genelleşti.

«... bir yanda tüm bağımlı ve 'bağımsız' (gerçekte tamamen bağımlı) ulusal devletler yığınını ezen ve sömüren bir kaç 'büyük' devlet ve bu güçlerin ulusal devletlerin sömürü tekeli için kendi aralarındaki mücadeleleri; öte yanda bağımlı ve bağımsız ulusal devletlerin 'büyük' güçlerin dayanılmaz baskısına karşı mücadeleleri; ulusal devletlerin kendi ulusal topraklarını genişletmek için kendi aralarındaki mücadeleleri; her biri tek başına alınmış ulusal devletlerin, kendi ezilmiş ulusal azınlıklarına karşı mücadeleleri; son olarak sömürgelerin 'büyük' güçlere karşı kurtuluş hareketlerinin pekişmesi ve bu güçlerin içinde olduğu kadar, genel kural olarak aralarında bir dizi ulusal azınlık bulunan ulusal devletlerin içinde de ulusal çatışmaların kızışması, emperyalist savaş tarafından bırakılmış bulunan 'dünya tablosu' işte bu.» (16)

Emperyalizm ve Milli Meselenin Çözümünde Burjuvazinin İflası

Emperyalizmin çelişmelerinin burjuva toplumunu, milli meselede de çözümsüzlüğe sürüklediğini; milli meselenin tek tek ülkelerde ulusal baskıya karşı, emperyalizme karşı genel demokratik hareketin bir parçası olmaktan çıkıp, emperyalist dünya sistemi içinde emperyalist devletlerin sömürgeleri paylaşması ve ulusal çatışmaların yaygınlaşmasına bağlı olarak ezilen millet ve halkların sömürgelerin, mali sermayesinin, emperyalizmin sömürü ve baskısından kurtulma ve burjuvazinin egemenliğine son vermeyi amaçlayan dünya sosyalist hareketinin bir parçası olmasının maddi şartlarını olgunlaştırdığını, birinci emperyalist savaş bütün çıplaklığıyla gösterdi. Ve, ilk muzaffer sosyalist devrim, Büyük Ekim Devrimi, burjuvazinin egemenliğini devirerek devrimin egemen olduğu top-

raklarda milli meseleyi kesin olarak çözdüğünde, dünya burjuvazisine, emperyalizme karşı genel savaş çağını açarak, emperyalizme karşı mücadele cephelerini birleştirdiğinde, milli mesele yeni bir biçimde kavranır ve çözülür oldu. Milli mesele, artık, dünya sosyalist devriminin, mali sermaye egemenliğinin devrilmesi genel meselesinin bir parçasıydı. Milli mesele, sömürgelerin ve ezilen halkların emperyalist sömürü ve baskıdan kurtulması meselesi haline geldi.

Genel olarak, burjuvazi gericileşmiş, emperyalizmin bir dünya sistemi yaratmasıyla, sistemin bütünü açısından, sosyalizmin maddi şartları olgun hale gelmişti.

Milli mesele açısından alındığında, gericileşen burjuvazi, her yerde, her türden gericilikle, feodalizm vb. ile ittifaka yönelmiştir. Bu, sadece onun gelişen proletarya hareketinden duyduğu korku yüzünden değildi. O, aynı zamanda azami tekel kârını elde etmeyi amaçladığı için de, asalak, rantiye bir karakter kazandığı için de feodalizmle ittifaka giriyordu. Böylelikle sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde ekonomik ve siyasi gücünü korumaya ve milli uyanışı engellemeye devam eden feodal sınıflar güçlü bir müttefik kazandılar Rekabetçi sanayi burjuvazisinden farklı olarak emperyalist burjuvazi, ortalama kâr için ve bunun gerektirdiği üretici güçlerin gelişmesi ve ürününü ucuza mal ederek rekabette üstünlük sağlamak için mücadeleyi birinci dereceden meselesi olarak görmüyordu. Aksine o, yalnızca işçi sınıfının yarattığı artı-değeri değil, genel olarak sosyal üretime el koymaya yönelerek kaynakları ve pazarları tekeline alarak, tekel kârını sağlamaya çalışıyordu. Çünkü o, çürüyen ve can çekişen kapitalizmin, tekelci kapitalizmin rantiye, tefeci nitelikli burjuvazisiydi. Tekel kârını gerçekleştirebilmesi, hiç de üretici güçleri serbestçe geliştirmesini ve geri ülkelerde bunun başlıca adımı ve yolu olarak feodalizmi tasfiye etmesini gerektirmiyordu. Asalak ve rantiye niteliği, sanayi sermayesine değil, mali sermayeye dayanması dolayısıyla, o, böyle bir imkandan yoksundu. İstediği için değil, zorunlu olduğu için böyle davranıyordu. Ve emperyalizm, talana yöneldiği ülkelerde mevcut üretim ilişkilerinin temsilcisi gerici sınıflarla toprak ağaları, tefeci tüccarlar vb. ile ittifak kurdu, onlara dayandı. Bununla da kalmadı, bu ülkelerde feodalizmi tasfiye etmeyen aksine onunla içiçe geçerek gelişen komprador nitelikte bir kapitalizm, kendi uzantısı tekelci kapitalizm yarattı. Geri ülkeleri uşaklarıyla, komprador burjuvazi ve toprak ağalarıyla birlikte sömürmeye, milli kaynakları yağmalamaya başladı. Artık emperyalizm, her türlü milli geişmenin, milli kurtuluşun baş engeli, geri ülkelerin zenginliklerinin esas sömürücüsü oldu.

Artık ulusal kurtuluş için, yalnızca feodalizmden kaynaklanan ulusal baskıya karşı savaşmak yetersiz olmuştu. Böyle bir mücadele, kesin zaferi sağlayamazdı. Milli mesele, eskiden olduğu gibi yükselen kapita-

lizmin feodalizmi tasfiye etmesiyle ülkenin demokratlaşmasını sağlamasıyla çözülemezdi. **Dünya ölçüsünde kapitalizm, yükselmek bir yana gericileşmişti.** Feodalizmi tasfiye etmek bir yana onunla ittifak kurmuştu, onu destekliyordu. Milli mesele artık, kapitalist toplumda, kapitalizmin sınırları içinde kalınarak tutarlı bir şekilde çözülemezdi. Ülkenin demokratlaşması artık yalnızca feodalizme karşı bir mücadele meselesi değildi. Evet, feodal zor, emperyalizmin desteği ile varlığını sürdüren feodal üretim ilişkileri temelinde yaşıyordu. Ve ülkenin demokratlaşması, halâ toprak köleliğinin, feodal ve kişisel bağımlılık ilişkilerinin bütün izlerinin kazınmasını gerektiriyordu. Demokratik bir talep olarak milli meselenin en temel meselesi olan UKKTH (ayrı devlet kurma hakkı)nın gerçekleşmesi, feodalizmin mezara gömülmesini ve tutarlı bir demokratizmi zorunlu kılıyordu. Ama, milli meselenin konuşu ve çözüm biçiminin kapitalizmin yükselme döneminden en temel farkı da işte bu noktada ortaya çıkıyordu. Artık, tutarlı demokratizmin hem genel olarak hem de ulusal alanda kendi başına ve yalnızca anti-feodal mücadeleye bağlı olarak sağlanması mümkün değildi. Feodalizm, emperyalizmin müttefiki olmuştu. Anti-feodal mücadelenin zaferi ve tutarlı demokratizm aynı zamanda anti-emperyalist mücadelenin zaferine bağlıydı.

Emperyalizm geri ülkelerin geniş kitlelerini sömürü ve baskısı altına almıştı. Ulusal hareketler, artık, karşılarında feodalizmin yanı sıra, emperyalizmi de, hem de daha tehlikeli bir düşman olarak buluyorlardı. O, feodalizmi desteklediği ve yaşattığı gibi, kapitalizm öncesi sınıfları, (ve geri ülkelerde kendi yarattığı komprador tekelci burjuvaziyi) sosyal temel edinerek, milli burjuvaziyi mali sermaye ağları içine hapsedip gelişmesini engelleyerek emperyalist sömürüsünü yürütüyor, tüm milli değerleri talan ediyordu.

İşte artık kapitalist demokrasinin iki yüzlü yalanları, sahte eşitlik, özgürlük vb. sloganları, iflas etmişti. O, artık, tutarlı bir demokratizm olmaktan çıkmıştı. İlerici özelliklerini, ilerlemeyi temsil etme durumunu yitirmiş, ilerlemenin önünde ayak bağı olmuştu. Olgunlaşan kapitalizm, tekelci kapitalizm, bir yandan proletaryanın sosyal kurtuluşunun şartlarını hazırlamış; ve öte yandan, uluslara kurtuluş değil, kan ve ölüm getirmişti. Emperyalizm çağında artık, **tutarlı demokratizm, kapitalizmin sınırlarına sıkışıp kalamazdı.** Sömürü ve serbest değişim özgürlüğü olarak varolamazdı. Bizzat emperyalizm, ulusal baskıya karşı yükselen ulusal hareketlerin en önde gelen hedefiydi. Ve bu hareketler, geri ülkelerdeki emperyalist sömürüyü ortadan kaldırmayı, emperyalist boyunduruğu parçalamayı amaçlayan ve Ekim Devriminin açtığı yoldan emperyalizme saldıran, **mali sermaye egemenliğini cephe gerisinden tehdit eden hareketlerdi.**

NORVEÇ ÖRNEĞİ: Ekim Devriminden Sonra Sıfıra Yaklaşan Reformcu Çözüm İhtimali ve Ulusal Programın Çıkış Noktası; Devrim

Ekim Devriminden önce, henüz milli mesele dünya burjuva devriminin bir parçası iken, (kapitalizm şartlarında olabildiği kadarıyla) emperyalizm şartlarında istisnai olarak milli mesele çözülebiliyor ve onun en temel meselesi olan UKKTH, gerçekleşebiliyordu. UKKTH, demokratik (burjuva karakterde) bir talepti. Kapitalizmin varlığına yönelmeden, burjuvazinin iktidarı devrilmeden, kapitalizmin çerçevesi içinde ülkenin demokratlaşmasıyla gerçekleşebilirdi. Bu elbette çok zor ve istisnai bir durum olabilirdi. Çünkü, olgunlaşmış kapitalizm olan emperyalizm, genel olarak demokrasinin bir inkârıydı. Ekonomik temeli tekel olan emperyalizm, siyasette de, tekel, hakimiyet ve siyasi gericilik eğilimine sahipti. Ve bu yüzden ulusal çatışmalar, sömürge paylaşımı vb. genel kural haline gelmişti. Ama henüz dünya sosyalist devrim süreci başlamamış ve milli mesele bu sürecin parçası haline gelmemişti. Ve sosyalizmin ezilen millet ve halklara sömürü ve baskıdan kurtuluşun yolunu henüz pratik olarak da göstermediği, sosyal kurtuluş devrimleri çağının açılmadığı şartlarda, son derece güdükleşmiş, dünya kapitalist devriminin bir parçası olarak ve istisna teşkil ederek, belli bir demokratizm temelinde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı gerçekleşebiliyordu. Çünkü, «genel olarak, siyasi demokrasi ('saf' kapitalizm için teorik olarak normal üst yapı olmakla birlikte) kapitalizm üzerinde yükselmesi mümkün olan üst yapı **biçimlerinden** ancak biridir. Gerçekler, hem kapitalizmin hem emperyalizmin **herhangi bir** siyasi biçimin çerçevesi içinde geliştiğini ve bunlardan **tümünü** kendisine bağımlı kıldığını gösterir.» (17) Ve Lenin'in henüz dünya sosyalist devrim süreci başlamadan emperyalizm şartlarında milli meselenin az çok tutarlı bir şekilde çözülemeyeceği ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının gerçekleşmesinin imkansız olduğu, emperyalizmin sosyalist devrime yolaçacağı ve sosyalizmin de UKKTH'nı tanımasına gerek olmadığını söyleyen emperyalist ekonomistlere karşı ileri sürdüğü Norveç'in İsveç'ten ayrılması örneği, işte bunun mümkün olduğunun ispatıydı. Siyasi demokrasinin bir talebi olan UKKTH; milli kapitalizm temeline sahip ve demokratik devrim sürecini esas olarak tamamlamış ülkelerde kapitalizm sınırları içindeki bir takım reformlarla tutarlı bir demokratizm şartlarında gerçekleşebiliyordu.

Mali sermaye egemenliği, genel olarak ve ulusal alanda demokrasi şartlarında da devam edebilirdi. Ama, Ekim Devrimi, yolaçtığı tüm devrimci hareketleri, proletaryanın ve ezilen millet ve halkların kurtuluş hareketlerini tek bir dünya sosyalist devrimi sürecinin bileşenleri haline getirip doğrudan emperyalizmin, sermayenin iktidarının devrilmesi hedefine yönelttiğinde, artık bu ihtimal, «sıfıra eşdeğerli» oldu. Artık, Stalin'in dediği gibi, «burjuvazinin yenilgisi ve devrimin zaferi olmaksızın, ulusal

sorunun az buçuk doyurucu bir biçimde çözülemeyeceği yolundaki tez, ulusal programın çıkış noktası olmalıdır. Ayrılıklar, elbette mümkündür... böyle bir ayrılık, örneğin, savaştan önce. Norveç'in İsveç'ten ayrılması sırasında görüldü. Ama bu, savaştan önce ve elverişli koşulların istisnai olarak bir araya gelmesi sonucu oluyordu. Savaştan, ve hele Rusya'da sovyetik devrimin zaferinden sonra benzer olaylar artık pek olanaklı değil. Herhalde, şimdi bu olanaklar yararına olan şansların sayısı o kadar az ki, bunların hepsi sıfıra indirgenebilir. Ama eğer, böyle ise sıfıra eşdeğerli büyüklükler üzerine bir program kuramayacağımız açık. Devrim tezi, işte bu nedenle, ulusal programın çıkış noktası olmalı.» (18)

EKİM DEVRİMİ VE MİLLİ MESELE

Ekim devrimi, «milli meseleyi, milli boyunduruğa karşı savaş gibi özel bir mesele olmaktan çıkararak, ezilen halkların, sömürgelerin ve yarı sömürgelerin emperyalist sömürüden kurtuluşu genel meselesi haline getirerek bunun alanını genişletmiştir.» (19)

Milli Meselenin Kesin Çözümü: Proletarya Diktatörlüğünün Kurulması

Ekim Devrimi, burjuvazinin iktidarını yere çalarak, UKKTH'nı kayıtsız şartsız tanıdı ve emperyalizme karşı genel savaşı başlattı. O, ortak düşmana karşı yürüyen Rusya'nın ezilen milletlerinin kurtuluş hareketlerini de sermayenin boyunduruğundan kurtulma hedefine yönelterek burjuva milliyetçiliği bayrağını değil, enternasyonalizm bayrağını yükseltti ve halkların gönüllü bir araya gelmeleriyle Sovyet Cumhuriyetleri Federasyonunun kurulmasına yolaçarak milli meseleyi kesin olarak çözdü. Özel mülkiyet ve sömürü dünyası olan kapitalizmde kaçınılmaz olan ulusal kavga ve çatışmalara kesin olarak son vererek uluslar ve halklar arasında barışı gerçekleştirdi.

Ama elbette kapitalizmin yolaçtığı bölgeler ve milletler arasındaki gelişme farkı, iktisadi, kültürel vb. bakımından farklılıklar, fiili eşitsizlikler bir çırpıda ortadan kalkacak değildi. Bunlar dünya komünizminin kurulmasına paralel olarak bu süreç içinde giderilecek tarihten kalma eşitsizlikleri teşkil ediyordu. Ve bunların varlığı Sovyet iktidarının bu sürece uygun olarak geri millet ve halklara iktisadi ve kültürel vb. alanlarda yardımını ve bu eşitsizlikleri düzenli bir çaba ile hiç vakit kaybetmeksizin gidermeye çalışmasını gerektiriyordu. Enternasyonalist proletarya ve onun iktidarı bunu yapmalıydı ve yaptı.

Ama, tarihten gelme eşitsizliklerin varlığı ve tümüyle yokedilmelerinin komünist toplumun kurulmasına, kapitalizmin kalıntılarının ortadan kaldırılması tarihi süreci olan sosyalist devrim sürecinin kesin zaferine bağlı bulunması elbette proletarya diktatörlüğü gerçekleştiğinde milli meselesinin kesin olarak çözülmediği anlamına gelmez. Proletarya dikta-

törlüğünün kurulmasıyla milli mesele kesin olarak çözülür ve çözülmüştür. Elbette proletarya diktatörlüğü altında ulusal alanda yapılacak daha çok şey vardır. Ve elbette sosyalizmin tarihi sürecinde sınıflar, sınıf çelişmeleri ve sınıf mücadelesi, varlığını sürdürdüğünden, mümkün bir burjuva iktidarının kurulması ve kapitalist restorasyon ihtimali yeniden ulusal düşmanlık ve kavgaları gündeme getirebilir. Ama işte bunlara rağmen, proletarya diktatörlüğü milli meselenin kesin çözümünü sunar. Çünkü, o, milli baskı ve çatışmaların milletlerin imtiyaz elde edebilmelerinin şartlarını yok eder, kapitalist toplumun bu milli düşmanlıklar temelini müzeye kaldırır. Artık savaş, sosyalist inşa ve komünist toplum uğrunadır. Burjuva hakları ve meta ilişkilerinin tümüyle yokedilmesi savaşı, her türden kalıntı burjuva milliyetçiliğinin izlerini de yoketmeyi beraberinde getirir. Ve bu burjuvaziden, feodalizmden miras alınan kalıntı niteliğindeki eşitsizlikler, enternasyonalizm ve burjuva hakkına karşı savaş temelinde sosyalist inşa ve komünizm uğruna mücadeleye bağlı olarak yavaş yavaş yokedilecektir

Dünya Proleter Devriminin Parçası Olarak Milli Mesele

Ekim devriminin burjuvazinin iktidarının devrilmesine yolaçarak milli meseleyi kesin olarak çözmesi ve enternasyonalizm bayrağını yükseltmesi, bütün ezilen ve sömürge milletlere yalnızca lafta değil, pratik çağrı oldu. Onlara izleyecekleri yeni bir yol, gözlerinin önünde yeni bir ufuk açtı. Emperyalizmin boyunduruğunun bir kader ve ezilen, sömürülen halkların aşağılanmaya mahkum biçareler olmadığını gösterdi. Ekim Devrimi, yalnızca bir örnek sunmakla kalmadı, iktidara gelen proletarya, bütün imkanlarıyla ortak düşman emperyalizmin sömürü ve boyunduruğuna karşı milli kurtuluş hareketlerinin destekçisi ve güvenilir kalesi oldu. Ekim Devriminin örneği ile uluslararası proletaryanın desteklediği ezilen halklar ayaklandılar. **Emperyalizmi hedefleyen mali sermaye egemenliğine yönelen milli devrimler, tarihin gündemine girdi.** Emperyalizm ve sermaye egemenliğinin (emperyalizm, bunu mali sermaye egemenliği haline getirdi), devrilmesi, sosyalist devrimin hedefiydi. Ve tek bir hedef, bu ortak hedefe cepheden ve cephe gerisinden saldırı tek bir dünya devrimi sürecine yolaçtı.: dünya sosyalist devrim süreci ve onun parçası olan milli devrimler.

Artık, dünyanın hiçbir bölge ya da devletinde sermayenin iktidarı devrilmeden milli mesele tutarlı bir şekilde çözülemezdi. Burjuva çözümler, esas olarak mümkün olmaktan çıktı. Emperyalizm, uluslararası sermaye soygunculuğu olarak sosyalist devrimin hedefiydi. Emperyalist burjuvazinin milli meseleyi çözeceği düşünülemezdi. Aynı zamanda, sıfıra yakın ihtimalle dışta bırakılırsa, emperyalizm şartlarında milli meselenin kesin olarak çözümlenebileceğini düşünmek mümkün değildi. Milli mese-

ıe ne emperyalizmin etkisinden uzak tek tek ülkelerde, salt feodalizme karşı genel demokrasi mücadelesine bağlı olarak ele alınabilirdi; ne bütün ülkeler burjuvazisinin emperyalizmle bağları görmezlikten gelinebilirdi. Kaldı ki, emperyalist olmamasına ve tümüyle gericileşmemiş bulunmasına rağmen, kapitalist sınıfların, (örneğin geri ülkelerin milli burjuvazisinin) sosyalizme karşı dünya gericiliğinin başını çeken emperyalizmin sömürü ve boyunduruğunu kırmaya gönüllü olabileceği buna güç ve imkan yetirebileceği düşünülemezdi.

Uluslararası sermayenin iktidarının devrilmesi meselesine bağlanan milli mesele, açıktır ki, kapitalist bir sınıfın iktidarı altında kesin olarak çözümlenemez. Emperyalist sömürü ve baskıya karşı (ve feodal zorbalığa karşı) yönelen milli hareketler, burjuvazinin damgasını taşımaktan kurtulamadığı, sosyal kurtuluş mücadelesiyle birleşerek burjuvazinin iktidarının devrilmesini başaramadığı taktirde milli meselenin kesin çözümü mümkün değildir. Kapitalist bir sınıfın, örneğin geri ülkelerde belli bir devrimci potansiyel taşıyan milli burjuvazinin kapitalizmin sınırları dışına çıkabilmesi sınıf niteliği gereği imkansızdır. Bu nedenle bu ülkelerde burjuvazinin önderliğinde ve bir milli burjuva diktatörlüğü için yürütülen mücadelenin milli meseleyi kesin olarak çözme şansına sahip olduğu söylenemez.

Emperyalizm, Ekim devriminin açtığı proleter devrimleri çağında, «bütün açıklığıyla anlaşıldı ki, emperyalizm ile bağlarını koparmadan mahalli burjuvazi iktidardan devrilmeden ve iktidar bu ulusların emekçi yığınlarının eline geçmeden ezilen ulusların kurtuluşu tasavvur edilemez.» (20) Ve işte bu temelde Ekim Devrimi, emperyalizme karşı cepheden saldıran uluslararası proletaryanın sosyalist hareketiyle, ona cephe gerisinden saldıran ezilen ulus ve halkların kurtuluş hareketinin ortak cephesini kurdu. «Böylece Ekim İhtilali, eski burjuva milli kurtuluş hareketine son vererek, ezilen ulusların işçi ve köylülerinin her türlü sömürü ve zulme karşı ve bu arada ulusal baskıya karşı, 'kendi' burjuvazilerinin iktidarlarına karşı, ve yabancı burjuvaziye genel olraak emperyalizme karşı yeni sosyalist bir hareketin çağını açmış oldu.

Artık, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde milli kurtuluş hareketi, hala burjuva demokratik bir karakter taşımasına karşılık, dünya proleter devriminin parçası olmuştur; o, eski tip burjuva demokratik hareket olmaktan çıkmış, yeni tipte demokratik bir hareket haline gelmiştir. Feodalizmin yanı sıra onunla birleşen emperyalizme, (ve onun uzantısı komprador kapitalizmine karşı yönelen burjuvazinin iktidarını amaçlamayan tersine kesintisiz sosyalist devrime bağlanan hareket. Ve işte bütün ülkeleri emperyalist sistemin parçaları haline getiren, bu ülkelerde kapitalizmin gelişmesini sağlayan emperyalizm, proletaryanın ortaya çıkıp gelişmesini sağlayıp hızlandırarak devrimde proletarya önderliğinin maddi şartlarını oluşturmuştur.

Emperyalizm ve Proleter Devrimleri Çağında Milli Meselenin Özü, Pazar Meselesi Değil, Köylü-Toprak Meselesidir

Kapitalizmin yükselme döneminden farklı olarak, burjuvazinin gericileşmesi, esas olarak milli meseleyi, çeşitli ulusların burjuvaları arasında bir pazar meselesi olmaktan çıkarmıştır. O, artık, kendi kendine yeterli ulusal pazar, ulusal ekonomik birimler bırakmayan; geri ulusları ekonomik olarak -esas olarak örneğin feodal sömürü gibi ekonomi dışı zora dayanarak değil- talan eden ve sömürgeler paylaşan bir burjuvazidir. Geri ülkeler milli burjuvazisine gelince, o, emperyalizme, mali sermayeye binlerce bağla bağlanmış, onun baskısı altına girmiştir. Bu ülkelerde gelişen milli kapitalizm, milli sanayi temelinde kendi ulusal pazarını örgütleyebilecek imkanı bulamamış ve bu imkanı tarihi olarak elinden kaçırmıştır. Milli kapitalizmin gelişmesi ve hakimiyetini engelleyen emperyalizm, sermaye ihracı yoluyla ve kendi uzantılarını yaratıp ekonominin can damarlarını ele geçirerek bu ülkeler ekonomilerini metropol ekonomisinin tamamlayıcı parçası haline getirmiştir.

Emperyalizmin yarattığı komprador tekelci burjuvazi, ulusal pazarın temsilcisi değildir. Yeni bir sınıf olmasına rağmen, o, doğrudan uluslararası burjuvazinin bir parçası ve emperyalizmin kuklasıdır ve millilikle en küçük bir ilişkisi yoktur. Komprador burjuvazinin ulusal bir özlem, çıkar ve hareketi düşünülemez. O, ancak ulusal hareketin düşmanı ve bu hareketi yozlaştırıp emperyalizmin peşine takmanın aracı olabilir.

Milli burjuvazi ise, emperyalizmin baskısı altında olduğundan, kendi pazarı uğruna belli bir mücadele verebilir. Ama artık, onun bu mücadelesi, milli harekete damgasını vurmaktan uzaktır. Feodalizme karşı kapitalizmin yükselmesi ve ulusal pazarın oluşması dönemi geride kalmıştır. Milli hareket, zafere ulaşabilmek için aynı zamanda emperyalizme karşı da yönelmek zorundadır. Oysa sermaye, uluslararasılaşmıştır. Emperyalist sermaye, uzantısını da yaratıp geliştirerek geri ülkelere girmiş ve ticarette üstün durum elde etmek için çatışma ikinci plana düşmüştür. Tekelci sermaye, geri ülkeler ekonomisi içine sızmış, kilit noktaları eline geçirmiştir. Bu şartlarda milli sermayenin kendi ulusal pazarını ele geçirebilme ve emperyalizmle -önemi ikinci plana düşmesine rağmen- rekabet edebilme imkanı kökten sarsılmıştır. Onun böyle bir mücadelesinin kesin ve kalıcı zafer imkanı kalmamıştır. Çünkü, tüm dünya mali sermaye ağlarıyla sarılmıştır.

Üstelik, mali sermaye egemenliği, emperyalizmin (ve uzantısı komprador burjuvazinin) ülkenin geniş emekçi yığınlarını, özellikle köylü yığınlarını sömürmesi ve ezilen milletleri bu temelde siyasi ve kültürel olarak da baskı altına alması, ezmesi, ve kişiliksizleştirmesi demektir. Emperyalist sömürü ve baskı, milli burjuvaziyi de emperyalizme karşı hareketin içine çekebilir. Ama, esas olarak emperyalizm, feodalizmle birleşerek sö-

mürdüğü yığınların, işçilerin, köylülerin-feodal mülkiyet ilişkilerinin yaşamasını sağlayıp destekleyerek bu ilişkiler temelinde, (feodal zorbalık yetersiz kaldığında kendi uzantısı olarak gelişen tekelci komprador kapitalizm temelinde yükselen faşizmi destekler) siyasi hayatın dışında tutulmasını ulusal alanda da baskı ve zor altına alınmasını destekler ve sağlar. Kısaca emperyalizm, her türlü demokrasinin inkarını ifade eder. Ve, feodal sömürü ve zorbalıkla birleşen emperyalist sömürü ve baskı, esas olarak geri ülkelerin sömürülen kitlelerini özellikle geniş köylü kitlelerini kendisine karşı ayağa kaldırır. **Emperyalizm, ve proleter devrimleri çağında, milli mesle özünde bir köylü meselesidir.** Köylülüğün ve geniş emekçi yığınların emperyalizmden kurtuluş meselesidir. Emperyalizmin güçlendirdiği feodal sömürü ve zorbalıktan kurtulma: emperyalizmin sosyal dayanağını teşkil eden feodalizmin tüm bağımlılık ilişkilerinin parçalanması, mevcut toprak sisteminin değiştirilmesi ve ancak bu temelde kırılabilecek emperyalist boyunduruğu kırma meselesidir.

Stalin, Yugoslavya'da milli meselenin özünü, Sloven ve Hırvat burjuvazisi ile sırp burjuvazisi arasındaki rekabet mücadelesinin teşkil ettiği yolundaki Semiç'in görüşünü, milli meselenin burjuva demokratik devrimin bir parçası olduğu Ekim Devrimi öncesi için doğru ama, dünya sosyalist devriminin bir parçası haline geldiği Ekim Devrimi dönemi için yanlış olduğunu belirterek şöyle eleştirir:

> «Şu anda, yerel ve devletin iç sorunu olmaktan çıkıp, bir dünya sorunu, sömürgeler ve bağımlı milliyetlerin emperyalizme karşı bir mücadele sorunu haline gelmiş bulunan ulusal sorunun özünü ne oluşturur? Bugün, ulusal sorunun özü, sömürgeler ve bağımlı milliyetler halk yığınlarının mali sömürüye karşı bu sömürgeler ve bu milliyetlerin egemen milliyetin emperyalist burjuvazisi tarafından siyasal köleleştirilmesi ve kültürel kişiliksizleştirilmesine karşı mücadeledir. Ulusal sorun bu biçimde konulduktan sonra çeşitli milliyetler burjuvaları arasındaki rekabet mücadelesinin ne anlamı olabilir? Her halde kesin olmayan ve hatta bazı durumlarda önemsiz bir anlamı olabilir. Burada asıl bir milliyet burjuvazisinin bir başka milliyet burjuvazisini rekabet savaşında yenmesi ya da yenebilmesi olgusunun değil ama egemen milliyetin emperyalist grubunun temel yığınları ve her şeyden önce de sömürge ve bağımlı ülkeler köylü yığınlarını sömürüp ezmesi ve onları ezip sömürürken, böylece onları emperyalizme karşı mücadeleye sürükleyip proleter devrimin müttefikleri durumuna getirmesi olgusunun sözkonusu olduğu açık. Eğer, ulusal hareketin anlamı ve önemi, çeşitli milliyetlerin burjuvazileri arasındaki rekabet mücadelesine indirgenirse, ulusal sorun eninde sonunda bir köylü sorunu olarak düşünülemez. Ve tersine: eğer ulusal sorun, eninde sonunda bir köylü sorunu olarak düşünülürse, ulusal hareketin toplumsal anlam ve önemi, çeşitli milliyetler burjuvazileri arasındaki rekabet mücadelesinde görülemez. Bu iki formül arasına bir eşit işareti koymak kesinlikle olanaksızdır.» (22)

Milli meselenin kesin olarak çözülmesi, burjuvazinin iktidarının devrilmesini gerektirir. Milli mesele, sömürgeler, yarı-sömürgeler, ezilen halk-

ların emperyalist boyunduruktan kurtulma meselesi haline gelmiştir. Ve kesin çözümünün ilgili emperyalist ülkede sosyalist devrim ya da ilgili geri ülkede proletarya diktatörlüğünün özgül biçimi olan proletarya hegemonyasında demokratik halk diktatörlüğünün kurulmasını zorunlu kıldığı açık ve kesindir.

Desteklenmeye Layık İlerici Burjuva Milli Hareketler de Milli Meseleyi Kesin Olarak Çözemezler

Milli meselenin dünya proleter devriminin bir parçası haline gelmesi, milli hareketlerin ilerici bir rol oynayabilmesi için mutlaka proletarya önderliğinde olmasını zorunlu kılmaz. Hatta çeşitli milli hareketler açıkça kralcı, demokratik olmayan, feodal vb. özellikler taşımalarına rağmen, emperyalizme karşı **(birine dayanarak diğerine değil, genel olarak emperyalizme karşı)** yöneldikleri takdirde, dünya sosyalist devrim sürecinin parçası olurlar. Çağımızda milli mesele, özünde köylü meselesi olmasına rağmen, ezilen ulusların sömürücü milli sınıflarının önderliğinde anti-emperyalist hareketleri mümkündür. Örneğin, Ekim Devrimini takiben gelişen «Mısırlı tüccarların ve burjuva aydınlarının Mısır'ın bağımsızlığı için mücadelesi, Mısır milli hareketinin burjuva kökenine ve burjuva özelliğine rağmen objektif olarak devrimci bir mücadeledir.» (23) Yine, örneğin «Afgan Emirinin Afganistan'ın bağımsızlığı için mücadelesi, emirin ve taraftarlarının kraliyetçi inançlarına rağmen, objektif olarak devrimci bir mücadeledir; çünkü bu mücadele, emperyalizmi zayıflatır, parçalar ve dağıtır.» (*) (24)

Ama işte, emperyalizmi zayıflatıp güçten düşüren, dolayısıyla uluslararası proletaryanın desteğine layık olan bu çeşit ilerici, burjuva milli hareketler, sınıf nitelikleri gereği, kesin zafere ulaşamazlar. Emperyalist baskıyı darbelemelerine rağmen, kapitalizmin sınırları içinde kaldıklarından milli meselenin kesin çözümünü sağlayamazlar. Bu tür mili hareketler, burjuva iktidarını amaçlarlar. Mevcut burjuva (ya da feodal-burjuva) devletin parçalanmasını ve proletarya diktatörlüğünü hedeflemeleri doğal olarak

(*) «ÜDT»nin yazarları, aynı örneklerin emperyalizmin uşakları, komprador-feodal gericiliğin «anti-emperyalistliğini» gösterdiğini söylüyorlar. Onların emperyalizmi zayıflattıklarını, bu sebeple bu gerici ve emperyalizmin uşağı güçlere dayanılması gerektiğini, ve onların dünya devriminin -yedek de değil,- temel gücünü oluşturduklarını ispatlamak için kullanmaya çalışıyorlar. Bu boşuna çabalarıyla ancak Marksizmi ve tarihi olguları çarptırmaktadırlar. Çünkü, Stlin'in bu örnekleri, emperyalizmin uşaklarının «devrimciliğini» ispatlamak için kullanılamaz. İki örnekte de sözü edilen anti emperyalist hareketlerin yürütücüsü sınıflar, milli sınıflardır. Gerek Mısır'da, gerekse Afganistan'da milli hareket, feodal-burjuva sınıfların, tefeci ticaret burjuvazisinin, feodalizmin içinden yeni doğmakta bulunan ve feodalizmle güçlü bağları bulunan milli sınıfların hareketiydi. Tıpkı, Türkiye'deki Kemalist milli burjuva hareketi gibi...

mümkün değildir. Ancak burjuva devletin biçim değişikliğini amaçlayabilir ve gerçekleştirebilirler. Ve burjuvazinin önderliğinde milli hareketler genel kural olarak kapitalizmin ya hiç gelişmediği ya da sözü edilmeye değmeyecek kadar az geliştiği feodalizmin çözülmesinin henüz daha başında ve sınıf farklılaşmasının çok cılız olduğu, burjuvazinin ayrışmadığı ya da ayrışsa bile bir kesiminin emperyalizmle birleşmediği, proletaryanın hemen hemen olmadığı ya da oldukça güçsüz olduğu ülkelerde mümkün olabilir. Tersine, kapitalizmin gelişmesi, burjuvazinin ayrışarak bir kanadının emperyalizmle birleşmesine ve vatanının değil, kendi cebinin çıkarlarını düşünmesine yolaçarken proletaryayı geliştirir, olgunlaştırır, proleterya önderliğinin objektif şartlarını yaratır.

Ama ne olursa olsun, emperyalizme karşı milli hareketlerin mutlaka proletarya önderliğini gerektirmediği, bunun şartlarının her zaman ve her yerde ortaya çıkmadığı açıktır. Günümüzde de buna Mozambik milli kurtuluş hareketi örnek olarak gösterilebilir.

UKKTH, Çeşitli Biçimleri ve Bunlar Karşısında Proletaryanın Tavrı

Şüphesiz ki, devrimci proletarya her türlü baskıya karşı olduğu gibi, ulusal baskıya da karşıdır. Devrimci proletaryanın bu tutumu milli meselenin gelişmesi içinde geçirdiği tarihi gelişmelerden bağımsız, mutlak bir tutumdur. Değişen şey, yeni bir ulusal baskı kaynağının ortaya çıkması ve karşı çıkılacak ulusal baskı temelinin genişlemesidir. Proletarya, emperyalizmin uluslar üzerindeki sömürü ve baskısına karşıdır. O ulusların özgürce birliğinden yanadır. O, halkların birliğinden yanadır. Sosyalizm ancak böylelikle zafer kazanabilir ve başarıyla inşa edilebilir. Proletarya emperyalizmin ulusları zorla bir araya getirmesine ve sömürgeci devletler kurmasına karşı; anlaşmaya, özgür iradeye dayanan birlikten yanadır. Ve bunun yolunun zorla kabul ettirilmiş «birlik»ten ayrılma hakkının kabulünden sömürgelerin bağımsız olmalarından geçeceğini bilir. Ayrılma hakkı ve özgür birlik; işte devrimci proletaryanın milli meselede sloganı budur. Ve bunu ancak sosyalizm sağlayabilir.

Devrimci proletarya bu nedenle, **emperyalizme karşı** bütün milli hareketleri destekler. Her milletin ayrı devlet kurma hakkına sahip oldğunu tavizsizce savunur. Bu, milli meselenin ilk döneminde olduğu gibi, yine ayrılmayı vaazetmek, her durumda ayrılmayı ve ayırım yapmaksızın her milli hareketi desteklemek anlamına gelmez. Devrimci proletarya, her türden revizyonist ve oportünistlerin, emperyalistlerin, faşist ve feodal gericilerin, halk yığınlarını uyutmak için ortaya attıkları, «bağımsızlık» anlayışının tersine, gerçek bağımsızlığı savunur. O, sömürge ve yarı-sömürgelerde bu yapıları parçalamaya, emperyalist sömürü ve baskı boyunduruğunu kırmaya yönelen ve böylelikle emperyalizmi güçsüzleştiren milli hareketleri destekler.

Devrimci proletarya emperyalizm ve sosyal-emperyalizm tarafından yeni-sömürgecilik yoluyla ayrı devlet kurma hakkının (UKKTH'nin) yozlaştırılıp dejenere edilmesine karşı geniş yığınları uyarır. «Siyasi bakımdan bağımsız devletler görünüşü altında ekonomik, mali ve askeri bakımdan tamamen kendilerine bağımlı devletler kuran emperyalist devletlerin sistemli olarak uyguladıkları hileleri, bütün ülkelerin, özellikle geri kalmış ülkelerin en geniş emekçi yığınlarına anlatıp açıkama zorunuluğu» (25), bu tür yeni-sömürgeci «bağımsızlık» önünde secdeye varmayıp, gerçek anti-emperyalist mücadeleyi savunma ve destekleme zorunluluğu; milli meselede Marksist-Leninistler her türden gericilikten, Kruşçev-Breinevci, 'Üç Dünyacı' vb. her türden revizyonistten ayıran önemli bir noktadır.

İkinci Dünya Savaşından sonra sömürgeciliğin tarihe karşıtığını, sömürgelerin siyasi bağımsızlıklarını kazandıkları ve artık meselenin ekonomik bağımsızlığı kazanmak olduğunu ileri sürerek yeni-sömürgeciliği maskelemeye çalışan Kruşçev revizyonistleri ve şimdi aynı görüşleri «uluslararası yeni ekonomik düzen» talebiyle ileri süren, kurulan ulusal-olmayan kukla komprador feodal devletleri, dünya devriminin temel gücü olarak tesbit eden «Üç Dünya» teorisyenleri «emperyalist devletlerin sistemli olarak uyguladıkları hileleri»n yardakçılarıdırlar. Yeni sömürgecilik uygulaması, siyasi bakımdan **görünüşte** bağımsız devletlerin kurulması, doğrudan doğruya ezilen millet ve halkların mücadelesi sonucu bu mücadeleyi boğmak ve emperyalizmin (ve sosyal-emperyalizmin) cephe gerisini sağlamlaştırmak için başvurduğu bir yoldur. Proletarya böyle bir uygulamayı desteklemez. Tersine teşhir eder. O, UKKTH'nin sahte ve yozlaştırılmış bu emperyalist (ve revizyonist) yorumuyla sonuna kadar mücadele edecektir.

Milli burjuvazinin önderliğindeki milli hareketlere gelince, bütün milli hareketler gibi, bu hareketler de demokratik bir içeriğe sahiptir. Devrimci proletarya bu hareketleri de milli burjuvazinin emperyalizmle birleşip birleşmemesine, objektif olarak milli hareketin emperyalizmi güçlendirip güçlendirmemesine göre destekleyecek veya desteklemeyecektir. Ama elbette o, ayrı devlet kurma hakkını, tavizsizce savunacaktır. Çünkü ulusların ve halkların birliğine giden bir başka yol yoktur. Zorla birliğe karşı çıkılmadan, bu uğurda kararlı bir mücadele yürütülmeden ulusların ve halkların gönüllü birliği, dünya sosyalizminin bu ön koşulu, ve sosyalist kuruluşun üzerinde yükseleceği böyle bir birlik yaratılamaz.

Diğer yandan devrimci proletarya özellikle ezilen, sömürge ulusların proletaryası, yığınlara, burjuva milliyetçiliğinin, halkların birliğini baltalama çabalarını, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında milli kurtuluşu kesin olarak gerçekleştirme yolundaki yetersizliğini açıklamalı; proletarya önderliği için çalışmalıdır.

En tutarlı milli burjuva devletlerin kurulması bile, yarı-sömürge yapıyı kökten tasfiye edemez. En demokratik burjuvazi bile emperyalizmin (ve

onun temeli olan özel mülkiyet ilişkilerinin, kapitalizmin) sınırları dışına çıkmakta kaçınılmaz olarak yetersiz kalır. O, emperyalizme karşı savaşmasına savaşabilir, bu savaş desteklenebilir; başarılar kazanabilir. Bu başarılar da desteklenmeli ve savunulmalıdır. Ama o, sonuna kadar gidemez. Kapitalist bir sınıf olarak emperyalist sömürüyü yokedemez; en uzlaşmacısından en demokratik olanına kadar, emperyalizmle, az ya da çok, gevşek ya da güçlü bağlara sahiptir. Ve kapitalizm şartlarında siyasi rejimden bağımsız olarak mali sermaye egemenliği kaçınılmazdır.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkeler milli burjuvazi önderliğinde genel olarak, ancak kısmen siyasi bağımsızlıklarını kazanabilirler (kapitalizmin çok az geliştiği, proletaryanın bağımsız siyasi hareketinin olmadığı, ya da çok zayıf olduğu, henüz burjuvazinin farklılaşarak üst kesiminin tamamen emperyalizmin saflarına geçmediği ülkelerde küçük burjuva önderliğinde güçlü bir köylü hareketine dayanan ulusal demokratik hareket, ekonomik bağımlılıktan gelen etkiler dışlandığında, istisnai olarak siyasi bağımsızlığı -ulusal planda burjuva hak eşitliği- «tam» olarak sağlasa bile kapitalizmin sınırları içinde kalarak mali sermaye ve emperyalizme ekonomik bağımlılığı **tümüyle** tasfiye etmek mümkün olmadığından, bu durum **geçicidir.**) Emperyalizmin etkisinin kırılıp atılması, milli bir ekonomik temeli gerektirir. Ve bütün emperyalizme bağımlılık ilişkilerini koparıp atmaya yetenekli tek iktidar proletarya iktidarıdır. (Ya da özgül bir biçim olan yeni demokratik halk iktidarıdır.) Aksi halde Kemalist milli devrimin de gösterdiği gibi, kazanılan siyasi bağımsızlık da kaybedilecek yarı-sömürgelik durumu pekişecektir. Yarı - sömürge kapıyı **kökten** tasfiye yeteneğinde olmayan (emperyalizme siyasi, iktisadi vb. alanlarda bağımlılık ilişkilerini kesip atmaktan aciz) milli burjuvazi kesin mili kurtuluşu sağlayamaz. Kazandığı zaferler, kısmi ve geçici olmaktan ileri geçemez. Ve bu başarılar korunamaz. UKKTH'nın burjuva yorumu artık bir hayal durumundadır. Burjuvazinin iktidarı devrilmeden ulusların serbest iradelerinin tam ve kesin olarak gerçekleşebilmeleri imkânı kalmamıştır. Burjuva önderliğinde ancak kısmen ve geçici olarak bağımsız devletler kurulabilir, tam (ekonomik, siyasi, mali, askeri vb. her alanda) bağımsızlık sağlanamaz.

UKKTH'nin tam olarak gerçekleşmesi, ezilen ulusların tam bir serbestiyle kaderlerini tayin edebilmeleri, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında proletarya iktidarının (ya da onun özgül biçimi demokratik halk diktatörlüğünün) kurulmasına bağlıdır. Ve proletarya, bu hakkını birlik yönünde kullanan uluslar için demokratik merkezlyetçilik temelinde bölgesel özerkliği önerir.

Ama elbette milli burjuvazi önderliğinde de olsa, emperyalizmin boyunduruğundan kurtulma mücadelesi, Milli kurtuluş için, UKKTH'nın gerçekleşmesi için mücadele eder. Devrimci proleterya bu hakkın emperyalistler, sosyal-emperyalistler ve kuklaları tarafından yozlaştırılmasına kar-

şı kitleleri uyararak gerçek bağımsızlık kazanılacak olsun ya da olmasın, ayrılma hakkının ve bu uğurdaki mücadelelerin kararlı savunucusudur, ve destekçisidir.

Devrimci Proletaryanın Örgütlenme İlkesi: Sınıf Esasına Göre Örgütlenme, Anti-Kapitalist Örgütlenmedir

Nihai amacı komünizm olan, kapitalizmi yere çalmayı ve sınıfları yok etmeyi hedefleyen proletarya, milli meseleyi, kapitalizmi yok etme mücadelesinin, sosyalist devrimin (ya da kesintisiz sosyalizme yönelen proletarya önderliğinde UDHD'nin) bir parçası olarak kavrar, proleter devrime tabi kılar. Burjuva milliyetçiliğini, milliyetlere göre bölünmeyi reddeder. Kapitalizmin gelişmesinin bir araya getirdiği proletaryanın birliğini savunur. Anti-kapitalist mücadelenin birliğini savunur. Her türlü ulusal baskıya ve zorla bir arada tutma çabalarına karşı çıkarak proletaryanın milli hayallerin esiri olmasını engellemeye çalışır. Proletaryanın milliyetçi değil, enternasyonalist eğilimini, milli hayalleri reddetmesini, sınıfının tüm dünyada ortak çıkarlarının bilincine varmasını sağlamaya çalışır. Bu bilinçlenmeyi ve sınıf mücadelesinin gelişmesini önlemeye yönelen milli baskıya, özel olarak bu nedenden dolayı da karşı çıkar. Milletin değil, sınıfın çıkarlarının esas alınması, sınıf düşmanlarına, uluslararası burjuvaziye, kapitalizme karşı birlik ve birlikte mücadele. Ayrı ulusların proletaryasının bölünmesi, ulusal çitlere göre örgütlenmesi değil, sınıf esasına göre, dünya kapitalizmini devirmek için örgütlenmesi ve komünizm için mücadelesi.

Bütün bunlar, dünya çapında tek bir ortak hedefe ve genel olarak sınıfsal çıkar birliğine sahip olan uluslararası proletaryanın uluslararası örgütlenmelerinde ifadesini bulur. Uluslararası proletaryanın sınıf çıkarları, dünya çapında sendikal vs. örgütlerde birleşmesini gerektirdiği gibi, uluslararası siyasi örgütünde birleşmesini de gerektirir. Proletaryanın bu en yüce ve en yüksek örgütlenmesi, bütün uluslardan proletaryaya yol gösteren; ulusal özellikleri dikkate alan ama içinde ulusal çitlerle düşmanlıkların izine bile yer olmayan sınıf örgütlenmesidir. Bu, dünya komünist partisidir. Komünist Enternasyonaldir.

Öte yandan Komünist Enternasyonal'in üyesi olan bütün Marksist-Leninist partiler, bütün proleter devrimciler, belirli bir devleti kendilerine temel alırlar. Varolan somut durumdan, toplumların belirli devletler içinde örgütlenmiş olmaları gerçeğinden kopuk, soyut ve ayağı yere basmayan örgütlenme ve mücadele anlayışı, devrimci proletaryaya yabancıdır. Proletarya aynı zamanda, belirli bir devlet içinde çeşitli uluslardan proletaryayı ayrı örgütler içinde, milliyet esasına dayanan örgütler içinde örgütleme anlayışına da yabancıdır. Proletarya, sosyalizmin zaferi için mücadele eder ve proletarya diktatörlüğünü kurmaya çalışır. Prole-

tarya bu hedefine mevcut belirli burjuva (ya da feodal-burjuva) devleti devirerek ulaşabilir, ulaşmıştır ve ulaşacaktır. Milliyet esasına göre örgütlenme ise, burjuvazinin örgütlenme anlayışıdır. İşçileri ulusal hayallerin esiri yaptığı gibi; sınıfsız topluma ve proletarya diktatörlüğüne değil, kapitalizmin sınırlarına hapsolmaya ve en fazla ayrı bir demokratik burjuva devletin kurulmasına götürür.

«Mücadelemizde belirli bir devleti kendimize temel alıyoruz; o belirli devlet içindeki bütün ülkelerden işçileri birleştiriyoruz; biz hiç bir özel ulusal gelişme yolunu savunamayız, biz **bütün** mümkün olan yollardan sınıf hedefimize doğru yürüyoruz.» (26)

«Örgütün tipi yalnız pratik çalışmayı etkilemez. İşçinin bütün manevi yaşantısı üzerinde silinmez izler bırakır. İşçi, kendi örgütünün yaşantısını yaşar; o, orada manevi bakımdan gelişir, eğitilir, ve böylece örgütüyle birlikte gelişerek orada her seferinde başka uluslardan işçilerle beraber ortak mücadeleyi yürüterek, işçilerin **her şeyden önce,** tek bir sınıf ailesinin bireyleri olduğu fikri, onun kafasına derinlemesine girer. Bunun da işçi sınıfının geniş tabakaları üzerinde geniş bir eğitici etksi olmaması imkansızdır.»

«Milliyetlere göre örgütlenmede durum bambaşkadır. Milliyet temeli üzerinde örgütlenen işçiler, ulusal kabuklarının içine kendilerini hapsederler. Öteki işçilerden örgüt engelleriyle kendilerini ayırırlar. Burada belirtilen şey, işçiler arasında **ortak** olan şeyler değildir. Onları birbirinden ayırt eden şeylerdir.» (27)

«... bütün milliyetler işçilerinin yerlerinde birleşmiş tek bir kollektivite içinde gruplandırılması, bu grupların **tek** bir parti içinde **birleştirilmesi** işte görev budur. Söylemeye lüzum yok ki, partinin bu şekilde kurulması, tek bir tümün içinde, partinin içinde **bölgelere geniş** bir özerklik tanınmasını yasaklamaz, tam tersine, bunu gerektirir.» (28)

Tek bir devlet içinde, milli alanda ortaya çıkan çelişmelerden de diğerlerinden olduğu gibi, burjuvazinin iktidarını devrime ve sosyalizm için yararlanma ve bu çelişmelerden kaynaklanan devrimci talep ve mücadeleleri de kapsayan **tek bir devrim sürecini** yönlendiren; hangi milliyetten olursa olsun, bütün işçilerin **tek ve ortak amacı olan sınıfsız toplum** uğruna mücadelenin gereklerine uygun **tek örgüt. İşçi sınıfının tek** bir sınıf örgütlenmesi, UKKTH'nı reddetmeyen, aksine, ayrılma gerçekleşirse de buna ve sonuçlarına da önceden hazır olan, sahip olan bölgesel özerklik temelinde yeni duruma uygun olarak hemen yeniden örgütlenmesini gerçekleştirebilen tek devrimci komünist partisi. İşte, Türkiye proletaryasının önünde özlem olmaktan çıkıp, çözümlenmek üzere ele alınmış bir mesele olarak böyle bir partinin kurulması görevi durmaktadır. Stalin'in milliyetçiliği eleştiren ve tek bir bölünmez proleter örgütünü öneren sözleri, bütün uluslardan işçilerin yolunu aydınlatıyor.

«... işçiler milliyetlere göre örgütlensin-ne kadar ulus varsa o kadar parti olsun. Bu plan, sosyal-demokrasi tarafından kabul edilmemiştir. Pratik belli bir devlet proletaryasının milliyetler bakımından örgütlenmesinin, sınıf dayanışması düşüncesinin yıkılmasından başka bir yere götürmediğini göstermiştir. Sözü geçen devleti birleştiren tüm ulusların tüm proleterleri, tek bir bölünmez proleter topluluk olarak örgütlenmelidirler.

«... belli bir devletin tüm milliyetlerinin proleterleri için bir ve bölünmez proleter topluluk, tek parti.» (29)

II. BÖLÜM

Sömürgecikle Kürt Ulusal Meselesinin İlişkisi

Kürt mllliyetçileri ve Kürt modern revizyonistleri, Kürt ulusal meselesinin sözde «çözümünü» emperyalistler ve gericiler arasındakl çelişklye tabi kılmaya çalışmaktadırlar. Onlar, gerek UKKTH, gerekse genel olarak Kürt milli meselesini, siyasi demokrasinin bir meselesl, kısaca siyasi bir mesele olarak ele almayıp, ekonomik bir mesele olarak görmekte ve göstermeye çalışmaktadırlar. Başka bir deyişle, emperyalizm çağında ulusal meseleyi, ekonomik sömürgeleştirmeyle bir ve aynı kefeye koymaktadırlar. Bu anlayışlarını ispat edebilmek için de Kürdistan'ın sadece, Türk burjuvazisinin», «işbirlikçi sömürgeci burjuvazinin» (!) ekonomik sömürüsü altında bulunduğu görüşünden hareket ediyorlar. Ve Kürdistan'ın ezen Türk ulusunun ekonomik bakımdan sömürgeliğinden kurtulmadıkça Kürt ulusal meselesinin çözümlenemeyeceğini söylüyorlar. Bütün bunlardan dolayı, Kürt ulusal meselesinin esasının, «Türk sömürgeciliği»ne karşı ulusal mücadelenin teşkil ettiğini iddia edlyorlar.

Gerek Kürt milliyetçileri olsun, gerekse Sovyet sosyal-emperyalizminin uşağı Kürt modern revizyonistleri olsun, aynı görüşlerde birleşmektedirler. Bu görüşlerini doğrulamak için de Kürdistan'ın «Türk burjuvazisinin» ekonomik sömürgesi altında olduğunu gösteren bir takım sözde «ekonomik bakımdan sömürgeleştirme örnekleri» sıralamaktadırlar. Bu örneklerin hepsi, emperyalist ülke durumuna gelmiş ülkelerin, tekelci kapitalist ekonomi temelinde yükselen sömürge biçimine; yani emperyalizmin sömürgesine benzetmektedir.

Sömürge meselesi ile milli mesele arasında kopmaz ilişkilerin bulunduğunu söylemek, çağımızın özelliklerinden dolayı, doğrudur. İlk bakışta, bu revizyonist ve burjuva görüşlerin de aynı şeyleri söylediği zannedilmektedir! Bir de bu fikirler, Stalin'in Ekim Devriminden sonra milli meselenin burjuvalar arası pazarlara egemen olma mücadelesi meselesi olmaktan çıkıp, genel olarak sömürgelerin kurtuluşu meselesi haline geldiği şeklindeki önemli görüşünün arkasına gizlenilmeye çalışıldığında sözde inandırıcı, ama gerçekte daha da saçma bir durum ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik sömürü tasfiye edilmeden ulusların kaderini tayin hakkının elde edilemeyeceği düşüncesine sahip olan dolayısıyla milli meselenin siyasi demokrasi meselesi olduğunu inkar eden emperyalist ekonomistlerle Kürt burjuva revizyonistleri arasında bir benzerliğin bulunduğu zannedilmesin. Çünkü onlar, emperyalizm döneminde milli meselenin bittiğini, sorunun salt ekonomik sömürüden kurtulma yani, emeğin gaspını ortadan kaldırması meselesi olduğunu söylemektedirler. Emperyalist ekonomistlerin aksine, Kürt milliyetçi ve revizyonistlerinin kasdettiği «sömürgeciliğe karşı mücadele», ise, emperyalizmin ekonomik sömürüsünün sınırları dahilinde ve emperyalist sömürgeciliğin boyunduruğunu kırmayı amaçlamayan sözde bir «anti-sömürgecilik»tir. «Türk sömürgeciliği» ve sözde «anti-sömürgeci mücadele» tezi ile onlar, emperyalist sömürge biçimi ile her türlü sömürge biçiminin birleştiğini; emperyalizmin her türlü sömürü biçimine dayanarak sömürüsünü gerçekleştirdiğini gizlemeye çalışmaktadırlar.

Emperyalizme ve kapitalist sömürgeciliğe yönelmeyen bir hareketin genel olarak sömürü ilişkilerini (ister ulusal, ister sınıfsal olsun) kesin ve tam olarak tasfiye edemeyeceği ortadadır. Ve yine kapitalizmin sınırları dahilinde kalındığı sürece, emperyalizm çağında kesin ve nihai olarak sömürgeciliğe (temelini emperyalist sömürgecilik oluşturur) son verilemez. Sömürgeciliğin kesin olarak tasfiyesi, emperyalizm ve proleter devrimler çağında, sosyalizmin bir meselesi haline gelmiştir. Proletarya diktatörlüğü kurulmadan ve sosyalist ekonominin inşaası yürütülmeden emperyalist sömürüye kesin ve nihai olarak son verilemez. Bunun için çağımızda sömürgecilikten tam ve kesin olarak kurtuluş kapitalist ekonomiye son verip, sosyalist ekonominin kuruluşu ile mümkün olabilir.

Emperyalist sömürü, diğer her türlü sınıfsal ve ulusal (ulusal sömürünün son tahlilde sınıfsal sömürünün bir yansımasından başka bir şey olmadığı unutulmasın) sömürü biçimleriyle birleşmekte, onları sermaye ihracının temelleri üzerinde kendine tabi kılmakta, ve böyle gerçekleşmektedir. Örneğin, emperyalist sermaye, sınıfsal planda feodal sömürü biçimleriyle ve dünyada çok nadir de görülse, köleci sömürü biçimleriyle bir arada bulunabilmekte ve onlara dayanarak sömürüsünü gerçekleştirebilmektedir. Bu yüzden de gerici emperyalist burjuvazi, kapitalizm öncesi gerici sömürü biçimlerini, bilhassa feodal sömürü biçimlerini yaşatmaya çalışmaktadır.

Kapitalizm öncesi, gerici sınıflarla ittifaklar kurarak onları desteklemektedir. Bunun için emperyalizm, çağımızda tüm gericiliğin dayanağı destekleyicisi ve kalesidir.

Bu söylediklerimiz sınıfsal sömürü biçimlerinin yansımasından başka bir şey olmayan ulusal sömürü biçimleri için de geçerlidir. Kapitalizmin merkantilist döneminden kalan sömürgeciliğin ve feodal burjuva

ulusal sömürü biçimlerinin kalıntıları emperyalizm tarafından yaşatılmakta ve o, bu ulusal sömürü biçimlerine de dayanarak ezilen uluslar üzerinde sömürüsünü ve tahakkümünü kurmaktadır. Yani o, bu eski sömürgeci kalıntıları da kendi emperyalist ulusal sömürü ve baskısının aracı haline getirmektedir. Bir avuç mali sermaye grubunun dünyada işgal etmedikleri (sosyalist ülkeler dışında) toprak parçasının bulunmadığı gözönüne alındığında bu söylediklerimizin gerçeklere aykırı düşmediği açıkça ortaya çıkar.

Kapitalizm, tekelci aşamaya girmesiyle birlikte bir kaç gelişmiş kapitalist emperyalist ülke, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu teşkil eden ülkeleri emperyalist boyunduruk altına aldı. Emperyalist ülkelerin dışında kalan bu ülkelerin hepsi, (sosyallist ülkeler hariç) emperyalist sömürü alanı içinde yer alarak, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler haline geldiler. Bu ülkelerin bazılarında kapitalist emperyalizm öncesi ulusal sömürü biçimleri, şu veya bu ölçüde varlıklarını sürdürmektedirler. Yani bunlar, çok uluslu ülkeler idi ve kendi içlerinde ilkel sömürgecilik veya feodal-burjuva ulusal sömürü biçimleri temelinde ezen ve ezilen ulus ayırımını barındırıyorlardı.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin kendi içlerinde de ezen ve ezilen ulus olarak bölünmeleri doğaldır. Çünkü kapitalist sömürü ve kapitalist özel mülkiyet varoldukça, insanın insan tarafından sömürülmesi ortadan kaldırılmadıkça, ulusların birbiri üzerindeki sömürü ve tahakkümünün de yok olması imkansızdır.

Emperyalizm, sömürgesi ve yarı-sömürgesi olan ülkelerde mevcut bulunan kapitalist-emperyalizm öncesi ulusal sömürü biçimlerinin kalıntılarından alabildiğine yararlanmaktadır. Böylece o, aynı zamanda ezdiği ve sömürdüğü ülkelerin kendisine karşı anti-emperyalist bir ulusal hareket doğrultusunda birleşmelerini engellemek ve bu kalıntıları da anti-emperyalist mücadeleleri önlemenin bir aracı haline getirmektedir. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde ezen ulus durumunda olanın ulusal imtiyazlarını korumakta, ona çeşitli yeni ulusal imtiyazlar tanıyarak, uluslar arasındaki hak ve dil eşitsizliklerinin devamına çalışmaktadır. İmtiyaz tanıdığı ulusa dayanarak, diğer ezilen uluslar üzerinde bunun kanalıyla tahakküm ve sömürüsünü korumakta ve sürdürmektedir. Böylece kendisi de emperyalizmin sömürgesi veya yarı-sömürgesi olan ulus, diğer uluslar üzerinde, emperyalizmin ve onunla çıkarı bütünleşmiş iç gericiliğin çıkarı doğrultusunda ulusal sömürü ve baskının aracı durumuna gelmektedir.

Çağımızda, kapitalist emperyalizm öncesi sömürge biçimlerinin hiç birisi **esas olarak** varlıklarını korumamaktadırlar. Yani, eski özelliklerini esasta kaybetmişlerdir. Artık kapitalist emperyalizm ve onun sömürgeciliğinden bağımsız kendi başına bir eski sömürgecilik biçimine rastlanma-

maktadır ve bu mümkün değildir. Bunların yerini, emperyalist sermaye ihracının temelleri üzerinde yükselen sömürü biçimi almıştır. Kapitalizm, emperyalizm aşamasına girmesiyle birlikte, sermaye ihracının esas duruma geçmesi, emperyalizm öncesi sömürge biçimlerinin de esas olarak tasfiyesine yolaçmıştır. Yine, hala emperyalizm öncesi ulusal sömürü ve sömürge biçimleri kalıntı olarak varlıklarını yer yer devam ettirseler bile bunlar, artık, uluslararası mali sermayenin ihracına tabi ve onun azami sömürüsünün gerçekleştirilmesinin bir aracı olarak yaşamaktadırlar.

Böylece emperyalizm dönemiyle birlikte sömürgelerin tümü, eski biçimlerini kaybederek yeni biçimler kazanmıştır. Örneğin önceleri ilkel sömürgecilik biçimindeki sömürge ilişkileri içinde bulunan ülkeler, eskiden sömürgesi oldukları ülke emperyalist bir ülke haline gelmişse, ilkel sömürgecilik biçimindeki sömürge (iktisadi baskı dışındaki baskının temel olduğu sömürge biçimi) yerini, sermaye ihracının temelleri üzerinde yükselen ve ekonomik sömürüye dayanan emperyalist sömürge biçimine bırakmıştır. Veya, eskiden diğer ülkelerin kapitalist emperyalizm öncesi biçimiyle sömürgeleştiren ülkenin kendisi de emperyalizmin yarı-sömürgesi haline geldiğinde, (örneğin Portekiz) mali sermaye ihracının kendi eski sömürgelerine doğru yayılmalarının aracı olmuştur. Ve böylece eski sömürgelerde emperyalist sömürge ilişkilerinin hakimiyetinin kurulmasını sağlamışlardır.

Şayet, her hangi bir ülke, emperyalizmin sömürgesi haline gelmeden önce, emperyalizm öncesi sömürge statüsünde idiyse, sömürgeci ülkenin emperyalist ülke haline gelmesiyle, eski sömürge biçimiyle emperyalist sömürge biçimi arasındaki değişiklik, esas olarak ekonomik planda kalmıştır. Yani, sömürgenin siyasi statüsünde bir değişiklik sözkonusu olmamıştır. Veya çok cüzi ve nisbi siyasi değişiklikler olabilmiştir. Ama genel olarak sömürgenin siyasi statüsü, yine, emperyalizm öncesi sömürgecilik döneminde olduğu gibi kalmıştır.

Özet olarak emperyalizm dönemiyle birlikte, artık, eski tip sömürge biçimleri, esas olarak tasfiye olmuştur. Ancak emperyalist sömürgeciliğe bağlı olarak kalıntı biçiminde yaşayabilmektedir. Bundan dolayı, emperyalist sömürgecilikten tamamen ayrı emperyalizm öncesi eski sömürgeciliğe karşı bir «anti-sömürgeci» mücadele yürütülemez. Şayet, yürütülmeye özenilirse, bu, anti-sömürgeci mücadele olmaz. Sömürgecilik biçimleri arasında değişiklik amaçlayan sınırlı bir «anti-sömürgeci mücadele» olur. Böylesine bir mücadelenin sonucunda değişecek olan sadece sömürünün ve sömürgenin biçimidir. Veya, emperyalizm öncesi, ulusal sömürü ve sömürge biçiminin kalıntılarının tasfiyesidir.

Emperyalist sömürgecilikle emperyalizm öncesi sömürgecilik arasındaki en temel farklılık, sömürge ülkenin egemen sınıfıyla sömürgeci-

ler arasındaki ilişkide düğümlenmektedir.

Bu farklılığı; sermayeye dayanan sömürgecilik ile sermaye öncesi ekonomi-dışı baskıya dayanan sömürgecilik arasındaki farklılık olduğunu söyleyebiliriz. Sermayenin kendine özgü özellikleri, sömürge biçimleri arasındaki farklılığın esasını oluşturmaktadır. Emperyalizm öncesi ulusal sömürü biçimleri, sömürge toplumunun yapısında değişikliklerin oluşmasına neden olmaz. Nitekim, emperyalizm öncesi sermayenin oluşmadığı veya çok yeni veya cılız bir şekilde oluştuğu dönemlerde; geri feodal, kapalı ataerkil özelliklere sahip sömürge toplumlarında önemli sosyo-ekonomik ve politik değişiklikler sözkonusu olamazdı ve olmadı. Dolayısıyla bu toplumlar, halâ orta çağın derin uykularında yaşamaktaydılar.

Kapitalizmin merkanilist döneminin sömürge ilişkileri de, sömürge toplumların yapısını parçalayacak özelliklere sahip değildi; çünkü, bu sömürünün temelini de ekonomi dışı zor oluşturuyordu ve bu dönemde sömürgecilik yağmacılığa dayanıyordu.

Kapitalizmin sanayi kapitalizmi dönemine girmesi ve serbest ticaret, serbest rekabet şiarıyla yola çıkarak meta ihracını hızlandırması, sömürge toplumundaki sosyal değişikliklerin başlangıcını teşkil etti. Ve sömürge ülkeleri ticari kapitalist ilişkiler içine soktu. Fakat bu dönemde de geri, feodal-ataerkil toplumsal sömürge yapı çözülmesine rağmen, sömürgelerde henüz, sermaye oluşmamıştı, veya çok cılız bir şekilde oluşmuştu. Dolayısıyla bu ülkeler meta ilişkileri içine girmişlerdi ama esas olarak kapitalist üretim ilişkileri içine girmemişlerdi. Sömürge toplumlarını bu ilişkilere (kapitalist ilişklere) sokan, sermaye ihracı oldu. Tabiatıyla bu, emperyalizm dönemine tekabül ediyordu. İşte bu dönemle birlikte, emperyalizm sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde kendi sömürüsünün temelini oluşturan sosyal sınıfları da yarattı. Emperyalizmin sömürüsünü gerçekleştirmek için geliştirdiği kapitalizm (bu ülkelerde gelişen kapitalizm esas olarak komprador karakterdedir) ile birlikte modern proletarya doğdu ve bağımsız bir sınıf haline gelerek burjuvazi ve kapitalizme karşı mücadele içine girdi.

Emperyalist sermaye, dünya kapitalist ekonomisinin maliyesini, ticaretini, tarımını vs. hegemonyası altına aldığından, sömürgeler Ulusal burjuvazisini kendine bağımlı olmaya zorlayabilmiştir. Zaten proletarya ve emekçi kitleleri sömürüp kâr etmekten başka bir şey düşünmeyen ulusal burjuvazinin üst kesiminin emperyalizmle uzlaşma içine girmesinde önemli sınıfsal menfaatleri vardır. Bir de, modern proletaryanın ortaya çıkıp bağımsız sınıf tavrıyla mücadeleye girişmesi de göz önünde bulundurulursa, ulusal burjuvazinin üst kesiminin emperyalizme dayanmasından ve onunla uzlaşmalar içinde yaşamasından doğal bir şey olamayacağı ortaya çıkar.

Emperyalist sermaye, sömürge ülkelerde sömürü ve tahakkümünün

gerçekleştirilmesine hizmet eden sosyal sınıf temelini oluşturmaktan geri durmaz ve buna uygun ortamı da hazır bulur. Bu ortamı ona hazırlayan gerici feodal sınıflardır. Kapitalist-emperyalist sömürgeciliğin kendinden önceki sömürgeciliklerden en önemli farkı budur. Çünkü yukarıda söylediğimiz gibi, bu toplumların kapalı, feodal, ataerkil yapısını ancak sermaye ihracı çözmüş ve değiştirmiştir. Dolayısıyla, komprador burjuvazi, proletarya, küçük burjuvazi, orta burjuvazi gibi sınıfsal farklılaşmalar bu temel üzerinde şekillenmiştir. Sınıfların ve sınıf farklılıklarının ortaya çıkması, sınıflar arasındaki mücadeleyi keskinleştirdiği gibi, sömürge burjuvazisinin gericileşmesinin de nedenlerinden en önemlisini oluşturmaktadır. Burjuvazinin gericileşmesi, aynı zamanda proletaryanın tek tutarlı devrimci sınıf olarak ortaya çıkmasının ve ulusal kurtuluş mücadelesinin önderi olmasının maddi şartlarını oluşturur. (*)

Emperyalizm öncesi eski sömürge ilişkilerinin bu gibi özellikler taşıyacağı, sömürge toplumunun yapısında değişikliklerin oluşmasına yol açacağı düşünülemezdi.

Çağımızda sömürgeciliğin tasfiyesi, emperyalist sömürgeciliğin ülke içerisindeki sosyal temelini oluşturan, gerici sınıfların siyasi ve ekonomik egemenliklerine son verilmesine çok sıkı bir şekilde bağlıdır. Yani gerici sınıfların ve emperyalizme bağımlı ekonomik yapının tasfiyesine yönelmeden, sömürgecilik tasfiye edilemez. Bunun yanı sıra, çağımız, emperyalizm ve proleter devrimleri çağı olduğu için, kapitalizm muhafaza edilerek ve kapitalist ekonomiye dayanılarak, sömürgecilik, kesin ve nihai olarak tasfiye edilemez.

Tekelci Kapitalizm, hiç bir şekilde serbest rekabetçi kapitalizmin ilerici özelliklerini taşımaz. Tekel öncesi dönemde siyasi bağımsızlık, ekonomik bağımsızlığın kazanılmasına tekabül ediyordu. Başka bir deyişle, siyasi bağımsızlığın elde edilmesi, ekonomik bağımsızlığın kazanılmasının temelini oluşturuyordu. Çünkü, o dönemde genel olarak kapitalizme dayanılarak üretici güçler geliştirilebilirdi. Bunun nedeni, kapitalist üretim ilişkilerinin, o dönemde üretici güçlerin gelişmesine uygunluk arzetmesi ve bu gelişmeye olumlu yönde etkide bulunmasıydı. Bundan dolayı, ulusal burjuvazi önderliğinde kazanılan siyasi bağımsızlık ulusal kapitalizmin yaratılması demek olan ekonomik bağımsızlığı getirmekteydi.

(*) Tabii ki emperyalizmin sömürgesi olan ülkelerin tümü, yukarıda belirttiğimiz özelliklere sahip değildir. Özellikle İkinci emperyalist savaş öncesi ve istisnai de olsa bugün; henüz kapitalizmin gelişmediği sınıf farklılaşmalarının belirginleşmediği, proletaryanın ortaya çıkmadığı, ulusal burjuvazinin belirgin katmanlara ayrılmadığı, dolayısıyla burjuvazinin gerici, uzlaşmacı kesimiyle, devrimci kesiminin ayrışmadığı ve emperyalizmin ülke içerisinde sömürüsünü gerçeşleştirmesinin aracı olan sosyal temelin yaratılmadığı sömürge ülkeler de vardır. Bunların durumu, genellikle emperyalizm öncesi sömürgeler durumuna benzemektedir.

Öysa, çağımızda kapitalist ekonomi çerçevesi içinde kalınarak, ne esas olarak üretici güçlerin gelişmesi sağlanabilir, ne de geri bir toplum sanayileşmiş, ileri bir toplum düzeyine gelebilir. Başka bir deyişle çağımızda, artık, serbest rekabetçi dönemdeki sömürge Amerika gibi bir ülkenin, ileri kapitalist ülke haline gelmesinin imkanı yoktur. Çünkü genel olarak kapitalist üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel durumuna gelmiştir.

Ulusal kapitalist üretim ilişkilerinin, sömürge ve yarı-sömürgelerde üretici güçlerin önünde esas engeli oluşturmaması, dünya üzerinde genel olarak kapitalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerin önünde engel oluşunu geçersiz kılmaz. Çünkü, ulusal kapitalizmin esas engel durumuna gelmemesi, kısmi ve geçicidir. Ve dünya kapitalist üretim ilişkileri, esas olarak, mali sermaye ve tekeller tarafından temsil edilmektedir. Dünyanın her hangi bir ülkesinde kapitalist ekonomi varlığını sürdürdüğü sürece, bu ekonomi, uluslararası kapitalist ekonominin bir parçası ve onun varlık ve özelliklerine tabi olmak zorundadır. Hiç bir kapitalist ülke, uluslararası alana yayılan meta ekonomisi ve iş bölümünün dışına çıkamaz. Kapitalizmin böyle bir uluslararası ekonomi özelliği göstermesi, meta ihracı döneminde başlamış ve emperyalizm döneminde gelişip pekişmiştir. Bu durum ve onu doğuran ekonomi kanunları ne insan iradesi tarafından yaratılmıştır, ne de onun tarafından ortadan kaldırılabillr.

Bu yüzden kapitalist ekonomi varlığını sürdürdükçe, uluslararası mali sermayenin **ekonomik yayılması** ne durdurulabilir, ne de onun ülkeleri ekonomik bakımdan ilhak etmesi kesin ve nihai olarak önlenebilir. Kapitalist ekonominin kanunları gereği, her zaman ve her şart altında ve de kaçınılmaz olarak, büyük kapitalist sermaye (büyük sermaye, emperyalizm döneminde esas olarak uluslararası mali sermaye tarafından temsil edilir) küçük sermaye üzerinde baskı kurar ve onu yutmaya çalışır. Kapitalizmin tekelci kapitalizm halini aldığı çağımızda, bu ilişkiler, gerek ulusal, gerek uluslararası alanda, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin içiçe girmesiyle oluşan mali sermaye egemenliğinin sağlandığı ve tekellerin ekonomik hayata hükmettiği ve artık azami kâr kanununun geçerli hale geldiği kapitalist üretim ilişkilerinin temellerl üzerinde cereyan eder. Artı-değer kanunu temelinde işleyen kapitalist ekonomi var oldukça, mali sermaye, ulusal kapitalizmin varlığını sürdürdüğü geri toplumlara ve sanayileşmiş ileri ülkelere doğru yayılır. Hiç bir kapitalist ülke, **kesin olarak** bu yayılmayı durduramaz, ancak çeşitli şekillerde kısıtlamalar gerçekleştirebilir.

Bunun için burjuvazi ve kapitalizm varlıklarını sürdürdükleri müddetçe, hiç bir ülke emperyalizmin ekonomik sömürüsü dışına kesin olarak çıkamaz. Kapitalizmin ekonomik kanunlarını ne «uluslararası yeni ekonomik düzen» ne de «kapitalist olmayan yoldan» kalkınma safsataları yok edebilir.

Bu durumda rahatlıkla emperyalist sömürgeciliğe kesin ve nihai olarak son verebilecek olan sınıfın, sömürücü olmayan; aksine insanın insan tarafından sömürülmesini ortadan kaldıracak sınıfsal özelliklere sahip bir sınıf olması gerektiğini söyleyebiliriz. Sömürge toplumun ancak böyle bir sınıfın önderliğinde (ki bu proletaryadan başka bir sınıf olamaz) kapitalist-emperyalist dünyanın dışına çıkabileceği, sömürgeciliğe ancak böylelikle son verilebileceği ve yeni bir ekonomik düzen yani sosyalizmin ancak bu yolla inşa edilebileceği açıktır. Bu nedenle, emperyalist sömürgeciliğe ve buna tabi olan diğer sömürgeci kalıntılara karşı yürütülen ulusal kurtuluş, sosyal kurtuluşa tabi olmalıdır. Sosyal kurtuluşun temelleri üzerinde yükselmeyen ulusal kurtuluş, kesin ve nihai olarak zafere erişemez.

Sömürge toplumları, ulusal burjuvaların önderliğinde ve ulusal kapitalizmin sınırları dahilinde yürütülen mücadeleyle siyasi bağımsızlığını elde edebilse bile, emperyalizmle varolan ekonomik bağımlılık ilişkilerine kesin olarak son veremezler. Ekonomik bağımlılık son tahlilde siyasi bağımlılığı da içerdiği için, bu anlamda, kesin ve tam olarak siyasi bağımsızlık da elde edilmiş olmaz. Ekinomik sömürgecilik devam ettiği sürece, kazanılmış olan siyasi bağımsızlığın tekrar kaybedilmesi tehlikesi vardır. Çünkü emperyalizmin ekonomik ilhakı, eninde sonunda, siyasi ilhakı doğurur. Bu yüzden, ulusal burjuvazinin önderliğinde sağlanan siyasi bağımsızlık, ekonomik bağımsızlıkla tamamlanmadığı ve tamamlanması mümkün olmadığı için geçici olmak zorundadır.

Bu zorunluluğu ortadan kaldırmanın tek yolu vardır; o da, burjuvazinin önderliğini ortadan kaldırmak, proletaryanın önderliğinde kapitalist ekonomiyi bu temelde ve onun ilişkiler içerisinde bulunduğu emperyalist sömürgeciliği tasfiye etmektir. Proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmi kurmaktır. Bunun dışında hiç bir yöntem ve yol, emperyalizmin ekonomik sömürgeciliğine kesin ve nihai olarak (devrimci ulusal burjuvazi **kısmi** olarak ekonomik sömürgeciliğe darbe vurabilir) son veremez; aksine, siyasi bağımsızlık kazanılmasına rağmen, kapitalizm korunmaya çalışıldığı için, ülke, siyasi dağımsızlığını tekrar kaybedebilir ve kaybeder. Çünkü, tam olarak tasfiye edilmeyen ekonomik sömürgeciliğin temelleri üzerinde işçi sınıfını ve emekçileri sömürerek kâr etme peşinde koşan ulusal burjuvazi ile emperyalizm arasında işbirliği kurulur ve geliştirilir.

Emperyalizm, burjuvazisiyle kurduğu işbirliği sayesinde, kendisine tam bağımlı büyük burjuvaziyi (komprador tekelci burjuvaziyi) yaratır; çeşitli metodlarla bu sınıfın siyasetçilerini satın alarak siyasi bağımsızlığını kazınmış olan toplumu tekrar siyasi olarak da kendisine bağımlı kılar. Böylece siyasi ilhak sayesinde ekonomik ilhakı daha kolay ve daha ucuz hale getirir. Sonuçta siyasi bağımsızlık **görünüşte** bir bağımsızlık olur. **Böyle bir süreci izleyen bir ülke, tekrar emperyalizmin siyasi ve ekonomik**

bağımlılık ilişkileri içinde bir sömürge haline gelir. Ama tam olarak eski sömürge biçimi karşımıza çıkmaz. Bu durumda sömürgecilik biçimsel değişikliğe uğrar ve uğramıştır. Emperyalizmin eski sömürgeciliği ile yeni-sömürgeciliği arasındaki biçimsel farklılık, görünüşte siyasi bağımsızlığın olmasından ibarettir. Esasta eski sömürgecilikte olduğu gibi, siyasi ve ekonomik bağımlılık ilişkileri yine varlığını korur. Marksizm-Leninizm emperyalizmin sömürgecilik biçiminde meydana gelen değişikliği dkkate alarak, bu yeni biçime emperyalizmin yeni-sömürgeciliği adını vermiştir.

Kapitalist-emperyalizm temelinde yeni-sömürgecilik biçiminin ortaya çıkmasıyla birlikte, her türden burjuva revizyonist akım, sömürgeci sistemin çöktüğünü ve sömürgeciliğin tasfiye olduğunu iddia ederek yaygara koparmaya başladılar. Titocu ve Kruşçevci modern revizyonistlerin başlattığı bu koroya, bugün modern revizyonizmin yeni bir türü olan «üç dünya»cı revizyonistler de katılmaktan geri kalmadılar. Emperyalizmin sömürgeciliğini gizleyebilmek ve halkları aldatabilmek için, sömürgecilik sisteminin «çöktüğü»nden (!) dem vurmaktadırlar. Kimisi emperyalizm -öncesi sömürgeciliğin yerini emperyalist sömürgeciliğin almasına bakarak, kimisi de emperyalizmin eski sömürgecilik biçiminin yerini emperyalizmin yeni-sömürgecilik biçiminin almasına bakarak, sömürgeci sistemin sözde «çöktüğü»ne (!) karar veriyorlar.

Ülkemizde her türden revizyonist, oportünist ve burjuva milliyetçisi, sahte «sömürge sistemi çökmüştür» teorisini savunmaktan geri durmuyorlar. Kürt modern revizyonistleri ve milliyetçileri de, sözde sömürgeci sistemin «çöktüğü» görüşüne katılmaktadırlar: «Diğer yandan politik bağımsızlığına kavuşmuş **'üçüncü dünya'** (altını çizen Ö, Yolu) ülkeleri de yeni sömürgeciliğe, emperyalizmin kalıntılarına karşı ve ekonomik bağımsızlıkları için ilerici bir savaş veriyor.» (Özgürlük Yolu, s. 5, sf. 26)

Yukarıda da söylediğimiz gibi, bu görüşlere her türlü oportünist ve revizyonist iştirak etmektedir. Kapitalizme son vermeden ve burjuvazinin önderliğinde ekonomik bağımsızlığın elde edilebileceği (!) söylenmekte, burjuvazi tarafından bu yolda **kalıcı ve tutarlı** (!) çabalar harcandığı ileri sürülmektedir. Bu gibi görüşler, emperyalizmin sömürgeciliğine yardım etmekten başka bir anlama gelmiyor. Bunlar, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmin zorunluluğunu ortadan kaldıran burjuva görüşlerden başka bir şey değildir.

Kruşçevci modern revizyonistler, siyasi bağımsızlığını elde eden burjuva ülkelerin ekonomik bağımsızlıklarına «sosyalist ülkelerin ekonomik yardımı» ile ve «kapitalist olmayan yoldan» sosyalizme geçerek (!) kavuşabileceklerini iddia ediyorlardı. Böylelikle «sosyalizm» lafları arkasında proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmin gereksizliği de sözde «ispat» edilmiş oluyordu!

Modern revizyonizmin yeni bir çeşidi olan «üç dünya» revizyonizmine göre ise, burjuva ülkeleri, ekonomik bağımsızlıklarına kapitalizmin sınırları içinde kavuşabilirler ve bunun maddi şartları vardır! Onlar da bu konuda açıkça Kruşçevci modern revizyonistlerle özünde aynı görüşleri paylaşmaktadırlar. Aralarındaki tek farklılık, kapitalizm şartlarında sözde «ekonomik bağımsızlık»ın elde edilmesinin yöntemindeki farklılıktan çıkmaktadır. Kruşçevci revizyonistler sözde «ekonomik bağımsızlığın» elde edilmesi için «sosyalist ülkelerin ekonomik yardımı» (!) nın tayin edici olduğunu söylemekte; buna karşılık, «üç dünya» revizyonizmi ise, tayin edici olanın, «üçüncü dünya ülkeleri»nin, yani her türden burjuva ülkeleriyle sosyalist ülkelerin birliğinin olduğunu ileri sürmektedir! Bunlara göre, «üçüncü dünya ülkeleri» bir araya gelip karşılıklı ekonomik yardımlaşma içine girerlerse, kapitalizmin sınırları aşılmadan ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilirler (!) ve emperyalizm çağında ekonomik bağımsızlığı elde etmek için kapitalist-emperyalist dünyanın dışına çıkmak, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmi inşa etmek zorunlu değildir! Fakat ne varki, sınıf mücadelesinin sosyal pratiği her geçen gün tüm revizyonist ve oportünistleri yalanlamaktan geri durmuyor. Kendi aralarında bir araya gelmesi istenen burjuva ülkeler emperyalizmle birleşmek için daha fazla çaba gösteriyorlar. Bunları, bu yola sevkedenin ekonomik zorunluluk olduğu açıktır.

Emperyalizmin eski sömürgeciliğine karşı mücadele ederek siyasi bağımsızlıklarına kavuşan burjuva ülkelerin bir çoğu, bugün, ya emperyalizmin yeni-sömürgecilik girdabına kapılarak siyasi bağımlılık ilişkileri içine girmişlerdir (Türkiye, Endonezya, Brezilya vb. gibi), veya siyasi bağımsızlıklarını kaybetme süreci içindedirler. Bunların dışında yer alan bir çoğu ise, siyasi anlamda dahi bağımsızlıklarını elde edemeden emperyalizmin yeni-sömürgeleri olarak doğdular. Görünüşte bir siyasi bağımsızlığa sahip kukla devletler olarak kuruldular.

Kapitalizmin az çok geliştiği sömürge ve yarı-sömürge toplumlarda modern proletaryanın ortaya çıkması ve ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin başına geçmesi, emperyalistleri kukla devletler yaratma yoluna itmiştir. Emperyalizm, uzlaşıcı ulusal burjuvazi, komprador burjuvazi ve toprak ağalarıyla kurduğu ittifaklar sayesinde, kendi güdümünde, görünüşte siyasi bağımsızlıklarına sahip kukla devletler yaratarak, proletaryanın önderliğindeki ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesini yozlaştırmaya ve engellemeye çalışmaktadır.

İşte, emperyalizmin bu yeni-sömürgeci metodlarına bakılarak, sömürge sisteminin çöktüğü iddia edilmektedir. Bazan sömürgeciliğin tam tasfiyesiyle siyasi bağımsızlığın elde edilmesi aynı kefeye konulmakta ve sömürgeciliğin esasını belirleyen emperyalizme ekonomik bağımlılık gözlerden gizlenmeye çalışılmaktadır. Bazan da, göstermelik siyasi bağımsız-

lığın varlığın. ın hareketle, gerici komprador ve feodal sınıfların önderliğinde gerçek anlamda siyasi bağımsızlığın elde edildiği (!) söylenmektedir.

Marksist-Leninistler her zaman, emperyalizm ve onunla bütünleşen, emperyalizm-öncesi sömürgeciliğin kalıntılarına karşı ulusal burjuvazinin önderliğinde yürütülen siyasi bağımsızlık mücadelesini desteklemişlerdir. Çünkü bu savaşlar, emperyalist sisteme darbe indirmekte ve onu zayıflatmaktadır. Dolayısıyla, bu savaşlar, dünya proleter devriminin zaferini kolaylaştıran bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra sömürge ülke burjuvazisinin önderliği altında yürütülen siyasi bağımsızlık mücadelesi, ekonomik sömürgeciliği kesin ve nihai olarak tasfiyeye yönelmese ve bunu başaramasa (ki başaramaz) dahi, bunun tasfiyesinin maddi şartlarını alabildiğine olgunlaştırmaktadır. Yani siyasi kurtuluşun elde edilmesi, ekonomik kurtuluşun elde edilmesini gündeme getirmektedir. Böylece ülke içerisinde proletarya ve emekçilerle burjuvazi ve toprak ağaları arasındaki sınıfsal çelişme keskinleşmekte, sosyalizmin maddi şartları olgunlaşmaktadır.

Emperyalizmin ekonomik sömürgeciliği tam olarak ortadan kaldırılmadan siyasi bağımsızlık elde edilemez diye bir mesele olamaz ve böyle bir iddia ortaya atılamaz. Çünkü uluslararası mali sermayenin ekonomik ilhakı ve yayılması, siyasi rejimlerden ve siyasi bağımsızlıktan tamamen bağımsızdır. Siyasi olarak tam bağımsız bir kapitalist ülke, pekala emperyalizmin ekonomik ilhakına maruz kalabilir ve kalmaktadır. Bu nedenle, emperyalizm şartlarında siyasi bağımsızlık, ekonomik sömürgeleşmeye engel teşkil etmez. Dolayısıyla siyasi bağımsızlığı elde etmek için ekonomik bağımlılıktan tam ve nihai olarak kurtulmak gerekmez. Sömürge ülkeler, ekonomik bağımlılık ilişkilerinden tam olarak kurtulmasalar da, ulusal burjuvazilerinin önderliğinde ve devrimci ulusal savaşlarla (yani devrim yoluyla) siyasi bağımsızlıklarını elde edebildikleri gibi; istisnai olarak ve Ekim Devriminden sonra artık sıfıra yaklaşan bir ihtimalle de olsa, reformist (yani barışçıl) yollarla da siyasi bağımsızlığın elde edilmesi mümkündür. Ama ulusal burjuvazinin önderliğinde siyasi bağımsızlığın (ulusların kaderlerini tayin etmesinin) elde edilebilir olması, ekonomik bağımsızlığın da ulusal burjuvazinin önderliğinde tam olarak elde edilebileceğini göstermez ve göstermemiştir. Bu nedenle, burjuvazinin önderliğindeki ulusal savaşlar, çağımızın özelliklerinden ötürü, siyasi bağımsızlığın elde edilmesinden öteye ilerleyememektedir. Tabii ki, her sömürge ülkenin ulusal kurtuluş savaşının öncüsü ulusal burjuvazinin niteliğine göre (emperyalizm ve feodalizmle bağlarının zayıflığı ve devrimciliği oranında) emperyalizmin ekonomik sömürgeciliği de darbe yemektedir. Kısmi ve tali planda da olsa tasfiye edilebilmektedir. Ekonomik plandaki bu gelişim, ulusal kapitalizmin kısmi bir gelişmesini de sağlar. Ama burjuvazinin en devrimcisinin bile yapabileceğinin hepsi bu kadar-

dır, daha fazlasını yapamaz. Yapabilmesi için burjuva olmaktan çıkması, kapitalizm alanının dışında yer alması gerekir.

TÜRKİYE KÜRDİSTAN'ININ «SÖMÜRGE» OLMA MESELESİ :

Türkiye Kürdistan'ının sömürge olma meselesine açıklık getirebilmek için Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına bakmak gerekir. (Ki bu görevi hareketimiz yerine getirmiştir.)

Kısaca özetleyecek olursak: Türkiye emperyalizmin yarı sömürgesi yarı-feodal bir ülkedir. Emperyalizmin yeni-sömürgecilik metodlarıyla siyasi ve ekonomik bağımlılık ilişkileri içine sokulmuş ulusal baskı ve sömürü altında bir ülkedir. Bugün Türkiye'de yaşayan her iki ulustan halklar ve diğer azınlık milliyetlere mensup halklar emperyalizmin baskı ve sömürüsü altında yaşamaktadır.

Esas ezen ve ezilen ulus ilişkisi emperyalizm ile Türkiye halkı arasında olmasına rağmen, Türk ve Kürt ulusları arasında da ezen ve ezilen ulus ilişkisi mevcuttur. Emperyalizmin yanı sıra, Türk ulusu da, Kürt ulusunu ezen bir ulus durumundadır ve Kürt ulusuna göre, emperyalizm-öncesi ve Osmanlı feodal toplumuna kadar dayanan ulusal imtiyazları vardır. Bu imtiyazlar, Osmanlı devletinin yarı-sömürge olmasından beri, emperyalizm tarafından Türk ulusunun lehine korunmakta, desteklenmekte ve Kürt ulusunun emperyalizmin sömürü ve baskısı altına alınmasının bir aracı olarak kullanılmaktadır. Osmanlı devletinin yarı-sömürge olmasıyla birlikte, Türk ulusu da emperyalizmin ekonomik ve siyasi bağımlılık ilişkileri içerisine girdi. Ama Türk ulusal feodal-burjuva sınıfları önderliğinde verilen ulusal kurtuluş savaşıyla, Türk ulusu siyasi bağımsızlığına kavuştu. Fakat emperyalizmle varolan ve tasfiye edilmeyen ekonomik bağımlılık ilişkileri içerisinde gelişen ulusal burjuvazi ve emperyalizm arasındaki işbirliği, ulusal burjuvazinin üst kesiminin kompradorlaşmasına neden oldu. Böylece eski kompradorlar ve toprak ağalarıyla birleşen bu yeni kompradorlar emperyalizmin sadık bir müttefiki oldular. Başından beri, feodal toprak ağalarıyla mevcut olan ittifakı pekiştirdiler. Emperyalizmin bu sınıflarla tam bir işbirliği içine girmesiyle birlikte, ülke siyasi bağımsızlığını da tekrar kaybetmeye başladı. Emperyalizm ile siyasi, diplomatik, mali ve askeri bağımlılık ilişkilerinin kurulması, siyasi bağımsızlığı, görünüşte bir siyasi bağımsızlığa dönüştürdü.

Kürt ulusu, hiç bir dönem ezilen ulus durumundan kurtularak siyasi bağımsızlığına kısmen de olsa kavuşmuş değildir. Gerek ulusların şekillenmesine tekabül eden Osmanlı devletinin son dönemlerinde olsun, gerekse Türk ulusunun ulusal kurtuluş savaşı sonrası ve bugün olsun Kürt ulusu ezilen ve ulusal kendi kaderini tayin hakkı tanınmayan bir ulus olmaktan kurtulamamıştır. Tersine Türk ulusu tarafından zalim bir ulusal baskı altında tutulmuştur ve bugün de tutulmaktadır.

Türk ulusunun, ulusal kurtuluş savaşına önderlik eden uzlaşıcı feodal-brjuva ulusal sınıfı, demokratik burjuva özellikler taşımamaktaydı. Türk ulusal kurtuluş savaşıyla birlikte siyasi demokrasi gerçekleşmediği gibi, iktidara gelen feodal-burjuva sınıf her türden siyasi demokrasinin taleplerini yok etmeye çalışıyordu. Onun gerici niteliği, aynı zamanda, ulusların kendi kaderini tayin hakkı talebini de ayaklar altına alması sonucunu doğurdu. İki ulus arasındaki ulusal fark, dil eşitsizliği vb. alabildiğine muhafaza edildi. Türk feodal-burjuvaları Kürt ulusunun ayrı bir devlet kurma hakkını amansızca ihlal ettiler. Kürt ulusu üzerinde zor, baskı ve asimilasyon politikası uyguladılar. Ve Kürt ulusunun siyasi bağımsızlık için yürüttüğü ulusal hareketleri vahşi bir şekilde bastırdılar. Siyasi demokrasiye ve onun her türlü talebine karşı tavır alması, ulusal burjuvaziyle feodal toprak ağaları ve emperyalizm arasında oluşan ittifakı daha da pekiştirdi. Ulusal burjuvazinin üst kesimi emperyalizm ve onun her türlü demokrasi düşmanı siyasetiyle sıkı bir birlik içerisine girerek daha da gericileşip kompradorlaştı. Bugün siyasi demokrasinin ve onun taleplerinin gerçekleştirilmesinin en önemli engeli, emperyalizmin yanı sıra onun sadık müttefiki komprador burjuvazi ve toprak ağalarıdır. Bu emperyalizmle oluşturulan gerici ittifak, tüm olarak yok edilmeden, siyasi demokrasi **tam ve nihai olarak** elde edilemez.

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı da, bu gerici ittifak tarafından ihlal edilmektedir. İki ulus arasındaki hak ve dil eşitsizliği vb. bu temelde korunmaya çalışılmaktadır. Ve aynı zamanda bu gerici ittifak Kürt ulusu üzerinde jenosit uygulamalarına girişmekte ve zorba bir asimilasyon politikası izlemektedir.

Kendisi, emperyalizm ve onun uzantısı komprador burjuvazi ve toprak ağalarının sömürü ve baskısı altında bulunan **Türk halkının, Kürt halkı üzerindeki ulusal baskıdan hiç bir sınıfsal çıkarı yoktur.** Aksine Kürt ulusu üzerindeki ulusal baskı, kendi üzerindeki emperyalist baskının ve iç gericiliğin baskısının bir uzantısından başka bir şey değildir.

Bugün, Türkiye'de siyasi demokrasi ve onun en temel talepleri olan serflik kalıntılarının tasfiyesiyle köylülüğün tam olarak özgürleştirilmesi, gerçek ulusal bağımsızlık ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı hali hazırda elde edilmiş değildir.

Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve politik yapısına uygun olarak, Türkiye Kürdistan'ının sömürgeleştirilmesi meselesine yaklaşırsak, Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistlerinin konuya Kürt halkı ve proletaryasının çıkarlarına uygun olarak yaklaşmadıklarını rahatlıkla görebiliriz. Mesele, hiç bir şekilde Türkiye Kürdistan'ının sömürge statüsünde bulunup bulunmadığıyla ilgili değildir. Meselenin can alıcı noktasını, Kürdistan'ın nasıl bir sömürgeci boyunduruk altında olduğu meselesi teşkil etmektedir. Eğer uluslararası mali sermayenin sömürgeci boyunduruğu altında

olan bir ülkede, sömürgeci gücün esasını emperyalist sermaye değil de, **ona bağlı,** onun uzantısı sermayenin oluşturduğu ileri sürülürse, gerçekler çarpıtılmış ve dolayısıyla gerçek sömürgeci gücün gizlenmesine yardım edilmiş olur.

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etme hakkını «ekonomik sömürgecilik»in sözde tasfiyesine bağlayan Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistlerinin, esas sömürgeci güç olan emperyalizmin tasfiyesine yönelmedikleri açıkça ortadadır. Çünkü Kürdistan, sömürge olsun ya da olmasın, bundan bağımsız olarak, onlar, anti-sömürgeciliğin hedefini yanlış tesbit ediyorlar. Ve Kürdistan'ın kesin ve nihai olarak sömürgecilikten kurtuluşu davasını sosyalist ekonominin kuruluşu ve proletarya diktatörlüğü genel davasının bir meselesi olarak görmedikleri gibi; anti-sömürgeci mücadeleyi yalnızca ve kendi başına Türk komprador sermayesinin «sömürgeciliği»ne karşı olmakla sınırlamaktadırlar.

Halbuki, Türk komprador sermayesi, uluslararası mali sermayenin bir uzantısından başka bir şey değildir ve onun sömürüsünün gerçekleştirilmesinin aracıdır. Demek ki, Kürdistan'ın da ekonomik olarak sömürülmesi, Türkiye'nin ekonomik olarak sömürülmesinin dışında bir olgu değildir. Ve Kürdistan kendi başına ayrı bir sömürgecilik biçimi ile karşı karşıya değildir. Aksine, her iki ulustan halk, emperyalizmin ekonomik sömürüsü altındadır. İki ulustan halkın emperyalizmin sömürüsü altında yaşaması, sadece Türkiye'nin sınırları dahilinde varolan bir olgu da değildir. Bu durum, tüm sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için de geçerlidir. Kürdistan, Türkiye'nin genelinden ayrı bir sömürge statüsüne sahip değildir ve Kürt ve Türk halkı arasındaki ayrımlar esas olarak ulusal eşitsizliklere (yani **siyasal** bir meseleye) dayanmaktadır.

Sahte İkilemler: «Kürdistan Sömürge mi Değil mi, Emperyalizmin mi Sömürgesi, Türkiye'nin mi?»

Kürt milliyetçi ve modern revizyonistlerinin milliyetçi devrim, mücadele ve örgütlenme anlayışlarının doğruluğunu (!) ispat edebilmek için kabul ettirmeye çalıştıkları ve Aydınlık-TİKP vs. gibi Türk şöven milliyetçisi akımların zannettiklerinin tersine, «sömürge Kürdistan» tezi, ya da Kürdistan'ın sömürge olup olmaması tayin edici bir öneme sahip değildir. Ama ulusal meseleyi çağımızda hala çeşitli uluslar burjuvazileri arasındaki pazar kavgasına bağlı olarak ele alan, ulusal meselenin özünü toprak devriminin teşkil ettiğini reddeden; mutlak ayrılığı ya da mutlak birliği, Kürt ulusundan proletaryanın ayrı örgütlenmesini ya da bölgesel özerkliğe dayanmayan ve demokratik olmayan merkezi örgütlenmesini vb. savunan Türk ve Kürt milliyetçi hareketleri, Kürdistan'ın sömürge olup olmamasını, aralarındaki çatışmaların esas noktası haline getirmişlerdir. Anti-kapitalist mücadele perspektifine sahip olmayan akımlar, du-

rumu etraflıca ve sosyalizm açısından tahlil edeceklerine sahte ikilemlerle uğraşıyorlar.

Bu sahte ikilemleden biri, Kürdistan'ın sömürge olup olmadığıdır. Bu, soysuzlaştırılan ve üzerinde fırtınalar koparılan karşıtlığın peşinden, sıra, Kürdistan'ın emperyalizmin mi yoksa Türkiye'nin mi sömürgesi olduğu noktasında yeni bir çatışmaya gelmektedir.

Kürdistan'ın sömürge olup olmadığı, elbette Lenin'in daha az kapitalist daha çok feodal emperyalist Rusya ile ilgili olarak söylediği «... ezilen uluslarla sömürgeler arasında bazı ciddi farklılıklar keşfetmeye çalışma halis saçmalığı...» (30) sözleriyle geçiştirilemez.

Biz, Kürdistan'ı Türkiye'nin sömürgesi olarak gösteren bütün «teoriler»i reddediyoruz.

Kürdistan'ın emperyalizm-öncesi Türk feodal-burjuva sömürgeci boyunduruğu altında olduğu iddia edilemez. Çünkü emperyalizm döneminde yaşamaktayız, feodal-burjuva sömürgecilik esas olarak tarihe mal olmuştur, kalıntılarıyla ise kapitalist-emperyalist sömürgeciliğe tabidir. Yine Türkiye'de hakim burjuvazi, esas olarak emperyalizm dönemi öncesindeki gibi ulusal karakterde bir burjuvazi, Türk feodal-burjuvazisi değil, komprador karakterde bir burjuvazidir. Bu durumda, kapitalist emperyalist sömürgeci boyunduruğun varlığını gözardı ederek, Kürdistan'ın emperyalizmin uzantısı komprador sermayeye (Kürt milliyetçi ve modern revizyonistleri buna sanki tümüyle emperyalizmden bağımsız, ulusal karakterde ve de kendisi emperyalist imiş gibi «Türk sermayesi» vb. diyorlar.) dayanan sömürgeci boyunduruk altında bir «Türk sömürgesi» olduğunu söylemek açıkça saçma olur. Çünkü bu sermayenin zaten kendisi emperyalizme bağlıdır, onun uzantısıdır.

Bu açıdan Kürdistan'ın durumu, Afrika'daki eski Portekiz sömürgelerinin durumundan da farklıdır.

Portekiz sömürgeciliği, Portekiz ulusal kapitalizminin dış pazarlara yayılması temeli üzerinde merkantilist dönemde kolanyalizm (emperyalizm öncesi ilkel sömürgecilik) biçiminde oluşmuştur. Kurulan kolonilerde Portekizliler yerleşmiş, koloniler (sömürgeler) Portekiz ulusal pazarının bir parçası haline getirilmiş, yerli halk bu kapitalist gelişmenin tümüyle dışında tutulmuş, ilkel kabilecilik vb. şartlarında yaşamaya zorlanmıştır. Yerli halk içinde işçi sınıfı vb. gelişmemişti, kolonilerde gelişen meta ekonomisi ve kapitalizm yerli kabile ekonomisi içinde yayılmamaktaydı. Ve yerli halk ile Portekiz sömürgecileri arasındaki ilişki, ırkçılık temelinde sürdürülen kölelik ilişkisiydi. Emperyalizm dönemine girilmesiyle birlikte Portekiz ekonomisinin emperyalizme bağımlı hale gelmesi ve Portekiz sömürgelerine doğru da yayılan sermaye ihracı, bu şartlar temelinde, sömürüsünü gerçekleştirdi ve bugün de gerçekleştirmektedir. Bu durum yerli halk içinde emperyalizmle uzlaşan, onun uzantısı bir sınıfın ortaya

çıkmasına yol açmadı. (Yeni-sömürgeci yöntemlere başvurulmasıyla birlikte, emperyalizm yerli halk içinde de kendi uşaklarını yaratmaya yöneldi. Bunun üzerinde durmuyoruz.)

Kürdistan ise, merkantilist dönemde Türk ulusal kapitalizminin dış pazarlara (Kürdistan'a) yayılması temelinde Türkiye'nin bir sömürgesi olmamıştır. Kürdistan da Türklerin yerleştiği koloniler ortaya çıkmadığı gibi, yerli halk da gelişen meta ekonomisi ve kapitalizmin dışında kalmamıştır. Tersine rekabetçi döneminde gelişmiş sanayi kapitalisti ülkelerle girişilen ticari ilişkilerin tahrik ettiği meta ekonomisi ve esas olarak emperyalizm döneminde sermaye ihracının tahrik ettiği kapitalizm Kürdistan'da da gelişmiş ve emperyalizm buralarda da sömürüsünü gerçekleştirmede dayanacağı toprak ağalarıyla ittifak kurup onları desteklerken komprador bir sınıf da yaratmıştır. Bu nedenle Portekiz sömürgelerinden farklı olarak, Kürdistan, Türkiye'nin bir sömürgesi olmamıştır, değildir; ekonomik bakımdan doğrudan emperyalizm tarafından ilhak edilmiştir. (Bütün bunlardan dolayı, eski Portekiz sömürgelerinin kurtuluşu, bu ülkelerde yerli gerici sınıflar bulunmadığından bunların tasfiyesi gibi bir mesele ortaya çıkmadan esas sömürgeci güç olan emperyalizme karşı mücadele ile **Portekiz sömürgeciliğine karşı** mücadelenin birleştirilmesini ve bu iki gerici gücün tasfiyesini gerektirirken; Kürdistan'ın kurtuluşu, aksine, «Türk sömürgeciliği»ne karşı mücadele gibi bir meseleyi kapsamaz. Çünkü böyle bir sömürgecilik söz konusu değildir. Kürdistan'ın kurtuluşu bir siyasi meseledir. En başta hakim Türk ulusu tarafından ayaklar altına alınmış olan Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesi meselesidir. Ve Kürt milli meselesinin çözümü, Portekiz sömürgelerinin aksine, Kürt gericiliğine karşı da mücadele ve bunların da tasfiyesinden geçer. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesi ve Kürt milli meselesinin çözümünün engelleri, emperyalizm ve her iki ulustan komprador burjuvazi ve toprak ağalarıdır.)

Sonuç olarak Kürdistan'ı Türkiye'nin sömürgesi ve «Türk burjuvazisi»ni de esas sömürgeci güç olarak gören anlayışın, Türkiye'yi emperyalist bir ülke ve «Türk burjuvazisi» denilen burjuvaziyi de emperyalist bir burjuvazi varsaydığı rahatlıkla söylenebilir. Ama ne Türkiye emperyalist bir ülke ve ne de Kürdistan onun bir sömürgesidir. Bu tümüyle bir safsatadır. Türkiye Portekiz gibi eskiden gelme sömürgeci bir ülke de değildir.

Meseleye devrimci proletaryanın yaklaşımını önceki bölümlerde izah etmeye çalıştık. Özetlersek, **Küdistan dahil tüm Türkiye,** hem Türk ulusu, hem Kürt ulusu emperyalist sömürüye maruzdur ve ekonomik olarak ilhak edilmiştir. Emperyalizm, Kürdistan bölgesi dahil, tüm Türkiye'yi **ekonomik bakımdan** sömürgeleştirmiştir. Emperyalizm, Türkiye'nin genelinde komprador kapitalizmini geliştirerek, hem Türk ve hem de Kürt

ulusundan komprador bir burjuvazi yaratıp uşaklar edinerek, aynı zamanda iki ulustan toprak ağalarını kendine bağlayarak sömürüsünü gerçekleştirmektedir.

Bu açıdan Kürdistan'ın emperyalizmin bir sömürgesi olduğu söylenebilir mi? Evet, böyle bir terim **belirli bir anlamda** kullanılabilir; aynı Türk ulusunun da emperyalizm tarafından ekonomik bakımdan ilhak edildiğini belirtmek için kullanılabileceği gibi. Ama bu, hem meselenin siyasi yönünü dıştalayarak yalnızca bir yönüne açıklık getirdiği, hem de ulusların siyasi bakımdan statülerini belirtmekte yetersiz kaldığı ve UKKTH esas olarak bir siyasi mesele olduğu için; böyle bir terim Kürdistan'ın özelliklerini, en başta da Kürdistan'ın durumunun ayırt edici özelliğini izah etmez. Bu açıdan Kürdistan'ın da uluslararası mali sermaye tarafından ekonomik olarak ilhak edilmiş olması gerçeğini belirtmesi dışında, bu terimin, Kürt milli meselesine ilişkin olarak kullanılmasında bir yarar yoktur.

Genel olarak sömürge teriminin kullanılması, bir ülke ya da ulusun yalnızca ekonomik bakımdan değil, siyasi bakımdan da ilhak edilmiş olmasını gerektirir. Bu yuzaen orneğin genel olarak Türkiye emperyalizm tarafından ekonomik bakımdan ilhak edilmiş olmasına rağmen, siyasi bakımdan tümüyle ilhak edilmediği için emperyalizmin bir sömürgesi değil, yarı-sömürgesidir. Kürdistan'a gelince, onun durumu daha da karmaşıktır. Türkiye genelinin bir parçası olarak, Kürdistan da emperyalizm tarafından ekonomik olarak ilhak edilmiştir (ya da bir başka deyimle ekonomik bakımdan sömürgeleştirilmiştir). O aynı zamanda, görünüşte de olsa bir siyasi bağımsızlıktan yoksundur, yani siyasi bakımdan da ilhak edilmiştir. Ama Kürdistan'ın orijinalitesi işte tam bu noktadadır: Kürdistan siyasi bakımdan **doğrudan** emperyalist bir ülke tarafından ilhak edilmemiştir. Kürt ulusu siyasi (ulusal) haklarından doğrudan doğruya emperyalizm tarafından mahrum edilmemiştir. Bu açıdan Kürdistan'a, genel olarak alındığında, emperyalizmin bir sömürgesi de denemez. O, örneğin kurtuluştan önce bir Fransız sömürgesi olan eski Cezayir'den farklıdır. Bir emperyalist devletin doğrudan siyasi yönetimi altında değildir.

Kürdistan'ın dünyada yüzlerce örneği olduğu için (yalnızca Hindistan sınırları içinde bir çok örneği vardır), kendisine özgü olmayan durumunun ayırt edici özelliği, emperyalist sömürgeci boyunduruğun Kürdistan'daki **dolaylı** varlığıdır. Türk ulusu (Türk halkının bundan bir çıkarı olmadığı açıktır) bu sömürgeci boyunduruğun (siyasi bakımdan konuşuyoruz) gerçekleşmesi ve devam etmesinin aracısı durumundadır. (*)

(*) Burada, Türk ve Kürt ulusları arasındaki ilişki açısından durumun, örneğin Portekiz ile Afrika'daki eski sömürgeleri arasındaki ilişkiye benzemediğini tekrarlayalım. Türkiye'de emperyalist sömürünün gerçekleşmesine aracılık eden iki ulustan gelme kompradorlar ve toprak ağalarıdır. Türkiye'de, em-

Osmanlı devletinin son zamanlarında, özellikle kurtuluş savaşıyla birlikte emperyalist sömürgeciliğe bağlanarak ortaya çıkan Türk feodal-burjuva sömürgeciliğinin kalıntılarını yaşatan ve kendine tabi kılan emperyalizm, Türk ulusunun Kürt ulusu karşısındaki imtiyazlı durumunu desteklerken ona yeni imtiyazlar da tanımıştır. Şeyh Sait'e sağlanan belirli bir destek vs. gibi genelden sapma niteliğindeki olaylar dışında, esas olarak, bütün emperyalist devletler, Kürt ulusunun da «tasasını çekmek» ve onun doğrudan bir hedefi olmak yerine ve yanı sıra yeni yönetim giderlerinden kurtulmak ve kârından zarar etmemek için, bugüne kadar -doğrudan kendi yönetimlerinde bir sömürge Kürdistan'ı değil- hakim Türk ulusu aracılığıyla yönetilen bir Kürdistan'ı tercih etmişlerdir. Bugün Amerikan emperyalizminin yaptığı da budur. Bu durum, bir zamanlar İngiltere'nin Hindistan da yaptığına benzer:

> «... Hint milliyet ve aşiretlerinin rahatça hakkından gelebilmek için İngiltere, Hindistan'ı, Britanya Hindistan'ı (240 milyon nüfus) ve yerli Hindistan (72 milyon) olarak bölmüştür. Hangi nedenle? Öbür milliyetleri daha rahat yönetebilmek için, İngiltere bir uluslar grubu seçmek ve ona ayrıcalıklar vermek istediği için. Hindistan'da en azından 800 milliyet var, ve İngiltere, 800 ayrı milliyetin tasasını çekmektense, bir kaç ulus seçme, onlara bazı ayrıcalıklar tanıma ve öbürlerini bunlar aracılığıyla yönetme yolunu tutmuştur. Çünkü, birincisi, öbür ulusların hoşnutsuzluğu bu durumda İngiltere'ye karşı değil, bu ayrıcalıklara karşı yöneltilmiş olacak; ve ikincisi de, iki üç ulusun «tasasını çekmek», 800 milliyetinkinden daha ucuza mal olacaktır.» (31)

Eski Hindistan'ın Türkiye'den farkı, onun bir İngiliz **sömürgesi** olmasıdır. Türkiye ise başta Amerikan emperyalizmi olmak üzere emperyalizmin bir yarı-sömürgesidir. Ve Hindistan'daki ayrıcalıklı olmayan uluslardan farklı olarak, Kürt ulusu, esas olarak Kurtuluş Savaşı sonrasında

---

peryalizme bağımlı hale gelmiş olsa da ulusal bir temele sahip Türk burjuvazisi ekonomik ve siyasi iktidarı elinde tutmamaktadır. Dolayısıyla Türk devleti de ulusal bir temele sahip Türk sermayesine dayanan ulusal bir devlet değil, görünüşte bir siyasi bağımsızlığa sahip bir devlettir. Kürt ulusu, ulusal bir kapitalist temele ve ulusal bir devlete sahip Türk ulusu aracılığıyla da değil; iki ulustan gelme gericilerin hakimiyetindeki görünüşte bir bağımsızlığa sahip ulusal olmayan bir devlet eliyle, Türk ulusunun siyasi bakımdan imtiyazlı durumu şartlarında yönetilmekte ve ezilmektedir.

Osmanlı devletinin içinde nisbi bir özerkliğe sahip olan Kürdistan özellikle Kurtuluş Savaşından sonra feodal burjuva Kemalist diktatörlük tarafından ilhak edilmiş (siyasi olarak), 1938 Dersim ulusal ayaklanmasının bastırılmasıyla bu ilhak tamamlanmıştır. Türkiye'nin ekonomik ilhakın yanı sıra, emperyalizm tarafından siyasi bakımdan da ilhak edilmesi sürecinin ilerlemesi ve feodal-burjuva diktatörlüğün yerini komprador-feodal diktatörlüğe bırakması, Kürt ulusunun emperyalizmin siyasi hakimiyetine hizmet eden komprador-feodal devletin içinde siyasi olarak ilhak edilmiş bir ulus olarak kalmaya devam etmesine yolaçmıştır.

siyasi bakımdan burjuva-feodal Türk devleti tarafından ilhak edilmiştir. Kürdistan da -Türkiye'nin diğer bölgeleri gibi- genel olarak yarı-sömürge olan Türkiye'nin bir bölgesini oluşturur, dolayısıyla, o bir «Türk sömürgeci boyunduruğu» altında değil, bunun kalıntılarını da kendine tabi kılarak yaşatan genel emperyalist boyunduruk altındadır. Emperyalizmin bu siyasi hakimiyeti de dolaylıdır ve Türk ulusu aracılığıyladır.

Küdistan'ın Fransız sömürgesi eski Cezayir'den farklı olarak doğrudan emperyalist işgal ve sömürgeci yönetim altında bir sömürge olmadığı bellidir. O, aynı zamanda, ekonomik ilhakın yanı sıra, emperyalist bir devlet tarafından siyasi bakımdan da ilhak edilmiş ama göstermelik bir kukla devlete ve görünürde bir siyasi bağımsızlığa sahip bir yeni-sömürge de değildir. Bu da açık bir şeydir.

Kürdistan, emperyalizm tarafından genel olarak ekonomik bakımdan ilhak edilmiş yarı-sömürge Türkiye içinde özel bir konuma sahiptir. Bu özel konum, Kürdistan'ın yarı-sömürge Türkiye'de her iki ulustan komprador burjuvazi ve toprak ağalarına dayanan emperyalizmin istekleri ve yönlendirmesi doğrultusunda, ona tabi olarak siyasi bakımdan hakim Türk ulusu tarafından yönetilen ve ezilen bir ülke olmasıyla karakterize olur. Kürt ulusu, genel emperyalist boyunduruk çerçevesinde aynı zamanda kendisi de ezilen bir ulus olan Türk ulusu tarafından ezilen bir ulustur. Ve yarı-sömürge Türkiye'de, Türk ulusu, Kürt ulusu karşısında hakim ulustur.

Cezayir ve Portekiz - Angola Örneği

Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistleri, Türkiye Kürdistan'ının durumunu, Fransa ile Cezayir ve Portekiz ile Angola, Mozambik vs. arasındaki ilişkiye benzeterek izah etmeye çalışmaktadırlar. Her şeyden önce, Fransa ile Cezayir arasındaki ilişki, hiç bir şekilde, Portekizle Afrika'daki sömürgeleri arasındaki ya da Türkiye ile Kürdistan arasındaki ilişkiye benzemez. Çünkü Cezayir, doğrudan doğruya bir emperyalist ülkenin sömürgesi durumundaydı. Onun için Cezayir'in yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesi doğrudan doğruya emperyalizme yönelmekteydi. Ve yine Cezayir ulusal burjuvazisinin önderliğinde yürütülen mücadelenin sonunda, Cezayir'in ulusal bağımsızlığı elde edilmesine rağmen; Fransız (ve diğer) mali sermayesinin sömürüsüne kesin ve nihai olarak son verilmedi. Cezayir ulusal kurtuluş savaşı sonrasında, Fransa ile mevcut ekonomik ilişkiler geliştirildi. Bugün, Fransız sermayesi, Cezayir'de etkin bir güce sahiptir. Yani ulusal kurtuluş savaşı sonrası Cezayir, esas olarak siyasi bağımsızlığını elde etmiş olmakla yetinmiştir.

Portekize gelince.. Portekiz'in Afrika'daki sömürgelerindeki **esas** görevi, uluslararası mali sermayenin sömürüsünün bekçiliğini yapmaktan ibaretti. Bu görev için Portekiz'in emperyalizmin işbirlikçisi büyük

burjuvazisi ve toprak ağaları uluslararası mali sermayeden çok büyük miktarda para almaktaydı. Hemen şunu belirtelim ki, emperyalizmin işbirlikçisi Portekiz büyük burjuvazisinin bu sömürgelerden yararlanması, sadece paralı askerlik karşısında aldığı ödentilerden ibaret değildi. Esasını bu belirlese bile, bu burjuvazi, uluslararası mali sermayenin bir uzantısı olarak faaliyet gösteriyor ve uluslararası şirketlerle girdiği ortak yatırımlarla sömürge ülkenin yağmalanmasına da iştirak ediyordu. (*) Ama bu durum, Portekiz'in Afrika sömürgelerinde esas sömürücü güç olduğunu göstermez ve göstermiyordu. Aksine, Portekiz büyük burjuvazisi ve toprak ağaları, uluslararası mali sermayenin bir parçası ve emperyalist sömürüyü (bu arada kendi sömürüsünü) gerçekleştirmenin bir aracıydı. Nitekim, Portekiz Afrika'dan kovulduktan sonra, buralarda, emperyalist sömürü kesin ve nihai olarak tasfiye edilmedi. Hele Angola örneğinde görüldüğü gibi, bazı yerlerde bu hiç gerçekleşmedi. Bugün, Portekiz'in eski görevini yüklenen çeşitli yeni ülkeler bulunmaktadır. Bunların başında Küba, Rodezya ve Güney Afrika'nın ırkçı beyaz azınlık yönetimleri gelmektedir.

Kürdistan'ın sömürge olup olmadığı konusunda «çetin» tartışmalara girişen ve bu tartışmayı Kürt ulusal meselesinin odağına koyan, doğruluğu yada yanlışlığı laf kalabalığıyla ispatlamaya çalışılan «sömürge Kürdistan» tezinin doğal sonucu olarak kabullenilen milliyetçi bakış açısına (bu durumda ulusal meselenin **pazar** sorunu olacağı vb. görüşleri) sahip olanlar Angola örneğini iyice incelemelidirler. Bu örnek, sömürge bir ülkede esas sömürgeci gücü göz ardı ederek, aracıları esas hedef edinen ve «anti-sömürgecilik» adına sömürge biçimleri arasındaki değişikliği amaçlayan emperyalizme teslimiyet anlayışının tehlikeli ama doğal sonucunu gözler önüne sermektedir. Çünkü Angolada cerayan edenler, Portekiz'e karşı verilen kurtuluş savaşının emperyalistler arası pazar sorununa tabi kılınmasının en çarpıcı örneğini teşkil etmektedir. Portekiz'e karşı savaş, onun esas dayandığı güçlere, yani emperyalizme karşı yönelmediği için, Angola bugün emperyalistler arası pazar paylaşım mücadelesinin içine itilmiştir. Esas olarak siyasi bağımsızlığını dahi elde edememiş, görünüşte bir «isyasi bağımsızlık»a sahip emperyalizmin tipik bir yeni-sömürgesi ülke durumuna gel-

(*) Afrika'daki bu durumun Türkiye Kürdistan'ından farkı; Portekiz büyük burjuvazisi Afrika'daki sömürgelerde emperyalizme yardakçılık eden tek güç iken, Türkiye'de emperyalizmin yalnızca Türk ulusu içinden değil, Kürt ulusu içinden de kompradorlar yaratması ve onları da hakim ulus komprador burjuvazisi ile birlikte kendi sömürüsünün aracı yapmasındadır. Portekiz çeşitli Afrika ülkelerinde daha kapitalizmin merkantilist döneminden beri koloniler kurmuştu. Yakın zamana kadar da bu ülkelerde emperyalist sömürüye yerli halktan türeyen bir sınıf değil yalnızca Portekizliler aracılık ediyorlardı. Buralarda Portekiz burjuvazisi ve toprak ağaları, aynı zamanda, kendi feodal-burjuva sömürülerini ve sömürgeci durumlarını büyük ölçüde sürdürüyorlardı.

miştir. Portekizlilerin yerini Kübalılar, Portekiz'in arkasındaki esas emperyalist güç olan ABD'nin yerini Sovyet sosyal emperyalizmi almıştır. İşte Angola'da olan değişiklik budur.

Kürt Ulusal Meselesinin Özünün Pazar Meselesine İndirgenmesi, Toprak Devriminin Reddi

Kürt milliyetçi ve modern revizyonistleri Angola örneğinden gerici bir tarzda esinlenerek, sözde anti-sömürgeci bir mücadele ile Kürdistan'ı sömürgelikten kurtarabileceklerini (!) söylüyorlar. Hem de bunu, Barzani gericiliğinin tüm iflası ortadayken iddia ediyorlar.

Anti-sömürgeci mücadele, hiç bir şekilde kapitalist-emperyalist sisteme karşı mücadelenin dışında ele alınamaz. Nasıl ki Angola, Portekiz'in siyasi egemenliğinden kurtulmakla sömürgeci boyunduruktan ve sömürgelikten kurtulmadıysa, ve Angola halkı hala emperyalistlerin sömürüsü altında yaşamaya devam ediyorsa; Türkiye Kürdistan'ı da bugün Angola'nın yolunu izlerse, aynı durumda olacaktır. Bunu görebilmek için kahin olmaya gerek yok. Bu yolu izleyecek bir Kürdistan, **yalnızca** sömürgeciliğin biçimsel değişikliğinden ibaret olan göstermelik bir «siaysi bağımsızlık» elde eden ama sömürge olarak kalmaya devam eden bir Kürdistan olabilir; başka türlüsü mümkün değildir. Bu gibi, sömürge biçimleri arasındaki değişiklik ise, ancak ve ancak emperyalistlerin ve iç gericilerin çıkarına tekabül eder. Kürdistan'ın geleceği hakkında böyle bir özlem de, ancak Kürt komprador ve toprak ağalarının ve değişik şartlarda değişik emperyalistlerin çıkarlarının ifadesidir.

Emperyalizmin güdümünde kukla bir Kürt devletinin kurulması, tüm emperyalistlerin ve gericilerin çıkarına tekabül etse (çünkü emperyalizmin sınırları esas alınmıştır) dahi, emperyalistler (ve gericiler) arası çelişmelerin varlığından dolayı, emperyalist sistem içinde bir grup emperyalistin ve gericinin aleyhine olabilir. Örneğin emperyalizmin güdümündeki bir Kürdistan'ın Türkiye'den ayrılması, özgül şartlarda Türk komprador ve toprak ağalarının ve onların arkasındaki esas emperyalist gücün aleyhine, Kürt kompradorları ve toprak ağalarının ve onların arkasındaki esas emperyalist gücün lehine olabilir. Emperyalist sisteme yönelen devrimci bir Kürt ulusal kurtuluş savaşını ezebilmek için ise, genel olarak emperyalistlerin ve Türk komprador ve toprak ağalarının da bir Kürt kukla devletinin kurulmasından yana olabileceği hiç bir zaman unutulmamalıdır Hele, Kürt milli hareketiyle de birleşen proletarya önderliğinde devrimci demokratik hareketin atacağı ileri adımlar, bu ihtimali daha da güçlendirir.

Emperyalistler ve gericiler arasında cereyan eden pazar paylaşım mücadelesinde halkların en küçük bir çıkarı yoktur. Emperyalistler ve gericiler arasındaki böyle bir mücadelede halklar taraf olamaz. Ama, bu, kesinlikle Kürt ulusunun devlet kurma hakkının çiğnenmesinin bir bahanesi

olmamalıdır. Aksine bu durumda Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etme hakkı, kendi bağımsız devletini kurma hakkı daha da azimle savunulmalıdır. Bizim üzerinde durduğumuz, sadece, bu hakkın nasıl kullanılması gerektiği ve ne yönde bir gelişmenin iki milliyetten proletarya ve halkın ve genel olarak da dünya proletaryasının sınıf çıkarlarına uygun ve yararına olduğudur. Bu nedenle, biz, ulusların kaderini tayin hakkının gerçekleştirilmesinin her iki ulustan halkın ve proletaryanın çıkarına değil de, gericiliğin (emperyalistlerin ve iki milliyetten gericiliğin) çıkarına uygun sahte bir yorumuna karşı mücadele ediyoruz ve edeceğiz.

Kürdistan'ın Türkiye'nin sömürgesi olduğunu iddia edenlerin örnek olarak getirdikleri sömürge biçimlerinin hepsi, emperyalist bir ülkenin sömürgeleri için geçerlidir. Çeşitli açılardan getirilen örneklerle Kürdistan'ı bir yandan emperyalizmin bir sömürgesine benzetmek, ama öte yandan onu Türkiye'nin bir sömürgesi olarak tanıtmak gerçek sömürgeci güçlerin (emperyalizmin) gizlenmesine yarar.

Meseleye bu şekilde yaklaşımımızı, Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistleri, Türk komprador burjuvazisi ve toprak ağalarının (ki, onlar, buna, Türk burjuvazisi, ya da işbirlikçi sömürgeci burjuvazi diyorlar) sömürgeciliğinin gizlenmesine çalışmak olarak yorumluyorlar. Şayet Kürdistan dahil Türkiye'nin genelinde esas sömürücü güç, komprador burjuvazi ve toprak ağaları olsaydı; başka bir deyişle, bunlar emperaylizmin uzantısı ve ortakları ve emperyalist sömürünün gerçekleştirilmesinin araçları değil de, kendileri emperyalist bir burjuvazi olsaydı, bu suçlamalar doğru olurdu.

Genel olarak ulusal mesele, özel olarak Kürt ulusal meselesi, Ekim Devriminden sonra burjuvalar arası pazar mücadelesi olmaktan çıkmıştır. O, özü toprak devrimine dayanan ve temelinde köylü meselesi yatan bir mesele haline ve aynı zamanda proleter devrimin bir parçası haline gelmiştir. Ulusal mücadele, emperyalizmin ulusal sömürü ve baskısına karşı olmak zorundadır. Emperyalizme karşı mücadele yürütülerek siyasi bağımsızlık elde edilmeden, ulusların kaderini tayin hakkı tam gerçekleşmiş olmaz. Çünkü ulusların kaderini tayin hakkının tam olarak gerçekleşmesi, emperyalizmin güdümünde ve yeni-sömürgeciliğin bir organı ve aracı olan kukla devletlerin yaratılmasıyla sağlanmaz. Bu, emperyalistlerin bir sahtekârlığıdır, bu durumda emperyalizmin ezilen millet içinde uşakları da bu sahtekarlığa araçlık etmiş olurlar. Böyle bir durumda gerçek siyasi bağımsızlığın elde edilmesi mümkün değildir. Ancak görünüşte kalan «siyasi bağımsızlık» maskesiyle emperyalizmin sömürü ve baskısı gizlenmeye çalışılmış ve emperyalizme hizmet edilmiş olur.

Sömürge Olup Olmama, Ulusal Meselenin Özünü Değiştirmez

Emepryalizm ve proleter devrimleri çağında, ulusal meselenin özü,

burjuvalar arası pazar meselesi değil, köylü-toprak meselesidir. Yine ulusal meselenin, devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, bağımlı, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin emperyalist boyunduruktan kurtuluşu genel meselesi haline geldiği çağımızda; bu, yalnızca şu veya bu özellikleri taşıyan bir ulus için değil, genel olarak geçerlidir. Bir ulus, ister sömürge olsun ister olmasın, mali sermayenin sömürüsü ve sömürgeci boyunduruğu şartlarında, bu sömürü ve baskı ulusal açıdan esas olarak geniş emekçi yığınları, özellikle köylülüğü hedef alır.

Emperyalizm çağında tek bir ülke içinde çeşitli uluslardan (hakim ve ezilen ulustan) burjuvaziler arası pazar kavgası da mümkündür; ama bu kavga, mali sermaye egemenliği genel çerçevesinden ve emperyalistler arası pazar kavgasından soyutlanarak, kendi başına bir mesele olarak ele alınamaz. Çünkü artık emperyalizm-öncesi sömürgecilik, örneğin feodal-burjuva sömürgeci talan ve baskı esas olmaktan çıkmış, mali sermayeye dayanan emperyalist sömürgeciliğe tabi kalıntılar halinde varlığını sürdürmektedir. Ve sömürge ya da ezilen bir ülkede ulusal sömürü ve baskının esas kaynağı feodalizm değildir. Feodal sömürü ilişkileri emperyalist sömürüyü kolaylaştıran ve asalak rantiye mali sermaye tarafından yaşatılmaya devam edilen ilişkiler durumundadır. Emperyalizm ulusal baskının esas kaynağı olmuştur. Dolayısıyla mali sermaye egemenliği göz ardı edilerek «feodalizme karşı yükselen kapitalizm» ve bunun sonucu olarak «kapitalist sınıflar arasındaki pazar kavgasına dayanan ulusal hareketler» tahlili yapılamaz. Mali sermaye egemenliği dünya çapında bir olgudur ve bütün ülkeleri yağmalar. Bu, Türkiye Kürdistan'ı dahil, Türkiye'nin tümü içinde geçerlidir. Kürdistan sömürge olsa da olmasa da geçerlidir.

Çağımızda sömürge bir ülkeyi nitelendiren nedir? Onun mali sermayeye dayanan yağma ve boyunduruk altında olması değil midir? Kapitalizm dünya ölçüsünde emperyalizme dönüşmemiş midir? Ve bütün ülkelerin feodal (ve feodal-burjuva) gericiliği onunla ittifak halinde değil midir? Bu soruların cevapları olumlu olmalıdır. Ve kendi ulusal kapitalizminin gelişmesi temelinde ekonomik bağımsızlıklarını kazanmamış olan bütün ülkelerde, artık, ulusal kapitalizmin gelişmesinin esas engeli emperyalizm olmuştur. Feodal sömürüyle bir arada gerçekleşebilen (ve gerçekleşen) mali sömürü, ezilen ve sömürge ulusların özellikle köylü yığınlarının yağmalanmasıdır. Bu nedenle emperyalizmin yaşattığı feodalizmi tasfiye etmeden ulusal kurtuluş mümkün olmadığı gibi; onun destekçisi, köylülüğün feodal sömürü boyunduruğundan kurtulmasını önleyen ve yanısıra tekelci sömürüsüyle köylülüğün sosyal üretimine el koyan emperyalizme bağımlılık ilişkileri tasfiye edilmeden de ulusal kurtuluş mümkün değildir. Ve özünde köylü meselesinden başka bir şey olmayan ulusal meselenin çözümü ve onun en önemli meselesi olan UKKTH'nın gerçekleşmesi; köylülüğün, genel olarak ezilen halkların kurtuluşu meselesidir. Toprak devrimi meselesidir.

PDA oportünizmi gibi çeşitli akımlar sömürge olmakla toprak devrimi meselesini karşı karşıya getirmeye çalışıyorlar. Onlara göre, sözde bir ülke sömürge statüsünde olunca, orada ulusal mesele, bir köylü-toprak meselesi olmaktan çıkacaktır! Soyut bir ulusal bağımsızlık ve sömürgecilikten kurtuluş meselesi olabilir mi? Bu mümkün değildir ve onlar ulusal meselenin hala burjuvalar arası pazar meselesi olduğunu iddia etme durumundadırlar (istedikleri kadar laf olarak aksini söylesinler).

Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistleri de aynı anlayıştadırlar. Onların amaçları değişik Türk şövenlerinin mutlak birlikçiliği karşısında mutlak ayrılıkçılık) olmasına rağmen, «gizli» çıkış noktaları bir ve aynıdır. Onlar UKKTH'nın gerçekleşmesini, emperyalizme ve onun ittifakındaki Kürt ve Türk komprador burjuvazisi ve toprak ağalarına karşı, özü toprak devrimi mücadelesi olan bir mücadelenin zaferine bağlamak yerine; «Kürdistan'ın sömürge olduğu» iddiasının doğal sonucu imiş gibi, «Türk burjuvazisi»ne karşı mücadelenin zaferine bağlıyorlar. Bu, elbette ancak «Türk burjuvazisi»ne karşı «Kürt burjuvazisi»nin perspektifi olabilir. Kürdistan pazarının hangi ulustan burjuvazinin elinde olacağı meselesini, ulusal meselenin merkezine ancak emperyalizmin sınırlarını kabullenen ve kendi çıkarlarına ters düşen feodal-burjuva Türk sömürgeciliğinin kalıntılarının temizlenmesi uğruna, bu kalıntıları da yaşatan esas gücün sömürgeciliğini yani emperyalist sömürgeciliği tercih eden Kürt gericiliği, Kürt asıllı komprador ve toprak ağaları koyabilir. Oysa çağımızda, hem sömürge hem de ezilen ulusların kurtuluşu, toprak devrimini esas alarak emperyalizme, ve uşaklarına karşı yürütülecek mücadelenin zaferine bağlıdır.

Kürt Ulusu Ezilen Bir Ulustur, Türk Ulusu Ekonomik Değil, Siyasi Açıdan Hakim Bir Ulustur

Kürt ulusal meselesi üzerinde «tezler» geliştiren Rus emperyalizminin uşağı Kürt modern revizyonistleri (bunlar kendilerine Kürt sosyalistleri diyorlar), Ekim Devriminden sonra ulusal meselenin ve onun en önemli meselesi olan UKKT ve ayrı devletlerini kurma hakkının burjuvalar arası pazar meselesi olmaktan çıkarak dünya proleter devrimin bir parçası haline geldiğini sözde kabul etmektedirler! Ama ulusal meselenin artık emperyalist sömürgeciliğe karşı mücadele içerisinde çözümlenebileceğini söylemelerine rağmen, tam da bu görüşleri inkar edecek biçimde Kürt ulusal meselesini emperyalistler arasındaki pazar mücadelesine tabi kılmaktan geri durmuyorlar. Hem de bu işi, Türkiye'nin ekonomik yapı tahlilini alt-üst ederek ve Türkiye'yi emperyalist ülkeler kategorisine sokarak beceriyorlar.

Bunlar ilk elde, Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olduğunu reddediyorlar. Ve Kürdistan'ı dışında tutarak, Türkiye'nin «metropol ülke», yani sanayileşmiş kapitalist ülke olduğunu söylüyorlar! Buradan hareket-

le de «metropol bölgelerinde» devrim aşamasının sosyalizm olduğunu ileri sürüyorlar. (Sanki Türkiye sosyalist devrim aşamasında bir ülke olsa milliyetçi görüşleri haklı çıkacakmış, örneğin ayrı örgütlenme tezi doğrulanacakmış gibi...) Kısacası, Türkiye ile Türkiye Kürdistan'ı arasındaki ilişkiyi, emperyalist metropol ülkeyle onun bir sömürgesi arasındaki ilişki gibi ele alıyorlar.

Örneğin, bunlar, Kürdistan'ın dışında, sanayileşen «metropol bölgeleri»nin gelişmesini, Kürdistan'da yaratılan değerlere, hammaddelere, ucuz işgücüne el koyma girişimlerinin sağladığını söyleyebilmektedirler. Sanki bir ülkenin sanayileşmesini esas sağlayan sömürgelerin yağmalanmasıymış gibi...

Türkiye'nin genelinde ve özel olarak Kürdistan'da yaratılan değerlere el koyan, uluslararası mali sermayedir. Onun aracı ise, komprador sermayedir. Kürdistan da dahil olmak üzere bütünüyle ülke çapında ucuz işgücü ve hammaddelerden yararlanan yine esas olarak uluslararası mali sermayedir.

Kaldı ki, komprador tekelci burjuvazi, sadece Türk ulusal burjuvazisi ve toprak ağalarından türememiştir. Yani emperyalizmle ülke içindeki gerici sınıfların ittifakının yerli temelini sadece Türk ulusal burjuvazisi (üst kesimi) ve toprak ağalarının varlığı ve kompradorlaşması teşkil etmemiştir. Kürt ulusal burjuvazisi (üst kesimi) ve toprak ağaları da kompradorlaşmıştır ve bunlarda emperyalizmin uzantısı olan komprador tekelci burjuvazi içinde yer almaktadırlar. Dolayısıyla bunlar da emperyalizmin ülke içindeki sosyal dayanağını oluşturan gericilerin içine girmektedirler. Bu bakımdan Kürdistan, Portekiz'in Afrika'daki sömürgelerine benzememektedir. Çünkü oralarda emperyalizm, esas olarak yerli halk içerisinden kendi müttefiki sınıfları yaratmaya gerek duymamıştı.

Yine Türkiye'de komprador burjuvazi ile ittifak içine giren toprak ağalarını sadece Türk toprak ağaları teşkil etmemektedir. Kürt toprak ağaları da bu ittifak içinde emperyalizmin gözde müttefiklerinden birini oluşturmaktadırlar.

Demek ki, Kürt işçi sınıfının ve emekçilerinin de ucuz işgücünden yararlanan, yarattıkları değerlere el koyan, Kürdistan'da bulunan ham maddeleri yağmalayan, Türkiye'nin genelinde olduğu gibi, esas olarak uluslararası mali sermayedir. Bu sömürüden yararlanan ve emperyalist sömürünün aracılığını yapan da **Türkiye komprador burjuvazisi ve toprak ağalarıdır.**

Zaten ancak sermaye ihracı temelleri üzerinde, ucuz işgücünden, ham maddelerden, ucuz topraklardan vb. yararlanılabilir. Ve yine sermaye ihracı temeli üzerinde eşitsiz meta mübadelesi gerçekleştirilebilir. Sermaye ihracına girişen bir ülke ise, ancak sanayileşmiş ve tekelci kapitalist aşamaya girmiş bir ülke olabilir, emperyalist bir ülke olabilir. Başka bir deyişle ancak emperyalist bir ülke sermaye ihracına girişebilir.

Kürt revizyonistleri, işgücü meta haline gelmeden önce de, ucuz işgücü diye bir olgunun bulunduğunu ileri sürmektedirler. Bu gülünç bir iddiadır. Çünkü, işgücü dünya pazarlarına meta olarak çıkmadıkça, ülkeler arasında ucuz veya pahalı işgücü tesbiti ve kıyaslaması yapılamayacağı ve her hangi bir burjuvazi tarafından bundan yararlanılamayacağı açıktır. Bu Rus emperyalizminin uşakları, ucuz işgücüne örnek olarak kölelerin emeğini gösteriyorlar. Ve yine ucuz işgücünden anladıkları, kapitalizmde bulunan işsizler ordusu ve işçi göçüdür. İşsizler ordusunun bulunması ve işgücünü satmak için pazardan pazara dolaşan işçi yığınlarının varlığı ile, bir ülkenin diğer ülkede mevcut bulunan işgücünden yararlanması arasında direkt bir ilgi yoktur. Marksist ekonomi-politikten biraz nasibini almış olanların bunu bilmesi gerekir. Çünkü kapitalistler durmadan işsizler ordusu yaratarak, işçi sınıfının ücretini düşürmeye çalışırlar ve artı-değer sömürüsünü bu yolla fazlalaştırırlar. Bu olgu tüm kapitalist ülkeler için geçerlidir. Kapitalist ekonominin bu olgusu ile, emperyalist bir ülkenin sermaye ihracı temeli üzerinde sömürge ve yarı-sömürgelerdeki ucuz işgücünden yararlanması arasında bir ilişkinin bulunmadığı açık değil mi? Ucuz işgücünden yararlanma meselesi, doğrudan doğruya, sermayenin uluslararasılaşması ve emperyalist ülkelerdeki işçi ücretleriyle sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki işçi ücretleri arasındaki farklılık dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Ve bu imkandan da ancak, bir ülkeden diğer ülkeye akabilen ve akan sermaye yararlanabilir. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde işçi ücretleri emperyalist ülkelere göre çok düşüktür ve artı-değer sömürüsünün oranı daha yüksektir. Azami kâr peşinde koşan uluslararası mali sermaye, bu durumdan yararlanmak üzere, ekonomik olarak başka ülkelere yayılmaya çalışır. Ve o, böylece, sermayesi kıt, bol ve ucuz hammaddeye ve ucuz işgücüne sahip ülkelerin sırtından aşırı kârlar elde etmeye çalışır. «Türk burjuvazisi» böyle bir imkana sahip değildir.

Türkiye'nin Doğusu ile Batısı arasında işçi ücretlerinin büyük farklılıklar gösterdiği söylenemiyeceği gibi, genel olarak işçi durumuna gelen Kürt emekçileri, esas olarak Batı Türkiye'de istihdam edilmektedir. Bu bölgede çalışan Kürt ulusundan proleterlerle, Türk ulusundan proleterler arasında esas olarak bir ücret farkı olduğu veya böyle bir uygulamanın bulunduğu söylenebilir mi? Kesin olarak hayır. Böyle bir iddia, Türk ulusundan proleterlerin ucuz işgücüne uluslar arası mali sermaye tarafından el konulduğunun gizlenmesinden başka bir amaç taşımamaktadır. Kürt ulusundan proleterlerin ucuz işgücüne, böyle bir imkana sahip olmayan ulusal Türk burjuvazisi tarafından el konulmamaktadır. Her iki ulustan proleterlerin ucuz işgücüne en uygun ortamda el koyan uluslararası mali sermaye ve onun uzantısı komprador burjuvazidir. Bu durum, sömürge ve yarı-sömürge ülke proleterleri arasındaki birliğin ve enternasyonal dayanışmanın önemli bir unsurunu oluşturur. Kürt modern revizyonistleri ve milli-

yetçileri, Türkiye için çok önemli olan bu olguyu gözlerden gizleyerek, proleterler arasında suni çitler yaratmaya çalışıyorlar. Emperyalist ülke ile sömürge ülke proleterleri arasındaki farklılığı Türkiye için de geçerli kılmaya çalışıyorlar.

Kürdistan bölgesinde bulunan hammaddelerin yağmalanması, Türkiye'nin bütününde hammaddelerin yağmalanmasının dışında ele alınamaz. Başka bir deyişle, Kürdistan bölgesindeki hammaddelerin uluslararası mali sermaye yerine, ulusal Türk sermayesi tarafından yağmalandığı iddia edilemeyeceği gibi; emperyalizmin Kürdistan'dakileri yağmalarken, Türkiye'nin diğer bölgelerindeki hammaddeleri yağmalamadığı da söylenemez. Bütün bu iddialar, emperyalizmin Türkiye üzerindeki sömürüsünün inkarı anlamındadır ve sadece emperyalizmin yüzünün gizlenmesine hizmet eder.

Türkiye Kürdistan'ının dışındaki bölgelerde üretilen ürünlerin «gümrük duvarlarından» yararlandığı, Kürdistan'ın ise bundan yararlanmadığı; Kürdistan'da üretilen ürünlerin ucuz fiyatla satın alındığı iddiası da sahte bir iddiadır. Bu iddialar, Türkiye'nin geri bir tarım ülkesi olduğunu inkar etmekten başka bir anlama gelmez. Ve yine bu, Türkiye'nin yarı-sömürge olduğunu da kabul etmemek demektir. Genel olarak Türkiye'de üretilen metalar, emperyalist tekelci ilişkiler temelinde ve eşitsiz mübadele esasları üzerinde uluslararası mali sermaye tarafından yağmalanmaktadır. Türkiye'nin Kürdistan'ın dışındaki diğer bölgeleri, bu uygulamanın dışında yer almamaktadır. Eşitsiz mübadelenin çarpıtılmasından güdülen amaç da, yine, Türk ve Kürt halkının ürettiği ürünlere emperyalizm tarafından ucuz fiyatlarla el konulduğunun gizlenmesidir. Ve bu yolla da, iki halk arasında ortak düşman olan emperyalizmin sömürü ve baskısının oluşturduğu birlik ve dayanışma temeli ortadan kaldırılmaya, gizlenilmeye çalışılmaktadır. Emperyalistlerin ve gericilerin, iki ulustan emekçi halk üzerinde yürüttükleri sömürü, emekçi halkın bunlara karşı birliğinin temelini oluşturur. İşte, emperyalizmin güdümünde «anti-sömürgeci» mücadele (!) tezgahlayanların, suni çabalara girişmelerinin nedeni; bu birliği baltalamak ve milliyetçi hayalleri hakim kılarak, iki ulustan proletarya ve halkı ulusal çitler içine hapsederek birbirlerine düşmanlaştırmaktır.

Bir de, «Kürt burjuvazisi»nin teşvik tedbirlerinden yararlanmadığı iddiası var ki, bunun üzerinde durmak dahi gereksizdir. Emperyalist sömürgeciliğin aracı olmanın mükafatını bölüşmek ve emperyalizmin sofrasından yemlenmek talebinin, hangi sınıfın çıkarını yansıttığı ortadadır. Bu komprador burjuvazinin talebidir. Bütün bu iddialar, Kürt ulusal meselesini burjuvalar ve emperyalistler arası pazar meselesine indirgemeye çalışmanın suni zorlamalarından başka amaç taşımamaktadır.

Özet olarak, Kürdistan'ın, Türkiye'nin diğer bölgelerinden ayrı bir şekilde ekonomik açıdan ilhak edilmiş durumu olduğu veya sadece Kürdis-

tan bölgesi sömürgeci boyunduruk altındayken, diğerlerinin emperyalizmin sömürüsü altında olmadığı yolundaki görüşler, gerçeklerin çarpıtılmasına dayanmaktadır. Kaldı ki, sadece Kürdistan'ın sömürge olduğunu söyleyip, Türkiye'nin ise yarı-sömürge değil, Kürdistan'ı sömüren «emperyalist metropol» bir ülke olduğunu ileri sürenler; Kürdistan'ın ekonomik ilhaktan kesin ve nihai olarak kurtuluşunu da sosyalizmin bir meselesi olarak görmemektedirler. Aksine onlar, kapitalizm korunarak ekonomik sömürgeciliğe son verilebileceğini söylüyorlar. Böylesi görüş sahiplerinin kime hizmet ettiği ortadadır. Bunlar, Kürt ulusal meselesini burjuvalar ve emperyalistler arası pazarları ele geçirme mücadelesi çerçevesinde ele alıyorlar ve ulusal meseleye bu açıdan yaklaşıyorlar.

Kürt milliyetçileri ve modern revizyonistlerinin emperyalizm yanlısı bütün görüşlerine rağmen, Türkiye sınırları dahilindeki tüm bölgelerin ekonomik yapısı hemen hemen aynı özelliği göstermektedir. Aralarında özde bir farklılık yoktur. Yani Türkiye'nin -tüm bölgeleri dahil olmak üzere- sosyo-ekonomik yapısı, yarı-sömürge, yarı-feodaldir. Bu nedenle, her iki ulustan halk arasındaki farklılığın ekonomik farklılıklara değil, ulusal farklılıklara dayandığını ve iki ulustan halkın düşmanlarının aynı sınıflar, yani emperyalistler, komprador burjuvazi ve toprak ağaları olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. İki ulus arasındaki esas farklılık siyasidir ve uluslar arasındaki ulusal hak ve dil eşitsizliklerinin ve ayrıcalıkların varlığında düğümlenmektedir. Meseleye ancak bu açıdan yaklaşıldığında, ulusal meselenin doğru çözüm yolları bulunabilir.

İki ulus arasındaki ulusal farklılıkların ve ayrıcalıkların bulunması, her iki ulustan halkın arasına ulusal çitlerin çekilmesine neden olmakta ve ortak düşmanlarına karşı birlikte mücadele etmelerine büyük engeller çıkarmaktadır. Bunun için ulusal farklılık ve ayrıcalıkların yok edilmesi, uluslar arasında hak ve dil eşitliğinin sağlanması, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının kayıtsız olarak tanınması Türkiye'de UDHD'nin esas ve temel görevlerinden birini teşkil etmektedir. Bu görev, hiç bir gerekçe ve bahane ile savsaklanamaz. Hele ezen ulus durumunda bulunan Türk ulusundan proletarya ve emekçi halk bu görevi hiç bir şekilde ihmal edemez. Aksine, bu mesele açısından, onun omuzlarında çok büyük görevler vardır ve bu görevlerini yerine getirmekle yükümlüdür. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin ve ayrı bir devlet kurma hakkını tanımayan emperyalizmin uşağı komprador burjuvazi ve toprak ağalarının gerici, ırkçı ve şöven politikalarına; Kürt ulusunu zorla Türk devleti içinde tutmaya çalışan bu politikayı destekleyen, uzlaşıcı, reformist Türk ulusal burjuvazisinin şöven politikasına; ve bu burjuva politikalarını tüm güçleriyle destekleyen yeni ve eski revizyonistlerin şöven politikasına karşı amansızca mücadele edilmelidir. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin ve ayrı devlet kurma hakkı kayıtsız şartsız sonuna kadar savunulmalı, bu hakkın hiç bir ulusun tekelinde olmadığı açıkça ortaya konulmalıdır.

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının tam ve kısmi olarak elde edilmesinin muhtemel üç yolu vardır. Bu üç yolu Marksizm-Leninizmin ilkeleri ışığında ve emekçi halkın çıkarları doğrultusunda kısaca incelemeye çalışacağız.

A — EMPERYALİSTLERİN GÜDÜMÜNDE KÜRT KOMPRADOR VE TOPRAK AĞALARININ ÖNDERLİĞİNDE GERİCİ KÜRT DEVLETİNİN KURULMASI KARŞISINDA İKİ ULUSTAN PROLETERLERİN VE EMEKÇİ HALKIN TAVRI NE OLMALIDIR?

Böyle bir gerici Kürt «ulusal» hareketi ile karşı karşıya kalındığında, ezen ve ezilen ulus proletaryası ve halkına ayrı ayrı görevler düşmektedir.

1. Ezen Ulus Proletaryasının ve Emekçi Halkının Görevleri :

Ezen ulus proletaryası ve emekçi halkı olan Türk proletaryası ve emekçi halkı, bu durumda da, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin ve ayrılma hakkını kayıtsız ve şartsız savunmalı ve ayrılma hakkının mutlaklığı yolundaki propagandasını durdurmamalıdır. Şayet Türk ulusundan proletarya bu görevden kaçınır ya da bunu hakkıyla yerine getirmezse; kendi gerici, ırkçı, şöven komprador burjuvazi ve toprak ağalarının ve onların arasındaki emperyalist güçlerin desteklenmesi durumuna düşer. Kürt gericiliğinin önderliğinde ve emperyalistlerin desteğinde ayrılma hakkının kullanılmasının emperyalizmi zayıflatmadığı, dolayısıyla desteklenmeye layık olmayan gerici bir hareket olmasından hareketle mevcut statüyü savunma durumuna düşüldüğü an, şöven, ırkçı, gerici ve emperyalistlerin yardakçısı komprador burjuvazi ve toprak ağalarının menfaati doğrultusunda hareket edilmiş olur.

Kürt gericilerinin önderliğinde ve empreyalistlerin güdümünde Kürt ulusunun Türkiye'den ayrılma girişimi ve mücadelesi, Türk komprador burjuvazisi, toprak ağaları ve arkalarındaki emperyalistler tarafından ezilmeye çalışılacaktır. Çok özel ve istisnai şartlar bir araya gelmediği takdirde, bu, kaçınılmazdır. Türk proletaryası ve halkı, gericilerin bu ırkçı ve şöven politikalarına karşı mücadele etmelidir. Çünkü, bu gericilerin tüm yapmak istedikleri, Kürt ulusunu zorla Türk devleti içinde tutmak, kendi kaderlerini tayin hakkını ayaklar altına almak, emperyalistlerle birlikte Kürt halkı üzerinde kurdukları ulusal baskı ve sömürüyü devam ettirmektir. Yani bunlar, Kürt ayrılıkçı hareketine gerici ve emperyalist yanlısı olduğu için karşı çıkmazlar; tam tersine, onlar, Kürt gericilerinin ve onların arkasındaki emperyalistlerin menfaati doğrultusundaki gerici Kürt ulusal hareketine kendi iğrenç emperyalist ve gerici çıkarları açısından karşı çıkarlar. Böylesine gerici ve emperyalist emellere karşı durmak, ezen ulus proletaryası ve emekçi halkının başta gelen görevi olmalıdır. Kürt ulusunun kendi kaderi-

ni tayin hakkının kullanılmasının gerici biçimine devrimci bir şekilde karşı çıkmakla, buna gerici biçimde karşı çıkmak hiç bir şekilde birbirine karıştırılmamalıdır. Böyle bir durumda, Kürt ulusuna uygulanacak emperyalizm yanlısı ve gerici baskı ve zulme karşı çıkıp bununla amansızca mücadele etmeden, Kürt ulusunun KKTH'nın gerici bir biçimde kullanılmasına devrimci muhalefet gerçek anlamını kazanamaz. Türk proletaryası ve halkının, emperyalistlerin güdümünde ve Kürt gericilerinin önderliğindeki gerici Kürt ulusal hareketine karşı tavrı, **sadece gerici önderliğe ve onun arkasındaki emperyalist güçlere karşı çıkmakla sınırlı olmalıdır.** Başka bir deyişle, Kürt ulusunun ayrı bir devlet kurma **hakkına değil, gericiliğin önderliğinde ayrı bir devlet kurma girişimine karşı çıkılmalı;** bunun yerine Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının, **her iki ulustan halkın çıkarı doğrultusunda kullanılması savunulmalıdır.** Ve Kürt halkının bu temelde devlet kurma girişimi desteklenmelidir. Çünkü hakkın bu temelde (sonucu ister ayrılma, ister birlik yönünde olsun) kullanılması, Kürt ve Türk proletaryasının ve halklarının ve dünya proletaryası ve halklarının menfaatlerine ters değildir. Aksine, emperyalistlerin ve Kürt gericilerinin menfaatleri doğrultusunda gerçekleştirilmeye çalışılan bir ayrılma, dünya proletaryası, halkları, Türk ve Kürt proletaryası ve halklarının menfaatlerine uygun olmaz. Bu konuda, ezen ulus proleter devrimcileri, Kürt gericiliğinin aleyhine yoğun bir propaganda faaliyetine girişebilirler ve girişirler. Emperyalizmin güdümündeki gerici önderliğin yerini, Kürt proletaryası ve halkının çıkarlarına uygun olan proletarya önderliğinin almasına çalışırlar. Bu da, ancak, Kürt gericiliğine ve onların arkasındaki emperyalist güçlere karşı olmakla gerçekleştirilebilir.

Tekrar etmekte yarar gördüğümüz şey, hiç bir şekilde Kürt gericiliğinin önderliğindeki ayrılıkçı Kürt hareketiyle, Kürt ulusunun bugünkü statüsünün karşı karşıya getirilmemesi ve birinin diğerine tercih edilmemesi gerektiğidir. Ne Kürt, ne de Türk gericiliğinin savunulmasına girişilmemeli ve özellikle Kürt ulusunun bugünkü statüsü, Kürt gericiliğinin önderliğindeki gerici ulusal hareket karşısında bir tercih unsuru kesinlikle olmamalıdır. Bu, Türk şövenizmi; tersi ise, Kürt şövenizmi olur.

2. Ezilen Ulus Proletaryasının ve Emekçilerinin Görevi:

Ezilen ulus proletaryası ve emekçi halkı, yani Türkiye şartlarında Kürt ulusundan proletarya ve halk, gerici sınıfların önderliğinde ve emperyalizmin güdümündeki bir ayrılıkçı harekete bütün güçleriyle karşı durmalıdır. Gerici ve kukla, görünüşte «bağımsız» bir Kürt devletinin kurulmasıyla, ne Kürt halkının üzerindeki ulusal baskı kalkacak, ne de emperyalist sömürgecilik tasfiye edilecektir. Kürt proletaryası ve halkı, UKKTH'nın kendi menfaatleri doğrultusunda kullanılmasını talep etmelidirler. Bu talep aynı zamanda, Türk proletaryası ve halkının da çıkarlarını kapsar ve

onunla uygunluk arzeder. Ezilen ulus proletaryası ve emekçi halkı tavizsizce ve bıkmadan iki ulustan halkın birlikte yaşamasından yana tavır koymalı; Kürt gericilerinin önderliğindeki bir ayrılıkçı hareketin peşine takılmamalıdır. Aksine, «kendi» gerici sınıflarıyla mücadeleyi bir an dahi aksatmamalı, onlarla uzlaşma ve ittifak girişimlerinde bulunmamalıdır.

Ulusal önyargılarla, gericilerle ve onların arkasındaki emperyalistlerle ittifaklar kurulursa, gericiliğin menfaatlerine tabi olunmuş ve onların kuyruğunda hareket edilmiş olunur. Bu çok önemli bir husustur. Çünkü bugün gerek Kürt milliyetçileri, gerekse Kürt modern revizyonistleri olsun, emperyalizm yanlısı gericilikle ittifak kurulabileceği hayalini yaymakta ve bunun ortamını hazırlamaktadırlar. Halbuki Kürt ulusal meselesini kendi emperyalist ve gerici emelleri uğruna istismar edenler, Kürt komprador burjuvazisi ve toprak ağalarının şöven politikasına hizmet etmekte ve emperyalizmin aleti olmaktadırlar. Bunun için Kürt proletaryası ve halkı, Kürt ulusal meselesini, kendi emperyalist ve gerici menfaatleri için istismar eden Kürt kompradorları ve toprak ağalarının ve emperyalizmin aleti olmamaya azami önemi vermeli ve bu konuda uyanık olmalıdırlar.

Kürt komprador burjuvaları ve toprak ağaları, diğer sömürge, yarı-sömürge ve ezilen ulusların gericileri gibi, çoktan beri kendi sınıfsal menfaatleri için ulusa ihanet etmişler ve etmektedirler. Bunlar ulusun tüm haklarını emperyalistlere teslim ediyorlar. Bunlarla Kürt ulusu arasında bir bağlantı hemen hemen kalmamıştır. Bunların «ulusçuluğu», daha fazla kâr, daha fazla sömürü, daha fazla zulüm ve Kürt ulusu üzerinde emperyalist boyunduruğun devamı demektir. Bunlar, emperyalistlerle içiçe yaşayarak Kürt halkını sömürmekten başka bir şey düşünmüyorlar. Bu nedenle, bunları hedef almayan bir mücadele sonucunda, ulusal bağımsızlık tam olarak elde edilemez. Bir sahtekarlık, emperyalistlerin çoktandır sistemli olarak uyguladıkları bir hile, olmaktan öteye gidemez. UKKTH, ancak, köylülüğün toprak talebinin gerçekleşmesini temel ve gericiliği hedef alan mücadelenin sonucu olarak gerçek bir anlam kazanır. Çünkü, çağımızın özelliklerinden ötürü, ulusal bağımsızlık, her şeyden önce emperyalizme ve onun ülke içindeki sosyal dayanaklarını oluşturan gericilere karşı mücadele edilerek elde edilebilir. Yani, ulusal bağımsızlığın elde edilmesinin esas şartını sosyal kurtuluşa tabi olması oluşturur.

B — KÜRT ULUSAL BURJUVAZİSİNİN ÖNDERLİĞİNDE KÜRT ULUSAL HAREKETİ KARŞISINDA İKİ ULUSTAN PROLETARYANIN TAVRI NEDİR?

Kürt ulusal burjuvazisinin emperyalizm ve gericilikle uzlaşmalar içinde olan üst kesiminin önderliğindeki ulusal bir hareket, hemen hemen komprador burjuvazi ve toprak ağalarının önderliğindeki bir harekete benzer. Bu gerici ulusal harekete karşı tavır da, esas olarak diğerine olduğu gibi olmalıdır.

Kürdistan'da kapitalizm hiç ya da hemen hemen hiç gelişmemiş değildir. Belli bir kapitalist gelişme vardır ve bu esas olarak sermaye ihracının dürtüsüyle gelişen meta ekonomisi temelinde ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan milli burjuvazi yekpare değildir; üst ve alt, uzlaşmacı ve devrimci kesimlerine ayrışmıştır.

Bu durum, kapitalizmin hemen hemen hiç gelişmediği dönemlerden farklı olarak, Kürt ulusal burjuvazisinin üst kesiminin devrimci, anti-emperyalist bir ulusal harekete önderlik edebilmesinin şartlarını hemen hemen yok etmiştir. Artık onun yerini işçilerin ve köylülerin ulusal hareketi almıştır ve yükselen işçi ve köylü mücadelesi, ulusal burjuvazinin üst kesiminin gericileşmesinin belirleyicisidir.

Ulusal burjuvazinin önünde iki yol vardır: İşçilerin, köylülerin safına, devrim safına; ya da emperyalizmin, kompradorların ve toprak ağalarının safına, karşı-devrim safına geçmek. Bu durum, ulusal burjuvazinin üst kesiminin arada yalpalamasına, emperyalizm ve uşaklarıyla uzlaşmasına; işçi ve köylülerin ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi karşısında -kendi sonunu da görerek- karşı-devrimi güçlendirmesine yolaçar. Bu yüzden ulusal burjuvazinin üst kesiminin önderliğindeki ulusal hareket tali olarak emperyalizmi darbelese dahi, emperyalist sistemin sınırlarını aşamaz, ulusal kurtuluşu esas olarak sağlayamaz.

Ulusal burjuvazinin işçi ve köylülerin safına, devrim safına geçmesi de mümkündür. UDHD'nin zaferine bağlanan Kürt ulusal kurtuluş hareketinin zaferi şüphesiz bu burjuvaziyi tasfiye etmeyecektir, ve işçi sınıfı ulusal burjuvaziyi kendi yanına çekip peşine takmak için mücadele edecektir. Ama böyle bir ihtimalin gerçekleşmesi halinde, ulusal burjuva bir önderlik ve ulusal burjuvazinin önderlik ettiği bir Kürt ulusal hareketinden bahsedilmeyeceği açıktır. Bu durumda, işçi sınıfı ve köylülük harekete damgasını vurmuş demektir.

Ulusal burjuvazinin işçi ve köylülerle ittifak içine girmesi, elbette iyidir, devrimi güçlendirir. Ama ulusal burjuvazinin -onun üst kesimini kastediyoruz- önderliği, onun, işçi sınıfının ve köylülüğün menfaatlerini gerçekleştirebileceği anlamına gelmez. Bu, reformizmin egemenliği demektir, emperyalizm ve iç gericilikle uzlaşma ve sömürgeci boyunduruğun devamı demektir. Ve bu yolda ulusal burjuvazi belli dönemlerde karşı-devrimin kuyruğuna takılabilir, tümüyle emperyalist tahakkümün bekçiliği görevini üstlenebilir ve komprador burjuvazi ve toprak ağalarının menfaatleri doğrultusunda bir siyaset izleyebilir ve izler. Ve işçi sınıfı -UDHD ulusal kapitalizmin tasfiyesini gerektirmediği için- ulusal burjuvaziyi kazanma, devrim saflarına çekme perspektifine sahip olmasına rağmen; emperyalizmi güçlendiren, uzlaşmacı ulusal burjuvazi önderliğindeki reformist bir Kürt ulusal hareketini desteklemeyecektir. Ulusal hareketi kendi önderliği altına almaya çalışarak, uzlaşmacı, reformist, gerici önderliğin

tasfiyesini gerçekleştirmek ve kesin ulusal kurtuluş yolunda yürümek proletaryanın kaçınamayacağı görevidir. Devrimci proletarya UKKTH'nı tavizsizce savunur, ama uzlaşmacı reformist burjuvazinin önderliğindeki bir ulusal hareketi istisnai durumlar dışında desteklemez.

Demokrat ulusal burjuvazinin önderliğindeki ulusal harekete karşı tavra gelince durum şudur:

Kürt ulusal demokrat burjuvazisinin önderliğindeki ulusal hareketten kastımız, küçük burjuvaziye tekabül eden Kürt devrimci demokrat siyasi harekettir. Bu devrimci demokrat burjuvazinin, Kürt ulusal hareketine önderlik edebilmesi çok güç ve istisnaidir. Çünkü, Türkiye Kürdistan'ı bu bakımdan Afrika'daki Portekiz sömürgelerinden ayrılmakta; yapısı itibariyle oralardaki sömürgelerin toplumsal yapılarına benzememektedir. O sömürge ülkelerde yerli halkın sınıfsal farklılaşması ya yoktu ya da yok denecek kadar azdı ve yerli halk içinde bağımsız proleter bir sınıf henüz oluşmamıştı (kısmen Angola hariç). Böyle bir ülkede devrimci sınıf olarak küçük burjuva demokratları sahneye çıkabilir ve ulusal hareketin önderliğini ele geçirebilir. Türkiye Kürdistan'ında ise durum bambaşkadır. Modern proletarya bu bölgede de ortaya çıkmıştır ve bağımsız ve en devrimci bir sınıf olarak köylülüğü arkasından sürükleyebilme ve ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesine önderlik edebilme yetenek ve şartlarına sahiptir. Bu nedenle bu sınıfın siyasi hareketinin ulusal harekete önderlik etmesi çok daha güçlü bir ihtimaldir. Demokratik burjuva hareketin önderliği ise, daha zayıf bir ihtimal olarak, bir takım özgül şartların bir araya gelmesiyle mümkündür.

İstisnai olarak ve zayıf bir ihtimalle ortaya çıkabilecek olmasına rağmen, böyle bir hareket karşısında tavrı da belirlemek yararlıdır. Kürt devrimci demokrat ulusal hareketi, emperyalizmin ve gericiliğin sömürüsü ve baskısı altında bulunan bir sınıfın hareketini temsil eder ve doğrudan doğruya emperyalistlere ve gericilere karşı çıkar. Böyle bir hareketin karşısına, sadece Türk komprador ve toprak ağaları ve onların arkasındaki emperyalistler çıkmayacaktır; Kürt gericileri ve onların arkasındaki emperyalistler de bu hareketin karşısında yer alacaklardır. Bu hareket, Kürt kompradorlarına ve feodal ve yarı-feodal toprak ağalarına karşı da yönelecek; ulusal bağımsızlığı esas almasına rağmen, köylülüğün feodal bağımlılık ilişkilerinden kurtulmasına da çalışacaktır. Ve bu hareketin emperyalizme ve feodalizme karşı mücadeleyi aralarında bir takım bağlantı eksiklikleri ve kopukluklar olsa da, bir bütünlük içinde ele alması ve yürütmesi muhtemeldir. Ama ne var ki, küçük burjuva demokratlar da, sınıfsal özelliklerinden ötürü, ne emperyalizmi ve ne de feodalizmi kesin ve nihai olarak tasfiye edebilirler. Bu hareket, tutarsızlığı, kaypaklığı, muhtemel geriye dönüşleri vs. içinde barındırır. Buna rağmen, ezen ulus proletaryası ve halkı emperyalizme ve gericiliğe darbe vuran devrimci de-

mokrat Kürt ulusal hareketini ve bu biçimde kullanılan UKKTH'nı desteklemelidir. Yani, **yalnız ayrılma hakkı değil, hakkın kullanılması da savunulmalı ve desteklenmelidir.**

Böyle bir hareket, Türkiye'de UDHD'nin zaferini kolaylaştırır ve devrimin objektif şartlarını olgunlaştırır.

Bu durumda ezilen Kürt ulusundan proletarya ve halkın görevine gelince, bu hareketle ittifak kurulmalı; diğer yandan devrimci demokrat ulusal burjuvazinin tutarsızlığı ve kaypaklığıyla mücadele edilmeli ve ulusal hareketin önderliği ele geçirilerek ulusal ve demokratik devrimle sosyalist devrim birleştirilmeye çalışılmalıdır. Bu görevi gerçekleştirmenin yolu, proletaryanın bağımsız siyasi örgütünü kurmak ve bağımsız sınıf politikasını izlemekten geçer. Kürt proletaryası bu durumda da, yine, iki halkın ve proletaryanın birlikte yaşaması yolundaki propagandasına devam etmelidir. Yani, yine ayrılmayı değil, birliği savunmalıdır. Burjuvazinin iki ulustan proletarya ve emekçi halk arasına çekmeye çalıştığı çitlere karşı savaşmalı, ulusal önyargıları bertaraf etmelidir. Bunu yapmanın tek yolu, burjuva şöven politikaya karşı mücadele etmekten geçer. Ancak şövenizme karşı mücadele edildikçe, enternasyonalizm savunulur ve onun zaferi sağlanır.

C — İŞÇİ SINIFININ ÖNDERLİĞİNDE KÜRT ULUSAL MESELESİNİN ÇÖZÜMÜ

Gerek Türkiye'nin genelinde, gerekse Türkiye Kürdistan'ında sınıf farklılaşmaları belirginleşmiş, köylülüğün toprak ve özgürlük talebi gündeme gelmiş ve proletarya bağımsız ve güçlü bir sınıf olarak ortaya çıkmıştır. Ve sadece proletarya, köylülüğü de yedeğine alarak, emperyalistlerin ve gericilerin ekonomik ve siyasi egemenliğine son verebilir ve ulusal ve sosyal kurtuluşu sağlayarak, uluslar arasındaki ulusal hak ve dil eşitsizliğini ortadan kaldırabilir. Siyasi demokrasiyi ve UKKTH'nı en tam ve en kesin bir şekilde proletarya gerçekleştirebilir. Ve işte bu nedenle, Kürt ulusal meselesi, emperyalizme, komprador burjuvazi ve toprak ağalarına (buna Kürt gericilerinin dahil olduğu unutulmasın) karşı, ulusal (özünü toprak devrimi oluşturur) ve sosyal kurtuluş mücadelesi birleştirilerek çözülmeye çalışılmalıdır. Bu mücadelenin zaferi sonucunda, Kürt halkı, isterse Türk halkıyla birlikte bir devlet içinde yaşar; isterse ayrı bir devlet kurar.

Bu durumda da, ezen ulus, (yani Türk) proletaryası, ayrılma hakkı için propagandasına devam edecektir. Ezilen ulus proletaryası (yani Kürt proletaryası) birlikte yaşama yolunda bir politika izlemeli ve bu yönde bir propaganda yapmalıdır. İki ulustan proletaryanın bu faaliyeti, tüm ulusal ön yargıları silip atacak, burjuva şövenizmini yok edecek ve iki ulus arasındaki enternasyonalist birliği kuvvetlendirecektir.

Her iki ulustan proletaryanın siyasi örgütü olan Türkiye proletaryasının devrimci partisi, Kürt ulusal meselesinin çözümünü, proletaryanın

önderliğindeki UDHD'nin temel meselelerinden biri olarak ele alır. Yani, Kürt ulusal meselesini, proletaryanın önderliğindeki UDHD ile çözmeye çalışır. Emperyalizmi, komprador kapitalizmi ve toprak ağalığı ekonomisini kesin ve nihai olarak tasfiyeye yönelen anti-emperyalist ve anti-feodal mücadele ve bu mücadeleyi her yönüyle kapsayan UDHD programının ışığında Kürt halkının ve diğer azınlık milliyetlerden halkın ulusal meselesini çözmeye çalışır. Demokratik devrimin diğer toleplerinde olduğu gibi UKKTH talebinin gerçekleşmesini de menşevik aşamalı devrim (!) teorisine göre savunmaz ve bunun ışığında bir politika izlemez. Bu gibi teori ve siyasetlere karşı tavizsiz bir mücadele yürütür. Bunun yerine, Leninist aşamalı ve kesintisiz devrim teorisine uygun ulusal bir politika izleyerek Kürt ulusal meselesini de çözmeye çalışır. Başka bir deyişle, ulusal bağımsızlığın mutlaka ve kaçınılmaz olarak burjuvazinin önderliğinde elde edilebileceği (!) ve proletaryanın her şart altında bunu desteklemesi gerektiği (!) şeklindeki menşevik anlayışla UKKTH meselesine yaklaşılamaz.

Her ne kadar, demokratik devrimin diğer talepleri gibi, UKKTH talebi de, burjuva karakterde bir meseleyse de, sosyalizm için, proletarya, bunu en tam ve en kesin şekilde gerçekleştirmekle yükümlüdür. Proletarya, bu burjuva talebini ne kadar tam olarak yerine getirirse, sosyalizmin maddi şartları o kadar olgunlaşır. Bu nedenle her iki ulustan proletaryanın önderliğinde, işçi-köylü ittifakına dayanarak ve her iki ulustan köylülüğün toprak ve özgürlük isteği ve mücadelesi temelinde, genel olarak Türkiye'de ulusal meselenin ve özel olarak Kürt ulusal meselesinin çözülmesi esas alınmalıdır. Kürt ve Türk toprak ağaları, komprador burjuvazi ve emperyalistlerin ekonomik ve siyasi egemenlikleri hedef alınarak ulusal mesele köklü bir şekilde ve kesin olarak çözümlenebilir ve devrimci proletarya bunun için çalışır. Tabii ki, böyle bir mücadelenin işçilerin, köylülerin demokratik diktatörlüğünün kurulması mücadelesine sıkı bir şekilde bağlı ve onun bir bileşeni olduğu açıktır.

Ulusal meselenin, toprak devrimini ve köylülüğün özgürleştirilmesini esas almayan ve komprador kapitalizminin tasfiyesine yönelmeyen bir çözüm biçimine karşı durulmalıdır. Bu, gerici bir önderliğe karşı mücadele anlamına geldiği gibi, aynı zamanda, genel olarak burjuva önderliğe karşı mücadeleyi de içerir. Kürt ulusal meselesinin çökümüne sadece UDHD'ni değil, sosyalist devrimi de kapsamına alan devrimci mücadele temelinde yaklaşılmalıdır. Böyle bir devrimci mücadele, ancak proletaryanın ideolojik-siyasi-örgütsel önderliğinde, sosyal ve ulusal kurtuluşu birleştirerek ele olan bir mücadele olabilir. Bu nedenle, sosyal kurtuluşu amaçlamayan, kapitalizmi yaşatmaya çalışan ve onun sınırları içinde kalan ulusal kurtuluş ve UKKTH'nın gerçekleştirilmesini esas olarak savunmayacağız ve desteklemeyeceğiz. Ve burjuvazinin önderliğine karşı çıkacağız. Çünkü burjuvazinin önderliğinde ulusal bağımsızlık elde edilse bile, işçi sınıfı ve emekçi halkın sömürülmesi (hem sınıfsal, hem ulusal açıdan) devam eder.

Proletarya sömürünün devamını esas alan bir ulusal kurtuluş mücadelesine rağbet etmeyecektir. Tam tersine, proletarya ve genel olarak emekçi halk objektif sınıf çıkarları yüzünden sömürüyü ortadan kaldırmaya yönelen bir mücadele temelinde bir ulusal kurtuluştan yanadır. Salt ulusal kurtuluşla (ki bu kaçınılmaz olarak kısmi ve güdüktür, ve kesin milli kurtuluşa tekabül etmez) meseleyi halletme burjuvazinin işidir ve burjuvazinin sınıfsal çıkarına tekabül eder.

Gerek ülkemizin gerekse içinde yaşadığımız çağın özellikleri göz önüne getirildiğinde, UKKTH ve ulusal meselenin esas olarak UDHD'nin bir meselesi olduğunu söyleyebiliriz. Bu formülasyon, hiç bir şekilde, UKKTH'nın, istisnai olarak ve sıfır denilecek kadar bir ihtimal dahilinde de olsa, reformlarla çözülemeyeceği anlamına gelmeyeceği gibi; oldukça özgül şartlarda ulusal demokrat burjuvazinin önderliğinde ulusal bağımsızlığın devrimci yolla gerçekleşebileceğinin inkarı anlamına da gelmez. Bu, tam tersine, bu ihtimaller kabul edilmekle birlikte, en yakın ve en büyük ihtimalin üzerinde durulduğu, proletaryanın sınıf çıkarlarının esas alındığı ve ulusal meselenin proletaryanın önderliğinde UDHD ile kesin çözüme götürülebileceği anlamındadır. Ve devrimci proletarya, ancak bunu temel alan bir ulusal program formüle eder. Reformlarla UKKTH'nın gerçekleşebilmesinin maddi imkanlarının şu veya bu ölçüde bulunması, UKKTH'nın elde edilmesinin esas olarak bir reform meselesi olduğunu göstermez. Ve ulusal mesele ve UKKTH'nın çözüm biçimini reformist bir formülasyonla ortaya koymayı gerektirmez. Bu iş, burjuvazinin işidir, ona düşer. Çünkü çağımızda UKKTH, esas olarak proletaryanın önderliğindeki demokratik devrimin bir meselesidir. Bu nedenle, proleter devrimci hareket, ulusal meseleyi ve UKKTH'nı işçi-köylü diktatörlüğünün kurulmasına tabi kılarak UDHD'nin temel bir sorunu olarak görmeli ve böyle bir ulusal program formüle edilmelidir.

KÜRDİSTAN'DA REFERANDUM

Bu konu üzerinde uzun boylu durmaya gerek yok. UKKTH'nın çözüm biçimleri ve konuya devrimci proletaryanın yaklaşımı şimdiye kadarki bölümlerde belirlenmiş oldu.

Referandum, Kürt ulusunun UKKTH'nı ayrılma ya da birlik yolunda belirlemede kullanacağı bir araçtır. Mutlak bir araç durumunda da değildir. Örneğin, Kürt ulusunun ulusal bir hareketinin ulusun desteğini kazanarak zafere ulaşması ve ayrı bir Kürt devletinin kurulması, Kürdistan'da bir referandum yapılması gereğini ortadan kaldırabilir.

Devrimci proletarya açısından referandumun taşıdığı anlam ise, Kürt ulusal hareketini bir bileşeni haline getiren UDHD'nin zaferi sonunda, Kürt ulusunun serbest iradesiyle, birlikten mi yoksa ayrılmadan mı yana olduğunun belirlenmesidir. Bu durumda, Kürt ulusunun bireyleri, üzerlerinde

hiç bir baskı olmadan, kendi oylarıyla kendi ulusal kaderlerini tayin etmiş olacaklardır.

Referandum meselesine bir reform meselesi olarak yaklaşılamaz. Nasıl ki UKKTH'nın gerçekleşmesine bir reform meselesi olarak yaklaşılmazsa. İstasnai olarak ve sıfıra yakın bir ihtimalle bir referandumun aracılık edebileceği UKKTH'nın reformcu bir çözümü; ne UKKTH'nın ne de onun aracı olan referandumun bir reform meselesi olduğu anlamına gelir. Kürdistan'da referandum, ancak bir devrim meselesi olarak ele alındığı ve devrimin zaferine tabi kılındığında, emperyalizme ve gericiliğe karşı bir silah olabilir. Referandum ancak bu durumda devrimci bir muhtevaya sahip olabilir. Aksi takdirde, referandum, sömürgecilik biçimleri arasında bir tercihin gerçekleşme aracı olur. Emperyalizme ve gericiliğe, yeni-sömürgeciliğe hizmet eder.

Devrimci proletarya, Kürdistan'da referandum için çalışmalıdır. Ama o, referandumu, kendi başına bir amaç, dolayısıyla, devrime tabi kılınmamış ve onun zaferine hizmet etmeyen, emperyalist, gerici ya da reformist bir sahtekarlık olarak anlamaz ve bu anlayışı mahkum eder. O, devrimin zaferine bağlı olarak «Kürdistan'da Referandum» sloganını yükseltir.

«Kürdistan'da Referandum» sloganı **bugün** ancak bir **propaganda sloganı** olabilir ve öyledir. O, ancak devrimci mücadelenin ihtiyaçlarına ve devrimin zaferine bağlı olarak, devrimci proletaryanın yükseltebileceği bir eylem sloganı olabilir. Bu sloganın bugünden bir eylem sloganı haline dönüştürülmesi ise, emperyalist boyunduruğun, yeni-sömürgeciliğin hizmetine girmek ve gericiliğin özellikle Kürt gericiliğinin çıkarlarını savunmak demektir.

İŞÇİ-KÖYLÜ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ALTINDA ULUSAL MESELE

İşçi-köylü diktatörlüğü kurulduktan sonra, Kürt ulusu (özünde halkı) kendi serbest iradesiyle Türk ulusundan ayrılmaya değil de birleşmeye karar verirse, bu dönemde, işçi-köylü iktidarının uygulaması gereken ulusal program bölgesel özerkliktir. Bölgesel özerkliğin esasları üzerinde derhal ve kesin bir şekilde uluslar arasındaki tarihten gelme fiili eşitsizliklerin dışındaki tüm ulusal hak ve dil eşitsizlikleri yok edilecektir. Kürt ulusunun sosyalist kültürünün temelleri üzerinde ulusal gelişimini sağlaması için işçi-köylü devleti tüm imkanlarını seferber edecektir. Böylece, kapitalizmden miras alınan uluslar arasındaki fiili eşitsizlik, sosyalizm ve proletarya diktatörlüğü altında ve bir süreç içinde yok edilmeye çalışılacaktır.

NOTLAR

(1) Marksizm ve Milli Mesele, sf. 84
(2) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, sf. 33
(3) Age, sf. 34
(4) Marksizm ve Milli Mesele, sf. 16
(5) Age, sf. 21
(6) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, sf. 55
(7) Age, sf. 41
(8) M. ve MM. sf. 26
(9) Age, sf. 24
(10) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, sf. 45-46
(11) Age, sf. 46
(12) Emperyalizm, sf. 106
(13) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 269-270
(14) Leninizmin Sorunları, sf. 29
(15) Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, sf. 42-43
(16) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 259
(17) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı sf. 165-166
(18) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 136
(19) M. ve MM. sf. 96
(20) Age, sf. 93
(21) Age, sf. 93
(22) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 160
(23) M. ve MM. sf. 134
(24) Age, sf. 134
(25) Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri, sf. 322
(26) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, sf. 74
(27) Marksizm ve Milli Mesele, sf. 81-82
(28) Age, sf. 81
(29) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 36
(30) Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, sf. 61 (H. Yolu Yay.)
(31) Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sf. 108

58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi: IV

TKP, FAŞİST-FEODAL DİKTATÖRLÜĞÜ GİZLEMEYE ÇALIŞIYOR

XIX y.üzyılın sonları ve XX. yüzyılın başlarında kapitalizmin tekelci aşamaya geçmesiyle sosyalizmin maddi şartları tam olarak olgunlaştı ve kapitalizm sosyalist devrimin arefesi olan son ve ölüm aşamasına girdi. Tekelci evreye geçişle birlikte kapitalizmin ölümüne, sosyalizmin kuruluşuna yol açacak olan bütün çelişmeler şiddetlendi. Birinci emperyalist savaş, bir dünya sistemi haline gelen kapitalizmin bütün çelişmelerinin daha da şiddetlenmesine, emperyalist sistemin zayıflamasına, kapitalizmin genel bunalımının birinci aşamasına girmesine, 1917 Ekim devrimiyle emperyalist sistemin en zayıf halkasından yarılmasına ve ilk ölümcül darbeyi yemesine yolaçtı. İlk proletarya diktatörlüğü devletinin kurulduğu, proletaryanın ve ezilen millet ve halkların mücadelesinin yükseldiği, devrimle karşı-devrim arasındaki mücadelenin şiddetlendiği, emperyalist sistemin zayıfladığı şartlarda dünya gericiliğinin merkezini teşkil eden uluslararası burjuvazi ve yerel müttefikleri, egemenliklerini eski yöntem ve biçimlerle sürdüremez oldular. Bu durum hemen hemen bütün ülkeler için sözkonusu olmakla birlikte, ekonomik ve siyasi krizin eriştiği düzeyin farklılıklar arzetmesinden dolayı, her ülkede değişen boyutlarda ortaya çıktı.

Kapitalist sistemin diğer başlıca çelişmelerinin yanı sıra, emperyalistlerarası çelişmelerin şiddetlenmesi ve savaşa dönüşmesi, ilk proletarya diktatörlüğü devletinin kurulması, dünya proletaryası ve ezilen halkların mücadelesinin yükselmesi, uluslararası burjuvazi ve yerel müttefiklerinin zayıflamasına ve buna bağlı olarak daha da gericileşmesine yolaçtı. Burjuva gericiliğinin en yoğunlaşmış ifadesi olan faşizm, dünya gericiliğinin merkezini teşkil eden ulularararası burjuvazinin daha da gericileşmesinin bir sonucu olarak Birinci Emperyalist Savaşın sonlarına doğru tarih sahnesine çıktı. Gerek ulusal, gerekse uluslararası planda devrimle karşı-devrim arasındaki mücadelenin şiddetlenmesinin, emperyalist sistemin zayıflamasının bir sonucu olarak tarih sahnesine çıkan faşizm, uluslararası burjuvazinin savaşın ve krizin yüklerini, dünya proletaryası ve ezilen halkların sırtına yıkmak, onların ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini boğmak, kapitalizmin istikrarını sağlamak için başvurduğu son çareydi. Faşist hareketler, ilk önce, Birinci Emperyalist Savaşın sonlarına doğru, ekonomik ve siyasi krizin en derinleştiği ülkelerde ortaya çıkmasına ve faşist diktatörlükler, Birinci Emperyalist Savaşın akabinde emekçi sınıfların ulusal ve sos-

yal kurtuluş mücadelesinin en çok geliştiği, devrim ve karşı-devrim arasındaki mücadelenin şiddetlendiği, bu nedenle de emperyalist sistemin en zayıf halkalarını teşkil eden Balkan ülkeleri ve İtalya'da kurulmasına rağmen, faşizm tehlikesi, salt bu ülkelerle sınırlı değildi.

Bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmemiş geri tarım ülkeleri olan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi temelinde başta proletarya olmak üzere ezilen sınıfların ulusal ve sosyal kölelik düzeninin temellerine yönelen mücadelesinin gelişmesine bağlı olarak emperyalistler ve yerli müttefikleri egemenliklerini devam ettirmek, aşırı kârlarını gerçekleştirmek için, bu ülkeleri süreç içinde faşistleştirdiler. 1929 bunalımı, bu süreci hızlandırdı. Emperyalistler ve yerli müttefikleri bir yandan ezilen sınıfların anti-emperyalist, anti-feodal mücadelelerini boğmak, diğer yandan da buhranın ve savaşa hazırlığın yüklerini ezilen sınıfların sırtına yıkmak, kapitalizmin istikrarını sağlamak için kapitalist üretim ilişkilerinin belli bir gelişme gösterdiği ve ezilen sınıfların mücadelelerinin gelişmekte olduğu sömürge ve yarı-sömürgelerde burjuva-feodal, anti-demokratik devletleri faşistleştirerek, komprador-feodal faşist diktatörlükler kurdular. Cılız kalan bir anti-emperyalist devrimin zafere ulaştığı, ancak yarı-sömürge, yarı-feodal yapının parçalanmadığı Türkiye de bu gelişmenin dışında kalmadı.

Kapitalist gelişme düzeyi bakımından geri, cılız bir sanayi proletaryasına sahip Türkiye'de proletaryanın bağımsız siyasi hareketinin yaratılması yolunda atılan ilk ciddi adım olan TKP'yi, Kemalistler tasfiye etmelerine ve TKP Ş. Hüsnü önderliğinde sağ oportünist bir parti haline gelmesine rağmen, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi sınıfların daha milli devrim yıllarından önce ortaya çıkan ama kendiliğinden bir karakter taşıyan mücadelesi, milli devrimin zaferinden sonra gelişmeye devam etti.

Bu gelişmeye yolaçan başlıca etkenler, yarı-sömürge, yarı-feodal yapı parçalanmadığı için işçiler ve köylüler üzerindeki emperyalist ve burjuva-feodal ikili sömürünün devam etmesi, kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesine bağlı olarak iç sınıf çelişmelerinin giderek olgunlaşması, ve gerek emperyalist savaşın, gerekse milli savaşın bütün yükünün emekçi sınıfların sırtına yıkılması sonucu sömürünün yoğunlaşarak artmasıdır. Milli devrimin zaferinden sonra, işçilerin emperyalist ve burjuva-feodal baskı ve sömürüye karşı mücadelelerinin gelişmesi, sendikal mücadelenin belli bir gelişme göstermesinde, grevlerin giderek artmasında ifadesini buldu. Başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi sınıfların kendiliğinden gelişen mücadelesi karşısında Kemalist diktatörlük, burjuva feodal zorbalığın yanı sıra, faşist yöntemlere de başvurdu. Milli ticaret burjuvazisi ve müttefik toprak ağalarının diktatörlüğü olarak kurulan Kemalist diktatörlüğün, komprador burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğüne dönüşmesine bağlı olarak, süreç içinde Kemalist, burjuva-feodal anti-demokratik diktatörlük, komprador-feodal faşist diktatörlüğe dönüştü. Türkiye'de yukarıdan aşağı doğru devletin faşistleştirilmesi suretiyle, feodal-faşist diktatörlüğün kurulması süreci, 1929 buhranıyla daha da yoğunlaştı ve belirginleşti.

Dünya kapitalizminin o güne kadar geçirdiği bunalımların en derini olan 1929 bunalımının en karakteristik özellikleri «sanayi bunalımının tarım bunalımıyla birbirine karışmış, içiçe geçmiş olması» (Stalin) ve bütün sanayi ülkelerinin yanı sıra «ay-

rımsız bütün tarım ülkelerini, yarım tarım ülkelerini kaplamış olması»dır. Emperyalist zincirin bir halkası olan ve yarı-sömürge, yarı-feodal yapının parçalanmadığı Türkiye'de 1929 bunalımının kapsadığı alanlar içinde yeralıyordu. Emperyalistler ve yerli müttefikleri, 1929 bunalımının yüklerini ezilen sınıfların sırtına yıkmak ve onların, sömürünün yoğunlaştırılmasına karşı her türlü direnişini ezmek için bir yandan zarar eden veya kârlılık oranı düşen işletmeleri devletleştirerek, devlet kapitalizmini geliştirirlerken, diğer yandan da devleti faşistleştirerek, feodal-faşist diktatörlüklerini 1930'larda kurdular.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, burjuva gericiliğinin en yoğun ifadesi olan faşizme ve faşist diktatörlüğe karşı işçileri, köylüleri, demokratik halk diktatörlüğünün kurulması doğrultusunda seferber edeceğine, Türkiye'de 1930'larda komprador burjuvazi ve toprak ağalarının feodal-faşist diktatörlüğünün kurulduğunu bile gizlemeye çalıştı. Ş. Hüsnü, feodal-faşist diktatörlüğün kurulduğunu gizlemek için, meselenin özünü hasır altı ederek, tali sorunları öne çıkardı.

> «Halk Partisinin baskı tedbirlerini, ilk zamanlar, her şeyden önce gericiliğe ve dinciliğe karşı uygulanmasını, zafere ulaşan milli bağımsızlık savaşı sırasında Anadolu'nun emekçi kitlelerinin emperyalizme karşı silahlı mücadelesinin başına geçerek, olumlu bir rol oynamasını ve Sovyetler Birliğine karşı sadık bir dostluğu bugüne kadar korumasını gözönünde tutan TKP, Halk Partisi'nin milliyetçi diktatörlüğünün faşist bir diktatörlük olarak nitelendirilemeyeceğine ve böyle suçlanamayacağına inanıyordu. Dolayısıyla TKP, onu maskeli diktatörlük, burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin halka karşı parlamentarizmi olarak ilan etti.» (Komintern Organlarındaki Yazı ve Konuşmalar, s. 224)

Ş. Hüsnü «Halk Partisinin milliyetçi diktatörlüğü» olarak bahsettiği, Kemalist diktatörlüğün faşist bir diktatörlük olarak niçin nitelendirilemeyeceğini şu üç olguyla açıklamaktadır. Bunlardan birincisi, «Halk Partisinin baskı tedbirlerini ilk zamanlar her şeyden önce gericiliğe ve dinciliğe karşı uygulaması»dır. İkincisi, Kemalistlerin «emekçi kitlelerin emperyalizme karşı silahlı mücadelenin başına geçerek «cılız kalan bir anti-emperyalist devrim yapmalarıdır. Üçüncüsü ise, Kemalist diktatörlüğün «Sovyetler Birliği'ne karşı sadık bir dostluğu bugüne kadar koruması»dır. Sırayla bu üç olgu üzerinde duralım:

Önce şunu belirtelim ki Ş. Hüsnü, «Halk Partisinin baskı tedbirlerini ilk zamanlar her şeyden önce gericiliğe ve dinciliğe karşı» uyguladığını ileri sürmekle Kemalist diktatörlüğü taşımadığı özelliklerle beziyerek şirin göstermektedir(*).

Ş. Hüsnü Kemalistlerin 1925, özellikle 1927 yılından sonra demokrasi-

(*) : Kemalizm kuyrukçusu Ş. Hüsnü, Kemalist diktatörlüğü 1925, özellikle 1927 yılına kadar burjuvazinin devrimci demokratik diktatörlüğü olarak ele aldı. O, 1930'larda şunları yazıyordu :

> «Kişisel diktatörlük rejimi, açıklı durumda olan gösterme lik Meclis yardımıyla Cumhuriyetin ilk yıllarında var olan demokrasinin son kırıntılarını da sildi, süpürdü. Bu rejim, dört yıl önce acımasız bir terör uygulayan gericilikten devrimci örgütleri korumak için kurulmuştu. Fakat bugün hemen hemen bütünüyle işçi sınıfını, köylülüğü ve onların örgütlerini hedef almaktadır.» Komintern Organlarındaki Yazı ve Konuşmalar., s. 178-179)

nin son kırıntılarını yok ettiklerini söylemektedir. Açıktır ki demokrasinin son kırıntılarının yok edildiği bir ülkede burjuvazinin demokratik diktatörlüğünden bahsedilemez. Bu nedenle de Ş. Hüsü'ye göre, 1925-1927 yıllarından itibaren Kemalist diktatörlük burjuvazinin demokratik diktatörlüğü değildir. Ş. Hüsnü'nün tahlillerine göre Kemalist diktaltörlük, burjuvazinin demokratik diktatörlüğü olmadığı gibi, burjuva-feodal anti-demokratik diktatörlük de olamaz. Çünkü geçen sayımızda yaptığımız alıntılarda da görüleceği gibi, Ş. Hüsnü Kemalistlerin 1926 yılına kadar feodal kalıntıları «her bakımdan» tasfiye ettiklerini söylemektedir. Ayrıca o, Kemalist diktatörlüğün faşist bir diktatörlük olmadığını da belirtmektedir. Emperyalizm ve proleter devrimleri çağı olan çağımızda Kemalist diktatörlük, burjuvazinin demokratik diktatörlüğü, burjuva-feodal anti-demokratik diktatörlük ve faşist diktatörlük olmadığına göre nasıl bir diktatörlüktür? İşte bu belli değildir.

Kemalistelr feodal kalıntıları, her bakımdan tasfiyeye yönelmedikleri gibi Kemalist diktatörlük de hiç bir zaman burjuvazinin devrimci demokratik diktatörlüğü olmadı. O, Cumhuriyetin ilk yıllarında da burjuva-feodal anti-demokratik diktatörlüktü. Bugün bunu Ş. Hüsnü'nün en sadık takipçilerinden Doğu Perinçek bile kabul etmektedir.

Kemalistler ve onların CHP'si Ş. Hüsnü oportünistinin bahsettiği dönemde baskı tedbirlerini her şeyden önce gericiliğe karşı değil, devrimin temel güçlerini teşkil eden işçi ve köylülere karşı uyguladı. Kemalistler burjuva-feodal sınıf niteliklerinden ötürü, «baskı tedbirlerini her şeyden önce gericiliğe karşı» uygulamak bir yana gericiliğin kaynağını teşkil eden feodal toprak ağalığı ekonomisine zerrece dokunmadılar ve emperyalistlerle uzlaştılar. Kemalistlerin halifelikle bezenmiş sultanlığı tasfiye etmeleri ve üst yapıda yaptıkları düzenlemeler (laiklik, medeni kanun vb.) genel olarak feodalizmin, gericiliğin ve dinin tasfiye edilmesine, baskı altına alınmasına tekabül etmemektedir. Halifeliğin, sultanlığın tasfiyesi ve üst yapıda yapılan diğer düzenlemeler genel olarak feodalizmi, gericiliği ve dini değil, merkezi feodaliteyi hedef alıyordu. Kemalistlerin merkezi feodaliteyi tasfiye etmekle yetindikleri ve emperyalizmle uzlaştıkları gözönüne alındığında, «Halk Partisinin baskı tedbirlerini her şeyden önce gericiliğe ve dinciliğe karşı» uygulamadığı açıktır. Kemalistler işçilerin, köylülerin en hayati çıkarlarını ayaklar altına alarak, onların kendiliğinden bir karakter taşıyan mücadelelerini bile baskı ve zulümle boğmaya çalıştılar. Kaldı ki, Kemalistler «baskı tedbirlerini ilk zamanlar her şeyden önce gericiliğe ve dinciliğe karşı» uygulasalar bile bu, Kemalist diktatörlüğün 1930'larda feodal-faşist diktatörlüğe dönüşmediğinin bir kanıtı olamaz. Olsa olsa milli devrimin zaferinden sonraki bir kaç yıl içinde Kemalist diktatörlüğün feodal-faşist diktatörlük olmadığının kanıtı olabilir.

Kemalistlerin «Anadolu'nun emekçi kitlelerinin emperyalizme karşı silahlı mücadelesinin başına geçerek olumlu bir rol» oynadıkları doğrudur. Cılız kalan bir anti-emperyalist devrimle sınırlı bu olumlu rol, Kemalist diktatörlüğün 1930'larda milliyetçi bir diktatörlük olduğunun ve faşist bir diktatörlük olmadığının kanıtı olabilir mi? Kemalist hareketin sınıf niteliği ve hedefleri göz önüne alındığında açıktır ki olamaz.

Çağımızda sömürge ve yarı-sömürgelerde belli özel şartlarda kurulan milli burjuva diktatörlüklerin emperyalistler ve uşaklarıyla işçilerin

köylülerin ikili baskısı altında varlığını uzun bir süre devam ettirmesi mümkün değildir. Geçici ve istisnai olarak kurulan milli burjuva diktatörlüklerin yerini ya komprador burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğü, ya da proletarya önderliğindeki demokratik halk diktatörlüğü alacaktır. Çağımızda sömürge ve yarı-sömürgelerdeki milli burjuva diktatörlüklerin ancak geçici olarak varlıklarını sürdürebilecekleri ve Kemalist hareketin emperyalizmi ve feodalizmi «her bakımdan» tasfiyeye yönelmediği, temsilcisi oldukları milli ticaret burjuvazisinin çıkarlarından ötürü Kemalistlerin emperyalizmle uzlaştıkları göz önüne alındığında, demokratik halk diktatörlüğü kurulmadıkça, Kemalistlerin «emekçi kitlelerin emperyalizme karşı silahlı mücadelesinin başına geçerek olumlu bir rol» oynamalarından çıkarılacak sonuç nedir? Kemalistlerin cılız milli burjuva diktatörlüklerinin yerini, komprador burjuva - toprak ağası diktatörlüğünün alacağıdır. Ve bu diktatörlüğün krizin derinleşmesi ve ezilen sınıfların hareketinin gelişmesi ile feodal-faşist bir diktatörlüğe dönüşeceğidir.

Ş. Hüsnü, 1930'larda Kemalist diktatörlüğün niçin «faşist bir diktatörlük olarak nitelendirilemeyeceği»ni 1920'lerdeki olgularla —üstelik çarpıtarak— açıklamaya çalışıyor. Böylece Kemalist diktatörlüğün 1920'lerden 1930'lara kadar daha da gericileşmesine yol açan evrimi gizliyor.

1930'larda Kemalist diktatörlüğün faşist bir diktatörlük olarak nitelenip nitelendirilemeyeceği, 1920'lerdeki olgularla açıklanamayacağı gibi, Türkiye ile SSCB arasındaki iyi komşuluk ilişkileri ile de açıklanamaz. Esasında Ş. Hüsnü Kemalist diktatörlüğün 1930'larda faşist bir diktatörlük olarak nitelenip nitelenemeyeceğini saptarken temel kıstası Türkiye ile SSCB arasındaki ilişkilerin nasıl olduğudur. Çünkü ilk iki kıstas 1920'lere aittir. Bu durum göz önüne alındığında, Ş. Hüsnünün kıstaslarına göre Türkiye ile SSCB arasındaki ilişkilerin gerginleşmeye başladığı 1930'ların sonları ve 1940'ların ilk yılına kadar Türkiye'de faşist diktatörlüğün kurulmamış olması gerekir.

Burjuva gericiliğin en yoğunlaşmış ifadesi olduğundan faşizm, proletaryanın, ezilen halkların en amansız düşmanı olduğu gibi sosyalist ülkelerin de en amansız düşmanıdır. Ancak bu, geçici de olsa sosyalist ülkelerin faşist diktatörlüklerin bulunduğu ülkelerle barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi temelinde iyi komşuluk ilişkileri kuramayacakları anlamına gelmez. (Hatta «burjuva demokrasinin» bulunduğu bazı ülkelerden daha iyi ilişkiler geliştirilebilir.)

Ş. Hüsnü, SSCB ile Türkiye arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinden hareketle 1930'larda Kemalist diktatörlüğün faşist bir diktatörlük olarak nitelenemeyeceğini ileri sürerken, Stalin 1934 yılında faşist diktatörlüğün yıllarca önce kurulduğu İtalya ile SSCB arasındaki ilişkiye ilişkin olarak şunları yazıyordu:

> «Bu aynı temel üzerinde SSCB ile Türkiye arasındaki dostluk bağları sıklaştırıldı; **SSCB ile İtalya arasındaki ilişkiler iyileştirildi. Ve söz götürmez biçimde doyurucu oldu**; gene Fransa, Polonya ve öteki Baltık ülkeleriyle olan ilişkilerimiz iyileşti; Birleşik Devletler ve Çin vb. ile ilişki yeniden kuruldu.» (Leninizmin Sorunları, s. 536, abç)
>
> «...Ama şimdi burada söz konusu olan, faşizm değildir, şundan da belli ki, faşizm, örneğin İtalya'da **SSCB'nin bu ülke ile en iyi ilişkiler kurmasına engel olmamıştır.**» (age, s. 537, abç)

Stalin, faşizmin, SSCB'nin İtalya ile «en iyi ilişkiler kurmasına engel» olmadığını belirtmektedir. SSCB'nin faşist İtalya ile «en iyi ilişkiler kurması»ndan, iki ülke arasındaki ilişkilerin «söz götürmez biçimde doyurucu» olmasından çıkarılacak sonuç nedir? Bundan çıkarılacak sonuç, Kemalist diktatörlüğün faşist bir diktatörlük olarak nitelenip nitelendirilemeyeceğinde Kemalist Türkiye ile SSCB arasındaki ilişkilerin, iyi komşuluk ilişkilerinin belirleyici bir faktör olarak alınamıyacağıdır.

Ş. Hüsnü'nün kıstaslarına göre, 1934'de İtalya'da faşist diktatörlüğün olmaması gerekir. Çünkü SSCB ile İtalya arasında iyi ilişkiler vardır ve İtalyan burjuvazisi 19. yüzyılda feodalizme karşı tarihi olarak devrimci bir rol oynamıştır.

Ş. Hüsnü, Kemalist diktatörlüğün 1930'larda niçin faşist bir diktatörlük olarak nitelendirilemeyeceğini açıklarken, meselenin özünü hasır altı etmekte tali unsurları öne çıkarmaktadır. Meselenin özü ne 1920'lerdeki olgular, ne de SSCB ile Türkiye arasındaki iyi komşuluk ilişkileridir. Meselenin özü, emperyalizm yanlısı gerici bir politika izleyen Kemalist diktatörlüğün tüccar - tefeci burjuvazinin üst kesimlerinin bir kısım toprak ağasının ve Kemalist bürokratların kompradorlaşmasına bağlı olarak, komprador burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğüne dönüşüp dönüşmediği, faşist gericiliğin feodal gericilikle iç içe devlet iktidarına egemen olup olmadığı, faşist baskı ve terörün bizzat devlet tarafından feodal zulüm ve zorbalıkla iç içe uygulanıp uygulanmadığıdır.

Faşist gericiliğin feodal gericilikle iç içe iktidarda olduğu, faşist baskı ve terörün bizzat devlet tarafından feodal zulüm ve zorbalıkla iç içe uygulandığı, en somut ifadesini faşist ideolojinin temel taşlarını teşkil eden ve Türk ırkının her alanda en üstün ırk olduğunu içeren ırkçı-faşist teorilerin, Kemalist iktidar tarafından piyasaya sürülmesinde, polise sınırsız yetkiler tanıyan, grevleri, sendikaları yasaklayan, demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılması doğrultusundaki her adımın bile ağır cezalarla cezalandırılmasını öngören ve faşist İtalyan ceza kanunundan alınan yasaların çıkarılmasında, ezilen sınıflar ve milliyetler üzerindeki baskı ve terörün yoğunlaşmasında, iktidar partisi olan CHP'nin devlet bürokrasisi ile bütünleşmesinde buldu. Ş. Hüsnü, 1930'larda tüm bu gelişmeler olurken, Alman işbirlikçilerinin etkin olduğu Saraçoğlu hükümetinin kurulduğu ve SSCB ile ilişkilerin gerginleştiği 1942 yılına kadar faşizmin feodal gericilikle iç içe iktidarda olmadığını ve Türkiye'de faşist diktatörlüğün kurulmadığını ileri sürdü. O, böylece feodal-faşist diktatörlüğü kitlelerden gizledi.

FAŞİZMİN TOPLUMSAL TEMELİ VE ŞEFİK HÜSNÜ'NÜN ANTİ-FAŞİST MÜCADELE PERSPEKTİFİ

Burjuva gericiliğinin en yoğunlaşmış ifadesi olan faşizmin tarih sahnesine çıkmasıyla birlikte faşizmin sınıf niteliği, faşizme karşı mücadelede izlenmesi gereken çizgi ve anti-faşist mücadele perspektifi her türden oportünizm ve revizyonizm ile Marksizm-Leninizm arasında önemli tartışma konularından birini teşkil etti. Ş. Hüsnü'de oportünist tabiatına uygun olarak gerek faşizmin sınıf niteliğini tahlilde, gerekse faşizme karşı mücadelede izlenmesi gereken çizgiye ve anti-faşist mücadele perspektifine ilişkin olarak daima anti-marksist, oportünist tezler ileri sürdü. Bu, Türkiye'de faşizmin toplumsal temelini ve faşizme karşı mücadeleyi ele

alışında belirgin bir biçimde yansıdı.

Günümüzde Marksist-Leninist hareketin faşizm tahlillerine karşı çıkan her türden revizyonist ve oportünist akımın faşizm tahlilleriyle Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin faşizm tahlilleri özünde bir ve aynıdır. Özdeki bu birlik ve aynilik, her şeyden önce emperyalist burjuvazinin ve sömürge ve yarı-sömürgelerdeki müttefikleri komprador burjuvazi ve toprak ağalarının bir kesimini anti-faşist ve liberal, diğer kesimini ise faşist olarak ele almalarında yansımaktadır. Bu bakış açısı ise zorunlu olarak onların faşizmi emperyalist burjuvazi ve yerel müttefiklerinin ezilen sınıflar üzerindeki en gerici diktatörlüğü olarak değil, ezilen sınıfların yanı sıra egemen sınıfların bir kesiminin diğer kesimleri üzerindeki diktatörlüğü olarak ele almalarına yol açmaktadır. Onlara göre faşizmin toplumsal temeli uluslararası mali sermaye ve her ülkedeki uzantıları değil, belli bir kesimidir. Faşizmi mali sermayenin ve uzantılarının diktatörlüğü olarak değil de belli bir kesiminin diktatörlüğü, mali sermayenin ve uzantılarının bir kesimini faşist, diğer kesimini anti-faşist olarak ele almak, Marksist-Leninist hareketi faşizm meselesine ilişkin olarak her türden oportünist ve revizyonist akımdan ayırmaktadır. Marksist-Leninist hareketimiz, oportünist ve revizyonist akımlarla yürüttüğü polemikte ve faşizm meselesine ilişkin olarak yaptığı özeleştiride faşizmin sınıf niteliğini ve anti-faşist mücadelede izlenmesi gereken çizgiyi kapsamlı bir biçimde ortaya koyduğundan, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin faşizm tahlillerini ana hatlarıyla ele alacağız.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, günümüzdeki oportünist ve revizyonist akımlar gibi 1930'lar ve 1940'larda sadece faşist kampı oluşturan emperyalist ülkelerin tekelci burjuvazisini ve sömürge ve yarı-sömürgelerde onlara bağlı egemen sınıf kliklerini faşizmin toplumsal temeli ve kaynağı olarak ele alıyordu. Buna karşılık faşist kamp dışında kalan ve faşist diktatörlüğün kurulmadığı emperyalist ülkelerin tekelci burjuvazisini ve onlara bağlı egemen sınıf kliklerini ise, anti-faşist ve liberal olarak niteliyordu. Bu niteleme ve ele alış tarzı en özlü ifadesini Ş. Hüsnü'nün 1946'da yakalattığı bir raporda, faşist kamp dışında kalan emperyalist devletlerin başını çeken ABD ve İngiltere'ye ilişkin olarak yazılanlarda buldu:

> «Bir taraftan da Halk Partisi'nin idare edici kadrosu, başta Saraçoğlu ve arkadaşları olmak üzere şüphe götürmez bir tarzda Sovyetlere aleyhtar ve Londra'nın Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliği siyasetine açıktan açığa hasımdır. Bundan ötürü, iki büyük Anglo-Sakson demokrasisi de Türk hükümetinin ömrünü bir gün bile uzatmağa yardım etmek şöyle dursun, idare mekanizmasının demokratlaştırılması hususunda nüfuzlarını kullanmak suretiyle içerdeki demokrat kuvvetler cephesini desteklemek zorundadırlar. Bunu da memleketteki tek fırka hakimiyetinin ve otoriter idarenin yıkılmasını ve Türkiye'de **hakiki fiili demokrasi** devresinin açılması çabuklaştıracağı besbellidir.»[11]

Ş. Hüsnü, «iki büyük anglo-sakson demokrasisi» olarak nitelediği ABD ve İngiltere'nin Saraçoğlu hükümetine karşı olmasıyla, onların faşizm karşısındaki tutumlarını özdeşleştirmektedir. ABD ve İngiltere'nin Saraçoğlu hükümetinin değişmesinden yana olmalarından hareketle, onların «idare mekanizmasının demokratlaştırılması hususunda nüfuzlarını kullanmak suretiyle içerdeki demokrat

kuvvetler cephesini desteklemek zorunda» olduklarını ileri sürmektedir. Bu İngiltere ve ABD emperyalizminin anti-faşist güçler olarak ele alınmalarının yanı sıra, devlet mekanizmasının —ki Ş. Hüsnü, «idare mekanizması »diyor— demokratlaştırılmasını ve feodal-faşist diktatörlüğün yıkılmasını hükümet değişikliklerine indirgemektir. Leninist devlet teorisine göre, hükümet devletin kendisi değil, onun tali bir unsurudur. Devletin esas unsuru ordudur. Bu nelenle devlet mekanizmasının demokratlaştırılmasından anlaşılması gereken, devletin esas unsurunu teşkil eden ordunun, polisin demokratlaştırılması, bürokrasinin kaldırılmasıdır. Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin hiç bir zaman sahip olmadığı anlayış da budur. O, sürekli olarak devlet mekanizmasının demokratlaştırılmasını ,faşist diktatörlüğün yıkılmasını hükümet değişikliklerine indirgedi ve kitlelere yanlış hedef göstererek feodal-faşist diktatörlüğün varlığını sürdürmesine yardımcı oldu.

ABD ile İngiltere'nin Saraçoğlu hükümetine karşı oldukları ve bu hükümetin yerini yeni bir hükümetin almasından yana oldukları doğrudur. Saraçoğlu hükümeti ABD ve İngiltere ile onlara bağlı komprador burjuva - toprak ağası kliğinin çıkarlarını gözetmekle birlikte faşist kampa, özellikle Almanya'ya bağımlı komprador burjuvazi ve toprak ağası kliğinin etkin olduğu bir hükümetti. Bu nedenle içte ve dışta ikincilerin çıkarları doğrultusunda bir politika izliyordu. Bu durum ise ABD ve İngiltere ile onlara bağımlı egemen sınıflar kliğinin çıkarlarıyla çelişiyordu. Bu nedenle ABD ve İngiltere, kendilerine bağımlı egemen sınıflar kliğinin ağır bastığı ve kendi çıkarları doğrultusunda bir politika izleyen yeni bir hükümetin Alman yanlısı Saraçoğlu hükümetinin yerini almasını istiyorlardı. Ancak, ABD ve İngiltere'nin Saraçoğlu hükümetinin yerini, kendilerine bağımlı kliğin ağır bastığı bir başka komprador burjuva-toprak ağası hükümetinin almasından yana olmaları ile devlet cihazının demokratlaştırılması, anti-faşist cephenin desteklenmesi tamamen birbirinden farklı iki meseledir. Birincisi, egemen sınıflar diktatörlüğü hangi biçime bürünürse bürünsün, devlet cihazına hangi kliğin egemen olacağı veya ipleri kimin elinde tutacağı meselesidir. İkincisi ise doğrudan doğruya ezilen sınıfların siyasi özgürlüklere kavuşmalarından yana olup olmamak ve bazı emperyalist devletlerin ve onlara bağımlı egemen sınıflar kliğinin ezilen sınıfların emperyalizme ve egemen sınıflara karşı gelişen mücadelesi için elverişli bir ortamın yaratılmasından yana olup olmamaları meselesidir.

Her emperyalist devletin çıkarları, yarı-sömürge bir ülkede kendine bağımlı kliğin devlet cihazına egemen olmasını gerektirir. Devlet ekonomik ve sosyal planda egemen olan sınıfların ezilen sınıflar üzerindeki baskı aleti olduğundan her hangi bir egemen sınıflar kliğinin devlet hangi biçime bürünürse bürünsün, hakim hale gelmesi mümkündür. Başka bir deyişle her hangi bir egemen sınıf kliğinin devlet mekanizması içinde hakim unsur haline gelmesi, egemen sınıflar devletinin biçiminden bağımsızdır. Bunun aksini iddia etmek, devleti, ekonomik ve sosyal planda egemen olan sınıfların baskı aleti olarak değil de belli bir kliğin veya kesimin baskı aleti olarak ele almaktır. Bu ise, Leninist devlet teorisinin inkarı demektir.

Faşizm, bir devlet biçimi ve ABD ve İngiltere'ye bağımlı komprador burjuvazi ve toprak ağası kliği de egemen sınıfların bir kesimi olduğundan, bu kliğin ipleri eline geçirerek devlet mekanizmasında hakim unsur

haline gelmesi için, devlet mekanizmasının demokratlaştırılması zorunlu değildir. Bu nedenle de, ABD ve İngiltere'nin Saraçoğlu hükümetine belli ölçüde karşı olmalarından veya bu hükümetin değişmesinden yana olmalarından çıkarılacak sonuç, onların «idare mekanizmasının demokratlaştırılması hususunda nüfuzlarını kullanmak suretiyle içerdeki demokrat kuvvetler cephesini desteklemek zorunda» oldukları değildir.

Diğer ülkeler bir yana, ülkemizin tarihini göz önüne aldığımızda egemen sınıflar diktatörlüğünün biçimi değişmeden bir egemen sınıflar kliğinin dizginleri ele geçirerek devlet iktidarının hakim unsuru haline geldiğini görürüz. Örneğin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra egemen sınıflar devletinin biçimi değişmediği halde ABD ve İngiltere'ye bağımlı komprador burjuva-toprak ağası kliği dizginleri ele geçirerek egemen sınıfların devlet iktidarının hakim unsuru haline geldi. Bugün, Ş. Hüsnü'nün faşizm tahlillerini olduğu gibi savunan Aydınlık revizyonizmi bile bu olguyu kabul etmektedir.

Ş. Hüsnü, ABD ve İngiltere'nin Alman yanlısı Saraçoğlu hükümetine karşı olmalarının, onları faşist diktatörlüğü tasfiye etmeye zorladığını ileri sürmekle faşizmi devrim ve karşı-devrim arasındaki çatışmanın bir ürünü olarak değil, emperyalizme ve onlara bağımlı klikler arasındaki çatışmanın bir ürünü olarak ele almaktadır. Leninist faşizm teorisine göre, faşizm krizin ve savaşın yüklerini ezilen sınıfların sırtına yıkmak, onların mücadelesini ezmek için emperyalistlerin ve yerli müttefiklerinin başvurdukları son çaredir. Ş. Hüsnü, İngiltere ve ABD'nin faşizm ve faşist diktatörlük karşısındaki tutumlarını tahlil ederken ne savaşın ve krizin yüklerini ezilen sınıfların sırtına yıkma zorunluluğunu ne de ezilen sınıfların emperyalizme ve yerli müttefiklerine karşı yürüttüğü mücadeleyi ve bu mücadelenin ortaya çıkmasına yol açan çelişmeleri göz önüne almamaktadır. Meselenin esasını, özünü bir yana iten Şefik Hüsnü, günümüzdeki halefleri gibi, emperyalistler arası çelişmelerden ve bunların sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki yansımaları olan egemen sınıf klikleri arasındaki çelişmelerden başka bir şey görmemektedir.

Devlet cihazının demokratlaştırılmasına, feodal-faşist diktatörlüğün yıkılmasına, yurtsever anti-faşist halk hareketinin gelişmesine Almanya ve onun yerli uşakları karşı olduğu gibi, ABD ve İngiltere ile onların uşakları da karşıydı. Yurtsever anti-faşist halk hareketinin objektif hedefi, sadece faşist kamp ve onların uşakları değil, tüm emperyalistler ve müttefiki hakim sınıflardı. ABD ve İngiltere ile onların uşaklarının kendilerini de yok etmeyi hedef alan «demokrat kuvvetler cephesini» desteklemeleri eşyanın tabiatına aykırıdır. Emperyalist tahakkümü ve yerli hakim sınıfları hedef almayan bir cephe ise, «demokrat kuvvetler cephesi» değildir. Çünkü çağımızda, her türlü demokrasinin düşmanı emperyalizm ve yerli müttefikleridir.

Devletin esas fonksiyonu egemen sınıfların ezilen sınıflar üzerindeki baskı aleti olmasıdır. Devletin anti-demokratik bir karakter taşıması -onun esas fonksiyonu göz önüne alındığında- esas olarak ifadesini ezilen sınıfları siyasi yaşamın dışında tutan veya onları siyasi özgürlüklerden zorla ve açıktan açığa yoksun kılan bir yapıya sahip olmasında bulur. Bu nedenle devlet mekanizmasının demokratikleştirilmesi, devleti, ezilen sınıfları siyasi yaşamın dışında tutmayacak, onları siyasi özgürlüklerden zorla ve açıktan acığa yoksun kılmayacak bir yapıya dönüştürmek demektir. Ezilen sınıfların siyasi özgürlükleri emperyalistlere ve yerli

hakim sınıflara karşı kullanmalarının objektif şartlarının olgunlaştığı Türkiye'de ABD ve İngiltere ile onların uşaklarının ezilen sınıfları kendilerine karşı kullanacakları silahlarla donatmalarından yana olduklarını iddia etmek hayaller yaymaktır. İngiltere ve ABD emperyalistleriyle onların uşaklarını şirin göstermektir.

TKP'nin faşizmin toplumsal temelini faşist kamp —özellikle Alman faşizmi— ve yerli uşaklarıyla sınırladığı diğer emperyalistleri ve onlara bağımlı egemen sınıf kliklerini anti-faşist sosyal güçler olarak ele aldığı aşağıdaki alıntıda da bariz bir biçimde yansımaktadır.

> «... O sıralarda ilk defa bir SETA Platform toplandı. Bu toplantıda o zamanlarda hükümetin takip ettiği iç ve dış siyaset gözden geçirildi. Onu faşist telakki etmek ve hakkında tamamiyle menfi, muhalif bir hat takip etmek görüşü muvafık görülmedi. Esasen bu hükümetin serbest ticareti tahdit, fiyatları sıkı kontrol vs. gibi tedbirleri ve Garp demokrasilerine tamamiyle dost bir siyaset gütmesi hasebiyle, kendisine mütemadiyen hücum eden yerli faşist hareketine muvazi bir duruma düşmekten ve kabine çekilecek olursa o sıradaki şartlara göre yerini daha ziyade Almanlara dost unsurlardan, tamamiyle faşist temayüllü bir hükümetin geçmesi ve harici siyasette büsbütün müttefik devletlerden yüz çevirmesi muhakkak olduğundan, günün muayyen ve maddi şartlarına göre ve sol demokratik hareketin olgunlaşmaktan çok uzak bulunması dolayısıyla inkilap hareketi için R. Saydam hükümetinin iktidarda kalması, bütün diğer ihtimallere müreccah görülmüştü. İnkilap hareketi daimi surette onun yarım tedbirlerini ve sallantılarını tenkid etmek, halk menfaatine ve demokrasi ve hürriyet lehine cesurane ve cezgi tedbirler almağa kendisini zorlamak, kendi müstakil inkilapçı siyasetini daima, tebarüz ettirmek suretiyle ona karşı toleranslı bir tavır idame edecek, çekilme meselesini ileri sürmekten sakınacaktı.»

TKP, Refik Saydam hükümetini faşist bir karakter taşımayan, faşizme karşı «yarım tedbirler» alan ve yalpalayan, burjuva demokrasisinin bulunduğu emperyalist ülkelere karşı dostluk siyaseti izleyen burjuva demokrat bir hükümet olarak değerlendirmektedir. Bu sonuca hükümetin içte ve dışta izlediği politikanın gözden geçirilmesi sonucu varıldığı da belirtilmektedir. Buna karşılık faşist bir hükümetin «Almanlara dost unsurlarından» oluşacağı ve yerli faşist hareketin İngiltere ve ABD yanlısı anti-faşist(!) hükümete saldırdığı ileri sürülmektedir. TKP'nin bundan çıkardığı sonuç Alman yanlısı yerli faşist hareketin saldırılarına karşı, «faşist olmayan» Refik Saydam hükümetinin desteklenmesi ve «halk menfaatine ve demokrasi ve hürriyet lehine cesurane ve cezri tedbirler almağa» bu hükümetin zorlanmasıdır.

R. Saydam hükümetinin faşist kampa karşı teslimiyetçi bir politika izlemekle birlikte, raporda «Garp demokrasileri» olarak nitelenen ABD ve İngiltere'nin başını çektiği emperyalist blok yanlısı bir politika izlediği doğrudur. Ancak, gerek ABD ve İngiltere yanlısı bir politikanın izlenmesi, gerekse Alman işbirlikçisi feodal-faşist klikle R. Saydam hükümeti arasında belli çelişmelerin bulunması bu hükümetin anti-faşist burjuva demokrat bir karakter taşımasından kaynaklanmıyordu. Tüm bunların kaynağı R. Saydam hükümetinde ABD ve İngiltere yanlısı feodal-faşist kliğin etkin olması, buna karşılık Al-

man emperyalizmi yanlısı kliğin kendisinin etkin olacağı bir hükümeti kurmak istemesiydi.

Raporda, belirtilenin tam aksine R. Saydam hükümeti, 1930'larda kurulan feodal-faşist diktatörlüğün bir hükümetiydi. Emperyalistler arası çelişmelerin şiddetlenmesi ve savaşa yol açmasına bağlı olarak Türkiye'de iki emperyalist bloka bağlı egemen sınıf klikleri arasındaki çelişmeler de şiddetlendi. Bu çelişme ifadesini, farklı emperyalist bloklara bağımlı feodal-faşist klikler arasındaki mücadelede buldu. TKP, Almanya'nın SSCB'ne saldırmasından sonra faşist kampa bağımlı feodal-faşist kliğe karşı mücadeleye özel bir önem vermekle birlikte, feodal-faşist diktatörlüğü yıkmayı, demokratik halk diktatörlüğünü kurmayı hedef alacağına, feodal-faşist diktatörlüğü gizleyerek ve ona karşı mücadeleyi bir yana iterek, feodal-faşist kliklerden birini ötekine karşı destekledi. Bu destek ifadesini, R. Saydam hükümetinin faşist olmayan burjuva demokrat bir hükümet olarak ele alınmasında, ona karşı «tamamiyle menfi, muhalif bir hat takip etmek görüşü»nün «muvafık görülmemesinde» buldu. «Yerli faşist hareketine muvazi bir duruma düşmemek» gerekçesiyle TKP proletaryanın ve müttefiklerinin mücadelesini R. Saydam hükümetini «halk menfaatine ve demokrasi ve hürriyet lehine cesurane ve cezri tedbirler almağa» zorlamakla sınırladı.

Komprador burjuvazi ve toprak ağalarının feodal-faşist diktatörlüğünü yıkmayı ve demokratik halk diktatörlüğünü kurmayı bir yana iterek, feodal faşist kliklerden birinin egemen olduğu R. Saydam hükümetini bir takım tedbirler almaya zorlamak. onun, «halk menfaatine ve demokrasi ve hürriyet lehine cesurane ve cezri tedbirler», zorlandığı takdirde, alabileceği doğrultusunda hayaller yaymak... işte Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin 1930'ların son yılları, 1940'ların başlarında, Alman yanlısı Saraçoğlu hükümeti kurulana dek izlediği politikanın özü budur. 1920'lerde milli burjuvaziyi ve milli kapitalizmi desteklemeyi, siyasi çizgisinin ve pratik faaliyetinin merkezine alan TKP, 1930'ların son yıllarından itibaren oportünist çizgisini —özellikle faşizme karşı mücadele gerekçesiyle— feodal-faşist kliklerden birini ötekine karşı desteklemek ve feodal-faşist diktatörlüğün payandası olmak biçiminde sürdürdü.

1942'de Alman yanlısı bir politika izleyen Saraçoğlu hükümetinin kurulmasından sonra TKP İngiltere ve ABD'nin başını çektiği komprador burjuvazi ve toprak ağaları kliği ile işbirliği yapmayı kararlaştırdı. Bu Alman işbirlikçisi feodal-faşist kliğin tasfiye edilmesiyle CHP'nin anti-faşist halk cephesinde yer alacağının belirtilmesinde ifadesini buldu.

> «... Tahran anlaşmasından beri göze çarpacak bir tarzda inkişaf eden bütün terakki perver antifaşist grup ve teşekküllerden mürekkep demokrasi ve kurtuluş cephelerini takip ettikleri geniş müterakki milli birlik siyaseti gözönünde tutularak memleketimizde de her türlü sol temayüllü grupları ve namuslu terakkiperver yurtseverleri içine alacak ve hatta faşizme gönül vermiş ve yabancı faşist hükümetlerin ajanlarıyla düşüp kalkmış unsurların ve bilhassa Saraçoğlu gibi bu yolda en ileri gitmiş idarecilerin temizlenmek şartıyla Halk Partisine de yer verecek faşizme ve vurgunculara karşı demokrat mücadele cephesi adı altında bir teşekkül yaratmaya çalışmak kararlaştırılmıştır.»

Milli ticaret burjuvazisinin ve toprak ağalarının partisi olarak kurulan CHP, Kemalist bürokratların,

tüccar-tefeci burjuvazinin üst kesimlerinin ve bir kısım toprak ağasının kompradorlaşmasına bağlı olarak komprador burjuvazi ve toprak ağalarının partisi haline geldi. CHP dışında başka partilerin kurulmasının ve faaliyet göstermesinin yasaklandığı (önlendiği) Türkiye'de, farklı emperyalist devletlere bağlı komprador burjuva toprak ağası klikleri doğrudan doğruya iktidar partisi olan CHP' de temsil ediliyordu.

Raporda, faşizmin kaynağı olarak uluslararası planda faşist kampın, ulusal planda ise onlara bağımlı egemen sınıflar kliğinin alındığı ABD ve İngiltere'nin ise devlet mekanizmasını demokratlaştıracak güçler olarak ele alındığı R. Saydam hükümetinin faşist bir hükümet olarak nitelenmediği göz önüne alındığında; faşistlerin temizlenmesinden anlaşılması gereken faşist kampa, özellikle Alman faşizmine bağımlı feodal-faşist kliğin tasfiyesidir. Faşist kampa bağımlı feodal-faşist kliğin tasfiyesi ile CHP'nin anti-faşist cephede yer alacağı belirtildiği ve CHP içinde İngiltere ve ABD'nin başını çektiği emperyalist bloka bağımlı eğemen sınıflar kliğinin yer aldığı göz önüne alındığında TKP bu klikle anti-faşist cephe kurmayı da kararlaştırmış olmaktadır.

TKP'nin anti-faşist mücadele çizgisi ve perspektifi, faşist diktatörlüğün yıkılmasının hükümet değişikliklerine indirgenerek, faşist kamp dışında kalan emperyalistler ve onlara bağımlı komprador burjuvazi ve toprak ağaları kliğiyle işbirliği çizgisi ve perspektifidir. TKP, bu çizgi ve perspektifin bir sonucu olarak İkinci Dünya Savaş'ndan sonra çok partili parlamenter faşizme geçişle başlayan demokrasi güldürüsünün figüranlarından biri oldu. CHP' de bir muhalefet hareketi olarak ortaya çıkan ancak daha sonra DP'yi kuran feodal-faşist klikle demokrasi getireceğini umarak işbirliğinin yollarını aradı. TKP bugün demokrasi güldürüsünün oynandığı İspanya'da dönek Karillo'nun modern revizyonist «komünist» partisinin oynadığı rolü, İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'de oynamaya çalıştı. Ne var ki emperyalistler ve yerli müttefikleri egemen sınıflar günümüz İspanya' dan farklı olarak, kitleler üzerinde hiç bir etkisi olmayan TKP' nin, sahneye konan demokrasi güldürüsünde figüran rolünü oynamasına bile uzun bir süre müsaade etmediler. Legalizmin batağında kulaç atan TKP'yi tasfiye ettiler. Sağ oportünist bir çizgi izleyen TKP, 1950'lerde yurtdışında bir avuç mülteciden ibaret modern revizyonist bir parti haline geldi.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, faşizme karşı mücadeleyi emperyalist boyunduruğun parçalanması, egemen sınıflar diktatörlüğünün yıkılarak demokratik halk diktatörlüğünün kurulmasının ve ulusal demokratik halk devriminin tamamlanarak sosyalist devrime kesintisiz bir biçimde geçişin bir parçası olarak almadı. Faşizme karşı mücadeleyi proletaryanın müttefikleriyle birlikte devlet iktidarını ele geçirerek egemen sınıf olarak örgütlenmesinden kopardı. TKP'nin menşevik demokratik devrim çizgisi, anti-faşist mücadele çizgisi ve perspektifinde de ortaya çıktı.

> «Ve umuyoruz ki, çok uzak olmayan bir atide Alman faşistleriyle dostluk devresinin bir yadigarı olan bu dejenere hükümet ekibi, mevkiini daha namuslu ve memleketin faydasını ve selametini hak kıyla idrak eden cidden demokrat mücahitlere bırakacak ve akabinde bir yağma mevzuu gibi soyan tufeyli vurgunculardan ve serseri faşistlerden kısa bir zamanda temizlemesi ve hakiki demokrasinin temellerini kurarak milli istiklalin sağlamlaştırılması imkan dahiline

girecektir. Bu takdirde az zamanda saflarımıza onbinlerce işçi, köylü ve münevverin ve emekçi sanatkarın akın edeceğini tebşir eden bir çok emareler mevcuttur ve bu perspektif o kadar barizdir ki bir çok mevki sahibi şahsiyetler son zamanda fırsat düştükçe bizden yarının idarecileri diye bahsetmeye koyulmuşlardır.»

Yukarıdaki alıntıdan çıkarılacak sonuç nedir?

«Tufeyli vurguncular»ın ve «serseri faşistler»in kısa zamanda yok edilmesinin, gerçek demokrasinin temellerinin atılmasının ve ulusal bağımsızlığın sağlamlaştırılmasının imkan dahiline girebilmesi için önce burjuva demokrat bir hükümetin, «Alman faşistleriyle dostluk devresinin yadigarı olan bu dejenere hükümet»in yerini alması gerekir. Ş. Hüsnü'ye göre burjuva demokrat bir hükümet kurulmadan komprador burjuvazi ve toprak ağalarının feodal-faşist diktatörlüğünün yıkılarak demokratik halk diktatörlüğünün kurulması, UDHD'den sosyalist devrime kesintisiz bir biçimde geçilmesi mümkün değildir. Bütün bunların imkan dahiline girebilmesi için burjuva demokrat bir hükümetin kurulması gerekir. Burjuva demokrat bir hükümet kurulduktan sonradır ki, işçiler, köylüler, anti-faşist halk cephesine akın edeceklerdir! Bu akın burjuva demokrat bir hükümetin sağlayacağı legal mücadele imkanları çerçevesinde gerçekleştikten sonradır ki «hakiki demokrasinin temellerini kurarak milli istiklalin sağlamlaştırılması imkan dahiline girecektir.» Ş. Hüsnü'ye göre, «bu perspektif o kadar barizdir ki, bir çok mevki sahibi şahsiyetler» olarak nitelediği komprador burjuvazi ve toprak ağası sınıflarının temsilcileri Ş. Hüsnü ve çevresinden «yarının idarecileri diye bahsetmeye koyulmuşlardır».

Faşist hükümetin yerini burjuva demokrat bir hükümetin alması zorunlu bir ön aşama olduğuna göre, proletarya önce burjuva demokratik bir hükümetin kurulması için mücadele etmeli, iktidarı ele geçirmek için mücadele etmelidir! Burjuvaziyi izlemelidir. Ş. Hüsnü, faşizme karşı mücadele sürecinde proletaryaya burjuvaziyi izlemesini vaaz etmektedir.

Faşist diktatörlük, demokratik halk diktatörlüğü kurulmadan yıkılabilir, ancak bu zorunlu bir aşama değildir. Devrimci proletarya böyle bir ihtimalin varlığını göz önüne almakla birlikte anti-faşist mücadeleye önderlik ederek iktidarı ele geçirmeye çalışır. Faşizme karşı mücadeleyi devlet iktidarını ele geçirmenin bir parçası olarak ele alır. Dünya devrimci pratiğinin de defalarca kanıtladığı gibi, faşizmin iktidarda bulunduğu ülkelerde herhangi bir ön aşamadan geçmeksizin proletarya iktidarı ele geçirebilir. Ş. Hüsnü, burjuva demokrat bir hükümetin kurulmasını zorunlu bir aşama olarak ele almakla, faşist diktatörlük altında proletaryaya iktidar mücadelelerini yasaklamaktadır.

Ş. HÜSNÜ ÖNDERLİĞİNDEKİ TKP'NİN SOSYO — EKONOMİK YAPI TAHLİLLERİ

Ekonomik - sosyal yapının ve geçirdiği evrimin bilimsel bir tahlili yapılmadan proletaryanın uzun ve kısa vadeli hedefleri, önümüzdeki görevleri, müttefikleri, objektif duruma uygun olarak saptanamaz. Sosyo-ekonomik yapının ve geçirdiği evrim bilimsel tahlili ve bu yapının ortaya çıkardığı sonuçlardan hareketle proletaryanın görevlerini saptama, işte bu, Marksist-Leninist bir siyasi çizgiye sahip olmanın temelidir. Ş.

Hüsnü önderliğindeki TKP böyle bir temele hiçbir zaman sahip olmadı. O, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını ve gelişme doğrultusunu, marksist diyalektik ve tarihi materyalizm ışığında Marksist ekonomi politiğe göre tahlil etmedi. Bu kapitalist gelişme düzeyini, gelişen kapitalizmin niteliğini, emperyalizmin sosyo-ekonomik yapı ve gelişme doğrultusu üzerindeki etkisini, feodalizmin toplumsal yapı içindeki yerini tahlilde yansıdı.

Ş. Hüsnü önderliğinde TKP, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını ve bu yapının geçirdiği evrimi bilimsel olarak tahlil etmek bir yana, hatalı da olsa, kendi içinde tutarlı olan ve belli bir bütünlük arzeden bir tahlile de hiçbir zaman sahip olmadı. TKP, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına ve geçirdiği evrime ilişkin olarak daima, birbiriyle çelişen tahliller yaptı. Açıktır ki bu durum, TKP'nin sosyo-ekonomik yapıya ilişkin tahlillerini sistemli bir biçimde ele almayı güçleştirmektedir.

Komintern'de Stalin önderliğindeki Marksist—Leninistlerle troçkistler arasında tartışılan meselelerden biri de sömürge ve yarı-sömürge devrimlerinin gelişme çizgisi ile bu ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları ve gelişme doğrultusudur. Bu mesele tartışılırken, tartışmanın yoğunlaştığı noktalardan biri de Kemalist devrim ve bu devrimin ortaya çıkıp geliştiği yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullardır. Bu tartışmalara oportünist TKP'nin temsilcileri de katıldı. Onlar diğer alanlarda olduğu gibi, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını tahlilde de Stalin'in ileri sürdüğü tezlere karşı çıktılar, Stalin'in yanıldığını ve hatalı tahliller yaptığını ileri sürdüler.

Komintern'de Türkiyenin sosyo-ekonomik yapısının tahliline ilişkin olarak Stalin'le oportünist TKP temsilcileri arasında cereyan eden tartışma, günümüzde de Marksist-Leninist hareketle oportünist ve revizyonist akımlar arasında devam etmektedir. Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, biçimde ve ayrıntılarda bazı farklılıklar olmakla birlikte günümüzdeki revizyonist ve oportünist akımlar gibi, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve geçirdiği evrimin Rusya ve Balkan ülkelerine benzediğini ileri sürdü. Gelişen kapitalizmi feodalizmi tasfiye eden, onunla uzlaşmaz bir çelişme içinde olan, üretici güçleri geliştiren ve tarihi olarak devrimci bir rol oynayan ulusal sanayi kapitalizmi olarak ele aldı. Türkiye'de feodal kalıntıların Prusya yoluyla tasfiyesinin kapitalizmin emperyalizm aşamasında da devam ettiğini ileri sürdü. TKP bununla da yetinmedi. Emperyalizm ve proleter devrimleri olan çağımızda feodal kalıntıların Prusya yoluyla tasfiyesinin tamamlandığını da belirtti. Türkiye'de biri ulusal, öteki komprador olmak üzere iki tip kapitalizm ortaya çıktığını, komprador kapitalizmin feodalizme binbir bağla bağlı olduğunu, üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel teşkil ettiğini, gerici bir nitelik taşıdığını, asalak ve rantiyeci tekelci bir kapitalizm olduğunu yadsıdı. Bu ele alışın bir sonucu olarak TKP' 1920'lerde Türkiye'nin toplumsal yapısı itibariyle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler içinde değil, Rusya ve Balkan ülkelerinin oluşturdukları kategori içinde yer aldığını ileri sürdü.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin Türkiye'nin toplumsal yapısına ve geçirdiği evrime ilişkin tahlillerine geçmeden önce, uluslararası Marksist-Leninist hareketin emperyalist sistem içinde yer alan ülkeleri sosyo-ekonomik yapılarına göre nasıl tasnif ettiğini ve ele aldığı üzerinde duralım. *Komünist Enernasyonal Programı*'nda emperyalist sistem içinde yeralan ülkeler «proletarya diktatörlüğü-

ne geçişin farklı koşulları ve biçimlerine» göre, başlıca üç tipe ayrılmak tadır. Bunlar sırasıyla :

1) «Güçlü üretici güçlere, yüksek bir düzeyde merkezileşmiş üretime, nisbeten önemsiz küçük çapta işletmelere, eski ve yerleşik bir burjuva demokratik siyasi sisteme sahip olan çok *gelişmiş kapitalist ülkeler*...» (Komünist Enternasyonal Programı, s. 73-74). Programda bu tip ülkelere örnek olarak ABD, Almanya, İngiltere vb. veriliyor.

2) «Yarı-feodal ilişkilerin tarımda büyük ölçüde varlığını sürdürdüğü, ancak buna rağmen, sosyalizmin inşası için gerekli maddi ön koşulların belli ölçülerde varolduğu, burjuva-demokratik devrimin tamamlanmadığı, *kapitalizmin gelişmesinin orta düzeyde olduğu ülkeler*. (İspanya, Portekiz, Polonya, Macaristan, Balkanlar vb.)» age, s. 74)

3) «*Sömürge ve yarı-sömürge ülkeler* (Çin, Hindistan, vb.) ve bağımsız ülkeler (Arjantin, Brezilya vb.): Bu ülkelerden bazılarında sanayi, henüz emekleme aşamasındadır, diğerlerinde ise oldukça gelişmiş olmakla birlikte, çoğunlukla bağımsız sosyalist inşa için gerekli temeli oluşturmaktan uzaktır. Hem ekonomik hem de siyasi üst yapıda orta çağın feodal ilişkileri ya da 'asya üretim tarzı' varlığını sürdürmektedir. Kilit sanayiler, hakim durumdaki ticaret, bankacılık ve ulaşım işletmeleri ve plantasyonlar vb. yabancı emperyalist grupların ellerinde toplanmıştır.» (age, s. 75).

Stalin, 1920'lerde Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı itibariyle birinci ve ikinci tip ülkeler içinde değil ,üçüncü tip ülkeler içinde yer aldığını söylüyordu. Ayrıca o, geçen sayılarımızda yaptığımız alıntılarda da görüleceği üzere, üçüncü tip ülkeler arasında yaptığı ayrımda da Türkiye'yi kapitalist gelişme düzeyi bakımından Hindistan ve Çin'den geri bir ülke olarak ele alıyordu. Stalin'in tahlillerini hatalı bulan Ş. Hüsnü ise, Türkiye'nin toplumsal yapısına ilişkin olarak şunları söylüyordu :

> «...Stalin yoldaş, Afganistan, İran ve Özbekistan'la kıyasladığı Türkiye'de devrim meselesinin Çin'dekinden değişik olarak ele alınması gerektiğini söylerken, Türkiye'nin koşulları hakkında herhalde yanlış bilgi edinmişti. Bu iddianın doğru olmadığı açıktır. Türkiye'nin toplumsal yapısı daha çok Balkan ülkelerine ve Sovyetler Birliği'ne benzemektedir. Türkiye yaklaşık olarak yirmi beş seneden beri kapitalist gelişme yoluna girmiş bir ülkedir. Daha devrim sırasında bile asgari düzeyde bir sanayi vardı.» (Komintern Organlarındaki Yazı ve Konuşmalar -s, 138)

Stalin, Türkiye'nin kapitalist gelişme düzeyi bakımından, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler kategorisi içinde yer alan Çin ve Hindistan'dan geri olduğunu söylerken, Ş. Hüsnü, Türkiye'nin toplumsal yapısı bakımından sömürge ve yarı-sömürge ülkeler içinde değil, Komintern programında ikinci tip ülkeler olarak ele alınan ülkeler arasında yer aldığını söylemektedir. Yukarıdaki alıntıda da bir yandan Türkiye'nin kapitalist gelişme yoluna XX. yüzyılda girdiği ileri sürülmektedir. Kapitalizmin tekelci evresinde, kapitalist gelişme yoluna giren bir ülkenin toplumsal, yapısının Rusya ve Balkan ülkelerine benzeyip benzemeyeceği üzerinde ileride duracağız. Önce şunu belirtmek gerekir ki, TKP, sosyo-ekonomik yapıyı tahlil ederken Türkiye'nin kapitalist gelişme yoluna ne zaman girdiğine ilişkin olarak birbiriyle çelişen şeyler ileri sürmektedir. Yukarıdaki alıntıda Türkiye'nin kapitalist gelişme yoluna kapitalizmin emperyalizm aşamasında girdiği söylenirken, aşağı-

da yapacağımız alıntıda da tekel öncesi dönemde girdiği söylenmektedir.

> «Türkiye'de ise belirli bir endüstriyel gelişme vardır. Türkiye'de kapitalizm, 70-80 yıllık bir gelişme geçirmiş ve işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Ülkenin iç bölgelerindeki endüstriyel gelişme burjuva devrimini mümkün kılacak kadar ilerlemiştir. Sınıf farklılaşması köylere kadar yayılmıştır. Sanayinin o zamanki gelişme aşaması, özellikle şehirlerdeki işçilerin sayısı, bir Balkan ülkesinde olduğundan daha az değildir.» («Kemalist İktidar ve Emperyalizm» -Komintern VI. Kongresinde TKP temsilcisi «Fahri» Yoldaşın yaptığı Konuşma, **Aydınlık** s, 48).

TKP'nin tahlillerine göre, Türkiye'nin kapitalist gelişme yoluna kapitalizmin hangi evresinde girdiği önemli bir konu değildir. Çünkü Leninist emperyalizm teorisinin özünü bir yana iten TKP'ye göre, kapitalizmin emperyalizm aşamasında yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye'de ulusal kapitalizmin sanayi temelinde gelişerek feodalizmi tasfiye etmesi ve toplumsal yapıya egemen olması mümkündür. Mümkün olmaktan da öte, bu Milli Kurtuluş Savaşından sonra emperyalizmin mali ve ekonomik denetimi altında gerçekleşmiş - tir!

Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve geçirdiği evrimi tahlil ederken TKP'nin içine düştüğü çelişme, kapitalist gelişme yoluna, kapitalizmin hangi evresinde ve ne zaman girdiği sorusuna verilen farklı cevaplardan ibaret değildir. TKP bir yandan Türkiye'nin toplumsal yapısının Rusya ve Balkan ülkelerine benzediğini, bu nedenle de Prusya yoluyla kapitalistleştiğini ileri sürerken, diğer yandan da XIX. yüzyılın ilk yarısında «bir kaç doğu vilayeti» dışında feodalizmin, üstelik gelenek ve görenekleriyle birlikte tasfiye edildiğini ileri sürdü.

> «... Türkiyenin tarım alanında daha 20. yüzyılın başlarında bugünkü Çin'den daha ileri bir gelişme aşamasına ulaşmış olduğu tartışma götürmez. 19. yüzyılın daha ikinci yarısında yapılan büyük reformlar, feodal ilişkilerden gelen bütün gelenek ve görenekleri ortadan kaldırmış ve daha az ilkel olan fakat yoksul ve topraksız köylüler için hiç de hafif olmayan sömürü biçimlerinin gelişmesine yolaçmıştı.
>
> 1850'lerde, bazı vilayetlerde diledikleri gibi hüküm süren ve gerçek feodal beylerden farklı olmayan askeri valilere rastlanıyordu. Bunlar, bugün Çin'de hüküm süren bürokrat askeri kastlarla karşılaştırılabilir. Fakat Abdülhamit'in hükümdarlığı sırasında merkeziyetçilik o kadar gelişti ki, bu valilerin yetkileri, Babıali otoritesinin birer temsilcisi olmaktan öteye gitmez oldu.
>
> «Anadolu'nun sadece bir kaç doğu vilayetinde uzaklık ve ulaşım yetersizliği nedeniyle feodalizm varlığını sürdürebildi. Feodalizm buralarda milli devrimin sonuna kadar kalabildi.» (Komintern Organlarında Yazı ve Konuşmalar, s, 165)

1920'lerde yarı-feodal bir karakter taşıyan, tüccar tefeci burjuvazinin temsilcileri Kemalistlerin feodal kalıntıları her bakımdan tasfiye ettiklerini iddia eden Ş. Hüsnü, 19. yüzyılın ikinci yarısında da merkezi feodal Osmanlı despotluğunun «bir kaç doğu vilayeti» dışında feodalizmi gele-

nek ve görenekleriyle birlikte tasfiye ettiğini iddia etmektedir(*). Ş. Hüsnü, Marksist-Leninist teoriden öylesine uzaktır ki feodal düzenin hakim sınıflarının feodalizmi tasfiye ettiklerini ileri sürecek kadar saçmalamaktadır. Kemalistlerin 1920'lerde feodal kalıntıları, «her bakımdan» tasfiye ettikleri tezi üzerinde üçüncü sayımızda durmuştuk. Osmanlı Sultanlığının 19. yüzyılın ilk yarısında yaptığı «büyük reformlar»la feodalizmi gelenek ve görenekleriyle birlikte «birkaç doğu vilayeti» dışında tasfiye ettiği tezinin saçmalığı ise, üzerinde uzun uzun durmayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Ancak şunu hemen belirtelim ki, «19. yüzyılın daha ilk yarısında yapılan büyük reformlar» esas olarak merkezi feodal Osmanlı despotluğunu ayakta tutmak için değişen iç ve dış koşulların zorunlu kıldığı ve yabancı kapitalizmle ona aracılık yapan tüccar tefecilerin çıkarları doğrultusunda idari, mali, askeri vb. alanlarda yapılan dönüşümlerden ibaretti.

Ş. Hüsnü, «19. yüzyılın daha ilk yarısında yapılan büyük reformlar» sonucu, «birkaç doğu vilayeti» dışında feodalizmin tasfiye edildiğini, ve 1920'lerde de Türkiye'nin toplumsal yapısının Rusya ve Balkan ülkelerine benzediğini söylemekle birbirleriyle çelişen tahliller yapmaktadır. Eğer Türkiye'de feodalizm, «bir kaç doğu vilayeti» dışında gelenek ve görenekleriyle birlikte 19. yüzyılın ilk yarısında tasfiye edilmiş olsaydı, 1920'lerde Türkiye, toplumsal yapısı bakımından, Rusya ve Balkan ülkelerine değil, Almanya ve diğer bir kısım batı Avrupa ülkesine benzemesi gerekirdi. Türkiye Rusya ve Balkan ülkeleri gibi sanayi kapitalizminin belli bir gelişme gösterdiği geri bir tarım ülkesi değil, Almanya gibi gelişmiş bir sanayi ülkesi olurdu. Ayrıca, Ş. Hüsnü'nün iddia ettiği gibi bir kaç doğu vilayetinde de feodalizm milli devrimin sonuna kadar yaşayamazdı. Feodalizmin gelenek ve görenekleriyle birlikte tasfiye edildiği bölgelerde, feodal engeller tamamen ortadan kalktığı için kapitalizm hızla gelişerek, «uzaklık ve ulaşım yetersizliği nedeniyle» birkaç doğu vilayetinde «19. yüzyılın daha ilk yarısında yapılan büyük reformlar»la tasfiye edilemeyen feodalizmi tasfiye edecekti. Türkiye de 19. yüzyılın ikinci yarısında esas olarak kapitalizmin en özgür ve en hızlı geliştiği örnek ülkelerden biri olacaktı.

(*) Ş. Hüsnü, «1850'lerde, bazı vilayetlerde diledikleri gibi hüküm süren ve gerçek feodal beylerden farklı olmayan askeri valilere rastlanmakla birlikte, bunların «Abdülhamit'in hükümdarlığı sırasında» «Babıali otoritesinin birer temsilcileri» haline geldiklerini, dolayısıyla da feodal parçalanmanın tasfiye edildiğini söylemektedir. Ş. Hüsnü böylece Çin'de 1920'lerde varolan feodal parçlanmanın Türkiye'de Abdülhamit döneminde tasfiye edildiğini ve Türkiye'nin kapitalist gelişme düzeyi bakımından Çin'den çok ileri olduğunu kanıtlamış (!) oluyor.

19. yüzyılda feodal parçalanma ancak ulusal pazarın yaratılması temelinde yokedilebilirdi. Feodal parçalanmanın tasfiyesi ve ulusal pazarın yaratılması, ister burjuva demokratik devrimle bir çırpıda, ister Bismarkvari yöntemlerle gerçekleştirilsin, tarihi olarak ilerici bir nitelik taşır. Ş. Hüsnü, Abdülhamitin hükümdarlığı döneminde feodal parçalanmanın tasfiye edildiğini, merkezi bir yapının oluşturulduğunu belirtmekle, Abdülhamit'in Bismark gibi tarihi olarak ilerici bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Hatırlanacağı gibi, 12 Mart faşizminin önünde diz çöken hainler de «Ulu Hakan Abdülhamit Hanın» tarihi olarak ilerici bir rol oynadığını, sıkıyönetim mahkemelerinde açıklıyor, ve bu temelde yeni yeni teoriler geliştiriyorlardı.

Türkiye'nin toplumsal yapısını tahlil ederken TKP'nin içine düştüğü çelişmeler, Türkiye'nin kapitalist gelişme yoluna ne zaman girdiği sorusuna farklı cevaplar verilmesi ve bir yandan da 19. yüzyılın ilk yarısında bir kaç doğu vilayeti dışında feodalizmin tasfiye edildiğini, diğer yandan da Türkiyenin toplumsal yapısı nın Rusya ve Balkan ülkelerine benzediğini ileri sürmesiyle sınırlı değildir. TKP birbirleriyle çelişen bu tahlillerini de rafa kaldıran bir başka tahlil daha yapmaktadır. TKP'nin «en seçkin teorisyeni» ve Komintern temsilcisi Ş. Hüsnü, milli devrim sonrası Türkiyesine ilişkin olarak şunları söylüyor

> «Sermayenin milliyetçi burjuvazinin eliyle yoğunlaşması ve birikimi, ilk birikimin bütün ülkelerde ortak özelliklerini göstermektedir.» (Komintern Organlarında Yazı ve Konuşmalar s, 55)

«En seçkin teorisyenimiz Dr. Ş. *Hüsnü yoldaş*» —Ş. Hüsnü, Komintern organlarında yayınlanan bir yazısında kendisinden böyle bahsediyor— bu kadarı da artık fazla değil mi? «En seçkin teorisyenimiz Dr. Ş. *Hüsnü* yoldaş» Türkiye'de feodalizmin 19. yüzyılın ilk yarısında bir kaç doğu vilayeti dışında tasfiye edildiğini, Türkiye'nin toplumsal yapısı bakımından Rusya ve Balkan ülkelerine benzediğini ileri sürmüştü. Böyle bir ülkede ilk birikim sürecinden bahsedilebilir mi?

İlk birikim nedir?

> «... Demek oluyor ki, ilk birikim denilen şey, üreticileri üretim araçlarından ayıran tarihi süreçten başka bir şey değildir. Bunun 'ilk' süreç olarak görülmesi, sermayenin ve sermaye ile uyuşan üretim biçiminin tarih öncesi dönemini teşkil etmesinden gelir.» (MARKS - **Kapital**. C. I. Kitap II, s, 523).

İlk birikim süreci, «sermayenin ve sermaye ile uyuşan üretim biçiminin tarih öncesi dönemine» tekabül ettiğine göre, 70-80 yıldır kapitalist gelişme yoluna girdiği ileri sürülen bir ülkede ilk birikim sürecini yaşadığını ileri sürmek ve bu sürecin özelliklerini belirlemeye kalkmak saç malamak olur. «Dr. Ş. Hüsnü yoldaş»ın hakkını vermek gerekir. «Dr. Ş. Hüsnü Yoldaş», ülkemizde Marksizm-Leninizm adına saçmalayan, çelişkiler içinde debelenen teorisyenlerin en seçkinidir...

TKP, birbiriyle çelişen tahliller yapmakla birlikte yapılan tahlillerin tümü gözönüne alındığında varılacak sonuç, 1920'lerde Türkiye'nin toplumsal yapısı bakımından Rusya ve Balkan ülkelerine benzediği ve bu ülkeler gibi gelişme gösterdiğidir. TKP temsilcileri bunu ispatlamava çalışırlarken, doğruluğunu ispatlamaya çalıştıkları tahlili reddeden tezler ileri sürmektedirler. Bu, TKP temsilcilerinin sosyo-ekonomik yapıyı tahlil ederken içine düştükleri çelişmenin kaynağıdır. 1920'lerde sanayi temelinde ulusal kapitalizmin gelişerek toplumsal gelişmeyi belirleyen bir rol oynadığı ve feodalizmi tasfiye ettiği, Türkiye'nin toplumsal yapısının Rusya ve Balkan ülkelerine benzediği, TKP'nin sosyo-ekonomik yapı tahlillerinin merkezini teşkil etmektedir. Bu noktada TKP'nin kendi içinde herhangi bir çelişmeye düşmesi sözkonusu değildir.

Herşey gibi toplum da sürekli değişir ve toplumsal gelişme süreçindeki her evre kendi karşıtını içinde taşıdığından bir sonraki evreyi ve gelişme doğrultusunu belirler. Toplumsal gelişme sürecindeki bütün evreler birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğundan 1920'lerde Rusya ve Balkan ülkeleriyle Türkiye'nin içinde bulunduğu toplumsal yapıyı belirleyen etkenlerden biri de her şeyden önce bu ülkelerin 19. yüzyıldaki —özellikle

ikinci yarısı— toplumsal yapıların ve geçirdikleri evrimdir.

Balkan ülkeleri ve Rusyanın ko numuz açısından en belirgin özellikle ri, Batı Avrupa ülkelerinden geç olmakla birlikte, kapitalizmin emperya lizm aşamasına geçmeden önce ve burjuva demokratik devrimle feodalizm tasfiye edilmeden bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmeleridir. Rusyada 1861 Tarım Reformuyla serf lik kaldırılırken, 19. yüzyılın ikinci ya rısında Osmanlı boyunduruğunun kırılmasıyla Balkanlarda Osmanlı feodalizmi tasfiye edildi. Rusya'da Tarım Reformuyla serflik kaldırılmasına, Balkanlarda Osmanlı feodalizmi tasfiye edilmesine rağmen, feodal üretim ilişkileri tamamen tasfiye edilemedi. Kapitalist gelişmenin önünde engel teşkil eden feodal kalıntılar varlığını devam ettirdi. Ancak feodal üretim ilişkileri tamamen tasfiye edil memesine rağmen, gerek 1861 Tarım Reformu, gerekse Osmanlı feodalizminin tasfiyesi Rusya ve Balkanlarda sanayi kapitalizminin hızla gelişmesine yolaçtı. Rusya ve Balkan ülkeleri arasında farklılıklar olmakla birlikte, bu ülkelerin 19 yüzyılda —ö -zellikle ikinci yarısında— yaşadıkları sürecin ortak yanı, feodal üretim ilişkileri tamamen tasfiye edilmemesine ve burjuva demokratik devrim tamamlanmamasına rağmen, sanayi kapitalizminin belli bir gelişme göstermesi ve bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmeleridir. Rusya'nın 19. yüzyılda yaşadığı bu süreç, SBKP (B) Tarihi'nde ana hatlarıyla şöyle özetlenmektedir:

> «Çarlık Rusya'sı kapitalist, gelişme yoluna diğer ülkelerden daha sonra girdi. 1860'lara kadar Rusya'da çok az sayıda imalathane ve fabrika vardı. Serfliğe dayanan derebeylik malikaneleri, hakim ekonomik biçimini meydana getiriyordu. Serflik devam ederken sanayinin gerçekten gelişmesi imkânsızdı. Tarımda zorla çalıştırılan serflerin üretkenliği düşüktü. İktısadi gelişme sürecinin tümü, serfliğin kaldırılmasını zorunlu bir hale getirdi. Kırım Savaşındaki yenilgisiyle zayıflayan ve köylülerin toprak ağalarına karşı giriştiği ayaklanmalardan korkan çarlık hükümeti, 1861'de serfliği kaldırmak zorunda kaldı.
>
> «Ne var ki, serflik kaldırıldıktan sonra bile, toprak ağaları köylüleri baskı altında tutmaya devam ettiler. 'Azat etme' süreci içerisinde, daha önce köylülerin işlediği toprakların büyük bir kısmına el koyarak, gaspederek köylüleri soydular. Toprak ağalarının bölüp el koyduğu bu topraklara köylüler **otrezki** (dilimler) adını vermişti. Köylüler, «azat edilmenin» bedeli olarak toprak ağalarına aşağı yukarı iki milyar ruble ödemek zorunda bırakılmışlardı.
>
> «Serfliğin kaldırılmasından sonra, köylüler, toprak ağalarından en ağır şartlarla toprak kiralamak zorunda kalıyordu. Köylüler pararant ödemelerinin yanı sıra, toprak ağalarının topraklarının belli bir kısmını hiçbir ücret almaksızın, kendi araç ve atlarıyla işlemeye zorlanıyorlardı. Buna, **otrabotki** ya da **barşçina** (emek-rant, corveê - angarya) adı veriliyordu. Köylüler, çoğu zaman, toprak ağalarına ürünlerinin yarısını ayni-rant şeklinde vermek zorunda bırakılıyordu. Buna ispolu adı veriliyordu.
>
> «Böylece durum, serflik zamanındakinden pek farklı bir hale gelmiş değildi; tek fark, köylülerin artık, kişisel olarak özgür olmaları ve eşya gibi alınıp satılamamalarıydı.» (SBKP (B) TARİHİ- s, 19-20)
>
> «Serfliğin kaldırılmasından sonra, Rusya'da sanayi kapitalizminin

gelişmesi, hala serfliğin kalıntıları tarafından kösteklenmesine rağmen, hızla ilerledi 1865 ile 1890 arasındaki 25 yıl içerisinde büyük imalathane, fabrika ve demiryollarında çalışan işçilerin sayısı, 706 000'den 1.433.000'e, Rusya'nın tümünde ise 2.792.000'e yükseldi.

«Rusya'da kapitalist büyük sanayi, 1890'larda daha da hızlı gelişmeye başladı. Bu on yıl sonunda, büyük imalathane ve fabrikalarda, madencilikte ve demir yollarında çalışan işçilerin sayısı, Rusya'nın Avrupa'daki elli ilinde 2.207.000'e, Rusya'nın tümünde ise 2.792.000'e yükseldi.» (age-s, 21)

Dimitrov da, 19. yüzyılın ikinci yarısında Balkanlardaki gelişmeleri şöyle ele alıyor :

«Balkanlardaki burjuva demokratik devrimi, batı Avrupadaki gibi gelişmedi ve onungibi sonuçlanamaz. Bu burjuva demokratik devrim, genel olarak Türk İmparatorluğuna karşı savaşlarla başladı ve bunlarla sona erdi. Balkan Ülkelerinde oluşan burjuva sınıfları, hakim durumlarına feodalizmin yokedilmesine ve milli devletlerin kurulmasına yolaçan burjuva demokratik devrimlerin zaferi sonucu değil, fakat Türkiye'ye düşman devletlerin ordularının Balkan yarımadasında Türk feodal hakimiyetini savaşla devirmesi sonucu ulaştılar.» (**Türkiye üzerine**-s, 75-76)

«Türk İmparatoruna karşı savaşlar, burjuva demokratik devrime ait görevlerin kısmen çözümüne yolaçtı. Çünkü bu, elbette kapitalizmin Balkanlar'a girmesinin menfaatineydi. Böylece feodalizm Sırbistan ve Bulgaristan'da tamamen Yunanistan'da büyük ölçüde yok edildi. Birbiri arkasına Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk milli devletleri doğdu. İktidar, büyük devletlerin Balkan ülkelerine zorla kabul ettirdikleri hanedanlarla ittifak halinde olan milli burjuvazinin eline geçti. **Balkanlar, kapitalist gelişme yoluna sokuldu.** (abç)

«Fakat bütün bunlara rağmen, tarım meselesi, bütün Balkanlar çerçevesinde (Romanya, Arnavutluk, Mekodonya, Trakya ve Yunanistan'ın bir kısmı) kesin olarak çözülmedi. Balkanlarda milli mesele de çözülmeden kaldı. Burjuva demokratik devrim, zaferle sonuçlanmaksızın, o zamanki durumda bu iki temel meselenin çözümü imkansızdı. Ve kapitalist fetih savaşlarının yöntemleri bunları çözmeye muktedir değildi.» (age-s, 77)

Yukardaki alıntılarda da görüleceği gibi, Rusya ve Balkan ülkeleri, Batı Avrupa ülkelerinden daha geç olmakla birlikte sanayi temelinde kapitalist gelişme yoluna tekel öncesi dönemde girmiş ülkelerdir. 19. yüzyılda feodalizm Bulgaristan'da tamamen, diğer Balkan ülkeleri ve Rusya'da ise tamamen olmasa da değişen düzeylerde tasfiye edilir ve sanayi kapitalizmi hızla gelişirken, Türkiye'de *böyle bir gelişme* sözkonusu değildi. 19. yüzyılda feodalizmin değişen düzeylerde tasfiye edilmemesi ve sanayi kapitalizminin hızla gelişmemesi sonucu bağımsız kapitalist gelişme yoluna girilmemesi, Türkiye Rusya ve Balkan ülkelerinden ayırmaktadır. Bu farklılık, Rusya ve Balkan ülkeleri ile Türkiye'nin toplumsal yapıları bakımından birbirlerine benzememelerinin ve ayrı kategorilerde yer almalarının temelini teşkil etmektedir. TKP'nin yaptığı tahlillerin aksine, 19. yüzyılın ilk yarısında Türkiye'de feodalizm, birkaç doğu vilayetleri dışında tasfiye edilmediği gibi, sanayi kapitalizmi sözü edilmeye değer bir gelişme de göstermedi.

Rüs ve Balkan ülkelerinin 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşadıkları süreç üzerinde durduk. Rusya ve Balkan ülkeleriyle Türkiye'nin 19. yüzyılda geçirdikleri evrim arasndaki farklılıkların ortaya çıkması için ana

hatlarıyla da olsa, aynı dönemde Türkiye'de yaşanan süreç üzerinde duralım.

Asyaî özellikler taşıyan Osmanlı feodalizmi, feodalizmin en geri ve en ilkel biçimlerinden biriydi. Ancak Osmanlı feodalizmi ortaya çıkışından 19. yüzyılın sonlarına kadar iç ve dış etkenler sonucu belli bir evrim gösterdi. Bu evrim başlıca iki olguda ifadesini buldu. Bunlardan birincisi, Osmanlı feodalizmin temelini teşkil eden miri toprak rejiminin dağılması; önceleri askeri feodal merkezi Osmanlı devletinin mülkiyetinde bulunan ve temel üretim aracını teşkil eden toprağın giderek bireylerin mülkiyetine geçmesi sonucu toprak ağası ekonomisinin (derbeylik) gelişmesidir. İkincisi ise, özellikle Batı Avrupa ülkelerinde sanayi devriminin gerçekleşmesi ve büyük ölçekli makinalı üretime geçilmesiyle birlikte Batının ucuz mallarının istilâsına uğrayan Türkiye'de diğer Doğu toplumlarında olduğu gibi lonca sanayiinin çökmesi, meta üretimi ve dolaşımı ilişkilerinin belli bir gelişme göstermesi sonucu içe dönük kapalı feodal ekonominin çözülme süreci içine girmesidir.

19. yüzyılda —özellikle ikinci yarısında— kapalı feodal ekonomi çözülme süreci içine girmiş olmakla birlikte 19. yüzyılın ilk yarısında olduğu gibi ikinci yarısında da tarımda serflik ilişkileri eğemenliğini devam ettiriyordu. Feodal rant ise büyük ölçüde emek ve ürün rant biçimindeydi. Bu durumda emekçinin üretim araçlarından kopmasının kişisel bağımlılık ilişkilerinden kurtulmasının, özgür emekçi haline gelmesinin ve buna bağlı olarak da meta mübadelesi ilişkilerinin ortaya çıkması ve gelişmesi temelinde oluşan tüccar tefeci sermayenin sanayi sermayesine dönüşmesinin üreticinin «bir tacir ve kapitalist durumuna gel»mesini engelliyordu.

Tarımda serflik ilişkileri egemenliğini devam ettirmesine ve feodal rant emek ve ürün rant biçiminde olmasına rağmen, feodalizmin çözülme süreçi içine girmesinden ötürü 19. yüzyılın ikinci yarısında çok [illegible] da olsa kapitalist ekonominin unsurları serbest hale geldi. Bu gelişmeye bağlı olarak da kapitalist işletmeler ortaya çıktı. Ne var ki, yerli ve yabancı müteşebbisler tarafından kurulan kapitalist işletmelerin ortaya çıkması, Türkiyenin Rusya ve Balkan ülkeleri gibi sanayi temelinde gelişen bağımsız bir kapitalist gelişme yoluna girdiğini göstermiyordu. Rusya ve Balkan ülkeleri gibi kapitalist gelişme yoluna girildiğinin söylenebilmesi için sadece kapitalist işletmelerin ortaya çıkması değil, aynı zamanda sanayi kapitalizminin gelişmesini önleyen engellerin asgari düzeyde de olsa kaldırılması sonucu, sanayinin hızla gelişerek toplumsal gelişmeye damgasını vurmasını gerekti rir. 19. yüzyıl Türkiyesinde Rusya ve Balkan ülkelerinde olduğu gibi feodal ekonominin temelleri sarsılmadığından kapitalist işletmeler ve meta ekonomisi, doğrudan doğruya yabancı kapitalizmin zorlaması ve onun ihtiyaçları temelinde ortaya çıktığından modern sanayi hızla gelişemiyor ve toplumsal gelişmeye damgasını basamıyordu. Kapitalist işletmeler ve meta ekonomisi, yabancı kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda ve ona bağlı olarak ortaya çıkıp geliştiğinden ulusal planda meta ekonomisinin şartlarını da yaratmıyordu. Meta ekonomisinin gelişmesi, ve kapitalist işletmelerin ortaya çıkması, yabancı kapitalizmin ihtiyaçlarının belirlediği bölgelerle sınırlı kalıyor ve tüm ülkeyi kapsamıyordu. Öte yandan meta ekonomisi ve kapitalist işletmeler yabancı kapitalizme bağlı olarak ve onun ihtiyaçları temelinde ortaya çıktığından, yabancı kapitalizmden bağımsız bir gelişme de göstermiyordu. Yabancı kapitalizmin ihtiyaçlarının değişmesine bağlı ola-

rak meta ekonomisinin ve sanayinin gelişmesi de sekteye uğruyor veya yok oluyordu. Açıktır ki bunun nedeni meta ekonomisinin ve sanayinin toplumun iç dinamizmi temelinde ortaya çıkıp gelişmemesidir. Bu nedenle 19. yüzyıl Türkiyesinde kapitalist işletmelerin ortaya çıkması, mevzi bir olgu olmaktan öteye gitmiyordu.

19. yüzyılda toplumsal yapılarının geçirdiği evrim bakımından Türkiye ile Rusya ve Balkan ülkeleri arasındaki farklılık, sadece, sanayi kapitalizminin hızla gelişmesinin sonucu Rusya ve Balkan ülkelerinin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmeleri, buna karşılık Türkiyede böyle bir gelişmenin olmamasından ibaret değildi. Rusya'da 1861 tarım reformuyla, Balkanlarda Osmanlı feodalizminin tasfiyesiyle feodal ekonominin temelleri sarsılırken —hatta Bulgaristan'da feodalizm tamamen tasfiye edillirken.— sanayinin hızlı bir gelişme söstermesi de tarımda meta üretiminin gelişmesine, toprak beyliği ekonomisinin iç başkalaşım yoluyla yavaş yavaş kapitalist ekonomiye dönüşmesine, feodal üretim ilişkilerinin adım adım gelişmesine ve kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesine yolaçıyordu. 19. yüzyıl Türkiyesinde feodal ekonominin temellerini sarsan gelişmeler olmadığı gibi sanayi kapitalizmi sözü edilmeye değer bir gelişme göstermediğinden Rusya ve Balkanlarda tarım alanlarında yaşanan süreç esas olarak Türkiye'de yaşanmadı.

Bu nedenle, kapitalizmin rekabetçi aşamadan tekelci aşamaya geçtiği 20. yüzyılda Türkiye toplumsal bakımından Rusya ve Balkan ülkelerinin oluşturduğu kategori içinde değil, kapitalist üretim ilişkileri içine 20. yüzyılda giren sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin oluşturduğu kategori içinde yeralıyordu. Lenin, Rusya ve Balkan ülkeleriyle sömürgelerin ekonomik yapıları arasındaki farklılıklara ilişkin olarak şunları yazıyordu.

«... Eskiden sömürgelerle Avrupa halkları -hiç değilse bunların çoğunluğu- arasında ekonomik bir ayırım vardı: sömürgeler meta mübadelesi ilişkileri içine sokulmuşlar, fakat kapitalist üretim ilişkileri içerisine sokulmamışlardı. Emperyalizm bunu değiştirmiştir. Emperyalizm, başka şeyler arasında, bir de sermaye ihracı demektir. «Kapitalist üretim gittikçe artan bir oranda sömürgelere götürülüyordu.» (Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri -s, 235).

«Avrupanın bağımlı ülkelerinin çoğu, kapitalist gelişme bakımından, sömürgelerden ileri ülkelerdir. (Ama hepsi değil, istisnalar Arnavutluk ve Rusya'daki birçok Rus olmayan milletlerdir)...

«... Meta üreten bir toplumda sermaye olmaksızın bağımsız gelişme, hatta hiçbir gelişme sözkonusu olamaz. Avrupada bağımlı milletlerin hem kendi sermayeleri vardır, hem de değişik şartlarda sermaye bulma imkanları vardır. Sömürgelerin kendi sermayeleri ya hiç yoktur, ya da sözü edilmeye değmeyecek kadar azdır ve finans kapital koşullarında hiçbir sömürge siyasi bağımlılık şartına uymaksızın sermaye bulamaz.» (age)

Ulusal sermayesi, «sözü edilmeye değmeyecek kadar az olan» ve Lenin'in de belirttiği gibi yüzde doksan sömürgeleştirilmiş yarı-sömürge Türkiye(*), kapitalist üretim i-

(*) Ş. Hüsnü, objektif durumu ve bu durumu yansıtan Lenin'in tahlillerini bir yana iterek, Türkiye'nin 1920 yılına kadar yarı-sömürge bir ülke olmadığını, Sevr anlaşmasının imzalanmasından sonra yarı- sömürge bir ülke haline geldiğini söylemektedir «Müttefikler tarafından 1920 yılında Türkiye'ye zorla kabul ettrilen Sevr anlaşması, Türkiye'yi yarı-sömürge bir ülke haline getirdi» (KOYK-s, 216)

lişkileri içerisine esas olarak kapitalizmin tekelci aşamaya geçtiği 20. yüzyılda sokuldu. Türkiye kapitalist üretim ilişkileri içine esas olarak kapitalizmin tekelci evresinde sokulmakla birlikte Rusya ve Balkan ülkelerinde toplumsal yapıları bakımından 19. yüzyılda geçirdikleri evrimi, 20. yüzyılda geçirmedi. Rusya ve Balkan ülkelerinin 19. yüzyılda yaşadıkları süreci 20. yüzyılda yaşayabilmesi ve buna bağlı olarak da toplumsal yapıların birbirlerine benzeyebilmesi için herşeyden önce Türkiye'de gelişen kapitalizmin ulusal sanayi kapitalizmi olması gerekir.

Diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de meta mübadelesi ilişkilerinin yaygınlaşması ve feodalizmin çözülmesi, ulusal kapitalizmin ögelerinin oluşmasına ve ulusal kapitalizmin cılız da olsa uç vermesine ve gelişmesine yolaçtı. Ancak, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin feodal, yarı-feodal hakim sınıflarıyla ittifaka giren emperylizm, bu ülkelerde sanayi temelinde ulusal kapitalizmin gelişerek egemen hale gelmesini v toplumsal gelişmeye damgasını basmasını engelledi. Kendine bağımlı ve feodalizmle uzlaşmaz bir çelişme içinde bulunmayan, asalak, rantiyeci ve tekelci bir kapitalizm olan komprador kapitalizmini geliştirdi. Bu nedenle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler kategorisi içinde yer alan Türkiye'de gelişen kapitalizm, esas olarak komprador kapitalizmiydi. Emperyalist sistemin bir halkası olarak kaldıkları müddetce, sömürge ve yarı-sömürgelerde gelişen kapitalizmin esas olarak komprador kapitalizm olması, ulusal kapitalizmin ise belli bir gelişme göstermekle birlikte daima tali bir rol oynaması kaçınılmazdır. Bu kaçınılmazlık, emperyalist devletlerin geri tarım ülkelerine büyük mali, ekonomik ve siyasi ve askeri güçlerine dayanarak ekonomik bakımdan ilhak etmeyi gerçekleştirmelerinden ileri gelmektedir.

Kapitalizmin tekelci aşamaya geçtiği 20. yüzyılda sömürge ve yarı-sömürge ülkeler gibi Rusya ve Balkan ülkeleri de emperyalist zincirin halkaları haline gelerek, süreç içinde büyük emperyalist devletlerin mali, ekonomik, siyasi denetimi altına girdiler. Ancak Rusya ve Balkan ülkelerinde bu, feodalizmin önemli ölçüde tasfiye edilmesi ve sanayi kapitalizminin belli bir gelişme göstermesi gerçekleşti. Diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkeler gibi Türkiye için böyle bir durum sözkonusu değildi. Türkiye'de 19. yüzyılda sanayi kapitalizmi sözü edilmeye değer bir gelişme göstermediğinden ve 20. yüzyılda gelişen kapitalizm esas olarak komprador kapitalizmi olduğundan Rusya ve Balkanlarda yaşanan süreç, ne 19. ne de 20. yüzyılda Türkiye'de yaşanmadı. Bu nedenle de, Rusya ve Balkan ülkeleriyle Türkiye toplumsal yapıları bakımından 19. yüzyılda olduğu gibi 20. yüzyılda da ayrı ayrı kategoriler içinde yeraldılar.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin 19 .yüzyılda sözü edilemeye değer bir gelişme göstermediğini reddettiği gibi, 20. yüzyılda gelişen kapitalizmin esas olarak komprador kapitalizmi olduğunu da reddetti. TKP'nin Kominterndeki temsilcilerinden biri olan Ş. Hüsnü, Türkiye'nin kapitülasyonların kaldırılmasından ve milli devrimin zaferinden sonra bağımsız kapitalist gelişme yoluna girdiğini ileri sürdü.

> «... Abdülhamit, otuziç yıllık sultanlığı sırasında, iktidarda kalabilmek için rakip emperyalist devletlerin kâh birine kâh diğerine ayrıcalıklar tanıyarak bunların birbirleriyle sık sık çelişen hırslarını tatmine çalışmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'nin tüm milli ekonomi kaynakları, yabancı sermayenin mülkiyetine girdi. İktisadi faaliyetin bütün alanlarında hızla ilerleyen ayrıcalıklı yabancı sermaye,

orta tabakaları kelimenin tam anlamıyla boğmuş ve boy ölçüşemiyecekleri bir rekabet yaratarak gelişmelerini engellemiştir. Orta sınıfın en ileri tabakaları, servetlerinin bu sistemli talanına bir son vermek amacıyla ittihat ve teraki komitesinin önderliğinde başkaldırdılar ve bir anayasa getiren ve Abdülhamitin mutlakiyetçi istidbadını yıkan devrimi gerçekleştirdiler.

«Ama bu, 'İttihat ve Terakki' burjuvazisi, iktidara geldiği sırada emperyalist kuşatma nedeniyle dış destekten yoksundu. Bu yüzden ülkeye babasının evi gibi yerleşmiş olan uluslararası mali sermayeden ülkeyi kurtaramadı. Dolayısıyla bu toy ve üstelik de son derece ürkek burjuvaziye, birbirine rakip emperyalist gruplardan birinin dostluğunu kazanmaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu. Sonuç olarak hızla yozlaştı ve yabancı sermayenin komisyoncusu ve ortağı durumuna düştü. Ancak savaşın yolaçtığı türden olağanüstü koşullar sonucunda Türk hükümeti, «kapitülasyonlar»ı kaldıracak ve kendi bağımsız gelişmesini güvence altına alacak insiyatifi bulmuştur. Türkiye'deki devlet aygıtının her alandaki kesin hakimeyeti, bu bağımsız gelişmeyi kolaylaştırmaktadır. «Anadolu orta sınıfının Kemal'in partisi tarafından temsil edilen varlıklı tabakaları için, Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra daha elverişli bir iktisadi gelişme ortamı doğdu. Bu arada emperyalist kuşatmada büyük bir gedik açılmasının yanı sıra İttihatçı tecrübesi de yurt içinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini göstermişti. Ama esas olan şudur: İç pazarda (savaş sonucu dış dünyadan tecrit olduğu için) beş yıl süren rekabetsiz ekonomi döneminde, ülkedeki genel sefalete rağmen, milli üretimle doğrudan ilişkisi olan orta sınıfın bazı tabakaları, (çiftçiler, zanaatkârlar, küçük sanayiciler), gözle görülebilir bir iktisadi atılım yapmışlardı. Dolayısıyla yeni rejim, geçmişteki göre çok daha sağlam bir toplumsal tabana sahipti.» (KOYK—s, 146, 147)

Ş. Hüsnü, 19. yüzyılın son yirmi yılı ile 20. yüzyılın ilk on-onbeş yılında yabancı sermayenin «tüm milli ekonomi kaynakları»nı denetimi altına alarak, ulusal kapitalizmin gelişmesini engellediğini söylemektedir. Ona göre, ittihat ve Terakki hareketi de emperyalist denetimi kıramamış, bağımsız bir kapitalist gelişme yoluna girmenin şartlarını yaratamamıştır. Bu şartlar ancak savaş sırasında kapitülasyonların kaldırılmasından ve Kemalist hareketin zaferiyle birlikte «devlet aygıtının her alanda hakimiyeti»nin gerçekleşmesinden sonra yaratabilmiştir. Ş. Hüsnü'ye göre, Türkiye'nin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmesine yolaçan esas etken «savaşın yolaçtığı olağanüstü koşullar»da kapitülasyonların kaldırılması ve «çiftçiler, zanaatkârlar, küçük sanayiciler»in «gözle görülebilir bir iktisadi atılım» yapmalarıdır.

Önce şunu belirtelim ki, Ş. Hüsnü'nün tahlillerine göre, Türkiye'nin bağımsız kapitalist gelişme yoluna kapitülasyonların kaldırılmasından ve Kemalist devrimin zaferinden sonra değil, 19. yüzyılın ilk yarısından sonra girmesi gerekir. Çünkü, Ş. Hüsnü, 19. yüzyılın ilk yarısında feodalizmin «bir kaç doğu vilayeti» dışında gelenek ve görenekleriyle birlik te tasfiye edildiğini söylemektedir. Bunun kaçınılmaz sonucu ise, Türkiye'nin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmesidir. Henüz kapitalizmin tekelci nitelik kazanmadığı, sermayenin uluslararası nitelik taşımadığı ve sermaye ihracının ön plana geçmediği 19. yüzyılda yabancı kapitalizm, Türkiye'nin bağımsız kapitalist

gelişme yoluna girmesini engelleyemezdi. Kapitalizmin emperyalizm aşamasına geçmediği 19. yüzyılda bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmesinin önündeki esas engel yabancı kapitalizm değil, feodalizmdi. Yabancı kapitalizmin geri tarım ülkelerinin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmelerinin önündeki esas engel haline gelmesi, kapitalizmin emperyalizm aşamasına girdiği 20. yüzyıldır. Ş. Hüsnü, feodalizmin birkaç doğu vilayeti dışında tasfiye edildiği bir ülke olarak ele aldığı Türkiye'nin 19. yüzyılda değil de, 20. yüzyılda bağımsız kapitalist gelişme yoluna girdiğini ileri sürmekle kapitalizmin her iki aşamasının özelliklerini birbirine karıştırmaktadır. Lenin'in emperyalizm teorisinden bir nebze olsun nasibini almadığını ortaya sermektedir.(*)

Savaş yıllarında kapitülasyon-

(*) Ş. Hüsnünün Leninist emperyalizm teorisinden zerrece nasibini almadığının bir başka örneği de, kapitalizmin tekelci aşamasında banka sermayesi ile sanayi sermayesinin tekelleşerek iç içe geçip kaynaşması sonucu mali sermayenin oluştuğunu kavramamasıdır. O, emperyalist ülkelerdeki burjuvazi arasındaki mücadelenin serbest rekabetçi aşamadaki gibi sanayi sermayesi ile mali sermaye arasındaki çelişmeden kaynaklandığını ileri sürdü: «...Kapitalist ülkelerde büyük burjuvazinin kendisi milli burjuvazidir ve burjuvazinin iki kanadı arasındaki mücadele, sanayi sermayesi ile mali sermaye arasındaki düşmanca zıtlığın bir ifadesidir.» (KOYK-s, 133)
Kapitalizmin tekel öncesi döneminde burjuvazinin arasındaki mücadelenin kaynağı, sanayi sermayesi ile mali sermaye arasındaki çelişmeydi. (Hemen şunu belirtelim ki, tekel öncesi dönemde mali sermaye olarak nitelenen sermaye, tekelci dönemdeki gibi banka sermayesi ile sanayi sermayesinin içiçe geçip kaynaşması sonucu oluşmamıştı. O, tüccar tefeci sermayenin bir devamı

ların kaldırıldığı, Kemalist hareketin zaferiyle birlikte siyasi bağımsızlığın pekiştirildiği ve ulusal kapitalizmin belli bir gelişme kaydettiği doğrudur. Ancak bundan çıkarılacak sonuç, Türkiye'nin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmesinin şartlarının yaratıldığı, ulusal kapitalizmin sanayi temelinde gelişerek egemen hale geldiği midir? Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, bu soruya, günümüzdeki takipçileri gibi olumlu cevap vermektedir.

Siyasi ilhak, eşit olmayan antlaşmalar, imtiyazlar, —ki kapitülasyonlar bunların bir unsurudur— emperyalist devletlerin diğer ülkeleri ekonomik bakımdan ilhak etmelerini daha kolaylaştırır ve onlar için daha avantajlıdır. Ancak emperyalist devletler, siyasi ilhak (veya bağımlılık) gerçekleşmeden eşit olmayan anlaşmalar olmadan da ekonomik ilhakı gerçekleştirebilirler. Bu bakımdan siyasi ilhak

olup, tefeci-tüccar sermayenin oynadığı rolü oynuyor, sanayi sermayesinin gelişmesini önlüyordu.) Tekelci aşamaya geçişle birlikte sanayi sermayesi ile banka sermayesinin içiçe geçip kaynaşması sonucu mali sermayenin oluşmasıyla burjuvazi arasındaki mücadelenin kaynağının esas olarak tekelci sermaye ile tekel dışı sermaye ve mali sermaye grupları arasındaki çelişki teşkil etmektedir. Ş. Hüsnü, kapitalizmin tekelci aşamasında emperyalist ülkelerde burjuvazi arasındaki mücadelenin sanayi sermayesi ile mali sermaye arasındaki çelişmeden kaynaklandığını ileri sürmekle, kapitalizmin emperyalizm aşamasında banka sermayesi ile sanayi sermayesinin tekelleştiğini, içiçe geçip kaynaştığını reddetmektedir. 20. yüzyıl kapitalizminin ekonomik özünün tekel olduğunu reddetmektedir. Ş. Hüsnü'nün bu ele alış tarzı ülkemiz burjuvazisi arasındaki çatışmaları komprador sermaye ile milli sermaye, ve farklı emperyalist devletlere bağlı komprador sermaye grupları arasındaki çelişmelerde değil ilerici sanayi sermayesi arasındaki çelişmelerden kaynaklandığını ileri sürdü

(veya bağımlılık) kapitülasyonlar, emperyalizm şartlarında ekonomik ilhak veya bağımlılığın ön şartı ve temeli değildir. Emperyalist devletler, büyük ekonomik ve malî güçlerine dayanarak her türlü siyasi engeli ve gümrük duvarını aşabilirler. Lenin bunu «Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması» adlı kitabında ve emperyalist ekonomistlerle yürüttüğü polemiklerde teorik temelleriyle ve örnekleriyle kanıtladı.

Siyasi ilhak (veya bağımlılık), eşit olmayan anlaşmalar, imtiyazlar, ekonomik ilhakın ön şartı olmadığından, siyasi bağımlılığın pekiştirilmesi, kapitülasyonların kaldırılması, emperyalizm şartlarında ekonomik bakımdan bağımsız bir gelişme yoluna girmenin temeli olamaz. Başka bir deyişle siyasi bağımsızlığın pekiştirilmesi ve kapitülasyonların kaldırılmasıyla sanayi temelinde ulusal kapitalizmin gelişerek egemen hale gelmesinin şartları yaratılamaz. Bu şartların yaratılabilmesi için sadece emperyalizmin siyasi denetiminin değil, aynı zamanda malî ve ekonomik denetiminin de kırılması, komprador kapitalizmin ve feodalizmin tasfiye edilmesi gerekir. Yani emperyalist sistemden kopmak gerekir. Bu ise, Ulusal Demokratik Halk Devriminden sosyalist devrime kesintisiz bir biçimde geçilmedikce, kısmî ve geçici olarak gerçekleştirilebilir. Sosyalist devrime kesintisiz bir biçimde geçilmedikçe emperyalizmin malî, ekonomik siyasî vb. denetimine kısmî ve geçici darbeler vurulacağından çağımızda sömürge ve yarı-sömürge ülkeler bağımsız kapitalist gelişme yoluna girememekte ve sanayi temelinde ulusal kapitalizm egemenliğini gerçekleştirememektedir.

Kapitülasyonların kaldırılması ve siyasi bağımsızlığın pekiştirilmesiyle ulusal kapitalizmin sanayi temelinde hızla gelişerek egemenliğini gerçekleştirdiğini ileri süren, Ş. Hüsnü'nün söylediklerîyle Kruşçevci —Titocu modern revizyonistlerin ve «üç dünyacı»— teorisyenlerin söyledikleri arasında özü itibariyle hiçbir fark yoktur. Modern revizyonistler gibi «üç dünya» teorisyenleri de siyasi bağımsızlığın şu veya bu ölçüde kazanılmasıyla, gümrük duvarlarının yükseltilmesiyle ulusal kapitalizmin gelişmesi ve egemen hale gelmesi için gerekli şartların yaratıldığını söylemektedirler.

Kapitalizmin emperyalizm aşamasında sömürge ve yarı-sömürgelerin ulusal kapitalist gelişme yoluna girmelerini emperyalizmin engellemesinin temeli, ne siyasi bağımlılık, ne de eşit olmayan anlaşmalar ve imtiyazlardır. Bu temel, doğrudan doğruya, sermaye ihracıdır, malî ve ekonomik bağımlılıktır feodalizmin varlığıdır. Emperyalistler, doğrudan yatırımlar, borç kredi vb. biçiminde sermaye ihraç ederek feodal, yarı-feodal sınıflarla ittifaka girerek, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ekonomilerini denetimleri altına almakta, ulusal kapitalizmin gelişmesini ve bu ülkelerin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmelerini engellemektedirler. Ş. Hüsnü, kapitülasyonların kaldırılması ve siyasi bağımsızlığın pekiştirilmesiyle ulusal kapitalizmin gelişerek egemen hale gelmesi için gerekli şartların yaratıldığını ileri sürmekle trockistler, modern revizyonistler ve «üç dünya» teorisyenleri gibi emperyalizmin gücünün esas olarak nerede yattığını gizlemektedir. Trockistler, modern revizyonistler ve «üç dünya» teorisyenleri gibi, emperyalist denetimin temeli olarak sermaye ihracını, doğrudan yatırımları, borçları, kredileri, bankaları, feodalizmi ve komprador kapitalizmi değil, gümrük meselesini ve siyasi bağımlılığı almaktadır.

Kapitülasyonların kaldırılması ve siyasi bağımsızlığın pekiştirilmesiyle birlikte ulusal kapitalizm belli bir gelişme gösterdi. Fakat bu gelişme, feodalizmin tasfiye edilmedi-

ği, emperyalizmin mali ve ekonomik denetimi devam ettiği için, Türkiyenin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmesine yolaçacak bir seviyeye girmesine yolaçmadı. Kapitülasyonların kaldırılmasından ve milli devrimin zaferinden önce olduğu gibi sonra da, feodal ve yarı-feodal sınıflarla ittifak içinde mali ve ekonomik denetimini devam ettiren uluslararası mali sermaye, kendini yeniden üretim süreci içinde kendisi gibi asalak ve rantiye olan komprador tipte tekelci bir kapitalizm gelistirdi ve ulusal kapitalizmin gelişmesini engelledi.

Kapitalist üretim ilişkileri içine esas olarak kapitalizmin tekelci evresinde girmiş geri tarım ülkelerinde siyasi bağımlılığın ve imtiyazların boyutlarından bağımsız olarak emperyalist sistemin bir halkası olarak kalındıkça feodalizmin zayıflamakla birlikte alt ve üst yapıda varlığını sürdürmesi, ulusal kapitalizmin yanı sıra komprador kapitalizmin ortaya çıkması ve egemenliğini gerçekleştirmesi kaçınılmazdı. Komprador kapitalizmi, uluslararası mali sermayenin feodal, yarı-feodal sınıflarla ittifak içinde kendini yeniden üretim sürecinin bir ürünü olduğundan ve Türkiye'de emperyalizmin mali ve ekonomik denetimi devam ettiğinden, gelişen kapitalizm, esas olarak komprador kapitalizmiydi. Milli kapitalizmin gelişmiyerek cılız kalması, sanayi kapitalizminin gelişmemesi, komprador kapitalizminin feodalizmi yaşatarak egemenliğini gerçekleştirmesi, emperyalizmin mali ve ekonomik denetiminin doğrudan ve kaçınılmaz sonucudur. İşte Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, bu bağı koparmaktadır. Emperyalizmin mali ve ekonomik denetimi altında Türkiye'nin bağımsız kapitalist gelişme yoluna girdiğini söylemekle ulusal kapitalizmle emperyalizm arasındaki çelişmeyi yumuşatmaktadır.

TKP, kapitülasyonların kaldırılması ve siyasi bağımsızlığın pekiştirilmesinden sonra Türkiye'nin sanayi temelinde bağımsız kapitalist gelişme yoluna girdiğini söylemekle Türkiye'de iki tip kapitalizmin ortaya çıktığını ve geliştiğini, toplumsal gelişmeye damgasını vuranın ulusal kapitalizm değil, komprador kapitalizm olduğunu ve bu iki tip kapitalizmin tarihi olarak farklı farklı roller oynadıklarını hasır altı etti. Dünya ölçüsünde kapitalizm gericileşmekle birlikte sömürge ve yarı-sömürgelerde sanayi temelinde gelişen ulusal kapitalizm belli ölçüde ilericilik taşır. Çünkü üretici güçlerin gelişmesinin önünde esas engel olan emperyalizm ve feodalizmle ulusal kapitalizm arasındaki çelişme uzlaşmaz bir çelişmedir. Oysa komprador kapitalizmi ile emperyalizm ve feodalizm arasında uzlaşmaz bir çelişme yoktur. O, emperyalizm ve feodalizm gibi, üretici güçlerin gelişmesinin önünde esas engellerden biri olup gerici bir nitelik taşır. TKP, Türkiye'de gelişen kapitalizmi, ulusal sanayi kapitalizmi olarak ele almakla komprador kapitalizminin üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel olduğunu, gerici bir nitelik taşıdığını ve devrimin temel hedeflerinden biri olduğunu inkar etti. Ayrıca TKP, bu ele alışa bağlı olarak 1920'lerde feodal kalıntıların kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak yokedildiğini, toprak ağası ekonomisinin kapitalist ekonomiye dönüştüğünü, kırlık bölgelerde sınıf farklılasmasının oldukça gelistiğini ileri sürdü. TKP'nin ileri sürdüğü gibi Türkiye'de gelişen kapitalizm ulusal kapitalizm olsaydı, kapitalizmin gelismesine bağlı olarak toprak ağası ekonomisi, evrimsel bir gelismeyle kapitalist ekonomiye dönüsecek, ve feodal kalıntılar da süreç içinde tasfiye edilerek kırlık bölgelerde kapitalist üretim iliskileri egemen olacaktı. Fakat gelisen kapitalizm, ulusal sanayi kapitalizmi değil de esas olarak komprador kapitalizm, -tali o-

kapitalizmin gelişmesi, feodal kalıntıların evrimci bir tarzda da olsa tasfiyesine, salt kapitalist ilişkilerin tarımda egemen olmasına yolaçmadı. Çünkü komprador kapitalizminin gelişmesi, bir yandan feodalizmi çözer ve kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesine yol açarken, diğer yandan asalak ve rantiyeci bir kapitalizm olduğundan ve ulusal sanayinin gelişmesini engellediğinden, feodal kalıntıları ayakta tutar ve tasfiyesini engeller. Oysa ulusal sanayi kapitalizminin gelişmesi, toplumsal gelişme açısından komprador kapitalizmin gelişmesi gibi ikili bir nitelik taşımaz. O geliştiği ölçüde feodalizmi yokeder.

Türkiyede gelişen kapitalizm, esas olarak komprador kapitalizm olduğundan kapitalizmin gelişmesi ve egemenliğinin gelişmesi, TKP'nin ileri sürdüğü gibi, yarı-sömürge yapının tasfiyesine ve feodal kalıntıların yok edilmesine yolaçmadı. Kapitalizm süreç içinde egemenliğini gerçekleştirmesine rağmen, yarı-sömürge, yarı-feodal yapı değişmedi. Ş. Hüsnü TKP si ise, Türkiye'yi feodal kalıntıların tasfiye edildiği ve ulusal sanayi kapitalizminin geliştiği bir ülke olarak ele aldı.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına ve geçirdiği evrime ilişkin olarak yaptığı tahlillerle, Türkiye proletaryasına ve komünistlerine değil, günümüzdeki oportünist ve revizyonist akımlara yol gösterdi.

Ş. HÜSNÜ YÖNETİMİNDEKİ TKP'NİN MİLLİ MESELEDEKİ TUTUMU

Çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryası ve halkının Marksist-Leninist bir parti önderliğinde birliğinin sağlanması, başka şeylerin yanı sıra, Marksizm-Leninizm adına milli meselede şöven milliyetçi bir çizgi izleyen, oportünist ve revizyonist akımlara karşı mücadele bayrağının yükseltilmesi, ve onların anti-proleter niteliklerinin ortaya serilmesiyle mümkündür.

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanımadı. Ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanımak bir yana, Kürt ulusunun varlığını bile kabul etmedi. O, bunun da ötesinde Kürt ulusu ve ezilen milliyetler üzerindeki milli baskı ve zulmü, katliamları ve jenositleri destekledi. Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin sağ oportünist çizgisi, milli meselede ifadesini katıksız bir şöven milliyetçi tutumda buldu.

«10. Millet bir bütündür, parçalanamaz. Milli azınlıklara müsavi vatandaşlık haklarının sağlanması.» (aktaran-R.N. İleri-Aydınlık sayı. 7, s. 66)

Bu cümleler, 1945 seçimlerine katılan ve programını Ş. Hüsnü'nün hazırlayıp desteklediği bir «bağımsız sosyalist»(!) adayın seçim programının bir maddesini teşkil etmektedir. Azgın bir Türk şövenizminin belgesi olan bu program maddesi, günümüzde faşist-feodal gericiler tarafından savunulan ve Kürt milletinin millet olarak dahi varlığını inkar eden «milletin ve devletin bölünmezliği» anlayışını temel almaktadır. İşçi sınıfının bağımsız siyasi hareketinin oluşmadığı, burjuva milliyetçiliği karşısında proletarya enternasyonalizmi bayrağının henüz yükselmediği 1945'ler Türkiyesi'nde oportünizm, Kürt milletinin varlığını ve kendi kaderini tayin hakkını açıkça reddedebiliyordu. İnceltilmiş, sinsi bir şövenizm, henüz ihtiyaç haline gelmemişti. Ve Ş. Hüsnü, Kürt milletinin ezilen bir millet olduğunu reddederek, onu bir milli azınlık olarak ele aldı. O, mil-

letin (elbette Türk milleti), Kemalist devletin resmi belgelerinde belirtildiği gibi, tek bir bütün teşkil ettiğini ve parçalanamayacağını savundu. Kürt milletinin bütünden ayrılması sözkonusu edilemezdi. Devlet kurma hakkı Türk milletinin imtiyazındaydı. Bir milletin en kutsal hakkı olan ve milletlerin siyasi bakımdan eşit haklara sahip olmasının temelini oluşturan KKTH, dışında kalan diğer haklar sağlanmalıydı. Ş. Hüsnü, Kürt milletinin ezilen bir millet olarak kalması temelinde «müsavi (eşit) vatandaşlık hakları»nı savunuyordu. Ezilen bir milletin ezen bir milletle eşitliği, işte onun savunduğu safsata buydu. O, açıkça Kürt milletinin zora dayanarak bir birlik içinde tutulmasını, gerici burjuva-feodal Türk devleti içinde ulusal hakları ayaklar altına alınarak «müsavi vatandaşlık hakları»ndan yararlanmasını savunuyordu. O, proletarya enternasyonalizminin bir ifadesi olan, milletlerin serbest iradesine dayanan gönüllü birliğinin ve bunun sağlanmasına bağlı olarak ayrılma hakkının kabulünü, burjuva milliyetçiliğine dört elle sarılarak bir yana itti. Emperyalizmin beslediği ve feodalizmden kaynaklanan, milletlerin zorla birliğini ve ezilmesini —feodal-burjuvazinin ulusal meseledeki anti-demokratik zorla birlik ilkesini— program maddesi haline getirdi.

Ulusal baskının ikinci bir kaynağı feodalizmdir. Kapitalizmin emperyalizme dönüşmesiyle birlikte ulusal baskının ikinci bir kaynağı daha ortaya çıkmış ve emperyalizm, feodal- burjuva ulusal baskı ve zulmün de destekçisi olmuştur. Kapitalizmin ve ulusların gelişmesini engelleyen feodal (ve feodal özellikleri üzerinde taşıyan tefeci-tüccar nitelikli burjuva, feodal-burjuva) zorbalığın ulusal alanda patlayıcı madde stoklarının birikmesine yolaçması kaçınılmazdı. Bu temelde Türkiye Kürdistan'ında ulusal hareketler ortaya çıktı. Emperyalizm feodalizme dayanarak ve komprador karakterde bir kapitalizm geliştirerek Türkiye'ye sızması ve ülkenin emperyalist sömürü alanı haline gelmeye başlaması daha nisbeten yeni olmakla birlikte emperyalist baskı ve sömürü de ulusal hareketlerin gelişmesinin etkenlerinden biri oldu. Ulusal baskı ve zorla birliğe karşı yükselen Kürt ulusal hareketleri, en küçük bir demokratik özellik taşımayan Kemalist diktatörlüğün döktüğü kanda boğulmak istendi. Kemalist diktatörlük, Kürt ulusal hareketlerini amansızca bastırmaya girişti. Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP ise, Kürt ulusal hareketlerini, örneğin Şeyh Sait önderliğindeki Kürt isyanının amansızca bastırılmasından yana olduğunu açıkladı ve Kemalist diktatörlüğü destekledi.

> «'Güvenliği sağlamak' için getirilen ve bütün anayasal güvenceleri ortadan kaldıran kanun (Takrir-i Sükun kanunu kastediliyor-ç.n) kamu oyuna sadece padişah yanlısı gericileri canevinden vurabilmek için getirilen bir silah olarak sunulmuş, fakat gene bu kanun komünistlerden kurtulmak için kullanılmıştır. Aslında tam bu sıralarda yayın organlarının son sayılarında Kürt isyanının amansızca bastırılmasından yana olmaları ve feodalizmin tasfiye edilmesinde Halk Partisini bütün güçleriyle destekleyeceklerini açıklamaları ilginçtir.» (Komüntern Organlarındaki Yazı ve Konuşmalar, sf. 87-88)

Şefik Hüsnü'ye göre «padişah yanlısı gericileri (ki Şeyh Sait de padişah yanlısı bir gericidir - PB) can evinden vurabilmek için getirilen» ve «bütün anayasal güvenceleri ortadan kaldıran» Takriri Sükûn Kanununa dayanarak Kürt isyanının amansızca bastırılması ve böylece «güvenliğin sağlanması» karşı çıkılması gereken

bir şey değildir. «Kürt isyanının amansızca bastırılması» demokrasiye ters düşmemektedir, hatta demokrasinin bir gereğidir! Çünkü Kemalistler kötü bir şey yapmamakta «feodalizmi tasfiye etmeye» çalışmaktadırlar ve bunun siyasi demokrasinin maddi temellerini sağlamlaştıracağı kuşkusuzdur!

Ş. Hüsnü ve önderliğindeki TKP sözde feodalizmin düşmanıdır ve Kemalistler de sözde bir «anti-feodal çizgi» izlediklerinden (!) «feodalizmin tasfiyesi» tam bir medrese yobazlığıyla Kürt ulusal hareketinin kana boğulmasını haklı çıkartmaya yarayan bir bahane yapılmaya çalışılmaktadır.

Orak Çekiç'in 5 Mart 1925 tarihli 7. sayısında Şeyh Sait isyanını lanetleyen şövenizmin belgesi bir yazıda şöyle denilmektedir:

> «Arkadaş, kara kuvvet bizimde, burjuvazinin de düşmanıdır. Biz her şeyden evvel bu düşmanı yenmeliyiz; burjuvazi ile de ayrıca kozumuzu paylaşırız.» (Aktaran Mete Tuncay, Türkiyede sol Akımlar, s. 187)

Kemalistlerin «anti-feodalizmi»(!) üzerinde tekrar durmayacağız. Bu meseleyi inceledik. Konumuz açısından önemli olan «feodalizmin tasfiyesi» bahanesiyle «komünistlerin»(!) «Halk Partisini bütün güçleriyle destekleyeceklerini açıklamaları» ve feodal-burjuva ulusal terör ve katliamlara ortak olmalarıdır. Ş. Hüsnü Kürt ulusal hareketi önderliğinin gerici, dinci, vs. niteliğini öne sürerek, «İrticaa karşı mücadelede halk hükümetledir» (23 Şubat 1925, Orak Çekiç, Aktaran: Rasih Nuri İleri, Aydınlık, s. 7, sf. 62) demektedir.

İşçi sınıfı elbette feodalizmin tasfiyesi ve toprak köleliğinin kökünün kazınmasından yanadır. Ama o, sosyalizmin maddi koşullarını hazırlayacak ve aynı zamanda kapitalizmin sınırları içinde gerçekleşebileceği kadarıyla milli meselenin çözümünü de sağlayacak olan tutarlı demokratizmden yana olacaktır. Ş. Hüsnünün desteklemeye layık gördüğü Kemalist hükümet tutarlı bir demokratizmin mi hükümetidir? Böyle olmadığı açık değil mi? O, ulusal kendi kaderini tayin hakkının azgın bir muhalifi olduğunu göstermedi mi? Kaldı ki emperyalizm döneminde artık kapitalizmin sınırları içinde milli meselenin çözümünü savunmak, onu burjuvazinin eline terk etmek proletaryanın işi olabilir mi? Bu, milli eşitsizliklerin ve ulusal baskının devamının savunulmasından başka ne anlama gelir?

Devrimci proletarya hiç bir dönemde (ne kapitalizmin yükselme döneminde, ne de emperyalizm ve proleter devrimleri çağında) feodalizmin tasfiyesi meselesiyle ulusal meselenin çözümünü karşı karşıya koymaz. Birini diğerine tercih etmez. O, feodalizmin tasfiyesi ve köylülüğün toprak ve özgürlüğe kavuşması talebinin gerçekleşmesi uğruna mücadele ile mutlak bir demokratik talep olan ulusal kendi kaderini tayin hakkı talebinin gerçekleşmesi uğruna mücadeleyi birleştirir. Feodallerle birlikte milli meselenin çözümünü savunmayacağı gibi, feodalizmin tasfiyesi adına ulusal kendi kaderinin tayin hakkı uğruna mücadelenin kana boğulmasını öneremez. Siyasi demokrasinin temel bir talebi olan UKKTH'nın ayaklar altına alınmasıyla siyasi demokrasinin temeli olarak feodalizmin tasfiyesini birbirlerinin alternatifi olarak görmek, teorik olarak sofizm, siyasi açıdan şöven milliyetçilik, pratik bakımdan ise gericiliğin kuyruğu olmak demektir.

«Başka ulusları ezen bir ulus özgür olamaz» ilkesi, ulusal baskının kaynağı olan feodalizmin aynı zamanda ezen ulusun siyasi demokrasiye kavuşmasının da engeli olduğunu belirtmektedir. Feodalizm hem ulusal baskının ve hem de demokrasi-

nin karşıtı olarak gericiliğin kaynağıdır. Bu bakımdan feodal-burjuvazinin temsilcisi olan Kemalistlerin Kürt ulusal hareketlerini zorbaca bastırarak feodalizmi tasfiyeye giriştikleri iddiası çocukça bir iddiadır.

=> Devrimci proletarya UKKTH'nı kayıtsız şartsız savunur. Herhangi bir nedenle bu konuda taviz vermez. Bu, ezilen ulusun gericilerinin önderliğindeki bir ulusal hareketin desteklenmesini gerektirmez. Örneğin Kürt toprak ağaları ve bir ölçüde de tefeci-ticaret burjuvazisinin önderliğindeki 1925 Şeyh Sait isyanı proletaryanın desteklemesi gereken, emperyalizmi ve feodalizmi zayıflatan bir ulusal hareket değildir. Ama bu, Ş. Hüsnü'nün yaptığı gibi, bu ulusal hareketin amansızca bastırılması, Kürt ulusunun KKTH'nın tanınmayarak ezilen bir ulus olarak kalmaya mahkûm edilmesini desteklemek anlamına gelmez. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını gericilerin önderliğinde kullanmasına değil, doğrudan hakkın tanınmasına karşı çıkan Ş. Hüsnü tam bir Türk şöven milliyetçisidir. Gerici önderliğe ve UKKTH'nn gerici bir biçimde kullanılmasına karşı çıkmak, proletarya önderliğini ve UKKTH'nın devrimci bir tarzda kullanılmasına çalışmak devrimci proletaryanın görevidir. Gerici önderlik vb. bahanelerle ezilen ulusun ayrı devlet kurma hakkına sahip olduklarını inkar etmek ve ulusal hareketleri bastırmak ve bastırılmasından yana çıkarak buna ortak olmak ise, ezen ulus gericilerinin ve onların hizmetkarlarının işidir.

1926 TKP PROĞRAMI NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Şefik Hüsnü önderliğindeki TKP'nin sınıf niteliği saptanırken ele alınması gereken noktalardan biri de, Komüntern'e bağlı bir komüsyon tarafından hazırlanan ve Komintern'in de onayladığı 1926 Proğramı'dır. Tamamı Aydınlık Dergisi'nin 69. sayısında yayınlanan 1926 Proğramı, 9 bölüm ve 57 maddeden oluşmaktadr. Bu proğramı ele alırken, her bölüm ve her madde üzerinde ayrı ayrı durmayacağız. Çünkü bütün bölüm ve maddelerin ayrı ayrı ele alınması yazının gereksiz yere uzamasına ve esasın ayrıntılar içinde boğulmasına yolaçacaktır.

Bir proğramın esası, özü, ülkenin sosyo-ekonomik yapısını ve gelişme doğrultusunu nasıl tahlil ettiği bu tahlilden hareketle proletaryanın asgari ve azamî hedeflerini nasıl saptadığı ve bu hedeflere erişmek için nasıl bir strateji öngördüğüdür. Programın esasını, özünü teşkil eden bu meseleler doğru olarak ele alınmadıkça, acil talepler ve devrimin diğer önemli meseleleri doğru olarak ele alınamaz veya doğru olarak ele alınması, proğramın esas niteliğini belirlemez. Bu nedenle, 1926 Programını ele alırken, programın sosyo-ekonomik yapı tahlilleri, bu tahliller ışığında saptadığı asgari ve azami hedefleri ve bu hedeflere erişmek için öngördüğü stratejiyi temel alacağız.

1926 Programının doğrudan eleştirisine geçmeden önce, üzerinde durulması gereken önemli bir sorun da, 1926 Programının Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'ni değerlendirirken nasıl ele alınması gerektiğidir. Aydınlık revizyonistleri (ve onlara iltihak eden Halkın Yolu hareketinin eski şefleri) Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP değerlendirilirken, 1926 Programının temel unsurlardan biri olarak ele alınması gerektiğini söylüyorlar. Bir siyasi hareket veya parti değerlendirilirken, onun sadece programını göz önüne almak, hatta temel almak, ahmaklıkların en büyüğüdür. Sadece program değil, programın yanı sıra, siyasi hareketin veya partinin teorik temeli ile pratik faaliyeti de göz önüne alınmalı-

dır. Programın muhtevasıyla, teorik temeli ve pratik faaliyetinin muhtevası arasındaki ilişki tahlil edilmelidir. Ancak bu ilişki saptandıktan sonradır ki, bir siyasi parti veya hareket değerlendirilirken, onun programı doğru olarak ele alınabilir. Programın muhtevasıyla, teorik temel ve pratik faaliyetinin muhtevası arasındaki ilişki, çelişmeleri barındırdığı ölçüde, program bir süstür ve bir kağıt parçasından başka bir şey değildir.

1926 Programında, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin izlediği siyasi çizginin ve bu çizginin teorik temelinin belli ölçüde yansıdığı doğrudur. Ne var ki 1926 Programı tamamen Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin izlediği siyasi çizginin ve bu çizginin teorik temelinin bir ifadesi değildir. 1926 Programı ile Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin teorik temeli ve izlediği siyasi çizgi arasında ortak yönler olduğu gibi çelişen yönler de vardır ve çelişen yönler esası teşkil etmektedir. Bu nedenle Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'yi değerlendirirken, birinci olarak, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin izlediği çizgiyle 1926 Programının öngördüğü çizgiyi özdeşleştirmemek, ikinci olarak da, 1926 Programının muhtevasıyla Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin teorik temeli ve pratik faaliyetinin muhtevası arasındaki ortak ve çelişen yönleri birbirinden ayırmak gerekmektedir.

Ş. Hüsnü önderliğinde TKP'nin teorik temeline ve izlediği siyasi çizgiye tamamen uygunluk arzeden bir program yerine, esas olarak çelişen bir programı kabul etmesinin nedeni, TKP'nin sağ oportünist, sınıf işbirliği çizgisini gizlemek, uluslararası komünist harekete yamanmak ve onun örgütü olan Komintern içinde yer almaktı. TKP, sağ oportünist çizgisini gizlemek ve Komintern'de kalabilmek için, her şeyden önce Komintern'in temel ilkelerine veya Komintern'e üye olabilmek için Lenin'in saptadığı şartlara uygunluk arzeden bir programa sahip olmak zorundaydı. Bunun için de Komintern'in temel ilkelerinin veya Lenin'in saptadığı şartların programda yansıması gerekirdi. 1926 Programının Komintern'e bağlı bir komisyonca hazırlanması ve Komintern'in onayından geçerek son şeklini alması, TKP'nin sağ oportünist sınıf işbirliği çizgisiyle çelişen yönlerin 1926 Programında yer almasına yolaçtı.

Önce, 1926 Programının muhtevasıyla Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin teorik temeli ve pratik faaliyetinin muhtevası arasındaki çelişme üzerinde duralım.

> «1. Türkiye Komünist Partisi, Komünist Enternasyonal'in bir şubesi sıfatıyla mücadelelerini Türkiye'nin hususi şartlar içinde emperyalizme karşı ve milli burjuvazinin, büyük emlak ve arazi sahiplerinin hakimiyetine karşı yöneltir. Sovyetler Birliği, cihan proletarya inkilabı ve komünizm lehinde bulunur. Mevcut burjuva diktatörlüğü yerine amele ve köylünün hakimiyetine dayanan bir Sovyet idaresi kurmak gayesi güder... Köylünün belli başlı kitlelerini, proletaryanın önderliği altında toplar. Böylece ve aynı zamanda amele ve köylülüğün bir Sovyet idaresi şeklinde kendi diktatörlüklerini gerçekleştirmek için gerekli şartları hazırlar. Ancak böyle bir diktatörlük, halkçı burjuva inkilabı görevlerini yerine getirebilir. (Ancak bu diktatörlük milli demokratik devrimi gerçekleştirebilir.) ve bu inkilabın kazançlarını düzenleyebilir. Aynı zamanda, ancak böyle bir inkilab, burjuva idaresinden Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile ittifak halinde doğrudan doğruya sosyalizmin kuruluşuna geçişi sağlayabilir ve hızlandırabilir.» (Madde 1)

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'

nin programın birinci maddesinden yukarıda yaptığımız alıntıya uygun bir politika izlediği söylenebilir mi? Söylenemez. Çünkü Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP bu sayımızda ve geçen sayılarımızdada yaptığımız alıntılarda da görüleceği gibi;

a) Kemalist diktatörlüğü devirerek, işçilerin, köylülerin sovyetik diktarörlüğünü kurmayı merkezine alan bir çizgi izlemedi. Değişen gerekçelerle Kemalizm kuyrukçusu bir politika izledi. 1924 Haziran'ına kadar Kemalistlerin hem ulusal hem de toplumsal kurtuluşu gerçekleştirecekleri, 1924 Haziran'ından sonra da sosyalist devrimin maddi şartlarının olgunlaşmadığı, Kemalist burjuvazinin burjuva devrimini tamamlayarak sosyalist devrimin maddi şartlarını olgunlaştırdığı ve tarihi olarak ilerici bir rol oynadığı gerekçesiyle Kemalist diktatörlüğü destekledi. 1930'ların sonlarından itibaren de, faşizme karşı mücadele gerekçesiyle, feodal-faşist kliklerden birine karşı ötekiyle işbirliği yapmayı merkezine alan bir çizgi izledi. Hakim sınıflar kliklerinden birini ötekine karşı destekledi. 1940'ların ikinci yarısında da, egemen sınıflar diktatörlüğü devrilmeden ve mevcut devlet cihazı parçalanıp, proletarya önderliğinde demokratik halk diktatörlüğü kurulmadan, «halkçı devletçilik» yoluyla sosyalizme geçilebileceğini ileri sürdü.(*) Proletarya önderliğinde demokratik halk diktatörlüğünün kurulması görevini bir yana itti. Proletaryanın görevlerini, devlet iktidarını elinde tutan sınıfları, şunu veya bunu gerçekleştirmeye zorlamakla sınırladı.

b) Burjuva demokratik devrimin ancak proletarya önderliğinde gelişmesi ve demokratik halk diktatörlüğünün kurulmasıyla tamamlanabileceğini inkâr etti. Burjuva demokratik devrimin tamamlanabilmesi ve kesin zaferinin sağlanabilmesi için sosyalist devrime kesintisiz bir biçimde geçilmesini öngören Leninist kesintisiz devrim teorisini reddetti. İki devrim arasındaki Leninist ilişkiyi kopardı ve burjuva demokratik devrimi sürecinde önderliği burjuvaziye terkeden menşevik çizgiyi savundu. Burjuva demokratik devrimin, burjuvazinin (Kemalistlerin) önderliğinde, proletaryanın ve köylülüğün zorlamasıyla tamamlanabileceğini ileri sürdü. Bunun da ötesinde, burjuva demokratik devrimin temeli olan feodal kalıntıların tasfiyesi işinin, Kemalist burjuvazi tarafından «her bakımdan» tamamlandığını savundu. Menşevikler gibi, proletaryanın görevlerini, burjuvazinin tereddütlerini gidermek ve ileriye atılmaya zorlamakla sınırladı.

«2. Türkiye Komünist Partisi, iktidardaki «Halk Partisi»ne karşı uzlaşmaz bir mücadele verir.» (Madde 2)

Programın ikinci maddesinde Halk Partisine karşı «uzlaşmaz ve kararlı» bir mücadele verilmesi gerektiği özel olarak belirtilirken, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, Halk Partisi'ne karşı sınıf işbirliğini ve teslimiyeti içeren bir politika izledi. Onun sınıf niteliğini sürekli gizledi, şirin göstermeye çalıştı ve hayaller yaydı. Halk Partisi'nin yarı-feodal tüccar-tefeci burjuvaziyle müttefiki toprak ağalarının partisi olduğu dönemde (1930'lara kadar olan dönem) milli burjuvazinin devrimci kanadının; komprador burjuvazi ve toprak ağalarının feodal-faşist partisine dönüştüğü dönemde (1930'lar sonrası) ise, milli burjuvazinin üst kesiminin par-

(*) Şefik Hüsnü'nün 1946'da kurduğu legal bir parti olan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin programında, mevcut devlet cihazı parçalanarak, proletarya önderliğinde demokratik halk diktatörülğünün organı olan yeni tipte demokratik bir devlet kurulmadan da «halkçı bir devletçilik» yoluyla sosyalizme geçileceği öngörülmekteydi.

tisi olduğunu ileri sürdü. Halk Partisi'ni 1930'lara kadar feodalizmi tasfiye ettiği, emperyalizmi can evinden vurduğu, Türkiye'yi proletarya devrimine yaklaştırdığı gerekçesiyle desteklerken, 1930'ların sonlarından itibaren de faşizme karşı mücadele adına destekledi ve onunla Alman yanlısı kliğin tasfiyesi şartıyla antifaşist cephe kurmaya kalkıştı.

«4. Türkiye Komünist Partisi, esas vazife olarak Türkiye amele sınıfının, günlük iktisadi ve siyasi menfaatlerini müdafaya muktedir bir siyasi kuvvet halinde birleştirmek ve bütün kitlesel mücadelelerin sevk ve idare edicisi durumuna yükseltmek için teşkilatlandırmayı iş edinir.» (Madde 4)

Dördüncü maddede yukarıdaki cümlenin yanı sıra, işçi sınıfının öncü müfrezesi etrafında nasıl örgütle neceği ana hatlarıyla belirtilmektedir. Ancak Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, hiç bir zaman işçi sınıfını devrimci bir ruhla örgütlemeyi ve eğitmeyi esas görev olarak almadı. O, aydınların ve şehir küçük burjuvazisinin dar çevresini aşamadı ve bu çevreye kapandı kaldı. TKP'nin işçi sınıfı içindeki faaliyetleri esas olarak, o da 1927 yılına kadar, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesinin gelişmesi sonucu ortaya çıkan legal mesleki örgütlerini ele geçirme çabasından ibarettir. 1925-27'ye kadar kısmen varolan legal, yarı-legal mücadele imkanlarının büyük ölçüde ortadan kalkmasıyla, TKP'nin bu çabaları da sona erdi. TKP işçi sınıfı içinde çalışmayı ve işçi sınıfını örgütlemeyi temel alacağına aydınlar ve şehir küçük burjuvazisi içinde çalışmayı temel aldı.

«5. (TKP, köylü kitlelerini feodalizmin (ve toprak) toprak ve su) tefeciliğinin bütün kalıntılarının derhal bütünüyle ortadan kaldırılması uğruna mücadelede birleştirir... (-TKP, Kemalizmin toprak ağalarına karşı takındığı uzlaşmacı tutumu ve ihanetini teşhir eder ve amele ve köylülerin savaşkan birliğini yaratma mücadelesi içinde proletarya ile köylülük arasında daha sıkı bir işbirliğinin gerçekleşmesi için çalışır.)» (Madde 5)

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü gibi, programın 5. maddesindeki (içinde hataları da barındırmakla birlikte) feodal kalıntıların varlığı ve Kemalistlerin toprak ağalarıyla uzlaştıkları belirtilmektedir. Ş. Hüsnü ise, Kemalistlerin feodal kalıntıları «her bakımdan» tasfiye etme işini 1926'da tamamladıklarını ileri sürdü. Bu nedenle Ş. Hüsnü'nün tahlillerine göre, programda 5. maddenin yer almaması gerekir. Feodal kalıntıların «her bakımdan» tasfiye edildiğini ileri süren ve demokratik devrim sürecinde menşevik bir çizgiyi savunan TKP, köylülüğü burjuvazinin yedeğine bıraktı. Köylülüğü feodal kalıntıların kökünü kazımak için proletarya önderliğinde seferber ederek birleştirmeyi bir yana itti. Ayrıca Kemalistlerin feodal kalıntıları «her bakımdan» tasfiye edene kadar devrimci uygulamalarını sürdürdüklerini ileri süren Ş. Hüsnü'ye göre, Kemalistlerin toprak ağalarıyla uzlaşmaları da söz konusu değildir. (Kaldı ki, Kemalistler toprak ağalarıyla uzlaşmanın da ötesinde tam bir ittifak içindedirler. Bu, onların feodal-burjuva tabiatlarının ayrılmaz bir unsurudur.)

«13. Türkiye Komünist Partisi, milli azınlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı da dahil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek haklarını kayıtsız şartsız tanır. Halk Fırkasının müslüman azlıkları zorla Türkleştirmek, hıristiyan ve müsevi azlıkları da ezmek siyasetine her vasıta ile karşı koyar. Bunun dışında, bu azınlıkların emekçi kitlelerine, bey ve ağalarının ve burjuvazilerinin kısmen Halk Fırkasına yaklaşmak ve kısmen de emperyalizme satıl-

mak şeklini alan hıyanetlerini izah ile, onları Türk emekçileri ile birlikte, sömürücü sınıflara ve emperyalizme karşı sevk eder. Türkiye Komünist Partisi, onlar için hukukta tam bir eşitlik, dillerini kullanmak ve dillerini geliştirmek konusunda tam bir serbesti, köylülerin ve küçük aşiret üyelerinin yarı-derebeyi efendilerine ve reislerine esir olmaktan kurtarılmalarını; bu bey ve ağalara ait arazinin, hayvanların köylülere ve aşiret üyelerine parasız dağıtılmasını talep eder.» (Madde 13)

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, «Milli azınlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı da dahil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek haklarını kayıtsız şartsız» tanımak bir yana kayıtlı şartlı bile tanımadı. Ezilen Kürt milleti ve diğer azınlık milliyetler üzerindeki milli baskı ve zulmü destekleyerek ulusların kendi kaderini tayin hakkını ayaklar altına aldı. Ezilen Kürt milletinin, millet olarak varlığını inkar etti. Azgın bir şöven milliyetçi politika izleyerek, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryası ve emekçilerinin sınıf düşmanlarına karşı birliğinin gerçekleşmesini engelledi. TKP'nin bu şöven milliyetçi politikası, emekçiler arasındaki güvensizlikleri derinleştirdiği gibi, ezilen millet şövenizminin gelişmesi için gerekli zemini yarattı. Programın 13. maddesi de, TKP'nin teorik temeli ve politik faaliyetiyle çelişmektedir.

«21. (TKP, kapitalizm çerçevesindeki reformların omuzlarındaki yükü gerçekten azaltabileceğine hiç bir şekilde inanmamakla beraber, amelelerin maddi şartlarını düzeltmek uğruna verdikleri bütün mücadelelere önderlik eder ve böylece onları amacı burjuva diktatörlüğünü devirmek olan büyük, belirleyici mücadeleye hazırlar.)» (Madde 21)

TKP acil talepler ve reformlar için mücadeleyi programın 21. maddesinde de belirtildiği gibi, proletaryayı «amacı burjuva diktatörlüğünü devirmek olan büyük, belirleyici mücadeleye hazır»lamanın bir aracı olarak ele almadı. TKP, proletaryanın mücadelesini, ekonomik mücadeleyle, burjuva diktatörlüğü altında ve kapitalizm şartlarında siyasi özgürlüklerin (1925'e kadar esas olarak koruma), legal, yarı-legal mücadele imkanlarının kazanılmasıyla sınırladı. TKP, özellikle, 1925-27 yıllarından sonra, acil talepler ve reformlar için mücadeleyi devrime tabi kılmak ve proletaryayı iktidarı ele geçirmeyi hazırlamanın bir aracı olarak ele almak bir yana, bu mücadele içinde yer bile alamadı.

1926 Programının 23 ile 44 maddeleri arasında köylü, kadın ve genç lik meseleleri ele alınmakta ve partinin bu alanlardaki görevleri saptanmaktadır. TKP bu maddelerin hiç birini, programın öngördüğü doğrultuda hayata geçirmedi.

Programda Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin sağ oportünist siyasi çizgisi ve teorik temelinin en belirgin bir biçimde yansıdığı alan, Türkiye'nin toplumsal yapısına ve bu yapının gelişme doğrultusuna ve emperyalist sistem içindeki yerine ilişkin olarak yapılan tahlillerdir. Programda Türkiye, toplumsal yapısı bakımından, Rusya ve Balkan ülkeleri ne benzeyen ve bağımsız kapitalist gelişme yoluna giren bir ülke gibi ele alınmaktadır. Bu ele alış, Türkiye devriminin birinci aşamasındaki (demokratik) hedeflerinin saptanmasında da yansımaktadır.

«...Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçilebilecek biricik etkili kaleyi teşkil eden Komünist Partisi...» (Madde 1)

«Türkiye'yi yeniden emperyalizmin esir etmesine engel olabileceklerini...» (Madde 7)

«17. Türkiye Komünist Partisi, ya-

bancı sermayenin yeni imtiyazlar ele geçirmek suretiyle Türkiye'yi yeni baştan bir yarı-sömürge haline getirmek teşebbüslerine bütün azmiyle ve her vasıta ile engel olmaya çalışır.» (Madde 17 abç)

Yukarıdaki alıntılarda Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin Kemalist harekete ilişkin tahlilleri, sonuçlarıyla birlikte olduğu gibi yansımaktadır. Daha önce yaptığımız alıntılarda da görüleceği gibi, Ş. Hüsnü, Kemalist hareketi, milli burjuvazinin devrimci sol kanadının önderliğinde gelişen ve emperyalizmi, feodalizmi tasfiye etmeyi hedef alan bir hareket olarak tahlil etmişti. O, bu tahliline bağlı olarak, 1920'de yarı-sömürge bir ülke haline geldiğini ileri sürdüğü Türkiyenin Kemalist devrimin zaferiyle birlikte, tam siyasi bağımsızlığını kazandığını ve yarı-sömürge bir ülke olmaktan çıktığını ileri sürmüştü. Programda Türkiye'nin emperyalist sistem içindeki konumu saptanırken, Ş. Hüsnü'nün sağ oportünist Kemalizm tahlili ve bu tahlilin sonuçları temel alınmıştır —ki bu temel, Kemalist devrimle yarı-sömürge yapının parçalandığı ve siyasi bağımsızlığın tam olarak kazanıldığıdır.

Program, Türkiye'yi, yarı-sömürge bir ülke olarak ele almadığı için, anti-emperyalist mücadelenin muhtevasını ve Türkiye devriminin o günkü aşamasındaki hedeflerini doğru saptamamaktadır. Anti-emperyalist mücadelenin muhtevasının ve demokratik devrimin hedeflerinden birinin yarı-sömürge yapıyı parçalamak ve emperyalist boyunduruğu kırmak değil, «emperyalizmin Türkiye'yi yeni baştan bir yarı-sömürge haline getirmek teşebbüslerini» ve «tekrar esir» etmesini engellemek olduğu belirtilmektedir.

Programda Türkiye tam siyasi bağımsızlığına sahip ve yarı-sömürge olmayan bir ülke olarak değerlendirilirken, bunun yanı sıra (ve buna bağlı olarak) bağımsız kapitalist gelişme yoluna girmiş bir ülke gibi ele alınmaktadır. Türkiye'de biri ulusal, öteki de komprador olmak üzere iki tip kapitalizmin geliştiği, ulusal kapitalizmin emperyalizm ve feodalizm ile çelişme içinde olmasına ve belli ölçüde ilerici bir nitelik taşımasına karşılık, komprador kapitalizminin emperyalizmin uzantısı olduğu, feodal kalıntıları alt ve üst yapıda ayakta tuttuğu ve gerici bir nitelik taşıdığı belirtilmemektedir. Emperyalizmin sosyal temelleri, toprak ağalarının yanı sıra «eski bürokrat ve emperyalizmle işbirliği eden gerici eski büyük iş burjuvazisi» olarak nitelenen, «Cumhuriyet» öncesi dönemin Osmanlı bürokratları ve büyük ticaret burjuvazisi ile sınırlanmaktadır. Yarı-sömürge, yarı-feodal yapı parçalanmadığı, emperyalizmin mali ekonomik ve siyasi denetimi kırılmadığı için, «Cumhuriyet» döneminde de (Milli Kurtuluş Savaşı sonrası) ulusal kapitalizmin yanı sıra, komprador nitelikte tekelci bir kapitalizm gelişti. Bu nedenle «Cumhuriyet» döneminde emperyalizmin sosyal temelleri, toprak ağalarının yanı sıra, Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma eski bürokratlar ve «gerici eski iş burjuvazisi» ile sınırlı olmadığı gibi, «emperyalizmin iktisadi ajanı» durumundaki burjuvazi de salt bir ticaret burjuvazisi değildi. Program, emperyalizmin sosyal temeli olarak, toprak ağası sınıfını ve Osmanlı döneminden kalma bürokratları ve «eski büyük iş burjuvazisi»ni aldığından, Kemalist bürokratların, milli devrime önderlik eden tüccar-tefeci burjuvazinin üst kesimlerinin ve bir kısım toprak ağalarının kompradorlaşmalarını ve komprador tekelci kapitalizmin gelişmesine yolaçan bir sürecin Türkiye'de yaşandığını inkâr etmektedir. Bu inkâr, Ş. Hüsnü oportünistinin ve takipçilerinin Türkiye'nin toplumsal yapısını ve gelişme doğrul-

tusunu tahlil ederken temel aldıkları noktalardan birisidir.

Türkiye'de iki tip kaptalizm değil de, sanayi temelinde ulusal bir kapitalizmin geliştiği, şehir küçük burjuvazisinin durumunu tahlilde de yansımaktadır. Programın 6. maddesinde şehir küçük burjuvazisinin toplumsal gelişmeden nasıl etkilendiği şöyle tahlil edilmektedir :

> «6. (Şehir küçük burjuvazisine gelince; bu tabaka bağımsızlık mücadelesinde bile büyük ölçüde yalpalanmıştır ve yabancı ve yerli ticaret ve sanayi ile rekabette yediği darbeler, devlet tekelleri ve genel iktisadi buhran yüzünden zanaatkârların ve büyük esnafın iflasa sürüklenmesi dolayısıyla duyduğu hoşnutsuzluk çoğunlukla gericiliğe doğru kaymaktadır.) Türkiye Komünist Partisi, özellikle küçük burjuvazinin yarı-proleter unsurları arasında işlemek, onların menfaatlerini işçi (= emekçi) menfaatleri oldukları nisbette müdafaa etmek süretiyle kendilerini amelelerinin ve köylülerin yanına çekmeye gayret eder.» (Madde 6)

Yukarıdaki alıntıda, şehir küçük burjuvazisinin, durumu kötüleştikçe, iflasa yaklaştıkça gericiliğe doğru kaydığı söylenmektedir. Bu, 1920'ler Türkiyesi için doğru değildir. Çünkü şehir küçük burjuvazisinin (köy küçük burjuvazisi de dahil) durumu kötüleştikçe, iflasa yaklaştıkça, gericiliğe doğru kayması (veya tarihi olarak gerici bir rol oynamaya kayması) ancak, kapitalizmin henüz tekelleşerek gerici bir nitelik taşımadığı serbest rekabetçi dönemde sanayi temelinde kapitalizmin geliştiği şartlar için söz konusudur. Çünkü, tekel öncesi dönemde modern sanayi temelinde kapitalizmin gelişmesi, şehir ve köy küçük burjuvazisinin mülküzleşmesine yol açtığından, onlar, modern sanayi temelinde kapitalizmin gelişmesine karşı çıkıyorlardı. Bu noktada, onların çıkarlarıyla feodal, yarı-feodal sınıfların çıkarları birleşiyordu. Şehir ve köy küçük burjuvazisi, sanayi burjuvazisine karşı çıkarlarından ötürü feodal, yarı-feodal sınıfların peşine takılıyorlardı. Program, şehir küçük burjuvazisini, durumu kötüleştikçe ve iflasa yaklaştıkça gericiliğe doğru kaydığını ileri sürmekle, Türkiye'yi modern sanayi temelinde kapitalizmin gelişmekte olduğu bir ülke gibi ele lamaktadır. Oysa, bu, doğru değildir. 1920'lerde şehir küçük burjuvazisinin iflasına, durumunun kötüleşmesine yolaçan etken, esas olarak sanayi temelinde ulusal kapitalizmin gelişmesi degil emperyalist yağma ve sömürü ile komprador kapitalizminin gelişmesi idi. Bu nedenle, şehir küçük burjuvazisinin durumu kötüleştikçe veya o iflasa yaklaştıkça, şehir küçük burjuvazisi ile sanayi temelinde gelişen ulusal kapitalizmin arasındaki çelişme değil; şehir küçük burjuvazisi ile emperyalizm, komprador kapitalizmi ve ikisinin temeli olan feodalizm arasındaki çelişmeler şiddetleniyordu. Emperyalizm, komprador kapitalizmi ve feodalizm, üretici güçlerin gelişmesinin önündeki başlıca engeller olduğundan, şehir küçük burjuvazisinin iflasa sürüklenmesi ve durumunun kötüleşmesi, onun «gericiliğe doğru kaymasına» yol açmaz. Aksine proletarya önderliğindeki ulusal demokratik cepheye doğru kaymasına yolaçar. Ayrıca şehir küçük burjuvazisi «bağımsızlık mücadelesinde bile büyük ölçüde» yalpalamadı. Bağımsızlık mücadelesinde büyük ölçüde yalpalayan sosyal güç, milli burjuvazinin üst kesimleriydi. Şehir küçük burjuvazisinin en üst kesimileri belli ölçüde yalpalamakla birlikte, bu tabaka genel olarak bağımsızlık mücadelesinde yer aldı.

Komünist Partisinin şehir küçük burjuvazisi içindeki çalışmaların da yarı-proleter unsurlara ağırlık

vermesi doğaldır. Ancak, Komünist Partisi, çalışmalarını yarı-proleter unsurlarla sınırlamaz. UDHD sürecinde, devrimin temel düşmanlarıyla şehir küçük burjuvazisinin çıkarları çeliştiğinden, KP, bu sınıfın tümünü işçilerin ve köylülerin temel gücünü oluşturdukları devrim cephesine kazanmaya çalışır. KP, UDHD sürecinde, şehir küçük burjuvazisinin çıkarlarını, emperyalizm, komprador kapitalizm ve feodalizm ile çeliştiği ölçüde savunur. Oysa, programın 5. maddesinde —son cümlesinde— şehir küçük burjuvazisinin çıkarlarını, KP'nin ancak, «İşçi [=emekçi] menfaatleri oldukları nisbette müdafaa» edeceği ve bu temelde «emekçilerin ve köylülerin yanına çekmeğe gayret» edeceği belirtilmektedir. Bu sol bir tesbittir ve ancak sosyalist devrim aşamasında temel alınabilir. Komintern de sömürge ve yarı-sömürge devrimleri için bu tezi savunan Troçkistlerdi.

Ş. Hüsnü'nün oportünist Kemalizm tahlilleri programın 5. maddesinde de yansımaktadır.

> «...Sadece inkilabçı köylü hareketinin baskısıyla aşarı kaldıran Kemalizm, köylük bölgelerdeki desteğini genişletmek ve güçlendirmek çabasıyla bugün büyük toprak sahiplerinin ve ağaların feodal ve yarı-feodal ekonomilerini kapitalist işletmelere dönüştürmek için elinden geleni yapmaktadır.» (Madde 5.)

Ş. Hüsnü, Kemalistleri gelişmekte olan ulusal sanayi burjuvazisinin temsilcileri olarak ele aldığından, onların toprak ağalarının feodal, yarı-feodal ekonomlerini kapitalist işletmelere dönüştürdüklerini dolayısıyla da tarihi olarak ilerici bir rol oynadıklarını ileri sürdü. Ancak Kemalistler, gelişmekte olan sanayi burjuvazisinin değil, yarı-feodal tüccar-tefeci burjuvazinin temsilcileri olduklarından, toprak ağalarının «feodal ve yarı-feodal ekonomilerini kapitalist işletmelere dönüştürmek için» ellerinden geleni yapmadılar. Ve Ş. Hüsnü'nün Kemalistlere atfettiği tarihi rolü de, onlar hiç bir zaman yerine getirmediler.

Programın 44. maddesinde Türkiye'de devrimin gelişmesi, Rusya ve Balkan ülkeleri gibi ele alınmakta, devrimin uzun süreli bir halk savaşıyla ve iktidarın parça parça ele geçirilmesiyle gerçekleşeceği öngörülmemektedir.

> «44. Türkiye Komünist Partisi tarafından sevk ve idare edilen Türkiye proletaryasının hegamonyası altında amele ve köylü bloku tarafından devlet iktidarı zapt olunur olunmaz, Sovyet tertibi üzerine kurulacak olan amele ve köylü hükümetlerinin önüne dikilecek en acil vazife, sınıf düşmanlarının karşı-devrimci hücumlarına karşı yeni düzenin müdafaasını düzenlemek olacaktır. Amele ve köylü hükümeti, derhal büyük emlâk ve arazi sahiplerini büyük burjuvazi ve bu sömürücü sınıfların taraftarlarını silahsızlandırmaya, karşı-devrimci orduların artıklarını tahrip etmeye ve amele ve köylüleri silahlandırmaya mecbur olacaktır. Böylece bir kızıl ordunun ve inkilabçı milisin ilk nüveleri belirmiş olacaktır.» (Madde 44)

Devrimin nasıl bir gelişme sayri izleyeceğini, iktidarın uzun süreli halk savaşıyla parça parça mı, yoksa ulusal çapta genel ayaklanmayla mı ele geçirileceğini belirleyen etken, ülkemizin ekonomik-sosyal yapısı ve geçirdiği evrimlerdir. Genel kural olarak (özel ve istisnai durumlar dışında) iktidarın, ulusal çapta genel ayaklanmayla ele geçirilmesi ekonominin ulusal sanayi kapitalizminin gelişmesi temelinde merkezileştiği ülkeler için söz konusu iken; ekonominin ulusal sanayi kapitalizminin gelişmesi temelinde merkezileşmediği sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler

için, bu, söz konusu değildir. Sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerde gelişen kapitalizmin esas olarak emperyalizme bağımlı kompradör kapitalizmi olması, feodal kalıntıların alt ve üst yapıda yaşamasına, ekonominin dengesiz bir gelişme göstermesine yol açar. Bu ise, devrimin de dengesiz gelişmesine yolaçarak, iktidarın parça parça, uzun süreli bir halk savaşıyla ele geçirilmesinin maddi temelini teşkil eder.

Programda uzun süreli bir halk savaşıyla iktidarın parça parça ele geçirilmesinin öngörülmemesi, Türkiye'nin ekonomik-sosyal yapısına ve geçirdiği evrime ilişkin olarak yapılan tahlillerin kaçınılmaz sonucudur. Ancak şunu hemen belirtmek gerekir ki, sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerde, devrimin gelişme seviyesinin uluslararası komünist hareket tarafından bugün belirlenen haliyle (uzun süreli halk savaşı) çözümlenmediği 1926'da, devlet iktidarının ulusal çapta genel ayaklanmayla ele geçirilmesinin programda öngörülmesi, kendi başına büyük bir önem taşımamaktadır. Ancak programda, devrimin gelişme seyrine ilişkin olarak yapılan hata, toplumsal yapının doğru tahlil edilmesi, fakat Çin, Vietnam devrimlerinin yaşanmaması, bu nedenle sömürge, yarı-sömürge ve yarı- feodal ülkelerde devrimin gelişme seyrinin uluslararası komünist hareket tarafından kesin çözüme bağlanmamasından kaynaklamamaktadır. Programda devrimin gelişme seyrine ilişkin olarak yapılan hatanın esas kaynağı, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının ve geçirdiği evrimin doğru tahlil edilmemesidir. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına ve geçirdiği evrime ilişkin olarak yapılan tahlillerle, devrimin gelişme seyrine ilişkin olarak yapılan tahliller tam bir tutarlılık icindedir. Çin, Vietnam deneylerinden sonra, programda devrimin gelişme seyrine ilişkin olarak betirilen çözümün değiştirilmemesinin sebebi, bu iç tutarlılıktır. Tutarsızlık, programın içinde değil, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP ile programı arasındadır. Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, Türkiye'nin sosya-ekonomik yapısına ilişkin olarak yaptığı tahlillerin kaçınılmaz sonuçlarını hayata geçirme doğrultusunda adımlar atmadı. O, Türkiye proletaryasını bir genel ayaklanmaya da hazırlamadı.

Kısaca toparlıyacak olursak;

1) 1926 Programı, demokratik ve sosyalist devrim arasındaki ilişkiyi doğru kavramasına, Kemalist diktatörlüğün devrilerek işçi-köylü diktatörlüğünün kurulmasını öngörmesine rağmen dün olduğu gibi bugün de, Türkiye proletaryasının Marksist-Leninist bir programı olma niteliğini taşımamaktadır. Çünkü;

1926 Programı, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını ve geçirdiği evrimi ve gelişme doğrultusunu doğru tahlil etmemektedir. Türkiye'yi toplumsal yapısı bakımından Rusya ve Balkan ülkelerine benzeyen ve bağımsız kapitalist gelişme yoluna giren bir ülke olarak ele almaktadır.

2) Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve gelişme doğrultusu yanlış tahlil edildiği için, proletaryanın önündeki görevler, müttefikleri, devrimin hedefleri(*) doğru ve devrimin gelişme seyri doğru olarak çözümlenmemektedir.

1926 Programında Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına, bu yapının geçirdiği evrim ve gelişme doğrultusuna ve Kemalist harekete ilişkin tah-

---

(*) Programda emperyalizmin sosyal temeli olarak yalnızca Osmanlı döneminden kalma eski bürokratların ve «eski büyük iş burjuvazisi»nin alındığını, tefeci-tüccar burjuvazinin, toprak ağalarının ve Kemalist bürokrasinin özellikle üst kesimlerinin kompradorlaşması ve komprador tekelci kapitalizmin gelişmesi sürecinin dikkate alınmayarak, komprador burjuvazinin devrimin bir hedefi olarak görülmediğini belirtmiştik.

liller temel olmasına rağmen, 1926 Programı, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin değerlendirilmesinde temel alınamaz. 1926 Programının öngördüğü çizgi ise, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin siyasi çizgisi esasta çelişmektedir. Bunun nedeni ise; 1926 Programında, sosyo-ekonomik yapı hatalı tahlil edilse de, bu tahlilden Marksist-Leninist bakış açısıyla çıkarılması gereken sonuçlar çıkarılmaktadır. Oysa, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, bu sonuçları hiç bir zaman hayata geçirmedi. Teorik temeli ve pratik faaliyeti, bu sonuçlarla çelişen TKP, sağ oportünist bir çizgi izledi. Eğer TKP'nin teorik temeli ve pratik faaliyetinin muhtevası, 1926 Programının muhtevasıyla tam bir uygunluk arzetseydi; TKP, Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı dikkate alındığında, sağ oportünist değil, sol oportünist bir çizgi izlerdi.

1926 Programının eleştiriyle birlikte, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin değerlendirilmesi tamamlanmış olmaktadır. Ancak Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'yi değerlendirirken üzerinde durulması gereken noktalardan biri de Partinin Yolu yazarlarının Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'de buldukları olumlu yöndür. Partinin Yolu yazarları dergilerinin ikinci sayısında TKP (ML) hareketini değerlendirirken, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'ye ilişkin olarak şunları yazıyorlar:

> «TKP'nin Şefik Hüsnü ile başlayan 50 yıllık oportünist, revizyonist geçmişini ve bu hareketin sınıfsal temelini doğru tesbit ediyordu. T«K»P'nin tali olan Troçkizme karşı çıkma, uluslararası komünist hareket saflarında yer alma gibi olumlu yanını dikkate almaması ise hatalıydı.» (Partinin Yolu, sf. 13)

Partinin Yolu yazarlarına göre; sağ oportünist bir çizgi izleyen Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin, troçkizme karşı çıkması ve uluslararası komünist hareket saflarında yer alması kendi başına olumlu bir yöndür. Yazarlar, İbrahim Kaykakkaya'yı bu olumlu yönü görmediği için eleştiriyor ve eksiğini tamamlıyorlar!...

Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin Troçkizme karşı tavır alması, onun olumlu bir yönü olmadığı gibi, uluslararası komünist hareketin saflarında yer alması da olumlu bir yön değildir. Çünkü, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP, Troçky'nin özünde aşırı sağ, görünüşte sol çizgisine karşı çıkarken, sağ oportünist sınıf işbirliği çizgisine uygun olarak, Marksizm-Leninizmi değil, sağ oportünizmi savundu. Sol oportünizme karşı sağ oportünizmin savunulmasının olumlu bir yönü olmadığından, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin Troçkizme karşı çıkmasının Marksist-Leninist açıdan olumlu bir yanı yoktur.

Anti-Marksist sağ oportünist bir çizginin uluslararası komünist hareket çinde yer alması olumlu bir şey olmadığından, TKP'nin uluslararası komünist hareketin saflarında sağ oportünist çizgisini devam ettirerek yer alması da olumlu bir yön değildir. Sağ oportünist sınıf işbirliği çizgisi izleyen akımların veya partilerin uluslararası komünist hareket içinde yer almaları, onları daha tehlikeli hale getirir. Çünkü, bu durum, onların gerçek yüzlerini gizlemelerini kolaylaştırır. Bugün ülkemizde bir çok devrimcinin TEP, Hikmet Kıvılcımlı, TİP revizyonizminin gerçek niteliğini görürken, Şefik Hüsnü önderliğindeki TKP'nin sağ oportünist niteliğini kavrayamamasına yol açan etkenlerden biri de, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP nin uluslararası komünist hareket içinde yer almasıdır.

Partinin Yolu yazarları, açık ve dürüst davransalar, Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'de keşfettikleri olumlu yönü, Troçkizme karşı çıkma ve uluslararası komünist hareketin saflarında yer almakla sınırlamamaları gerekir. Çünkü, Partinin Yolu yazarları ile Ş. Hüsnü önderliğindeki

TKP'nin faşizm ve sosyo-ekonomik yapı tahlilleri, ayrıntılarda ve biçimde farklılıklar olmakla birlikte, özünde bir ve aynıdır. Bu aynılık, ifadesini, uluslararası mali sermayenin ve sömürge ve yarı-sömürgelerdeki uzantılarının bir kesimini faşist, diğer kesimini anti-faşist, liberal olarak nitelemelerinde, faşizmi egemen sınıfların bir kesiminin diğer kesimler üzerindeki diktatörlüğü olarak ele almalarında ve Türkiye'de feodalizmin Rusya 'daki gibi, Prusya yolundan komprador kapitailzmin gelişmesi sonucu tasfiye edildiğini ileri sürmelerinde bulmaktadır.

Halkın Birliği ve Partinin Yolu yazarlarının, proleter devrimcilerin birliği önünde engel haline gelmelerinin nedenlerinden biri de, onların hala Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin anti-Marksist tezlerinden kendilerini arındıramamalarıdır. Onların hâlâ Ş. Hüsnü önderliğindeki sağ oportünist bir hareket olarak nitelendirmeleri de bu durumu değiştirmemektedir.

SAĞ OPORTÜNİZM 1960-70 DÖNEMİNDE DE EGEMENLİĞİNİ SÜRDÜRDÜ

Demokrat Partinin azgın faşist diktatörlüğü 1950-60 arasında sağ oportünist, reformcu burjuva hareketlerin legal, yarı-legal planda varlığını sürdürmesine tahammül etmedi. TKP ise, illegal bir mücadeleyi sürdürecek yapıya ve örgütlenmeye sahip değildi. Bu yüzden, Demokrat Partinin azgın faşist diktatörlüğü, sağ oportünist bir çizgi izleyen TKP'ni, 1951 tevkifatıyla örgütsel olarak tasfiye etti; 1950-60 arasındaki dönem, sağ oportünist reformcu burjuva hareketlerin bile yaşamasına hakim sınıfların tahammül edemediği azgın gericilik yıllarıdır. Ve bu dönemde Hikmet Kıvılcımlı'nın kurduğu, ancak sözü edilmeye değer bir varlık göstermeyen burjuva-reformcu bir parti olan Vatan Partisini bir yana bırakacak olursak Marksizm-Leninizm maskeli burjuva hareketler legal, yarı-legal ve illegal planda belli bir gelişme göstermek bir yana; ortaya bile çıkmadı. Türkiye'de Marksizm-Leninizm maskeli burjuva akımlar, kitlelerin mücadelesinin yükselmeye başladığı ve bu temelde legal, yarı-legal imkânların nisbi bir gelişme gösterdiği 1960'larda yeniden sahneye çıkarak gelişmeye başladı.

1951 tevkifatıyla Ş. Hüsnü önderliğindeki TKP'nin örgütsel olarak tamamen tasfiye edilmesinden sonra, TKP'ye yurt dışına kaçmış olan bir avuç mülteci hakim oldu. Mustafa Suhpi ve yoldaşlarının ölümünden sonra, sağ oportünist bir çizgi izleyen TKP, uluslararası komünist hareket içinde modern revizyonizmin ortaya çıkmasına bağlı olarak modern revizyonist bir partiye dönüştü. 1960'larda bir kısım sosyalist ülkelerde geriye dönüşün gerçekleşmesine, Sovyetler Birliği'nin sosyal-emperyalist, sosyal-faşist bir ülkeye dönüşmesine bağlı olarak TKP de sosyal-emperyalizmin uşağı sosyal- faşist bir parti haline geldi.

Biçimde ve ayrıntılarda farklılıklar olmakla birlikte, 1960'larda ortaya çıkan sol akımların siyasi ideolojik çizgileriyle teorik temelleri Şefik Hüsnü önderliğindeki TKP'nin siyasi-ideolojik çizgisi ve teorik temeli özünde bir ve aynıdır.

1960'larda kurulan ve gelişen TİP, Marksist-Leninst bir parti ve akımın olmadığı ülkemizde uzun bir süre genel demokratik hareketin mihrakı oldu. Ancak burjuva-reformcuların yönettiği ve parlamenter ahmaklığın alabildiğine kol gezdiği TİP, o günün koşullarında devrimci-demokratik bir hareketin bile uzun süre çatısı altında barınmayacağı bir özellik gösteriyordu.

Nitekim 1960'larda kapitalizmin

buhranının derinleşmesi ve bunun yarı-sömürge, yarı-feodal ülkemiz koşullarına yansıması sonucu, gerek ekonomik taleplerle sınırlı, gerekse anti-emperyalist, anti-feodal bir siyasi nitelik taşıyan kitle hareketlerinin gelişmesi ve kitlelerin devrimcileşmesi, TİP'i parçalanmaya götürdü. TİP'in parlamenter-pasifizmine karşı çıkan ve devrimcileşmeye açık çeşitli halk sınıf ve tabakalarına dayanan demokratik akımlar başlangıçta MDD hareketi içinde birleştiler. Daha sonra MDD hareketi de, bir yandan Mihri Belli ve Doğu Perinçek'in başını çektiği burjuva-reformist, sınıf uzlaşmacısı ve cuntacı gruplar; diğer yanda ise, bunlara karşı mücadele içinde doğan ve 1960'larda dünya çapında geniş bir yaygınlık kazanan maceracı akımlardan etkilenen küçük burjuva ihtilalcı gruplar olmak üzere kendi unsurlarına ayrıştı.

Gerek TİP, gerekse M. Belli ve D. Perinçek'in başını çektiği ASD (Aydınlık Sosyalst Dergi) ve PDA, Ş. Hüsnü'nün mirasının değişik biçimlerde sürdürücüleri oldular.

TİP, Şefik Hüsnü'nün sosyo-ekonomik yapı konusundaki görüşlerini tamamen benimsiyor ve bu görüşleri mantiki sonuçlarına vardırıyordu. Bu akıma göre, Türkiye, yarım yüzyıldan fazla bir zamandan beri Prusya tipi kapitalist bir gelişmeyi yaşamış bulunmaktaydı. Bu gelişme sonucu, burjuvazi feodalizmi tafsiye etmiş ve milli bir sanayi kapitalizmi temelinde sanayileşmeyi gerçekleştirmişti. Böylece köylü toprak meselesi önemini yitirmiş ve demokratik devrim özü itibariyle gerçekleşmiş bulunuyordu. Türkiye'nin hali hazırda yaşadığı süreç, sosyalist devrim süreci idi. Türkiye'de teşekkül etmiş bulunan sanayi sermayesi, banka sermayesi ile kaynaşıyor ve Türkiye esas olarak Demokrat Parti zamanında yaşanan bir serbest rekabetçi dönemden sonra artık tekelci kapitalizm evresine geçiyordu. Sosyalist devrim ise, TİP'in seçimlerde % 51 oy toplayarak parlamentoda çoğunluğu sağlayacağı gün gerçekleşecekti. Her ne kadar bugün önümüzde bağımsızlık, demokrasiye ilişkin görevler varsa da, bunlar, sosyalist devrimin görevlerine tabi olarak parlamentoda alınacak tedbirlerle halledilecektir!!!

Leninst emperyalizm teorisinin tamamen inkar edilmesine dayanan bütün bu görüşlerin Ş. Hüsnü'nün savunduğu görüşlerin bir devam niteliğinde olduğu daha önceki yazılarımız göz önüne alındığında, ayrıcabağlantılar kurulmaya gerek kalmayacak kadar açıktır.

Parçalanmadan önce MDD hareketine hakim olan görüşler ise, şöyle özetlenebilir:

MDD hareketi, her şeyden önce Türkiye'nin MDD aşamasında bulunan yarısömürge, yarı-feodal bir ülke olduğunu vurgulamak ve ülkemizde bugün esas görevin emperyalizmin ve feodalizmin tasfiye edilerek demokrasi ve bağımsızlığın gerçekleştirilmesi olduğunu belirtmek gibi olumlu bir yöne sahipti. Ama, bu, hiç bir şekilde, MDD hareketini yönlendirenlerin Marksist-Leninst yeni-demokratik devrim tezini savundukları ve bu hareketin Marksist-Leninst bir nitelik taşıdığı anlamına gelmiyordu.

Bilindiği gibi Marksist-Leninst yeni-demokratik devrim tezi, proletarya partisi önderliğinde, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde, şehir küçük burjuvazisi ve milli burjuvazinin devrime katılan kesimlerini de kapsayan halkın birleşik ecphesinin kurularak, uzun süreli halk savaşı yoluyla demokratik halk diktatörlüğünün kurulması ve böylece emperyalizm, komprador kapitalizmi ve feodal kalıntıların tasfiyesini içerir. Oysa MDD teorisyenleri «sol Kemalistler» ve «küçük burjuva radikaller» adını verdikleri reformcu-cuntacı akımın önder-

liğinde gençlik-ordu «temel ittifakına» dayanan bir askeri darbe ile gerçekleştirilecek bir «MDD» hayali peşinde koşuyorlar ve hatta «proletarya partisi»nin bile ancak bundan sonra kurulabileceğini savunuyorlardı.

Sağ oportünist TKP'nin hakim sınıflar tarafından dağıtılmasından önce ve sonra Ş. Hüsnü'nün sağ kolunu teşkil eden M. Belli'nin başını çek tiği bu «teorisyenler» güruhunun söz konusu revizyonist tezleri tezgahlarken, Ş. Hüsnü'nün eşsiz mirasından Kemalizm ve burjuva kuyrukçuluğu ile ilgili olarak bol bol yararlanmaları anlaşılır bir şeydir. Ama hep si bu kadar değil.

MDD teorisyenleri aslında «Prus ya tipi kapitalist gelişme» teorisini reddetmiş değillerdi; ancak TİP, bu gelişme sürecinde oldukça ileri bir noktaya varılarak demokratik devrimin tamamlandığını iddia ederken, MDD teorisyenleri henüz bu sürecin başlarında yaşadığımızı savunuyor ve kendi tezlerini haklı çıkarmak için Türkiye'de kapitalizmin gelişme ve feodalizmin çözülme seviyesini alabil diğine küçümsemeyen Türkiye'yi sermaye ihracı yoluyla emperyalist sömürüye daha dün açılmış bir ülke gibi göstermeye çalışıyorlardı. Bunlar da Türkiye'de serbest rekabetçi bir kapitalistleşmenin yaşandığını savun duklarından, Türkiye'de komprador te kelci bir kapitalizmin olamayacağını; Türkiye'de tekelci bir kapitalizmin teşekkül ettiğini söylemenin Türkiye' nin emperyalist bir ülke haline geldiğinin savunulması demek olacağını iddia ediyorlardı. Bütün bunların sonucu olarak da, bu revizyonistler, Kruşçev revizyonizmi tarafından sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için getirilmiş bulunan «kapitalist olmayan yol» tezini savunuyorlardı.

Daha önce de üzerinde durduğu muz gibi, «kapitalist olmayan yol» tezi ilk defa Komintern içinde Ş. Hüs nü tarafından ortaya atılmış ve savu nulmuş olmakla birlikte, eleştirildiği için geliştirilmemiş ve sözde, Ş. Hüsnü bu tezi savunmaktan vazgeçmişti! Daha sonra Kruşçev revizyonistleri bunu geliştirdiler ve sistemleş tirdiler. «MDD teorisyenleri» de işte bu tezin Türkiye'deki savunuculuğunu yapıyorlar.

MDD hareketi daha sonra çeşitli bölünmelere uğradı. İlk bölünme sonunda, başını Doğu Perinçek'in çektiği PDA grubu doğdu.

TİKP adıyla günümüzde başlıca revizyonist mihraklardan birini teş kil eden bu akımın ve onun çeşitli dönemlerde ortaya attığı tezlerin eleş tirisi, bu sınırlı yazının boyutlarını aşmaktadır.

Dergimiz, TİKP revizyonizmine şimdiye kadar yöneltmiş olduğu çeşitli eleştirilerin dışında, bu akımın siyasi görüşlerini tarihi gelişmesi içinde ele alan uzun bir yazı dizisini ayrıca yayınlayacaktır.

Yine, ASD ve PDA saflarındaki bölünmelerden doğan küçük burju va ihtilalcı akımların savundukları görüşlerin eleştirisi de bu yazı dizisinin sınırları içinde ele alınamayacak kadar uzun bir çalışmayı gerektiriyor.

PARTİ BAYRAĞI, Mahir Çayan'ın ve onun görüşlerini toparladığı «Kesintisiz Devrim» broşürünün eleştirisiyle bu konuda ilk adımı attı. Bunu İbrahim Kaypakkaya'nın görüşlerinin eleştirisi izleyecek.

1971 sonrası «sol hareketin» durumu ve 12 Mart dönemi sonrasında ortaya çıkan yeni akımlar ve gelişmeler ise, devrimimizin içinde bulunduğu dönem boyunca proleter devrimci hareketin teorik faaliyetinin başlıca konuları olarak sürekli ele alınacak ve işlenecektir.

Marksist-Leninist hareketin dev ümimizin en temel sorunlarını çözmeyi ve Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeğini ülkemizin somut pratiğiyle kaynaştırarak doğru Marksist-Leninist bir siyasi çizgi inşa etmeyi hedef alan çabaları; geçmişte Marksist-Leninist olduklarını iddia eden çeşitli siyasi akımların teori ve pratiklerinin ciddi bir biçimde değerlendirilmesini zorunlu kılıyordu.

Onlarca yıldan bu yana faşist-feodal diktatörlüğün baskı ve zulmü altında ezilen bir ülkede. siyasi özgürlüğün esas olarak hiç bir zaman mevcut olmadığı ve TKP'nin günah ve sevabıyla kurulduktan hemen sonra illegal (yasa dışı) olarak faaliyet göstermek zorunda kaldığı ve 1951 tevkifatıyla dağıtılıncaya kadar da bu durumunu sürdürdüğü bir ülkede, için de bulunduğumuz koşullarda geçmişin bu döneminin tam bir değerlendirilmesini yapmak, bilgi ve belge eksikliğinden dolayı imkânsızdır.

Bu yüzden biz, eleştirilerimizi esas olarak, 1921'den 1951 de Parti dağıtılıncaya kadar, onu yönetmiş ve siyasi çizgisini hemen tek başına belirlemiş olan Ş. Hüsnü'ye ait olan yazılı belgelerin eleştirisiyle sınırlı tuttuk.

Marksist-Leninistler, geçmişte proletaryaya ve Marksizm-Leninizme, devrime ve halka yararlı ne varsa onun mirasçısıdır. TKP'nin geçmişini, mevcut imkânlar içinde Marksizm-Leninizmin ışığında objektif bir değerlendirme çabasına girişmemizden paniğe kapılarak, bu çabalarımızı boğmaya çalışan Aydınlık revizyonizminin bize yönelttiği saldırılarda söylediği gibi: «geçmişi olmayanın geleceği de olmaz.»

Biz, Marksist-Leninistiz. Bizim Marks, Engels, Lenin, Stalin ve diğer Marksist-Leninist ustalara dayanan dünya komünist hareketinin geçmişine dayanan; devrim ve komünizm idealleri uğrunda dünya proletaryası ve halkları tarafından verilmiş sayısız mücadelelere dayanan; Mustafa Suphi'lere dayanan; Ş. Hüsnü'nün sağ oportünist bir çizgi izleyen TKP'si içinde yer alan ama devrim ve komünizm davasına gönül vermiş ve bu uğurda faşist-feodal zulmün her türlüsüne yiğitçe katlanmış ve direnmiş bir çok işçi ve devrimcinin mücadelesine dayanan; proletarya, halk, devrim ve komünizm davasna yararlı ne varsa hepsine dayanan şanlı bir geçmişimiz var.

Dünya Marksist-Leninist hareketi saflarında yer alan, devrim ve komünizm davası uğrunda yorulmadan çalışan ve mücadele eden, Marksist-Leninist bir hareket, her türden revizyonistlere ve oportünistlere karşı Marksizm-Leninizmin saflığını korumanın ve ülkemizde devrimci proletarya partisinin kurulması görevini yerine getirmenin mücadelesini veren Marksist-Leninistler olarak bugünümüz de şanlıdır. Geleceğimiz daha da şanlı olacak.

Geçmişi Ş. Hüsnü oportünizmi olanların bugünlerinin ne olduğunu ise görüyoruz. Kimi Sovyet revizyonistlerinin yanında, kimi «üç dünyacı» revizyonizmin. Bunların gelecekleriinin ne olacağını da hep birlikte göreceğiz.